

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

HERMANN MEIER

en zijn familie
16e - 18e eeuw

A. T. SCHWITEMA MEIJER

HERMANN MEIER
- pastor te Werlte in Munsterland -
zijn afstammelingen Meier/Meijer
en aanverwanten
ca 1530 - 1800

G. R. O. N. I. N. G. E. N 1.9.9.7

INHOUD:

Begeleiding	V
Toelichting	X
Werlte in de Hümmling	1
Het Meierhof te Werlte	3
Situering van het Meierhof	6
Werlte in de Hervormingstijd	7
* <u>Hermann(us) Meier(I) te Werlte en naaste verwanten - Overzicht</u> ...	12
Hermann(us) Meier(IIa) in de Republiek	13
Hermann(us) Meier(IIa) in Ter Apel	19
Genealogie * Oudste generatie	23
* Tak A	24
<u>Overzicht van a. het gezin van Hermann Meier(IIa)</u>	26
b. <u>de samenstelling van Tak Aa</u>	26
* Tak Aa	29
<u>Overzicht van de samenstelling van Tak Ab</u>	56
* Tak Ab	57
<u>Overzicht van de samenstelling van Tak Ac</u>	69
* Tak Ac	70
<u>Overzicht van de samenstelling van Tak B</u>	100
* Tak B	101
Wapen Meijer	132
Noten	139
Register van de familienamen	160
Geraadpleegde literatuur	169
Afkortingen	172
Verantwoording van foto's en fotokopieën	173

Werlte. 1993.
waar oudtijds bomen stonden in de Pfarrhof.

Een vliegende vogel vangt altijd wat!

Toen ik drie jaar geleden voor de genealogie Ringels in het Drentse rijksarchief een dossier had geraadpleegd en het nog een half uurtje zou duren voor het openbaar vervoer me weer naar de stad mijner voorouders zou brengen, bladerde ik, tijdopvullend, nog maar wat verder in de bundel die voor het onderzoek, dat ik toen onder handen had, zijn dienst reeds had bewezen. En dan ineens, herken ik een markant handschrift. Op een niet ondertekend stuk staat in margine het, met potlood geschreven, tussen haakjes geplaatste jaartal 1614, een datering van, naar het me leek, tamelijk recente datum. Het is dit blad dat me de stoot gaf om een genealogie Meijer bijeen te brengen, van welke familie ik afstam en waarvoor ik sinds de eerste tijd dat ik op het Groningse rijksarchief als volontair werkzaam was, nu zo'n zestig jaar geleden, gegevens had genoteerd. Maar zo groot was mijn interesse op genealogisch gebied nooit geweest, dat ik me tot samenstelling van genealogieën had gezet - een kwartierstaat, daar bleef het bij. Ten slotte door 'Ringels' op dat pad terecht gekomen, was het me zo vreemd niet meer.

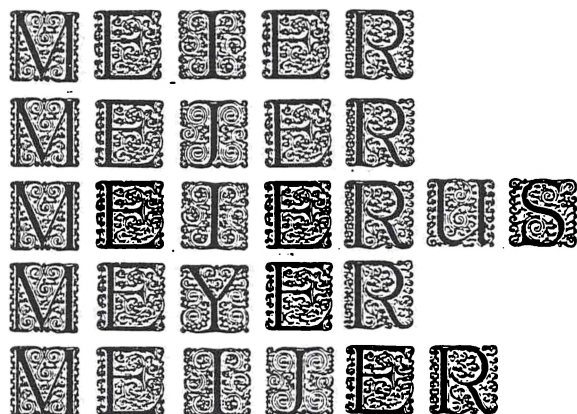
Het bewuste blad in het Drentse dossier bleek een memo te zijn van de hand, zoals ik reeds op grond van het handschrift had geconstateerd maar wat ook uit de tekst zou blijken, van Hermannus Meier, een vanwege zijn hervormd geloof uit het Munsterland verdreven predikant. Het meest bijzondere van de inhoud van dit stuk was voor mij de informatie die de schrijver gaf dat hij een broer had, hetgeen mij niet bekend was, en dat deze de post van 'raedt van huess uth' bekleedde in dienst van de hertog van Mecklenburg. Hoe zijn voornaam luidde, werd niet vermeld. Dit nader uit te zoeken leek me een puzzel die de moeite waard was. En zó begon het.

Reeds veel eerder, in 1969, belandde bij mij op kantoor een brief van dr Arnim Wolf, in Frankfurt a/Main, die aan een andere instantie was gericht. De briefschrijver vroeg daarbij om nadere informatie betreffende de al ter sprake gekomen ds Herman Meier, die na zijn vlucht in 1614 de benoeming kreeg van predikant-administrateur (oeconomus) van het Klooster Ter Apel in Westerwolde, welke heerlijkheid de stad Groningen in 1619 zou aankopen.

Nadere inlichtingen die dr Wolf zo vriendelijk was me te geven, zouden ertoe leiden, dat ik in de jaren 1973 en 1974 enig onderzoek in Kopenhaagse archieven instelde naar afstammelingen van de gelijknamige zoon van ds Herman Meier, welke zoon ik, na hem als tiener te zijn 'tegengekomen', vervolgens bij gebrek aan nadere gegevens als vermist had opgegeven. Daarbij kwamen ook de namen van de ouders van de vluchteling uit 1614 te voorschijn.

Ten slotte, in 1988, verscheen de genealogie 'Het predikantengeslacht Meijer' van de auteurs F.J.Ebbens en H.J.E.Hartog. Een goed gedocumenteerd familie-overzicht, dat evenwel voor mij niet zo veel nieuws bracht, al ontdekte ik daarin toch op verschillende punten aanvullingen, die me welkom waren. Nu kan ik op mijn beurt nog een en ander aan hun werk, de Groningse afstammelingen betreffende, bijdragen. De titel van Ebbens/Hartogs genealogie was goed gekozen, maar wel slechts voor deze Groninger tak der familie; onder de afstammelingen van de andere takken valt geen enkele dominee Meijer meer te ontdekken.

Meijer is een naam voor meerdere schrijfwijzen vatbaar. Oorspronkelijk schreef de familie uit Werlte de naam als Meier, maar later verscheen daarnaast de spelling Mejer, voornamelijk in Denemarken. In Voorpommeren zou men vroeger of later overgaan tot de vorm Meijer, afgewisseld door Meyer, met een Griekse y. In Nederland zou de 'lange ij', met puntjes, al spoedig algemeen gebruikelijk worden. Als Meierus, met de verlatinisering van hun naam, schreef de jonge garde zich aanvankelijk nog al eens in, wanneer zij aan een universiteit ging studeren en een enkele keer werd deze vorm ook na hun studietijd wel voor hen gebruikt.

Moeilijkheden leverden voor mij de buitenlandse functiebeschrijvingen op. Ze bleven daarom vaak onvertaald en werden meestal door mij tussen aanhalingstekens geplaatst bij een eerste gebruik. Ambten door in Sleeswijk-Holstein levende familieleden, in Duitstalig gebied maar in naam van de koning van Denemarken uitgeoefend, zijn nogal eens door mij in een Duitse term uitgedrukt. Aanleiding daartoe gaf mede geraadpleegde Duitse literatuur. Zo zullen mijn keuzes voor variaties vatbaar zijn.

Bij de uitgave van 'Ringels' merkte ik op, dat het samenstellen van een genealogie voor mij wel een eenmalige bezigheid in dit genre zou zijn. 'Meijer' weerspreekt nu die verwachting. Een computer kwam er overigens ook deze keer niet aan te pas, de schrijfmachine zorgde voor de tekst, schaar, lineaal, lijnstift en kopieerapparaat voor de compositie. In zoverre is het resultaat dan ook weer 'hand made'. De streng corrigerende hand van de computer, die de leidraden van het stramien voor mijn opzet zou hebben gehandhaafd (maar wellicht ook wel eens, omdat hij niet door denken wordt geleid, minder door mij gewaardeerd zou hebben gehandeld), moest mijn kopij dus ontberen. Trouwens ook willens en wetens verzette ik me nu en dan tegen voorgeschreven (door wie?) regels; een vrijheid die ik me voorbeheld. Men houde mij dit ten goede.

Een genealogie bestaat voornamelijk uit namen, van mensen en van aardrijkskundige aard, al of niet aangevuld met data; vele van de aldus aangeduide familieleden gaan dan als schaduwbeelden aan onze waarneming voorbij, vragen nauwelijks attentie voor hun leven - ook hún grootste bezit. Anderen hebben in akten een spoor nage-

laten, sommigen zelfs vele, als blijken van hun aardse beslommingen. Het is in die gevallen geenszins mijn bedoeling geweest alle, mogelijk te vinden, akten, tekenen en bewijzen te vermelden. Ik prefereerde dan het maken van een keuze, zoveel mee te delen als m.i. nodig was voor een duidelijke impressie van hun bestaan. Een uitvoeriger opsomming leek me frusterend voor de getoonde aandacht voor mijn toch al weinig spannend verhaal. Trouwens, mijn werkstuk heeft nog een andere zijde. Graag had ik zelf in buitenlandse archieven een voortgezet onderzoek ingesteld. Gepland was een reis naar Kopenhagen, die op het laatste moment moest worden afgezegd. Nu komen me van de daar geleefd hebbende tak van de familie de contouren hier en daar wat rafelig voor. What can't be cured, must be endured, en daarmee stelde ik me tevreden.

Aan officiële medewerking heeft het mij allerminst ontbroken. Zonder de responsie van al die deskundige medewerkers van de vele archieven, bibliotheken, musea en 'Amen' tot welke ik me om inlichtingen heb gewend, was deze genealogie niet tot stand gekomen. Hartelijk dank ik een ieder voor zijn schriftelijke en/of telefonische informatie en assistentie. Noemen wil ik graag de volgende instituten: Algemeen Rijksarchief, Den Haag; Amt für Bau- und Kunstpflege (Ev.-luth.Landeskirche), Hannover; Archiv der Hansestadt Greifswald; Archiv der Hansestadt Hamburg; Archiv der Stadt Helmstedt; Archiv der Hansestadt Lübeck; Archiv der Hansestadt Rostock; Archiv und Bibliothek der Hansestadt Stralsund; Archives départementales d'Ille-et-Vilaines, Rennes; Archives départementales de Loire-Atlantique, Nantes; Archiwum Państwowe, Szczecin (Stettin); Centraal Bureau voor genealogie en heraldiek, Den Haag; Deutsche evangelische lutherische Gemeinde, Kopenhagen; Kirchenkreisamt (ev.luth.), Stade; Gemeentearchief Groningen; Herzog August Bibliothek, Wolfenbüttel; Hessische familiengeschichtliche Vereinigung, Darmstadt; Hoge Raad van Adel, Den Haag; Iconografisch Bureau, Den Haag; Kirchenbüro St. Marien, Greifswald; Det Kongelige Bibliothek, Kopenhagen; Koninklijke Bibliotheek, Den Haag; Københavns Stadsarkiv, Kopenhagen; Kreisarchiv Nordfriesland, Husum; Landesarchiv Schleswig-Holstein, Sleswijk; Landesarkivet for Sjælland ..., Kopenhagen; Mecklenburgisches Landeshauptarchiv, Schwerin; National Museet, Kopenhagen; Niedersächsisches Hauptstaatsarchiv, Hannover; Niedersächsische Landesbibliothek, Hannover; Niedersächsisches Staatsarchiv, Stade; Nordrhein-Westfälisches Staatsarchiv Münster; Provinciale Bibliotheek Friesland, Leeuwarden; Rijksarchief Drenthe, Assen; Rijksarchief Groningen, Groningen; Rigsarkivet, Kopenhagen; Rijksuniversiteitsbibliotheek Groningen, Groningen; Riksarkivet, Stockholm; Samtgemeinde Werlte (BRD); Staatsarchiv Bremen; Staatsarchiv Osnabrück; Stadtsarchiv Erfurt; Stadtverwaltung Güstrow; Thüringer Universitäts- und Landesbibliothek, Jena; Universität Rostock; Universitätsarchiv Ernst-Moritz-Arndt-Universität, Greifswald; Vorpommersches Landesarchiv, Greifswald.

Toch kan ik niet nalaten ook enkele medewerkers bij deze instituten werkzaam bij name te noemen. Allereerst dr. A. Neumerkel te Stralsund, die me steeds weer met

raad en daad heeft bijgestaan, en de heren T. Ejlersen te Kopenhagen, H. Stissing Jensen te Kopenhagen, dr. Rakow te Schwerin, Archivar Rodig te Greifswald, A.R. Scherer te Greifswald en mr. G.Schutte te Den Haag.

Buiten die kring van het archiefonderzoek komt mijn oprechte dank, ook dit maal, toe aan mijn zoon Marc, die voor de zoveelste keer een manuscript van mij nauwkeurig heeft gelezen, mij aanwijzingen gaf en kritische opmerkingen maakte, maar die vooral door zijn stimulerende woorden mij bijzonder veel en nodige steun gaf om mijn werkstuk tot een einde te brengen. Daarnaast wil ik graag vriendelijk dank zeggen aan de heer H.J.E.Hartog, mede-auteur van 'Het predikanten geslacht Meijer', met wie ik steeds prettig over 'onze familie' kon discussiëren en die mij nog menige aanvulling verschafte; drs O. Kristiansen te Groningen, die me hielp bij het ontcijferen van de inhoud van enkele achttiende eeuwse Deense brieven; de heren Jürjen Peters te Greifswald en Christian Rödel te Stralsund, voor de vriendelijke bereidwilligheid om, mijn onderzoek aanvullende, foto's te maken; dr. Harald Schiekel te Oldenburg, die als vanouds vriendschappelijk met Duitse informaties behulpzaam was, en dr. Arnim Wolf te Frankfurt/Main, die voor mij in eerste instantie (dr.) Hermannus Meijer (IIIa) weer tot leven bracht.

Opdat de personen van deze genealogie voor ons niet een geheel duistere achtergrond zouden hebben, probeerde ik hier en daar althans iets uit hun tijd en omgeving naar voren te brengen. Uiteraard bleef daarbij ongebroken wat L.P.Hartley (The Go-Between) zo treffend in enkele woorden samenvatte: The past is a foreign country, they do things differently there.

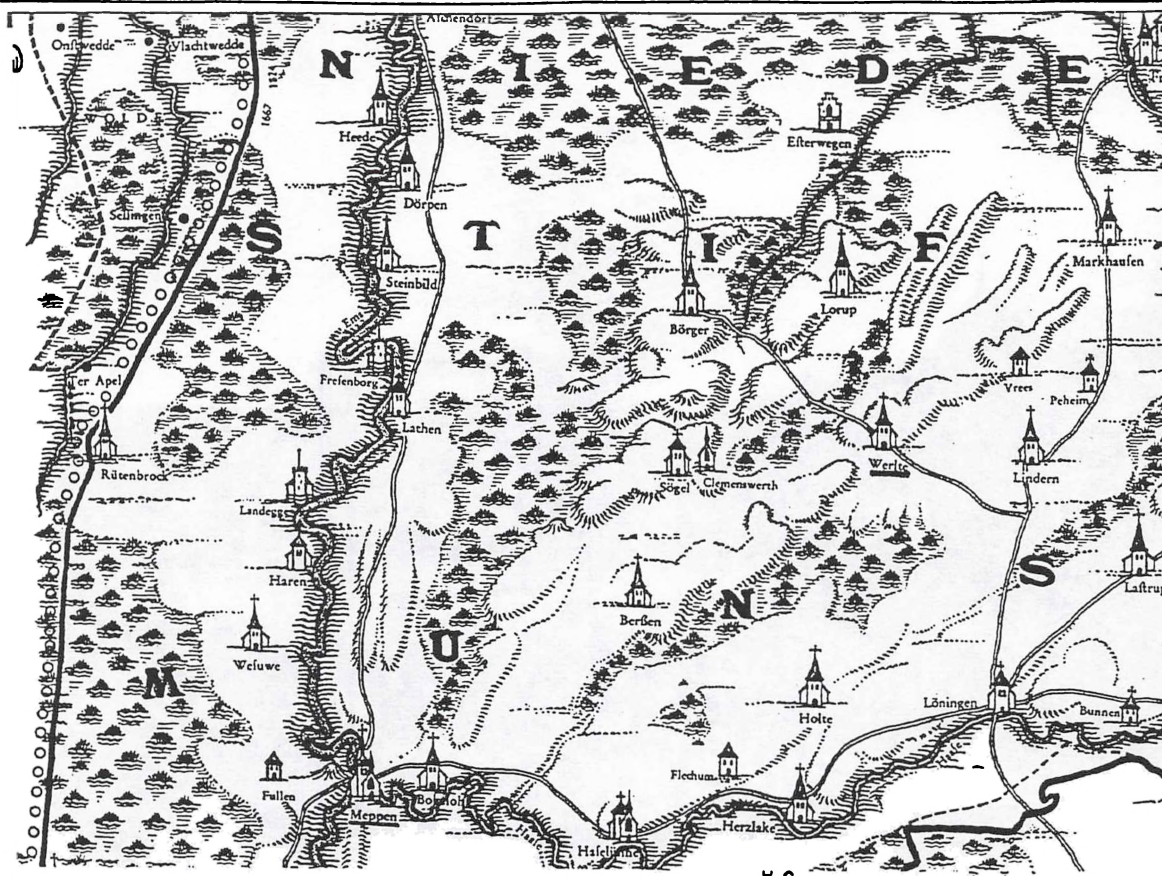
Groningen februari 1997

A.T.S.M.

Werlte. 1993
waar oudtijds de Meiergarten zich uitstreckte
ter plaatse van het gebouw, in de breedte gezien,
op de achtergrond stond eens de Schwenkenburg;
daarachter ziet men de R.K.kerk met haar toren.

Hümmling
 kaart van het bisdom Münster, vervaardigd naar oude gegevens. 1940
 Handbuch Münster. 1940; bew. Heinrich Börstling, tek. Josef Goeken

Toelichting:

Alvorens tot het verhaal van de eigenlijke genealogie te komen, leek het me hier op haar plaats een korte beschrijving te geven van de streek, de Hümmling, en het dorp, Werlte, vanwaar de te bespreken familie Meijer stamt. Daaraan is toegevoegd mijn mening betreffende de vermeende verwantschap tussen de oudste generaties Meier, pastors te Werlte, en de familie van die naam, welke vanouds het Meierhof aldaar bezat.

De Hümmling, voorzover valt na te gaan, het oudste stamland van de familie Meijer, is een landschap in het Westfaalse Munsterland. Dit zandige morenen-gebied strekt zich tussen de rivieren de Eems en de Hase uit, met als hoogste deel de Windberg (73 m.). Heidevelden, poelen en moerassige gronden hebben gemaakt dat deze streek lang dunbevolkt bleef.

De kerstening van de Hümmling kwam, evenals in andere Saksische gebieden, na enkele incidentele pogingen, pas werkelijk op gang na de militaire successen van de Franken-koning Karel de Grote (742-814). Hij deelde de door hem veroverde Saksische gebieden naar Frankisch voorbeeld in 'Gau' (gewesten of gouwen) in en liet deze door graven besturen.¹ Het gebied van de Hümmling vormde met dat van Meppen de Agradingau. Evenals in andere gouwen werd daarin een centrum voor missiewerk gevormd rond een 'Gaukirche'; in de Agradingau was dit Meppen. De vroegste berichten daarover dateren van 780.

De Hümmling ligt evenwel tussen twee van dergelijke centra, die zelfstandig werkten, in. Oostelijk lag dat van Visbek in de Leringau. Veelal neemt men thans aan dat het missiewerk in de Hümmling van hieruit is verricht.

Van de kerken in de missiecentra zijn weer verdere kerkelijke steunpunten uitgezet, de zg. moederkerken. Die van de Hümmling is de kerk van Sögel. Na Sögel is Werlte in dit gebied de oudste kerkelijke gemeente.

Keizer Lodewijk de Vrome plaatste door schenking het Meppener missiegebied in 834 onder het aan de Weser gelegen klooster St. Vitus te Corvey en in 855 handelde hij op dezelfde wijze ten aanzien van Visbek.² Men meent wel dat de kerken te Sögel en Werlte toen reeds waren gesticht³, maar dat is allerm minst zeker. Oorkondelijk wordt er van de Werlter kerk, gewijd aan de heilige Sixtus⁴, omstreeks 1100⁵ voor het eerst melding gemaakt en voor die te Sögel ligt dat nog later. Wel kan worden gezegd dat nog eeuwenlang deze twee kerken de enige parochiekerken in de Hümmling waren.

Door de schenking van Lodewijk de Vrome zou er⁵ overigens een strijd zijn ontstaan tussen de bisschop van Osnabrück en de abt van Corvey ter zake van tienden, door gelovigen op te brengen belastingen, welke onenigheid te langen leste in het jaar 1158 ten gunste van de bisschop werd beslecht. Omstreeks het jaar 1000 was namelijk zo langzamerhand het gouw-verband lossier geworden. Door staatkundige wijzigingen en verhoudingen werd behoefte gevoeld aan een nieuwe kerkelijke indeling. Tengevolge van het uiteenvallen van het Karolinhgische rijk hadden de Tecklenburger heerschappen zich voornamelijk in het Emsland en de Hümmling genesteld. Reeds namen zij ten tijde van Lodewijk de Vrome een krachtige positie in wat Osnabrück betreft en door huwelijk was aan hun geslacht het graafschap Sögel gekomen. Maar een latere erfgename van deze familie wist zich niet te handhaven en werd gedwongen in 1252 haar gehele bezit over te dragen aan de bisschop van Munster. Hierdoor ontstond voor lange tijd de opmerkelijke verhouding dat de Hümmling evenals het gebied van Meppen nadien

Werlte in de Hümmling

kerkelijk onder het gezag van de bisschop van Osnabrück stond, maar de vorst-bisschop van Munster er de landsheer was.

Werlte, het dorp waar we ons in gedachten mee bezig houden, treedt voor het eerst in 854 uit de duisternis der eeuwen naar voren en wel onder de naam Werliden, zoals een elfde eeuwse afschrift van een register uit het klooster Corvey te lezen geeft. Van de kerk ter plaatse is reeds, zoals opgemerkt, rond 1100 sprake, maar het eerste christelijke godshuis hier moet van aanmerkelijk vroegere tijd zijn geweest. Het is aannemelijk dat de Werlter parochie begon met een houten gebouwtje, later vervangen door een van steen, gewijd aan de heilige Sixtus II. De keuze van deze heilige staat wel borg voor een hoge ouderdom van deze gemeente.⁶

De parochiekerk te Werlte wordt, aldus Droste⁷, tegenwoordig beschouwd te zijn gesticht door de boeren ter plaatse en uit de nabije omgeving. Zo mag men m.i. vermoeden dat zij het oorspronkelijk waren die het patronaatsrecht bezaten.⁸

Dit hield in het recht van voordracht der geestelijken, te benoemen door de bisschop. Ten gevolge van de overdracht van het desbetreffende missiegebied aan het klooster van Corvey zouden de kerken van Werlte en van vele andere plaatsen toen eigenkerken zijn geworden, althans de abt van genoemd klooster heeft later krachtens die status het ius patronatus van deze kerken uitgeoefend.

Tot de bezittingen van de Werlter kerk behoort een, uit Bentheimer zandsteen gehouwen, doopvont. Gelet op de eenvoud van het beeldhouwwerk en in het bijzonder op de versiering met arkaden rond het bekken, valt het Werlter doopvont op de vroege tijd van rond 1180-1200 te dateren. Rond 1340 zal men in Werlte begonnen zijn met de bouw van een nieuwe stenen kerk. Bij de afbraak daarvan werd in 1829 een oorkonde aangetroffen, welke vermeldt dat de latere Osnabrücker bisschop Johannes II, toen nog in functie als wijbisschop, in 1344 een kerk heeft gewijd. Met deze mededeling zal bedoeld zijn geweest de kerk te Werlte.⁹

Deze kerk van Werlte was opgetrokken uit gespleten veldstenen en kiezels, men spreekt dan van een Findlingkirche. Van dit gebouw is mij geen afbeelding bekend.

Het laat 12-eeuwse doopvont

in de parochiekerk te Werlte

De betekenis van Werlte werd in vroegere eeuwen mede bepaald door de aanwezigheid van een 'Meierhof'. En aangezien de hier besproken familie Meier naar mag worden aangenomen haar naam daaraan heeft ontleend en oúdtijds dit hof heeft bewoond, lijkt het me niet overbodig hier althans zeer in het kort de historie van het Meierhof te schetsen, tot het begin van de 17e eeuw.

De oorsprong van dit Meierhof ligt vermoedelijk al in de Frankische tijd, maar dus na de verovering van Saksisch gebied. Het is dan ook niet Saksisch van oorsprong. Het terrein van het Meierhof ligt namelijk, met de kerk en het kerkhof alsmede nog twee boerderijen, buiten het gebied van de oude Saksische nederzetting. Kerk en Meierhof moeten derhalve later, in de karolingische tijd, zijn gebouwd. Het Meierhof was bedoeld als een 'Verwaltungshof' van een groep nabijliggende boerderijen, die daaraan cijnsplichtig waren.

Pas de opsomming die abt Wibalt van het klooster Corvey in zijn brief van 1149 geeft van het kloosterbezit, verschaft de reden om aan te nemen dat Werlte een 'Kurie' vormde. Droste schrijft daarover: Da die Tagesleistungen und die Beherbergung des Abtes oder seiner Vertreters wesentliche Aufgaben der Kurien waren, kann man mit Recht annehmen, dass Werlte um 1100... eine Kurie oder ein Meierhof des Klosters Corvey war. Nur die Lage des Meierhofes lässt vermuten, dass der karolingische Verwaltungs- oder Meierhof, der Zinshof des 11. Jahrhunderts und die Corveysche Kurie ein und derselbe Hof gewesen sind'.¹⁰

Wat de 'Kurien' aan de abt van Corvey moesten opbrengen, wordt megedeeld in een opsomming uit de tijd van abt Widekind (1185-1205).¹¹ De prestaties die Werlte moest leveren, waren: XV solidos und alle drei Jahre eine Herberge. Bij Werlte vergeleken waren veel belangrijker het nabijgelegen Schultenhof van Lathen en het hof van Meppen; aan beide was 'ein Corveysches Gericht' verbonden.¹²

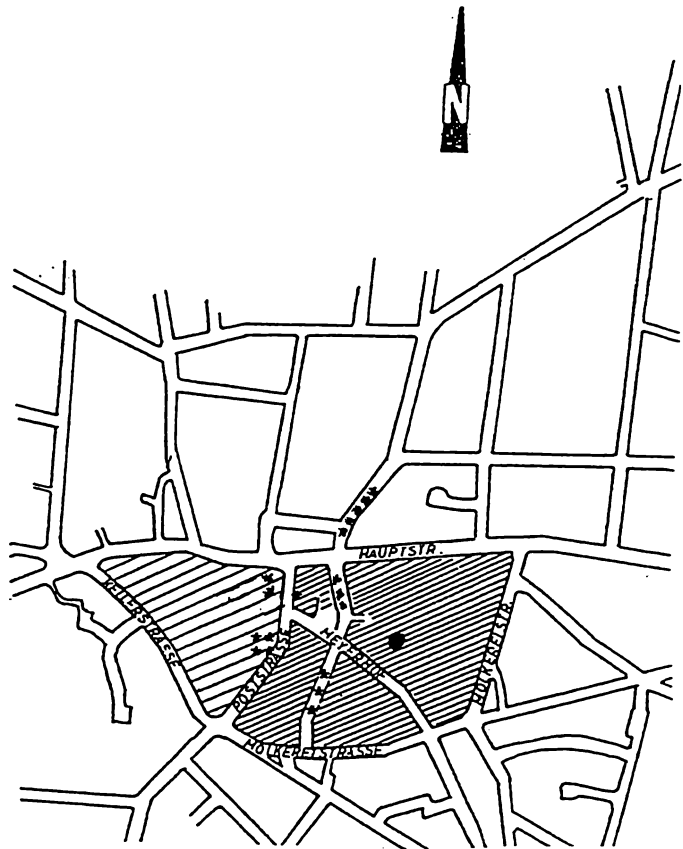
De tot Kurie verheven meierhoven kregen daardoor veel grotere betekenis. De meier was door zijn positie niet alleen dienstplichtig aan het klooster, maar stond anderzijds tegenover de 'Vogtbauer' als de ambtenaar van de abt. Maar de positie van de meier van Werlte bleef bescheidener dan wel die van andere hoven, omdat er betrekkelijk weinig boerderijen onder zijn meierhof vielen, welk aantal in verloop van tijd nog zou afnemen, zodat er later slechts dertien hoven toebehoorden, gelegen in Werlte, Boekholte, Wehm en Ostenwalde.¹³

De 14e eeuw bracht wijzigingen mee in de macht van de 'grote heren'. Daarvan profiteerden leden van het riddermatige geslacht Von Schwencke, die in het Emsland de Fresenburg bewoonden. Zij zagen kans op de voorgrond te treden. In oorsprong waren zij dienstmannen van de bisschop van Munster en als zodanig werden zij ingezet om de abt van Corvey te steunen bij diens pogingen om het kloosterbezit in de Hümmling te verdedigen tegen aanvallen van de graven van Tecklenburg, die na het verlies van o.a. dit landschap aan genoemde bisschop de strijd daarover nog niet opgaven. Op zich is het reeds opmerkelijk hoe het klooster Corvey zijn bezit überhaupt in deze streken nog kon behouden, soms

LIGGING VAN HET MEIERHOF

- = terrein behorend bij het Meierhof
- = terrein dat vermoedelijk behoorde bij het Meierhof

- * plaats van de Schwenkenburg (+)
- ** parochiekerk (+)
- ** Cramer (+)
- *** Fleerend (tussen Hauptstrasse en Molkereistrasse)
- ***** Kirchstrasse
- kerkhof

was de verbinding met het klooster te Corvey totaal verbroken en bleven de opbrengsten dan ook uit. Pas in 1400 zou de macht der Tecklenburgers geheel gebroken zijn en zagen zij van Emsland en de Hümmling af ten gunste van de bisschop van Munster, zodat diens souvereiniteit zich kon ontwikkelen. Ook de bisschop van Osnabrück had van de diensten van de Von Schwenckes gebruik gemaakt. Deze ridders lieten zich voor hun werk goed betalen. De abt van Corvey beleende de Von Schwenckes door hen in leen uit te geven de hoven van Lathen en Werlte met de daarbij behorende goederen. De status van de meiers zal daardoor aan betekenis hebben ingeboet, het was nu de afstammeling van onvrije dienstmannen, die de vrije boer als leenheer moest accepteren.¹⁴

Aan de verdere historie van en rond het Meierhof te Werlte met al zijn ontwikkelingen kunnen we voor ons doel, de genealogie van de familie Meier na te sporen, gevoegelijk voorbij gaan.

Wanneer onze aandacht zich dan weer richt op het Werlter meierhof is het in 1603. Caspar von Schwenke is dan overleden en zijn erfgenamen Arnold en Johann von Schwenke, reeds in 1581 mede beleend met dit hof, laten een notaris komen opdat de voorschriften met betrekking tot de in-bezit-neming van de leengoederen in acht genomen zouden worden. Caspar heeft deze expliciet in zijn testament doen opnemen. Verlangd wordt van de erfgenamen dat zij zich ook werkelijk als zodanig toonden en dat zij zich - kennelijk overeenkomstig oude rechtsre-

Het Meierhof te Werlte

gels - van plaats tot plaats begaven en zo ondermeer het Meierhof te Werlte en het daarbij behorende erfgoed, dat Hermann Meier 'unterhat', in bezit namen. De gang van zaken was als volgt: Im Meierhof in Werlte sollen sie der Ring der Tür, das Hahl über dem Feuer mit der Hand anfassen, den Grund und Boden auf dem Meierhof wie auch den Zehntacker zu Lahn mit ihren Füßen betreten und einen Klut Erde und einer Zweig von einem Baum und von dem Zehntacker etliche Früchte aufheben und zu sich nehmen. Der Meier von Werlte und Benen Klumpe und Hermann Dop zu Lahn sollen in Namen sämtlicher Zehntleute mit Handschlag geloben alle Pächte, Gefälle und so weiter zu rechter Zeit einzuziehen und zuzustellen.

Werlte

in de Poststrasse wijst een handwijzer naar:

Meierhof

- de straat van nu, was oudtijds een pad of weggetje dwars door het Meierhof -

In de kom van het dorp Werlte ligt een gebied dat thans nog bekend staat bij de inwoners ter plaatse als het Meierhof. Het wordt begrensd door de Poststrasse (vóór 1800 Fleerstrasse geheten), de Hauptstrasse en de Molkereistrasse. Mogelijk behoorde eveneens tot het Meierhof het driehoekig terrein aan de overzijde van de Poststrasse, meer westelijk gelegen, tussen de Haupt- en de Kellerstrasse in. In deze driehoek bevindt zich de parochiekerk; voor Werlte wordt namelijk aangenomen dat het eerste, houten kerkgebouw op het Meierhof is gebouwd. Het is ook in deze driehoek, de voormalige 'Pfarrhof', waarin men tevens de ligging van de weem of pastorie van vroegere tijd zal moeten zoeken, het huis dat in de zestiende eeuw door drie generaties hervormde predikanten Meier werd bewoond en waaruit in 1614 Hermann Meier als laatste door de Munsterse vicaris-generaal Hartmann is verdreven. - Tot deze Pfarrhof behoorde een aanmerkelijk bestand aan bomen.¹⁵

Het hoofdgebouw van het Meierhof zou gestaan hebben in de vierhoek gevormd door de Fleerstrasse (Poststrasse), de Hauptstrasse, de tegenwoordige weg het Meierhof en het Fleerend van thans. De volksmond duidde de plaats van de nummers 7 en 9 in de Poststrasse nog lang aan als de Schwenkenburg, naar het geslacht dat eeuwenlang het Meierhof in leen had van het klooster Corvey. Bij deze aanduiding dient evenwel in acht te worden genomen dat de voormalige Fleerstrasse destijds een enigszins ander verloop had. De bocht in de Poststrasse ter hoogte van het Postkantoor van thans is van latere datum; eerder liep deze straat in rechte lijn naar de Kirchstrasse toe. Een en ander wordt duidelijker wanneer men weet dat vroegere gebouwen van de familie Cramer meer naar voren stonden dan hun hotel van tegenwoordig. Het toenmalige kerkhof strekte zich ten westen van de kerk uit,

Andere gebouwen tot de boerderij van de Meiers behorende lagen in de omgeving van het huidige kerkhof. De spijker voor de berging of opslag van de landbouwproducten, welke de onder het Meierhof vallende boerenbedrijven jaarlijks aan de leenheer verschuldigd waren, stond vermoedelijk bij de bocht in de Molkereistrasse.

Het Meierhof was aldus ongeveer veertien hectare groot, voldoende om daarin een boerderij van 20 morgen akkerland te situeren. Tot dit complex behoorde, zoals men heeft kunnen vaststellen, eveneens een behoorlijk bestand aan bomen.¹⁶

Men meent in de Hümmling wel dat in deze landstreek de katholieke eredienst ononderbroken, tot op de dag van vandaag, heeft plaats gevonden. Dat is een historische dwaling, welke wellicht vanouds inspeelde op de trots van geloofsgetrouwe katholieken hier in latere tijd. Maar een feit is dat in een deel van de Hümmling de katholieke eredienst in de loop van de 16e en het begin van de 17e eeuw - zij het dan tijdelijk - voor de evangelische prediking moest wijken.

Het duurde overigens, nadat de hervorming in 1517 in Duitsland had ingezet, nog tot 1538 voordat in de Hümmling de eerste hervormde predikers de leer van Luther zouden gaan verkondigen.¹⁷ Het was de vorst-bisschop Frans graaf Von Waldeck (1532-1553) die de Hervorming hier doorvoerde. Deze graaf was niet alleen bisschop van Osnabrück, maar tevens van Munster en Minden. Nu was het zijn opzet van deze drie bisdommen één vorstendom te maken met erfopvolging. Weliswaar strandde dit plan, maar voor de geloofsvernieuwing had het tóch de baan geëffend.

In 1538 ging Hermann Bonus als 'Superintendent christlicher und evangelischer Ordnung' op pad om op gezag van de vorst-bisschop Frans, die door de combinatie van de bisdommen Osnabrück en Munster onder zijn gezag in de Hümmling zowel de wereldlijke als de geestelijke macht verenigde, om de priesters in deze streek op hun geloof te toetsen. Vele geestelijken traden toen tot het hervormde geloof toe, anderen volgden toen in 1543 toetreding tot de 'christliche Reformation' verplicht werd gesteld en daarmee was de protestantse leer in de Hümmling ingevoerd. De kerken verloren inzoverre hun bestemming dat de katholieke eredienst was afgeschaft; vrijwel geruisloos vonden zij hun nieuwe bestemming door te dienen voor de cultus van het hervormde geloof.

In de uiterlijke vorm van de eredienst veranderde niet zoveel en dat vergemakkelijkte de overgang naar het nieuwe geloof. De nu gehouden 'evangelische Missen' bestonden uit de latijnse hoogmis in combinatie met de preek, de oude priester-gewaden in liturgische kleuren werden nog gebruikt; nog vond de oorbiecht plaats. Maar langzamerhand, bij het minder veelvuldig toedienen der sacramenten, verschenen de predikers in de zg. koorkledij, d.w.z. zij droegen een toga en een koorhemd met schouderkraag, stola en baret. Het eenvoudige volk, meest nog analfabeet bemerkte de overgang naar de nieuw leer nauwelijks.¹⁸

Daarbij kregen de mensen de indruk dat men met Evangelie goedkoper uit was; voor priesterdiensten, zoals bij de doop, het huwelijk en de begrafenis, werd de betaling afgeschaft. De hervormingstijd zou evenwel gekenmerkt zijn als armoedig, door het verval van kerkgebouwen. Dit kwam mede door de militaire onrust in die jaren.

Des te meer dus valt op dat toch in 1613, in het laatst van de, zoals Hinrichs schreef, 'sogenannte Reformation', een kleine klok voor de kerk van Werlte werd gegoten en gewijd, met als opschrift: Hermannus Meier Pastor Hermannus Meier Faget (Vogt?) und Tiiien Lampe, Reiner Julius, Claves Oldegés Kracks waren to

Werlte in de hervormingstijd

Werlte, Laus Deo Semper / Anno 1613 goet mei Johan Groning van Oldenburgh.¹⁹

'Hermannus Meyer Faget', onder deze aanduiding verschijnt naar me voorkomt weer dezelfde Hermannus, die we als nieuwe leenman aantreffen in de testamentaire akte van 1603, van Caspar von Schwenke, 'Faget' zal als 'Vogt' moeten worden gelezen; de familie Meier van het Werlter hof bezat, aldus Droste erfelijk het ambt van 'Kirchspielvogt' in de Werlter parochie. Dit recht verhoogde zonder twijfel de status van de familie Meier, het ging evenwel in 1616 voor Hermannus Meier verloren. Kennelijk wenste hij protestant te blijven. Met verlies van deze functie ging gepaard derving van belangrijke inkomsten, het Meierhof verloor aldus nog meer van zijn maatschappelijke betekenis.

Droste neemt aan dat de pastor Meyer, op de klok genoemd, en de gelijknamige kerkvoogd neven zijn geweest. Of deze veronderstelling wel juist is, is een vraag waarop later nog zal worden teruggekomen.²⁰

Bij het aanstellen van de hervormde predikant in Werlte deed zich een opmerkelijke situatie voor, aangezien in dezen de vorst-bisschop van het klooster Corvey, waartoe Werlte behoorde, het patronaatsrecht had en ook bleef uitoefenen. Alzo moest nu de katholieke abt de protestantse prediker bevestigen in zijn ambt.

Universiteit te Helmstedt

naar: gravure van Merian ca 1650

Werlte in de hervormingstijd

Uit het protocol van dr. Hartmann, vicaris generalis van de vorst-bisschop van Munster, dat later bij de beëindiging van de hervormingsperiode ter sprake zal komen, blijkt dat drie generaties van de familie Meier in Werlte de hervormde leer hebben gepredigt: grootvader, aangeduid zonder voornaam, de vader Hermann(us) Meier en de kleinzoon eveneens een Hermann(us) Meier. Zonder twi-
vel zal laatstgenoemde, zo ook niet parochianen dit deden, dit aan dr. Hartmann hebben meegedeeld en het zal naar waarheid zijn verteld. Wanneer men weet dat de kleinzoon Hermann zich in 1582 als student aan de universiteit te Helmstedt heeft ingeschreven, dan valt zonder meer te berekenen dat ten tijde van de in-
voering van de hervorming ter plaatse, in 1538/43, diens grootvader als katho-
liek priester in functie was en, aanvankelijk althans, als zodanig samenleefde met een vrouw in een vaste relatie, die als huwelijk kan worden beschouwd en mogelijk na de Hervorming ook als echtverbintenis is bevestigd. Hermann Meier, de eerste generatie pastor die bij name wordt genoemd, zal dan ook uit zo'n
verbintenis zijn geboren, vermoedelijk omstreeks 1525/30.

De eerste bij name genoemde predikant Hermann Meier²¹, zal naar me voorkomt, zijn functie te Werlte in of rond 1556 hebben aanvaard. In dat jaar namelijk schreef Franciscus von Dey, officiaal van de bisschop van Osnabrück, aan de hem bekende kanselier van het bisdom Munster²², dat hij graag wilde dat deze namens hem een verzoek richtte tot de abt van Corvey, omdat hij zelf die niet kende. Na gewezen te hebben op de slechte toestand te Werlte, waar de tot het meierhof behorende boeren kettters waren, merkt Franciscus in zijn brief op dat het ambt van pastor in deze plaats thans vacceert. Derhalve luidt zijn verzoek dat de kan-
selier de abt van het klooster Corvey zou schrijven en 'bidden' om 'enen armen gesellen met name Johannes Holmen', een 'clericus officialis' - kennelijk een protégé van Franciscus - 'met de kerken umme gottes willen [te] provide-
ren', hem als prediker aan te stellen, zodat wat meer lieden de kerk zouden 'foderen'.²³ Kennelijk had deze poging geen succes, het was Hermann Meier, die het predikambt zou vervullen.

Dr. Hartmann doet voorkomen - zo zal hij Meiers verhaal hebben begrepen - dat de drie generaties Meier elkaar 'naadloos' hebben opgevolgd en bij gevolg is deze opvatting steeds gevolgd. Dat is echter niet juist, want op 17 augustus 1589 ging kleinzoon Hermann Meier naar Corvey en verklaarde daar bij krachte van een door hem eigenhandig geschreven en ondertekende alsook met zijn 'gewantliche Pitzir', met zijn signet, bezegelde 'transfer'-brief, dat hij - na de resignatie door zijn neef (Vetter) Hermannus von Growen in het bezit gesteld van de 'Pfarkirche' te Werlte, de abt van Corvey belooft zijn verplichtingen in alles, inclusief de admi-
nistratie, goed zal nakomen en niet zonder toestemming van de abt, als de onbetwist-
bare collator van bedoelde 'Pfar', daarvan afstand zal doen of deze zal vervreemden.²⁴
Met andere woorden, hij beloofde dit beneficium goed te beheren en geen goe-

Werlte in de hervormingstijd

Ich Hermannus Meier der Jünger
 in demselben Meierhofe
 Ich mich meine Erbteil - 10 Linnen
 1. Hund Altmanneis Hofen etc. etc.
 ständige Jan. S. J. der die Verding
 ist von Kayser. in dem Stadt
 Corvey. 17. August. S. J. nach dem
 Vergebung. Migration. unter dem
 Hermannus Hermannus van. Hermannus
 der Pfarrer. S. J. in dem Meierhofe

Verklaring van
 Hermannus Meier. 1589.

Begin en einde van dit, niet
 eigenhandig geschreven stuk,
 dat hij ondertekende als
 Hermann[us Meier] der Ju[nger]

Ich Hermannus Meier der Jünger
 in demselben Meierhofe
 Ich mich meine Erbteil - 10 Linnen
 1. Hund Altmanneis Hofen etc. etc.
 ständige Jan. S. J. der die Verding
 ist von Kayser. in dem Stadt
 Corvey. 17. August. S. J. nach dem
 Vergebung. Migration. unter dem
 Hermannus Hermannus van. Hermannus
 der Pfarrer. S. J. in dem Meierhofe

Signet van Hermann[us] Meier. 1589
 schets naar afdruk onder ruit

komt voor op bovengenoemde
 verklaring van dat jaar.

deren daarvan te verkopen of anderszins daaraan te onttrekken, zoals een goed
 beneficiarius dat behoorde te doen.

We kunnen dus stellen dat

- met regelmaat een lid van de familie opvolgde in de functie van pastor in de
 Werlter gemeente;
- dat de familie van het Werlter meierhof een vooraanstaande positie innam
 ter plaatse door het beheer van de aldaar gelegen domeingoederen van het
 klooster Corvey, maar ook doordat zij erfelijk gerechtigd was ten aanzien
 van de bekleding van de functie van 'Kirchspielvogt'.

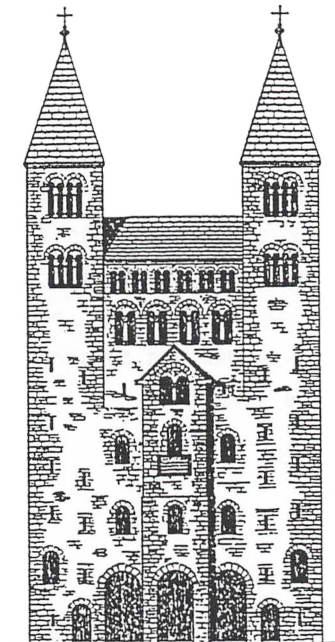
Op grond van bovenstaande is m.i. aannemelijk dat tot de functie van Kirchspielvogt
 mede behoorde het onderhavige recht van voorkeur.

Dit samengevat brengt me tot de overtuiging dat de familie Meier van het Werlterhof
 leden van haar eigen familie bij opvolging tot pastoor voordrege, m.a.w. dat er tussen
 de pastor Hermannus Meier en de voogd Hermannus Meier op de klok van 1613 genoemd
 inderdaad een familieband bestond, al valt dan ook geen strikt bewijs te leveren.

Werlte in de hervormingstijd

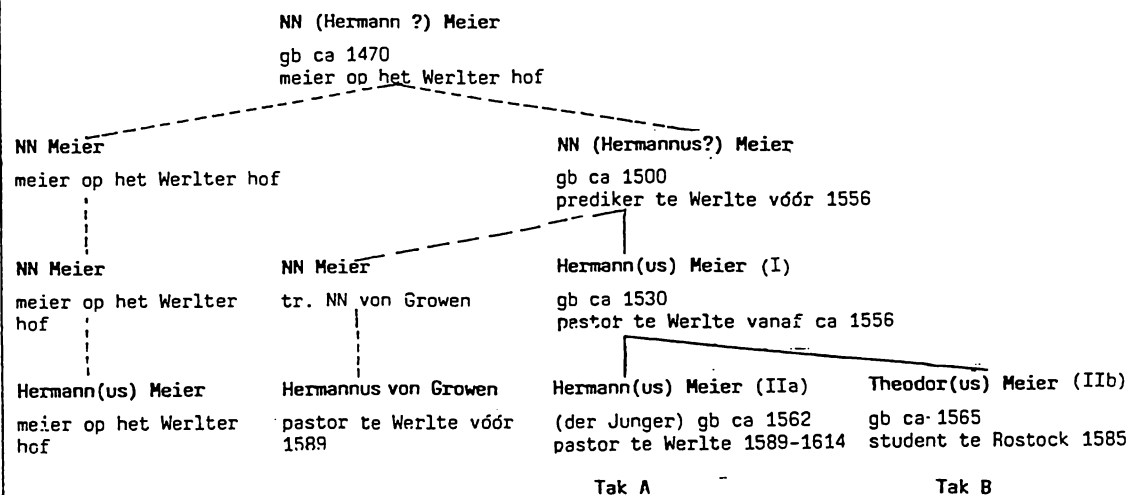
Pogingen om het katholicisme in de Hümmling nieuw leven in te blazen werden in de tweede helft van de 16e eeuw wel ondernomen, maar zonder succes.²⁵ Pas toen de Munsterse vorst-bisschop Ferdinand von Bayern in 1612 aan de regering kwam, werd een geheel nieuwe koers ingeslagen. Toenmaals handelden de katholieke zowel als de protestantse vorsten volgens de regel: Cuius regio, ejus religio, de landsheer bepaalde de godsdienst van de onderdanen. Ferdinand von Bayern startte dienovereenkomstig de contrareformatie door zijn vicaris-generaal Johannes Hartmann, doctor in de theologie, naar het Emsland en de Hümmling te zenden om er een geloofsonderzoek in te stellen en te komen tot een nieuwe katholieke ordening. Hartmann wilde bij de bekeringsarbeid geen geweld gebruiken, een ieder zou naar eigen vrije wil moeten kunnen beslissen. Van zijn reis hield dr. Hartmann een protocol bij en wat Werlte betreft schreef hij: Am 11. Oktober 1613 habe ich als katholischen Priester dort eingeführt Pater Aegidius Morus von Orden der Kreuzherren aus dem Kloster Marienfrede, der von seinem Ordensgeneraal die Erlaubnis hatte und vom Abt von Corvey präsentiert war. Es wurde dem Prediger, einem Laien, Hermann Meyer, dessen Vater und Grossvater, nacheinander die Pfarrstelle inne gehabt hatten, aufgetragen, dass er sich von allen Amtshandlungen enthalt und ausser Landes ginge.²⁶

Zo als meerdere collega's deden, vertrok ook onze Hermann Meier niet terstond na daartoe de aanzegging te hebben ontvangen. Met zijn 'aanhang' verzette hij zich tegen de verbanning uit zijn ambt en dorp. Aldus veroorzaakte hij onrust in de parochie. Toen dan bleek dat Meier niet vertrok, reisde Hartmann nogmaals naar Werlte, waar hij op 3 mei 1614 arriveerde. Zo moest Meier tenslotte toch wijken voor het bisschoppelijke bevel.

Kerkgebouw van de Abdij Corvey w.z. ca 1150
reconstructietekening 1929

De familie Meier te Werlte in de 16e eeuw
een ten dele hypothetisch overzicht

Volgens de besproken akte van 1589 was Hermannus von Groven een neef (Vetter) van 'kleinzoon' Hermannus Meier. Doordat hij afstand deed van de Pfarrei te Werlte, blijkt daaruit dat hij daar ter plaatse prediker was geweest, hij zal daar als behorende tot de familie Meier zijn benoemd. Wellicht was hij daarom familie van moederszijde, is zijn moeder een Meier geweest. Zij en 'vader' Hermann Meier waren dan zus en broer.

Dat deze twee Hermannussen elkaars neven waren, zoals Droste, overigens zonder enige nadere argumentatie, beweerde, wil ik echter niet bevestigen en wel om de volgende reden. Bij Drostes voorstelling van zaken zouden de neven 'grootvader pastor Meier' die dan wellicht de voornaam Hermann had - gemeen hebben gehad. Maar het valt moeilijk aan te nemen dat deze grootvader niet alleen pastor was, maar tevens de meier van het Werlterhof en Kirchspielvogt ter plaatse. Eerder houd ik het ervoor dat de voogd Hermannus Meier van 1613 een neef van de middelste generatie pastor Meier is geweest of, eerder, een achterneef van kleinzoon pastor Meier. Maar het is onnuttig om verder ons te gaan verdiepen in allerlei mogelijkheden, ze leiden tot geen enkele zekerheid.

Tijdens de Tachtigjarige oorlog tussen de Nederlanden en het koninkrijk Spanje nam graaf Willem Lodewijk als bevelhebber van Staatse troepen in augustus 1593 het slot te Wedde in bezit. Dit kasteel was het belangrijkste militaire steunpunt in Westerwolde. Maar aangezien het slot kort daarop weer in handen van de Spanjaarden geraakte, moest Willem Lodewijk het in oktober ten tweede male op de vijand veroveren. Nadien bleef geheel Westerwolde in bezit van de Staatsen.

Westerwolde had tot dan noch deel uitgemaakt van het gewest Stad en Lande, de latere provincie Groningen, noch van Drente. Het was een heerlijkheid, die toebehoorde aan de katholieke familie Van Rennenberg en aangezien dit grafelijk geslacht resideerde in de zuidelijke Nederlanden, werd het als vijandig aan de Republiek beschouwd. Na de verovering stelden de Staten Generaal dit landschap daarom onder het 'gouvernement ende commandement' van Willem Lodewijk, terwijl de administratie ervan voorlopig een taak van de Raad van State zou zijn.²⁷

Tot het landschap Westerwolde behoorde Ter Apel, in het uiterste zuiden gelegen. Daar bevond zich een klooster der Kruisbroeders, Domus Lucis geheten. De prior en de kloosterlingen waren zo lang mogelijk manmoedig het klooster blijven bewonen, hoewel de krijg rondom hen dat bij tijden zeer bezwaarlijk maakte. Tenslotte hadden zij toch moeten wijken en zo bevonden zij zich in het jaar van de verovering, 1593, in gevangenschap binnen het Staatse Steenwijk. Nadat de toestand in Westerwolde weer rustiger was geworden, keerden zij alras terug naar hun convent. Evenwel, zij dienden zich nu aan te passen aan de ommekeer die zich in Westerwolde op godsdienstig gebied had doorgezet. Zoals elders hield de in bezitneming door troepen van de geünieerde provincies eveneens voor deze landstreek in, dat voortaan alleen de gereformeerde kerkdienst was toegestaan. Hoewel hun gebouw als klooster zijn functie had verloren, verklaarden de voormalige kloosterlingen zich bereid ook voor het vervolg de taak op zich te nemen, die het klooster als belangrijkste neventaak had gehad: het spijzigen van armen en het herbergen van reizigers.

Kennelijk bestond er bij de Staten-Generaal tegen deze bestemming van de kloostergoederen geen bezwaar. Zo bleef het klooster een passantenhuis. De laatste prior, Johannes Emmen, beheerde daarom, aan het hoofd staande van de nog aanwezige conventualen, ook na de reformatie het kloosterbezit. Zelf was Emmen overgegaan tot het nieuwe geloof en in 1603 verzocht hij aan de Staten-Generaal toestemming om te mogen huwen. Hij meende dat dit gunstig zou zijn voor de gehele gemeenschap van hen die het klooster nu bewoonden; immers zijn vrouw zou hem kunnen helpen bij zijn werk en de oude en zieke broeders verzorgen.

Aanvankelijk aarzelde de regering in dit verzoek toe te stemmen, men vroeg zich af, of voor de betrekking van oeconomus (administrateur) het celibaat niet als voorwaarde diende te gelden. De Gedeputeerde Staten van Friesland,

Hermannus Meier in de Republiek

welke provincie wegens militaire belangen in Westerwolde mede invloed wenste uit te oefenen in dit landschap, alsook de inwoners daarvan zelf, waarvoor het convent als gasthuis van veel betekenis was, verklaarden zich echter vóór Emmens voornemen en zo gaven de Staten-Generaal toe aan zijn wens.²⁸ Emmen ging daarop een wettig huwelijk aan met Anna van Vullen, wanneer is me niet bekend.

Op 2 juli 1614 overleed Johannes Emmen, die tot zijn dood toe nog vaak de 'prior' werd genoemd. Hij werd in de kloosterkerk begraven, waar nog heden zijn grafzerk te vinden is. De drost van Wedde, Edzard Rengers van Ten Post, kwam vanuit Groningen voor de begrafenis over. Hij bleef tot donderdag 6 juli in het klooster en maakte nog mee, hoe 's middags om twee uur de gedeputeerde Selbach en de secretaris van het Landschap Drente²⁸, met een schulte, een deurwaarder en nog meer personen, wel tien in getal, zich bij het klooster vervoegden, van zins om dit in beslag te nemen 'tot dienst van die van Drente'. Brutaal weg eisten zij van de weduwe Emmen 'de breven' op, de eigendomstitels van het kloosterbezit, en zij wilden alle goederen gaan beschrijven. Rengers belette deze gang van zaken, naar zijn mening maakte deze Drentse deputatie zo handelende inbreuk op de heerlijkheid Wedde en Westerwoldingerland, die hij als drost voorstond, en waartoe het klooster behoorde. Aldus tegemoet getreden trokken de Drenten de volgende morgen weer af, met uitzondering van de gedeputeerde Selbach. Op zondagavond ontving Rengers op het Huis te Wedde, waar hij toen weer vertoefde, bericht van de landschrijver, die hij met diens dienaar ter bewaring op het klooster had gestationeerd, dat deze ter ore was gekomen dat Drenten met drie ossenwagens 'vol volk' onderweg zouden zijn. Wat deze in hun schild voerden, dat was de landschrijver niet duidelijk geworden.

Voldoende reden voor Rengers om de volgende dag een boodschapper met een brief naar Groningen te zenden, naar zijn 'neef', met welke aanduiding naar me voorkomt Johan Clant was bedoeld, in die tijd Staat-Generaal namens de Ommelanden.²⁹

Hem vroeg Rengers om advies hoe in deze situatie verder te handelen. Tevens drong hij er bij zijn neef op aan, wanneer deze naar Den Haag ging, daar aan de Staten-Generaal en de stadhouder rapport uit te brengen over wat zich rond het klooster had afgespeeld en ook zijn beklag daarover kenbaar te maken. Geruststellend deelt Rengers in een postscriptum mee: 'die breven des convents zijn also bewaert dat se (de Drenten) d'selve neet bekomen koenen'.

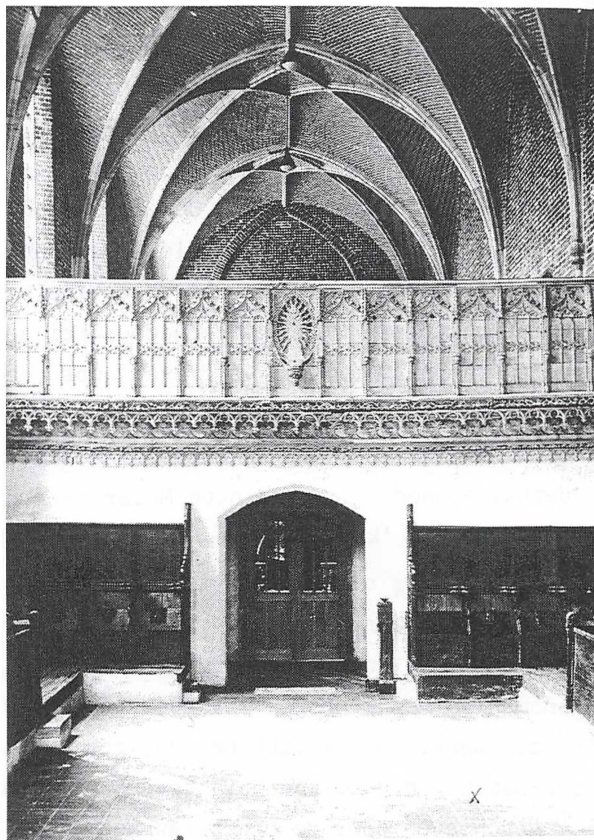
Toch schreef Rengers ook zelf aan de stadhouder een uitvoerige brief. Daaruit blijkt dat hij geprotesteerd had in aanwezigheid van een notaris en getuigen, 'holdende sulcks (het optreden van Drentse zijde) vor attentaten ende infractie van des Landes souvereiniteit hocheit'. De Drenten hadden zich daar echter niets van aangetrokken, lieten Selbach in het klooster achter en later, op 10 juli, had de schulte van Emmen zich nog bij hen gevoegd.³⁰

Op 14 juli schreef de weduwe Emmen eveneens over het gebeurde aan de stadhouder.

Hermannus Meier in de Republiek

Kerk van het Klooster Ter Apel

Interieur met het 16e eeuwse oxaal
(gerest.1931/33)

Zij hoopte dat het voorgevallene niet ten koste van het gasthuis zou komen en verzocht ongestoord daarin te mogen blijven wonen tot de Staten-Generaal een beslissing ten aanzien van het convent zouden hebben genomen. Haar 'demuetige Bitte' hield ook de wens in dat de bestemming van het huis zou blijven als die was, arm- en gasthuis, overeenkomstig de hoogmogende heren destijds hadden bepaald. Haar man en zij hadden de zaak van het gasthuis 'fleissig' - 'ohne rhuem zu reden' - voorgestaan. Tevens vroeg zij, daar zij arm was achtergelaten, voor haar en haar dochtertje om een 'alimentatie undt onderhoudt' - 'unser beider lebentlangh'.³¹

De Staten-Generaal lieten 6 augustus aan de drost van Wedde en de Drentse Gedeputeerde, die zich nog in het klooster ophield, weten dat de bestemming van het convent onveranderd zou blijven en dat tot nader order de weduwe Emmen de administratie zou voeren. Zij verwachtten dat hun nu ook zou worden toegezonden de 'inventaris van inmoeuible end de moeuible goederen, acten ende crediten' van het gasthuis, zoals zij reeds tweemaal te kennen hadden gegeven te willen ontvangen.³² Desbetreffende had de stadhouder aan de drost te Wedde geschreven dat van Drentse zijde over diens handelen was geklaagd, hij zou niet alleen 'uytte libreye wel 14 groete boecken gelichtet', maer oock alle des convents versgelde brieven ende pampieren in eene kist gepact ende opt huys Wedde ofte elders geschickt' hebben. Dit alles diende Rengers terug te plaatsen, voor het opmaken van de verlangde inventaris toch was dat noodzakelijk.³³

Hermannus Meier in de Republiek

In zijn nood als vluchteling om des geloofs wille, verjaagd door de bisschop van Munster en diens inquisiteur, ging Hermann Meier, als vanzelfsprekend, naar de Republiek der Nederlanden; hij zocht er 'trost' bij de classis van het Oldambt en het Westerwoldingerland, vlak over de grens van het Munsterland. En toen dan de betrekking van prediker-oeconoom van Ter Apel vacceerde, werd hij daarvoor de geschikte candidaat gevonden. De classis schreef aan de stadhouder, hoe belangrijk het was dat dit gasthuis bleef bestaan en 'ein oprecht dener' bekend met de 'oeconomie ecclesiastica als domestica' zou worden aangesteld. Voor deze functie achtte zij geschikt Hermannus Meijer, 'so umme bekentenisse godlicher warheit uth Stift Munster verdreven' was, een 'oprecht lehrer', voorzien van 'alle fromen gude getuichnisse sijnes wolhebbendes'. De heren van de classis meenden dat men voor een 'sodane standhaftig christen behoirt Sorge te dragen' en derhalve hadden zij hesloten Meier naar de stadhouder te zenden, met het verzoek dat hem de 'kirckdenst und andere darbij fallende densten' zouden worden opgedragen.³⁴ De classis had zich dus het harde lot van Meier aangetrokken.

Of zij binnen haar grenzen voor hem ook voor onderdak had gezorgd, blijft een open vraag. Het komt me voor dat Meier en zijn gezin in die tijd zullen zijn opgenomen in het klooster Ter Apel, dat immers een gasthuis was en de moeilijke situatie waarin Meier zich bevond, zou zeker tot opname hebben kunnen leiden. Meier nam bij die gelegenheid tevens nog een andere brief mee voor de stadhouder, geschreven door de drost van Wedde op verzoek van Meier zelf. Daarbij vroeg Rengers de stadhouder 'ten faveure' van Meier te willen schrijven aan de Staten-Generaal om hem bij dit college aan te bevelen voor benoeming in de vacante post. Meier was daarbij in de gelegenheid een 'lofflick testamonium' te tonen, het bewijs dat hij inmiddels in het Oldambt door de classis was geëxamineerd.³⁵

Het komt me voor dat graaf Willem Lodewijk Meier persoonlijk nog om enige informatie heeft gevraagd, welke deze schriftelijk zal hebben verstrekt door overhandiging van een geschrift dat hij niet ondertekende noch dateerde, maar in de tekst maakte de schrijver zich bekend. De aanhef van dit stuk luidt: 'Memorial pro Illustre et generoso comite Guilielmo Nassovis ... et nobilitatis deputatis Drentiis'. Het was dus kennelijk mede voor de Drentse Gedeputeerden bedoeld.³⁶

In dit 'memorial' deelt Meier mee dat hij door zijn werkzaamheden, verricht te Werlte, in alle opzichten geschikt is voor 'de administratien des convents Apell', want, zo merkt hij op, naast 'sinen predikdenst' had hij daar 'eine sterke husholdunge' gehad, inclusief 'agricultuer' en het opfokken van jonge beesten. Sprekend over zijn kinderen deelt Meier mee, dat hij 'woll achte' had, waarvan de oudste drie bij zijn broer waren, die 'doctor iuris' was en 'fuerstlicher Meckelenbergischer Raedt van huesz uth'. Door mee te delen welk ambt zijn broer bekleedde en door wel diens titel maar niet zijn naam te vermelden

Memorial

pro Flandris & Germanis Comitibus
Gustavo Nafrico s. & nobilibus
Insuper Dominis.

Alte Euer Gnaden, gnedigst Altkatholik
Herr. Meier, verdrevener pastor der
Werlte alle favorabil. gelandt verpfa
der Administration ver. Clapha Constante
Apel ten in Ecclesiastic & Domestic
ver. out der gude der Judamentlich
wille der Stadt ver. der Historisch
als er dem unison. der verdigleung
eine pastor bringende gude der
der agricultur und der Hochverdingen
jungere Geste an nicht mehr für
Kindes Gede no soll auch der am
der der Stadt der die Gede der
Doctor juris und Jungling der Stadt:
Embryopter Adel der Gede der
Verden der Gede der Stadt geseit
wunde. der Gede der Stadt der
die der nicht wunde. der Stadt.

Memorial, geschreven door 'Her. Meier, verdrevene pastor tho Werlte', bedoeld voor stadhouder Willem Lodewijk, bij gelegenheid van zijn sollicitatie naar de functie van predikant-administrateur van het Klooster ter Apel. 1614

Hermannus Meier in de Republiek

en woonplaats, geeft hij de indruk trots te zijn op de carrière van zijn broer: raad van de hertog van Mecklenburg! De woorden 'van huesz uth' (von Hause aus) duiden aan dat zijn broer in zijn functie als raad niet steeds aan het hof van de hertog aanwezig behoefde te zijn, hij kon opgeroepen worden om te komen of worden verzocht schriftelijk van advies te dienen. Bij mijn nader onderzoek bleek dat deze jurist in Greifswald woonde, in Voorpommeren.

Na zijn bezoek aan de stadhouder te hebben afgelegd, wachtte hem nog de taak naar Den Haag te reizen om de hem meegegeven aanbevelingen daar aan de Staten-Generaal te overhandigen. Deze stukken waren drie in getal.³⁷ Allereerst was er de reeds genoemde brief van de drost van Wedde van 24 oktober 1614, waarin deze verklaarde Meiers 'testimonium gesien' te hebben en van betrouwbare zijde geïnformeerd te zijn over diens 'goede lere ende levent'. De tweede brief was van de Gedeputeerden der Stadt Groningen ende Ommelanden', van 29 oktober. Ook zij bevalen Meier 'op syn ernstige begeerte' aan, terwijl zij aan hun schrijven toevoegden een ongedateerd verzoekschrift van Meier in dezen. Hierin schrijft onze rekwestrant o.a. 'dat he toe Werlte in Sticht Munster omtrent vijff en twintich jaren dener des Gottlichen wordes geweest' was. Dit rekwes was niet door Meier zelf geschreven, wellicht was het een afschrift van Meiers eigenhandig geschreven verzoek, dat hij aan de provinciale Staten had gezonden en zo behoefde men op de griffie in Den Haag Meiers hiërogliefen niet te ontcijferen. Want hoewel Meier een karakteristiek en krachtig handschrift had, gemakkelijk liet het zich niet lezen.

De derde brief voor het hoge regeringscollege bestemd kwam van de drost en Gedeputeerden van Drenthe en was gedateerd 14 november. Inmiddels hadden de Drenten namelijk van Willem Lodewijk bericht gekregen dat hij niet wilde overgaan tot het aanbevelen van Meier zonder daarbij pretenties van anderen in acht te nemen.³⁸ Daardoor bleken de Drenten zich nu wel te kunnen vinden in de benoeming van Meier. Dienovereenkomstig schreven zij aan de Staten-Generaal, de voorwaarde stellend: 'doch alles sonder preiudicie van dese Landtschap ende dien van Wester Woldingerlandt, ofte anderen, die gerechticheit desselven cloosters iets moegen hebben te pretenderen'.³⁹

Toen Meier de aanbevelingsbrieven in Den Haag ten burele van de Staten-Generaal had afgegeven en ook Willem Lodewijks geschrift, gedateerd 24 november, was binnengekomen, kon de benoeming in behandeling worden genomen. De Hoogmogenden besloten op 1 december Hermannus Meijer aan te stellen als 'prediger ende oeconomus oft administrator' van het 'convent ter Apel', daarbij bepalend dat dit besluit genomen was 'bij provisien ende sonder preiuditie van yemants recht ende gerechticheyt op het voorss. convent'. Aan de pretenties van Drenthe werd dus niet voorbijgegaan. Bepaald werd verder, dat Meijer de kloostergoederen behoorlijk diende te administreren, de aalmoezen aan de armen zou uitdelen en erop toezien dat de roerende goederen ter plaatse bleven alsook ervoor zorgen, zoals het werd uitgedrukt, dat 'generalyck ... goet regiment bij de conventualen werd onderhouden'.⁴⁰

Kort na het overlijden van Johannes Emmen hadden de Staten-Generaal de drost van Wedde opdracht gegeven de goederen van het Klooster ter Apel, onroerende zowel als roerende, te inventariseren, aan welk verzoek in juli 1614 reeds werd voldaan. Door de opsomming van het roerend kloosterbezit geeft deze lijst tevens enigszins een overzicht van de kamers in het hoofdgebouw, dat, met de kerk, toen nog aan de vier zijden het kloosterhof omsloot. De gehele westelijke vleugel, alsmede een groot deel van de trans ten noorden van de kerk zuden in 1755 worden afgebroken; de afbraak van de gehele bovenverdieping vond in 1834 plaats.⁴¹

Uiteraard bevonden zich in dit hoofdgebouw de refter of eetzaal, de bibliotheek en de kamer van de priör. Met behulp van een inventaris uit 1637 weten we dat het brouw- en bakhuis, het bouw- en veehuis, de kuiperskamer, het 'vleeshuis' en niet te vergeten het 'gemene gasthuesz' - voor de passanten - zich op het door een gracht omgeven kloostererf bevonden, waartoe een poort toegang gaf.⁴²

De boedelbeschrijvers van 1614 vermelden niet - het lag ook buiten hun zakelijke opdracht - het schoons dat de kerk bevatte aan vast meubilair, zoals het begin 16e eeuwse oxaal, het driedubbele gestoelte voor de priesters, beide uit Baumburger steen gehouwen, de ook 16e eeuwse koorbanken met hun misericordes of zitsteunen, voorzien van soms sterk karikaturiserend beeldhouwwerk, de grafzerk van de laatste prior Emmen, wat alles nog een bezoek aan dit klooster zo bijzonder boeiend maakt.

Het was in enige vertrekken van dit gebouw, vermoedelijk in de oostvleugel gelegen, dat ds Meier en zijn gezin na hun vlucht uit Munsterland een nieuw leven zouden beginnen. Enige jaren later zou de heerlijkheid Westerwolde in andere handen overgaan en in 1619 kreeg de stad Groningen de gelegenheid deze aan te kopen, voor een hoofdsom van f 140.000.⁴³

Tegen het eind van het Twaalfjarig Bestand (1609-1621) kwam aan de rust in Ter Apel en omgeving, welk gebied in het eind der voorafgaande eeuw veel geleden had onder oorlogswee, een einde. Beducht voor nieuwe vijandelijke invallen vanuit Duitsland moest ds Meier de conventspapieren wel naar Groningen brengen. De Dertigjarige Oorlog (1618-1648), welke in het buurland woedde, bracht ernstige overlast met zich mee voor Westerwolde. Dit leidde ertoe dat in het Klooster Ter Apel garnizoen werd gelegd; de administrateur leverde daarvoor turf en kaarsen, bracht 76-6-0 in rekening voor een periode van 5 december 1621 - 21 september 1622.⁴⁴

Maar over al die evenementen verder te verhalen, zou hier veel te ver voeren. Hermann Meier kreeg in het Klooster Ter Apel een meerzijdige werkkring, maar hij was reeds tevoren de combinatie van het ambt van predikant en landbouw, zoals hij de stadhouder had meegedeeld, gewend geweest. Zonder twijfel was Meiers agrarische taak in Ter Apel heel wat omvangrijker dan zijn functie als leraar van een naar me voorkomt kleine gemeente. terwijl doorgaans ook het passanten-

Hermann(us) Meier in Ter Apel

huis niet zoveel werk zal hebben gegeven. Zijn Reekenboek getuigt door vele notities van de eisen die het kloosterbezit aan hem als bedrijfsleider stelde. We vernemen telkens weer van verkoop van vee, van 'beesten' zoals soms de omschrijving luidt, of meer genuanceerd, van ossen, koeien, jonge hengsten, varkens. Er werd tevens 'in kloosterverband' aan vetweiden gedaan. Ook zaad moest worden ingekocht. Dit leidde er toe, dat Meier nu weer hier, dan weer daar heen ging voor zijn aankopen; hij kwam ervoor in andere delen van Westerwolde, ook in Drentse dorpen, bezocht markten als die van Roden, Zuidlaren en Wedde, hij ging naar plaatsen in nabije Duitse streken, van Emden tot Cloppenburg, en bezocht zelfs weer Werlte, het stamoord van zijn familie. Ook reisde hij naar Groningen, voor kloosterzaken of als particulier voor het doen van inkopen of betalingen van kostgeld en andere uitgaven, die samenhangen met de studie van zijn zoons. We vernemen dat hij dan de reis de ene keer maakte met eigen paard en wagen, al of niet vergezeld van zijn vrouw, een familielid of een knecht; de andere keer maakte hij gebruik van het trekschip vanaf Winschoten.

Nu en dan voelde Meier zich bedreigd in zijn rechten, zoals in december 1630, toen de stadsregenten aankondigden de stadstimmerman te hebben opgedragen naar het convent te gaan voor het uitzoeken en laten kappen van ruim dertig goede bomen in het 'Draepelerholt'; het lag in de bedoeling daarmee het huis en de brug te Wedde te herstellen.⁴⁵ Ook de stadsbeschikking ter zake van Emmer erven, in 1631, was nadelig voor oekonomus Meier uitgevallen.⁴⁶ Toen in het najaar van 1633 twee leden van de Raad van State naar Ter Apel kwamen om Meiers 'huijshoudinge ende bewint' te inspecteren, bracht Meier deze kwestie ter sprake. Ging men op deze wijze voort, zo voorzag de administrateur, dan zou het klooster ontbloot raken van middelen om de armen te verzorgen.

Dit gesprek leidde ertoe dat de heren uit Den Haag inzage vroegen in Meiers commissie; hun advies luidde, dat wanneer iemand hem weer zou gaan hinderen in zijn administratie, hij maar naar Den Haag moest komen om te reclameren.⁴⁷

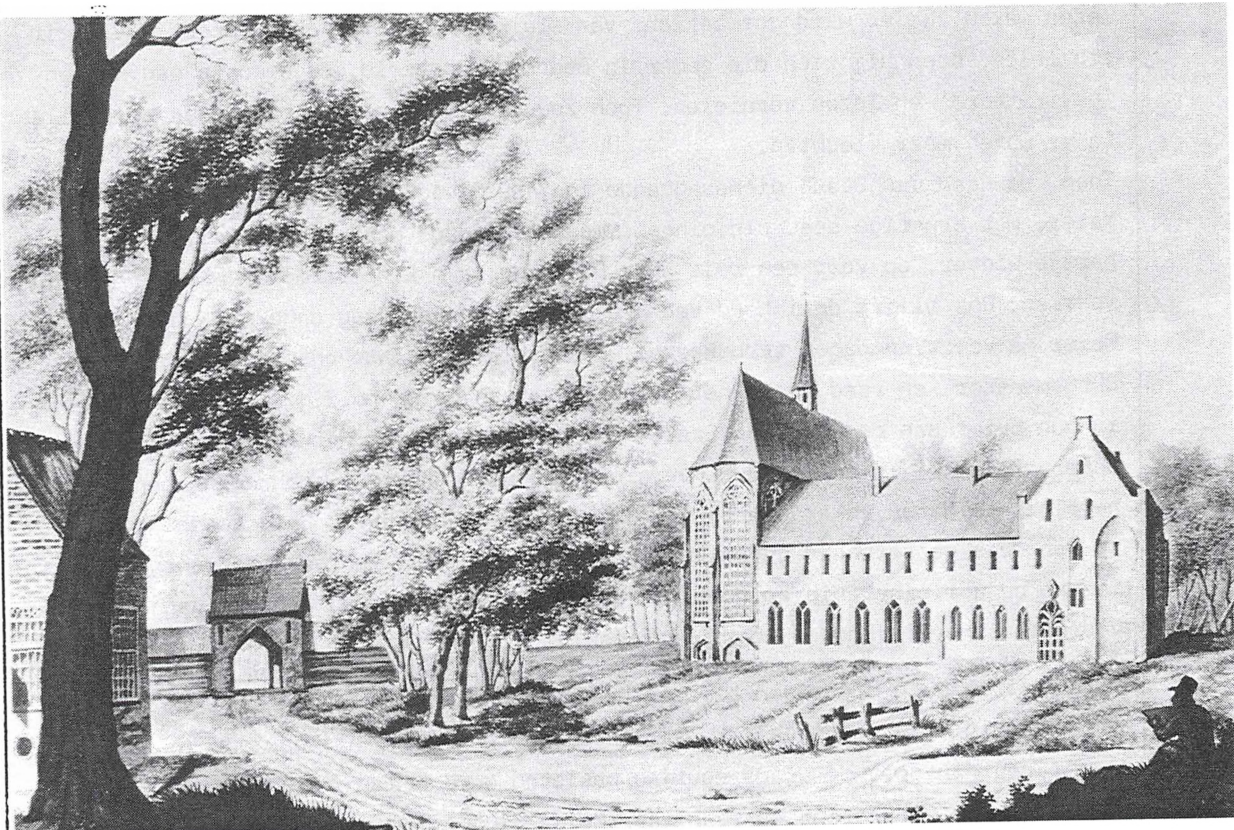
Tot Meiers grote ergernis meldde zich in december 1633 bij het klooster de stadsbouwmeester, vergezeld van een timmerman, die een missive van het stadsbestuur voor hem meebracht, waaruit bleek dat hun was opgedragen tweehonderd bomen in het bij het klooster behorende bos uit te zoeken, geschikt voor het herstel van stadsbruggen.

Toen was bij het echtpaar Meier de boot aan, tweehonderd bomen, dat hakte erin! Dominees vrouw, destijds vaak aangeduid als 'administrateurse' en die de naam had gierig te zijn, spoorde, indachtig aan de raad van de Haagse heren, haar man aan op slag naar Den Haag te gaan. Zo maakte de bejaarde predikant, ongeveer zeventig jaar oud, zich op om af te reizen; hij vertrok nog op de veertiende van diezelfde maand, vergezeld van de conventsschoenmaker.

Het werd een reis van vijftien dagen uit en thuis.

Meier diende dan in Den Haag zijn verzoekschrift in. Het was slechts een facet

Hermann(us) Meier in Ter Apel

Het klooster Ter Apel. 1819.
tekening van P.A. Huidecoper

links: het commandeurshuis (later verbouwd tot Hotel Boschhuis) en de Kloosterpoort (afgebroken 1836)

in de strijd die zich ontsponnen had tussen de stad Groningen en de landsregering, die zeer langdurig zou zijn. We zullen ons hier daarmee niet bezighouden.

Reeds enige jaren eerder had het stadsbestuur overwogen Meier te ontlasten van de Terapeler administratie, men wilde hem wel als predikant handhaven, op een salaris van vier à zeshonderd gulden, en in plaats van het armenhuis zou er een herberg in het klooster worden ingericht, te stellen onder de leiding van een herbergier. Zo zou er eindelijk een einde komen aan de baldadigheden, die het convent dagelijks te duchten had van de doortrekkende man, waaronder zich het schuim der natie bevond. Gelet op de houding van de Haagse heren zou in dezen vooralsnog daarvan niets kunnen komen.⁴⁸

Inmiddels deed het verhaal de ronde, dat de prior, zoals Meier nog vaak werd genoemd, grote hoeveelheden zout en andere waren, aan impost onderworpen, maar van welke belasting het klooster was vrijgesteld, in Westerwolde kocht om ze dan te brengen of te laten brengen naar het bisdom Munster, zonder daarover die rechten te betalen. Te dien einde zou de prior een weg door het moeras hebben

Hermann(us) Meier in Ter Apel

laten maken. Meier werd dus beticht van sluikhandel. Stadhouders Hendrik Casimir zou zelfs, toen hij zich die zomer in Bourtange ophield, de bewuste weg hebben 'gevisiteerd' en laten vernielen. Toch zou Meier die weer hebben doen herstellen. En er waren meer klachten.

Toen de Raad van State dienaangaande in januari 1637 een brief zonden aan ds. Meier, met ernstige beschuldigingen, maakte de oude man zich nogmaals, in 't hartje winter, op voor een reis naar Den Haag; een kloostermeier nam hij mee als voerman. Ons blijft de inhoud van het gesprek in Den Haag onbekend, maar toen Meier na veertien dagen terugkeerde, bleek hij uitermate ontstemd.

Burgemeesters en raad namen het evenwel voor ds Meier op. Zij weten, zo schreven zij in hun brief aan de Raad van State, de aanwezigheid van het sluikpad niet aan Meier. Zo dikwijls de weg werd vernield, zo vaak maakten vagebonden, bedelaars, heerloze soldaten en andere passanten haar weer bruikbaar. Het stadsbestuur maakte van deze gelegenheid gebruik te berichten over hun voorgenomen reorganisatie inzake de administratie en door het armenhuis op te heffen zou men van de zich voordoende moeilijkheden worden verlost.

Meier zelf had in Groningen bij een bespreking reeds te kennen gegeven het werk van de administratie eigenlijk niet meer aan te kunnen, hij was ook zo jong niet meer. Toen dan door de stadsregering besloten werd tot grondige reorganisatie, zou de gehele uitvoering daarvan voor Meier niet meer van belang zijn; hij stierf op 8 mei 1637 aan de pest, zijn vrouw was hem in april reeds voorgedaan.

Bij het beëindigen van Meiers administratie, toen een en ander moest worden verkocht, ging men in opdracht van de Stad wat te ver: verkocht werden namelijk ook vijfenvijftig korven 'imen', bijen. Abusievelijk, want zij behoorden aan de prior, nu dan aan diens erfgenamen toe. Dan blijkt ons weer hoeveel pijlen ds. Meier op zijn boog had om 'de kost te verdienen'.⁴⁹ En aangezien hij, die op het laatst bevrijd zou worden van het voeren van administratie, als dominee op tractement was gesteld, vroegen zijn erfgenamen om het 'genadejaar', dat naar de gewoonte was na de dood van een predikant werd toegestaan. Dat wimpelden de heren in de Stad echter af. Zij benoemden zoon Johannes als de nieuwe zieleherder en die moest dan maar de 'erffgenamen klaegeloos stellen ... sonder die Stadt deses aengaende weder te molesteren', lastig te vallen.⁵⁰

*In vollen gelykenis vanden ...
Herr. Meier Administrator*

Handtekening van de pastor-administrator Hermann Meier
onder een akte van 14.4.1617.

I Hermann(us) Meier, geb. ca 1525, prediker te Werlte wrs. vanaf ca 1556 - ,
 tr Hempa (von) Nacken, wellicht dochter van Lorenz Nacke, 'Richter' en
 burgemeester van Vechta, en NN Ubbing.⁵¹

De lijkrede voor Theodor Mejer, overleden 13.11.1670, vermeldt diens groot-
 moeder van vaderszijde als 'Frau Hempa von Nacken, eines vornehmen Geschlech-
 tes', de lijkredes voor Hermann en Reinhold Mejer, resp. van 1685 en 1701, noe-
 men haar als overgrootmoeder Hempa Nacken. In de wandeling zal haar voornaam wel
 Hemmetjen zijn geweest, een achterkleindochter, naar me voorkomt naar haar, zij
 het niet direct, genoemd, werd althans bij de doop deze naam meegegeven.

Kinderen uit het huwelijk van Hermann Meier en Hempa Nacken:

- 1 Hermann Meier, zie IIa = Tak A.
- 2 Theodor Meier, zie IIb = Tak B.

Hümming - Westerwolde

Tabula Frisiae, Groninghae et territorij Emdensis (ged.) 1649
 - kaart van N.J.Piscator

IIa Hermann (Hermannus) Meier, gb ca 1563, ovl Ter Apel 8.5.1637, student te Helmstedt 15.6.1582, predikant te Werlte 1589-1614, daarna administrateur van het Klooster Ter Apel en predikant aldaar, tr (1) Hesychia Dresmann, dochter van ds Gerhardus Dresmann en NN; tr (2) Anna van Vullen, ovl Ter Apel april 1637, bg ca 25 april, weduwe van Johannes Emmen, prior van het Klooster Ter Apel, daarna oconumus van de kloostergoederen. 51*

Voor nadere genealogica en beschrijving van de loopbaan van ds Hermann Meier wordt hier verwezen naar voorafgaande uiteenzettingen desbetreffend. Wat Hesychia Dresmann betreft, haar dagelijkse naam zal Haeske zijn geweest, zoals ook één van haar kleindochters die naam bij haar doop ontving; in dat laatste geval werd bij de doop de naam niet 'vergriekst', maar later in de wandeling wel weer verlatiniseerd tot Hasina.

Het lijkt me niet waarschijnlijk dat Hesychia Dresmann in 1600 zou zijn gestorven, zoals uit de lijkrede van haar betachterkleinzoon prof.dr Christian Münden zou blijken; in de lijkreden van haar kleinzoons Herman en Reinhold Meier in Kopenhagen wordt dit niet meegedeeld. De benoeming van bovenbedoelde kleindochter Haeske, dochter van dr Matthias Meijer, maakt dit onaannemelijk. 52

Kinderen uit het huwelijk van Hermann Meier (IIa) en Hesychia Dresmann:

De rangorde van de kinderen is onzeker.

Het lijkt me zeer wel mogelijk dat er uit dit huwelijk eerder geboren kinderen zijn geweest dan de mij bekende, in het bijzonder valt daarbij te denken aan een oudere zoon Hermann, welke dan jong moet zijn overleden. Ebbens en Hartog beginnen hun reeks der kinderen met een Ursula als oudste. Deze zou vóór 1623 gehuwd zijn met Hiske ter Borch. Dit berust evenwel op een misverstand.⁵³ Schuldig daaraan is in eerste instantie ds Hermann Meier zelf, wiens handschrift vaak vrijwel, soms in feite onleesbaar is. De passage waarin Ursula ten tonele zou zijn verschenen, onthult over haar bestaan evenwel niets. Geschreven staat: Item geaccordert mit minen schwaeger Hisccken [van der Borch] dat desulve tot convents profitte uns hefft seven ossen up halve winninge in weyde und foederinge gedan'. Het woord schwaeger zou voor die tijd zeker kunnen aangeven dat Hiske gehuwd was met een, hier dan niet genoemde, dochter van ds Meier. Maar dit lijkt me niet waarschijnlijk. Eerder komt het me voor dat het is gebruikt in de, voor ons gewone, betekenis van schoonbroer of behuwdbroer. Dit om de volgende reden.

Hiske van der Borch of van ter Borch was geboortig van de erve Ter Borg, onder de klokslag van Sellingen gelegen, zijn voornaam kwam al in de 15e eeuw bij voorvaders, die dit goed bewoonden, voor. Hiskes ouders waren Jacob Hiskes ter Borch en Alcke Johans (ter Walslage), gehuwd ca 1575 te Sellingen.⁵⁴ Zeif had Hiske van der Borch een zoon Jan Hiskens, in april 1636 door ds Meier in zijn Reekenboeck aangeduid als 'borger tho Emden' en in mei van dat jaar schrijft Meier over deze Jan als Hiske van der Borch 'sines soens Joh. Hiskens'. Jan

Tak A IIa 1/2

Hisckens bracht al in 1621 voor 'unser Moije', zoals Meier zijn vrouw vaak aanduidde, '2½ kroes Spaensche win' mee. Aangezien Jan toen wel al ca twintig jaar zal zijn geweest, zo niet ouder, moet hij rond 1601 of eerder zijn geboren. Dit brengt mee dat zijn moeder bezwaarlijk een dochter van Hermann Meier kan zijn geweest. Of was Hisccke hertrouwd met een dochter van Hermann Meier? Eerder houd ik het ervoor dat Hisckens vrouw familie was van Anna van Vullen, misschien een zuster; ook Van Vullens kwamen volgens het Reekenboeck meer in de regio voor. Het viel me op dat juist Anna van Vullen nog al eens naar Emden reisde en dat zal dan wel niet voor zaken zijn geweest.

Trouwens ds Meier beschouwde de familie van zijn vrouw Anna van Vullen zeer zeker ook als de zijne. Duidelijk blijkt dit in het geval van Everhardus Abeli. Deze ontmoeten we het eerst als student aan de Groninger Hogeschool, diens inschrijving op 19.9.1620 luidt: 'Everhardus Abelis, Westerwoldensis, phil.'. Later is Everhardus in het boerenbedrijf bezig en treffen we hem alszodig aan in het Reekenboeck van ds Meier. In juni 1628 gaat 'unser moije' naar Groningen, 'dochterhalven', en kort daarop vergezelt Meier zijn vrouw, toen die wederom naar Stad moest. De reden blijkt te zijn dat ze het stadsbestuur wilde verzoeken Everhardus toe te staan in het klooster te mogen blijven (wonen), of zoals haar man notuleerde: 'alse bi M.heeren solliciteerde umme Everhardus int cloester to bliven'. In november 1629 noteert Meier een uitgave gedaan aan 'unseren Everhardo Abeli en op 11 januari gaat onze dominee op kraamvisite en verantwoordt dan: 'den 11 op de kynderdoops tot Everhardus mines schoensoens hues vereert 2 r[ijks]da[a]l[ders] und der maget 6 st. dranckgelt'. Het lijkt dan wel duidelijk dat Everhardus gehuwd was met het 'dochtertje', waarover Anna van Vullen in haar verzoekschrift aan de Staten-Generaal van 1614 schreef, het kind uit haar huwelijk met de oud-prior Johannes Emmen.⁵⁵

1 **Theodor Meijer**, gb Werlte, ovl Stralsund (D) 22.7.1667, Kanzleiverwandter, nadien Secretarius Consistorii, tr 1645 Elisabeth Krausen, ovl 7.7.1667, weduwe van Michel Blandow.⁵⁶

2 **Gerhardus Meijer**, gb Werlte.

In een gezin met meerdere zoons was het vroeger welhaast vanzelfsprekend dat één der oudsten genoemd werd naar zijn grootvader van moederszijde, in dit geval dus naar ds Gerhard Dresmann. Het komt me zeker aannemelijk voor dat Gerhardus Meierus, die, toen hij zich op 17.8.1616 als student aan de Groninger hogeschool inschreef, aan zijn naam toevoegde 'Monasterio-Vestphalus, poeta laur[eatus] Caes[aris]', de door mij geprojecteerde zoon Gerhardus van onze Ter-Apeler dominee Hermann Meier is geweest. Deze student geeft aan te komen uit het Munsterse in Westfalen, wat dus met de herkomst uit Werlte klopt. Op gelijke wijze zou ook ds Meiers zoon Hermannus zich intekenen bij de Jenaër universiteit als: Herm. Meier, 'Monasterio-Westph.'

De toevoeging bij Gerhardus' naam, namelijk dat hij gelauwerd dichter was van

b. Tak Aa

a. Het gezin van:

Hermann Meier (IIa)
ca 1563-1637x(1)
Hesychia Dresmannx(2)
Anna van Vullen

1	2	3	4	5	6	7	8
Theodor Meijer -1667	Gerhardus Meijer	Hermannus Meijer	Hemmeken Meijer	Henriken Meijer	Anneken Meijer	Matthias Meijer	Johannes Meijer
x1645 Elisabeth Krausen -1667	TAK Aa			x (Ibelingh Coerdes?)	x1631 Jan Derx	Tak Ab	Tak Ac

b. Tak Aa:

Hermannus Me[i]jjer (IIIa)
ca 1599-1659x ca 1628
Ursula von Gehren
ca 1619-1650

1	2	3	4	5	6	7
Agneta Meijer ca1627- (IVa)	Hermann Meijer 1631-1685 (IVb)	Reinhold Meijer 1634-1701 (IVc)	Ursula Meijer	Maria Elisabeth Meijer	Eleonora Hedwig Meijer 1642-1697	Anna Gertrud Meijer
x1643 Christian Münden -1653	x1664 Christina Madsen 1645-1704	x1677 Sophia Elisabeth von Platen			x1678 Christian Brämer 1635-1701	
Christina Meijer	Sophia Amalia Meier 1680-1720 (Va)	Ulrica Eleonora Meier 1681-1742 (Vb)	Frederica Amalia Meier 1682-1756 (Vc)	Herman Frederik Meier ca 1683-1707		
	x(1) Johan Ludvig Reichen	x ws 1701 César-René de Théhillac 1669-1709	x1701 Hans Hinrich Eggers 1664-1736			
	x(2) Johan Christian Jessen 1675-1726					

Tak A IIa 3/5

een keizer/vorst, zou als volgt kunnen worden verklaard. We weten dat de oudste drie zoons van ds Hermann, waartoe naar mijn opvatting ook Gerhardus heeft behoord, bij hun oom Theodor Meier in Greifswald jeugdijaren hebben doorgebracht. Aldus zal Gerhardus in die stad het gymnasium hebben bezocht en mogelijk toen een door hem gemaakt gedicht aan de Mecklenburger hertog hebben opgedragen, van welke vorst zijn oom Theodor Rat aus dem Hause was. Is Gerhardus als dank daarvoor de eer te beurt gevallen zich poeta laureatus te mogen noemen? Bij de hertog van Pommeren lag dat anders, die kon niet verwachten dat hij dichterlijk door dr. Theodor Meiers neefje zou worden bejubeld, nadat hij diens oom, toen die nog syndicus van Greifswald was, zo onheus had behandeld. Maar daarover zal nog uitvoerig worden verhaald.⁵⁷

In Groningen ontving de student Gerhardus Meier van de provincie, uit het fonds der provinciale kloostergoederen, op 26.2.1618 een bedrag van vijftig car.gl. uitbetaald, bedoeld als 'tractement...ter continuatie' van zijn studie⁵⁸, zoals ook andere alumni stipendia werden toebedeeld.

Of we het bestaan van deze Gerhardus nu ook nog mogen continueren met de inschrijving van de student Gerh.Meier aan de universiteit Jena in 1620, die toen als zijn herkomst aangaf 'Groningan[us]?'⁵⁹ Wat de tijd betreft, lijkt dit mogelijk; bovendien trof ik in Groningen in die periode geen andere Gerhard Meier aan, die in aanmerking zou kunnen komen voor deze intekening. Het feit dat ds Meiers zoon Hermann reeds eerder aan de universiteit van Jena, in 1617, was gaan studeren, ondersteunt mijn veronderstelling.

Desalniettemin verdween Gerhardus daarna uit mijn waarnemingsveld. Want of een cryptische notitie uit Meiers Reekenboek, welke een uitgave betreft gedaan in september 1632 te Groningen: Vor salige Gerhardo na bevindt betalt 10 dl.', op hem betrekking heeft, is al een zeer ongewisse veronderstelling.

3 Hermannus Meijer, zie IIIa = Tak Aa.

4 Hemmeken Meijer, gb Werlte, leeft nog in 1637.

Ds Meier brengt in zijn Reekenboek in oktober 1636 'unsere Hemmeken' ten tonele, ter zake van een hier niet relevante 'reckenschaft'. Duidt het bezittelijk voornaamwoord 'unsere' op een zekere familiale verhouding, bij ds Hermann Meier behoeft het dan ook allerminst een familierelatie aan te duiden. Toch is hier de voornaam Hemmeken opmerkelijk, ze zou kunnen wijzen op vernoeming van dominees moeder, Hembda (Hemmechien) Nacken. En die veronderstelling wordt ten sterkste onderbouwd, wanneer we in het bewuste Reekenboek lezen, onder april 1637: Item affhalen laten dorch minen knecht Hemmeken van Winschoten, umme begraffenisse van unsere s[alige] moije. Anna van Vullen was, zo blijkt hieruit, gestorven en het is voor de hand liggend dat haar stiefdochter haar begrafenis wilde bijwonen. Meer is me over Hemmeken niet bekend.

5 Henriken Meijer, gb Werlte, tr 1625 misschien Ibelingh Coerdes

'Unsere dochter Henriken', zo schreef Meier in zijn boek, wanneer hij in november 1625 de uitgave van 2 gl.1 st.10pl. verantwoordt, geld dat hij aan haar heeft gegeven 'tot hilligs...tho Sellingen tho veddern'. Wat deze mededeling

Tak A IIa 6/8

die ik niet geheel vermocht te ontcijferen, precies inhoudt, ontgaat me, maar ze doet me veronderstellen dat deze uitgave verband hield met het bekendmaken van het huwelijk van zijn dochter Henriken. Wanneer dan in april 1628 in het Reekenboek sprake is van 'minen schwager' Ibelingh Coerdes(?), dan lijkt het me voor de hand liggend dat we hier te maken hebben met Henriken's man.

6 **Anneken Meier**^{*}, gb ws te Werlte (D), ovl kort vóór 25.2.1635⁶⁰, otr.Groningen 19.11.1631, **Jan Derx**, ovl vóór 4.2.1669⁶¹, zadelmaker, zoon van Derck Jansen, herbergier in 't Gulden Hart⁶², en Jantje NN⁶³, weduenaar van Martien Dercks; hij hertrouwde (otr Groningen 8.10.1636) met Trijntje Frericks, weduwe van Focke Clasen.⁶⁴

Ds Meier schreef in juni 1631 in zijn Reekenboek: 'Item miner dochter Anneken reysende na Groningen weegen mangelt und beer mitgedaen[n] - 3 dl'. Nog noteerde hij in diezelfde maand 'Item noch an Hiscken (van Ter Borch) betalt miner dochter Anneken verstrecket ... 2 dl 27½ st'. Hieruit blijkt wel dat dochter Anneken reeds in juni in de stad was en mogelijk hing dit verblijf samen met het voorgenomen huwelijk.

Wanneer ds Meier in januari 1633 met 'beide zoons' een reis maakt, naar Bellingwolderschans eerst en dan verder 'na Groningen', betaalt hij daar 3 dl 10 st wegens 'Annekens beer'. Deze uitgave betrof mogelijk feestelijkheid ter gelegenheid van de geboorte of doop van zijn kleinzoontje Derck. Duidelijker is in ieder geval, wat Meier op 25 februari 1635 inschrijft. Hij was toen te paard naar de begrafenis van Anneken geweest en noteert: 'bi begreffnisse miner s[aliger] dochter Anneken int armenn becken geven - 1 dl 5 st'.⁶⁵

Onze Jan Derx verwierf het burgerrecht der stad Groningen in 1631; in 1632 werd hij lid van het zadelmakersgilde en het jaar daarop, in maart, trad het echtpaar Jan Derx en Anneken Meier toe tot de herv. gem. Groningen.⁶⁶ Dē echtelieden woonden toen in de Poelestraat, wellicht in het huis dat Jan Derx en zijn tweede vrouw in 1648 aankochten.⁶⁷ Dit huis stond aan de zuidzijde van die straat als vierde ten westen van de Peperstraat. Volgens het register der Burgerv aandelen van 1659 woonde de zadelmaker Jan Derx daar toen nog.

Jan Derx en Anneken Meier hadden één kind: **Derck Jansen**, gb Groningen vóór 25.2.1635; Derck leefde nog 10.2.1637, maar is wellicht niet oud geworden, was althans in 1669 reeds overleden en liet geen nageslacht na.

7 **Matthias Meijer**, zie IIIb = Tak Ab.

8 **Johannes Meijer**, zie IIIc = Tak Ac.

* Wegens de verdeling van de tekst in verschillende takken zou daarbij het opnemen van Anneken Meier in de nummering met romeinse cijfers m.i. storend werken om een goed overzicht te krijgen, vandaar deze irregulariteit.

IIIa

Hermannus Mejer (Meijer), gb Werlte ca 1599, ovl Sleeswijk 1659, J.U.Dr., raad van de hertog van Mecklenburg, later advocaat bij het Land- en Hofgericht te Sleeswijk en syndicus van het landschap Eiderstedt, tr Rostock ca 1628 Ursula von Gehren, gb Rostock ca 1610, ovl Eiderstedt, bg Sleeswijk 17.12.1650 dochter van Reinhold von Gehren, J.U.Dr., hoogleraar te Rostock, lid van Hofgericht te Sternberg, en Agneta Clinge.⁶⁸

Hermannus Mejer schrijft zich in de zomer van 1617 in bij de universiteit Jena, daarbij zijn herkomst aangevende als 'Monasterio-Westph.', uit Munsterland in Westfalen. Door zijn huwelijk met Ursula von Gehren trouwt hij in een vooraanstaande Rostocker familie, door Ursula's moeder verwant aan vele raadsgeslachten.⁶⁹ Herman Mejer werd in 1628 benoemd tot raad van de hertog van Friedland, in de geschiedenis meer bekend als Wallenstein, toen deze keizerlijke Oostenrijkse opperbevelhebber in de Dertig-jarige oorlog (1618-1648) de vorst der Mecklenburgers was. Het is evenwel ook mogelijk dat Hermannus Mejer reeds tevoren in dienst stond bij de, toen gevluchte, autochtone Mecklenburgse hertog. De nadering van de keizerlijke troepen had de heren van het toenmalige 'Obergericht' doen vluchten. Maar in augustus 1628 riep Wallenstein hen terug en dirigeerde deze juristen naar Güstrow, waar het door hem ingestelde Hofgericht het oude Obergericht zou gaan vervangen.⁷⁰ Dat Mejer protestant was, bleek in die tijd geen bezwaar voor het bekleden van een functie in dienst van Wallenstein.

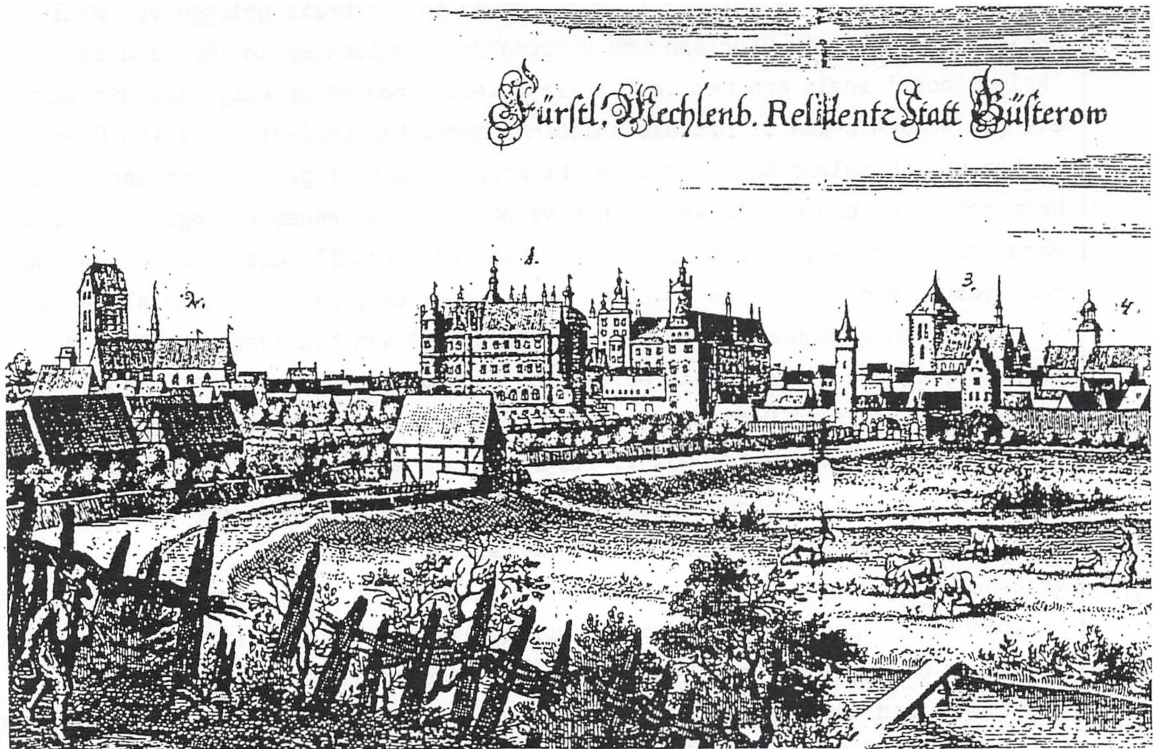
Het contract van Mejers aanstelling dateert reeds van 24 juni 1628.⁷¹ Vroeg in dat jaar had keizer Ferdinand II Mecklenburg in het bezit gelaten van Wallenstein als onderpand voor aan hem verschuldigde gelden en in 1629 zou de 'Friedländer' zoals men hem in Duitsland veelal noemde erfelijk met dit vorstendom worden beleend. Dit als beloning, omdat hij Christiaan IV van Denemarken uit Duitsland had verdreven. De keizer had de regerende Mecklenburger hertogen in de ban gedaan wegens hun verbond met de Deense koning. Deze hertogen waren de broers Adolf Friedrich I en Johann Albrecht II, die na de verdeling van Mecklenburg van 1621 beiden over een deel regeerden, eerstgenoemde als hertog van Mecklenburg-Schwerin over het westelijk deel van het land met de stad Schwerin, Johann Albrecht als hertog van Mecklenburg-Güstrow over het oostelijk gedeelte met de stad Güstrow. Een verdeling waaraan reeds een minder ingrijpende deling in deze twee parten was voorafgegaan. De landdagen werden echter ook nadien gezamenlijk gehouden en onverdeeld bleven de stad Rostock, de universiteit aldaar, het Konsistorium en het Hofgericht.⁷²

Ambtshalve zou Mejer aanwezig moeten zijn in Güstrow, waar zich het hof van de Friedländer bevond. Behalve dat hij geraadpleegd zou kunnen worden in zich voordoende en ook gewichtige zaken, moest hij klaar staan 'zu ausländischen Legationen und herschickungen sich gebrauchen lassen', dus om opdrachten in het bui tenland uit te voeren. Zijn tractement zou achthonderd gulden bedragen, exclusief reiskosten en dergelijke.

Tak Aa IIIa

Eind 1628 vinden we Hermannus Meijer als assessor van het nieuwe Hofgericht, met een jaarsalaris van 1.000 R[eichs]th[al]l[er], in 1630/31 treft men in de 'Renterei-Rechnungen' Meiers salaris verantwoord, dat hij als Appellation-Rath verdiende.

Het was in juli 1628 dat Wallenstein in Güstrow was gearriveerd om Mecklenburg in bezit te nemen. Hij betrok het slot als residentie, recht werd gesproken in een huis aan de markt aldaar. Güstrow, dat een provinciestedje was, wilde hij tot hofstad maken, met pracht en praal; hij reorganiseerde het bestuur en de justitie, benoemde hoge functionarissen zoals een Statthalter, zijn plaats vervanger met betrekking tot de landsheerlijke rechten, een Canzler, die zich moest bezig houden met de ordening van de landsregering en een Regent of Kammer-Regent te vergelijken met een minister van financiën. Het lag in de bedoeling van de nieuwe hertog de Mecklenburgse standenstaat te wijzigen en een straf-georganiseerd ambtelijk apparaat te formeren. Wallenstein zorgde voor rust en vrede in het land, terwijl rondom oorlog woede en hij gaf zich moeite de armoede te bestrijden.^{72*} Weliswaar niet van politieke waarde, wel - zoals uit een plaatselijke folder blijkt - van toeristisch-attractieve betekenis is, dat de Friedländer in Güstrow consumptie-ijs introduceerde. Na de winter van 1628/29 in zijn residentie te hebben doorgebracht, verliet hij Güstrow en zijn hertogdom op 22 juli 1629, om er nooit naar terug te keren; de keizer had hem nodig in de voortdurende grote oorlog; in 1634 werd Wallenstein vermoord.

Aanzicht van de stad Güstrow. 1665. Gravure (ged.), 'Werkstatt-Merian'

1 Hertogelijk slot ----- 2 Dom ----- 3 Pfarrkirche ----- 4 Raadhuis

Tak Aa IIIa

Terwijl in mei 1629 door de vrede van Lübeck de oorlog met de Denen tot een eind was gekomen, kreeg Zweden echter meer macht op Duits terrein. Stralsund moest in 1628 reeds Zweedse troepen toelaten binnen de stadsmuren, het eiland Rügen werd in 1630 bezet en het Pommerse gebied diende Zweden tot doortocht van troepen en tot militaire intendence.

In het vroege voorjaar van 1631 zouden de Zweden in Mecklenburg oprukken. De vreemde ambtenaren verlieten haastig het land, de gevluchte Mecklenburgse hertogen Adolf Friedrich en Johann Albrecht kwamen terug, hersteld in hun macht door de Zweedse koning, maar ze zouden onder Zweedse souvereiniteit komen te staan. Beide hertogen hadden, door gebrek aan geld verhinderd verder weg hun toevlucht te zoeken, in het kasteel van hun moeder, de hertogin-weduwe Sophie, in Lübz een schuilplaats gevonden. Koning Gustaaf Adolf zou in 1632 sneuvelen in de slag bij Lützen, in Saksen. Nadien bleven de Zweedse en keizerlijke troepen elkaar jarenlang het Mecklenburgse land bestrijden en uiteraard bracht dit voor de bevolking rampzalig veel ellende met zich mee.

Bij het oprukken van de vijand, vluchtte Wallensteins Stathalter aanvankelijk met de rest van de krijgsmacht, naar Rostock. Wellicht had Hermannus Mejer zich bij hen aangesloten, want in die stad bevond hij zich toen in oktober 1631 Zweedse troepen haar innamen.

Er braken nu voor Hermannus Mejer nare jaren aan, een tijd, waarin hij aanzienlijk in zijn bewegingsvrijheid werd beknot en tenslotte zal hij zich bedreigd gevoeld hebben. Het spel om macht en geld dat zich rond hem afspeelde en waarvan hij één der slachtoffers werd, was zeer ingewikkeld. Al bepalen we ons tot Mejers situatie, toch lijkt me een heel summiere schets van het schouwspel rondom noodzakelijk om zijn rol in dezen te kunnen begrijpen.

Zoals gezegd, de hogere ambtenaren waren op de vlucht gegaan. Enkele van hen hadden kans gezien geldbedragen in zekerheid te brengen, door ze te laten 'beleggen' bij de raad van Hamburg of elders. De terugkerende hertogen verkondigden de mening dat de ministers en vertrouwelingen van de Friedländer ten koste van het land en door afpersing van de reeds verarmde landslieden, zich hadden verrijkt en zo duizenden guldens naar Hamburg en andere plaatsen hadden kunnen zenden.

Niet alle vluchtpogingen waren geslaagd. De Regent - Heinrich Kustosz von der Lipka - en zijn broer Hans waren door Zweedse ruiters op de vrije stroom van de Elbe, boven Hamburg, gevangen genomen en naar Stralsund gebracht.

Dit was een goede vangst, want Heinrich bleek in het bezit van een revers of schuldbrief van de stad Hamburg van 4.000 Rthr, maar was bovendien van zeer gefortuneerde familie. Er opereerde toen een groep van zo'n twintig officieren, de 'Partei' genoemd, die naar de toenmalige opvatting gevangenen als buit beschouwden en een zo groot mogelijk voordeel uit hen trachtte te halen.

Koning Gustaaf Adolf had de broers Kustosz 'geschonken' aan de hertogen van Mecklenburg. Maar daarop was er twist ontstaan tussen de Mecklenburger vorsten en de

Tak Aa IIIa

Partei over het bezit van deze 'oorlogsbuit'. Ten lange leste zou Heirich Kustosz tegen een groot losgeld weer vrij komen.

Wat nu Hermannus Mejer betreft, hertog Adolf Friedrich gaf als zijn mening te kennen, dat onze gevluchte Appellation-Rath de bewuste reversbrief in zijn bezit had en deze aan hem, de hertog, onthield. Nu komt deze opvatting ons wel wat vreemd voor, wanneer we weten dat de koning van Zweden reeds in juli 1631 deze reversbrief of obligatie 'billig' aan de hertogen had doen overgeven. Dit nam overigens niet weg dat de uitbetaling door Hamburg nog met moeilijkheden gepaard zou gaan. Pas op 20 november 1632 betaalde de raad van deze stad de 4.000 Rthr aan de hertog uit.

Vanuit Rostock schreef Hermannus Mejer in zijn brief van 3 november 1631 aan hertog Adolf Friedrich dat de dag tevoren diens afgezant bij hem gekomen was om de afgifte van de 'recognition' te eisen. Maar Hermann hield bij hoog en bij laag vol dat hij zo'n stuk niet bezat. Hij had de koerier van de hertog de originele 'Wallensteinsche Quittunge' getoond om zich te rechtvaardigen.

De afgezant van de hertog deelde Mejer mee, dat hem huisarrest werd opgelegd en terstond had hij de kolonel van het hertogelijk regiment ter plaatse moeten beloven zijn huis niet te verlaten. Mejer merkte daarbij op, dat hij overigens ook geenszins van plan was Rostock te verlaten, daarvoor geen reden had.

Onze Hermann stelde bij zijn brief tevens voor, of de hertog niet door een gekwalificeerd persoon zou laten navragen, wanneer het pakket brieven uit de verzegelde doos, welke Hermann had achtergelaten, was opgevorderd. Bij nader onderzoek zou dan ook duidelijk kunnen blijken, dat hij de waarheid had gesproken.⁷³

Maar de hertog dacht niet aldus, bij 'kerende post'⁷⁴ liet hij weten vooreerst niet te zullen ingaan op Mejers ontkenning dat hij de reversbrief in zijn bezit had. Wel wees hij erop, dat Mejer zich in vijandelijke dienst en 'ohn unseren consens' had laten gebruiken, zoals in Lubeck en elders, terwijl dit in strijd was met het belang van de hertog. Daarvoor zou Mejer gestraft kunnen worden, de hertog had evenwel besloten 'die Belindigkeit der Straffe des Rechtes zu praefereiren'. Wel eiste hij 'aus Gnaden' dat Mejer 'zu Behueff unser Soldateska' tweeduizend Reichsthaler zou 'verstrecken'. Of dit geld nu wel bedoeld was voor het ruwe soldatenvolk zoals het woord Soldateska lijkt in te houden?⁷⁵ Of moest de krijgskas dit ontvangen? Betaling van deze som diende binnen acht dagen te geschieden, na voldoening zou hij vrij man zijn.

Maar de betaling van dit aanzienlijke bedrag ging niet door, waar zou Hermann Mejer het geld vandaan moeten halen? Begin april meende Mejer nu wel lang genoeg te zijn beknot in zijn vrijheid en verzocht de hertog zijn huisarrest op te heffen. Antwoord bleef uit. Een volgende verzoek boekte evenmin succes, integendeel leidde er wellicht toe dat de hertog vernam dat Mejer zich al heel weinig van

Tak Aa IIIa

zijn huisarrest aantrok, hij verliet zijn huis wanneer hij dat maar wilde. De kolonel kreeg daarom nu opdracht nogmaals bij Mejer op betaling aan te dringen. Daarbij bleek wel dat het gestelde bedrag van tweeduizend Reichsthaler inmiddels was verminderd tot éénderduizend. Zolang Mejer weigerde deze schuld te voldoen, moest de kolonel het huis van Mejer door een soldaat laten bewaken.⁷⁶ Het valt op, dat van overgave van de schuldbrief geen sprake meer is, tevens dat het te betalen bedrag verminderd was op de helft. Wellicht had de hertog intussen de bewuste obligatie van de Zweedse koning ontvangen, de nog van Mejer geëiste duizend Reichsthaler zullen als boetegeld zijn bedoeld. Of als oorlogsbuit?

De toekomst zag er voor Hermannus Mejer nu wel heel somber uit. Gelukkig voor hem zou zijn neef Theodorus Mejer uit Stralsund zich zijn lot aantrekken en voor hem in de bres gesprongen. Theodor was de zoon van zijn gelijknamige vader, die ,zoals uit de reeds besproken notitie van Hermanns vader blijkt, 'Rat aus dem Hause' van de vorst van Mecklenburg was geweest. Bovendien had Hermann jr bij Theodors vader een tweede thuis gevonden, toen zijn eigen vader wegens zijn geloof Duitsland verliet. De twee neven kenden elkaar dus goed en waren min of meer van dezelfde leeftijd. Theodor jr was een doortastend en kundig man, die een jarenlange 'grand-tour' langs verscheidene Duitse en ook Nederlandse universiteiten had gemaakt en aan het begin stond van een voorspoedige loopbaan. Diep onder de indruk van de droevige, uitzichtloze situatie, waarin zijn neef zich bevond - het was in juli 1632 voor de derde keer dat Theodor hem in Rostock opzocht - wendde hij zich met een uitvoerige en indringende brief tot hertog Adolf Friedrich. Uiteraard begon Theodor zijn verzoek met veel vleierij, schreef over de beroemde mild- en goedheid van de hertog, noemde hem een genadige 'Landsvater, ein Gott und Recht liebender Fürst'. Vervolgens zette hij de toestand uiteen, waarin hij Hermann en zijn gezin had aangetroffen. Het was onmogelijk voor zijn neef om zelf ook maar de helft van de gevraagde duizend thaler op te brengen. Zō zouden Hermann, zijn vrouw, die reeds bedlegerig was, en zijn kleine kinderen te gronde gaan, tot de bedelstaf gebracht worden. Maar tevens schuwde Theodor niet de hertog erop te wijzen, dat 'niemand von rechtswegen soll noch kann versagt worden' en dat in een zaak als deze lijfstraf noch in hechtenisneming geoorloofd was; door het stellen van een waarborg kon soms een opgelegd arrest worden verzacht. En zeker had Hermann er recht op op ordentelijke wijze te worden aangeklaagd en niet zonder enige vorm van proces te worden veroordeeld. Theodor besloot zijn krachtige 'Vohrbitt' voor zijn neef met op te merken dat hij nu reeds driemaal de verre en dure reis van Stralsund naar Rostock had gemaakt en dat hij hoopte dat zijn verzoek aan de hertog niet te vergeefs zou zijn gedaan.⁷⁷

Deze voorbede liet Theodor volgen door de hertog een 'Obligation' of wissel ter waarde van vijfhonderd Reichsthaler te zenden, welke schuldbrief op St Antonius, de 17 januari e.k. invorderbaar zou zijn.⁷⁸

Tak Aa IIIa

Theodor zal er toen al wel een hard hoofd in hebben gehad, hoe hij in die benarde tijd aan de verplichting die hij op zich had genomen, zou kunnen voldoen. Hóe benard het leven in die jaren was, zal later nog bij de bespreking van de Voorpommerse tak der familie (Tak B) blijken. Reeds het feit, dat het Theodor niet gelukte zijn belofte gestand te doen, spreekt boekdelen; hij was een man van gezag, zijn moeders familie was vanouds op de voorgrond tredend en gefortuneerd.

Op 26 februari was het geduld van de hertog op en schreef hij naar Theodor over het uitblijven van de betaling. Theodor antwoordde dat het hem werkelijk onmogelijk was geweest het voor de wissel benodigde geld bijeen te brengen; voor de reeds door hem betaalde vijfhonderd thaler zou hij toch al vijf jaar lang kort bij kas zijn.⁷⁹

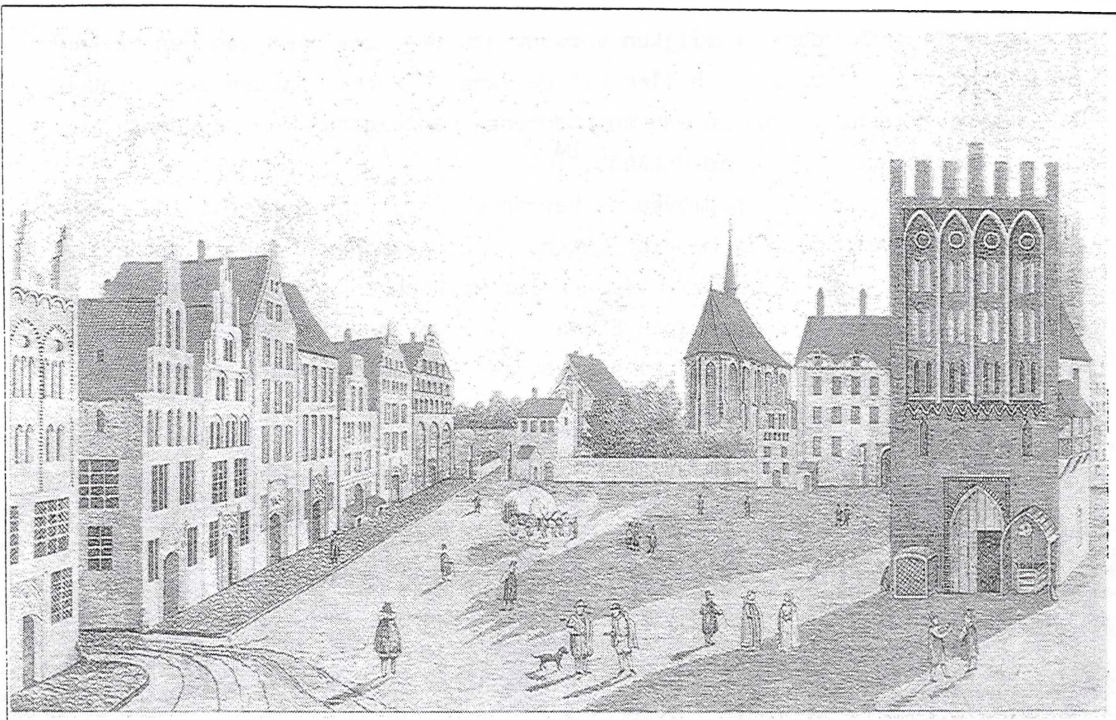
In zijn wederwoord toonde de hertog zich allerminst begrijpend. Nors merkte hij op geenszins gedacht te hebben dat Theodor zo weinig zakelijk de verplichting van zijn 'starcke und vaste obligation' in acht zou nemen. Hij wilde nu neef Hermann opnieuw huisarrest opleggen en hem 'die vollige 1000 Reichsthaler wol erzwingen und in unsern Nutzen anwenden'. Verder herinnerde de hertog Theodor eraan, dat hij uiterlijk binnen veertien dagen de overige vijfhonderd thaler in een 'starcke Verpflichtung' moest doen toekomen, anders zou hij diens neef - die kennelijk na de betaling van vijfhonderd thaler en de toezending van de schuldbrief vrij gelaten was - opnieuw huisarrest opleggen en hij zou door middelen die Theodor als 'nicht ruhmblich, auch wenig nutzlich und vortraglich' zou ervaren, er wel voor zorgen betaald te worden.⁸⁰

De despoot had ook Theodor in de tang genomen. Van diens brief trok hij zich kennelijk niets aan, eerder lijkt het wel dat hij daardoor was geërgerd. Hoe zeer ook geprest, Theodors betaling moest uiteraard wel uit blijven. Daarom gelastte de hertog in mei zijn commandant te Rostock in het huis van Mejer soldaten in te kwartieren.⁸¹

Nadat nog een door Theodor bedachte schikking geen oplossing bracht, gelukte het hem tenslotte in Rostock toch op borgtocht een schuldbrief, ter waarde van vijfhonderd gulden en inlosbaar op St Antonius 1634, naar de hertog te kunnen zenden.⁸² En zo gaf dan deze, na inning van de door hem afgeperste som, op 2 februari van dat jaar zijn Rostocker commandant het bevel Mejer vrijuit te laten gaan; onze Hermann mocht de landen van de hertog 'passiren und repassiren' zoals hij wilde, er wonen en zijn kost verdienen, naar het hem verstrekte vrijgeleide luidde.⁸³

Maar Hermannus Mejer zal wel weinig vertrouwen meer hebben gehad in de Mecklenburger 'Landesvater', hij verliet althans heel gauw Rostock en het hertogdom Mecklenburg om zich te vestigen in Sleeswijk. Nog in de maand van zijn herwonnen vrijheid treffen we hem daar aan, bij de doop van zijn zoon Reinhold op de 28ste. In Sleeswijk zou hij zijn brood gaan verdienen als Hof- en Landesgerichts-Advocat.

Tak Aa IIIa

Rostock. 1585

Hopfenmarkt met de Marienkirche en universiteitsgebouwen
op de achtergrond rechts van de kerk en op de voorgrond het Auditorium Magnum

De landen Sleeswijk en Holstein vormden toenmaals één hertogdom, dat behoorde tot het koninkrijk Denemarken. De Deense koning Frederik I beleende zijn jongere zoon Adolf (1526-1586) in 1544 met delen zowel van Sleeswijk als van Holstein, die aldus de stamvader van de jongere tak van het Deense koningshuis zou worden, de tak Gottorp. In de zeventiende eeuw was de verhouding tussen de koninklijke lijn en de Gottorpers evenwel allerminst vriendschappelijk, aan-

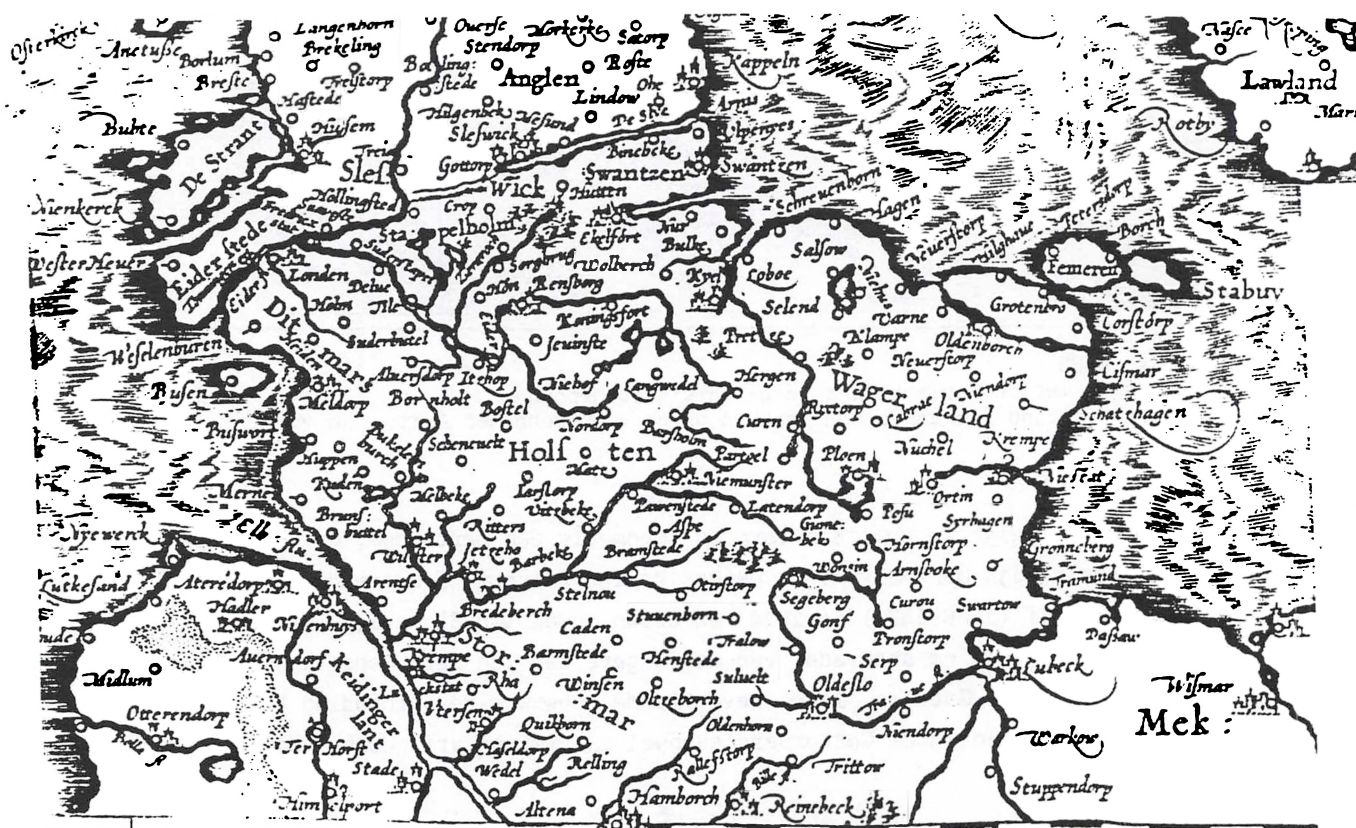
Handtekening van Hermannus Mejer

en afdruk van zijn signet onder papieren ruit,
onder het contract t.z.v. zijn aanstelling als⁸⁶
syndicus van Eiderstedt d.d. 20 september 1636 (zie p 36 en 135)

Tak Aa IIIa

gezien de laatsten door huwelijken verwant aan de erfvijand van Denemarken, Zweden, zich in diverse geschillen bij de Zweedse koning hadden aangesloten. De Gottorpse macht vormde zo een voortdurende bedreiging voor de Deense zuidgrens, tussen Noord- en Zuid-Jutland.⁸⁴

Ook nog in het jaar 1634 promoveerde Hermannus Mejer tot doctor in de rechten, aan welke universiteit is me niet bekend.⁸⁵ Een exemplaar van zijn theses zond hij naar zijn vader, die in zijn Ter-Apeler Reekenboek op 5 september 1635 noteerde: 'ein bude von minen soon Hermanus, breven dat hem de insignia doctoratis juris anno [16]34 den 4 novembris vereert und sine disputerte

Sleswijk-Holstein met het eiland Fehmarn (Femeren)

ged. van een kaart van Denemarken. ca 1600

nadruk naar een kaart uit de Atlas Theatrum Orbis Terrarum. 1636

(verdedigde) theses mir didiceert mitbracht, vereert 12 st.'. De theses, waarop de promotie had plaatstgevonden, had Hermann jr. aan zijn vader opgedragen, die wel zeer verguld zal zijn geweest met dit bericht, dat hem tien maanden nadien bereikte; de boodschapper beloofde hij met twaalf stuiver. Op 20 september 1636 contracteerde het Landschap Eiderstedt met Hermann Mejer, dat deze als syndicus de privileges van dit gebied, dat tussen de rivieren de Eider en de Beneden Elbe aan de Noordzee lag, zou verdedigen. Dit ambt zou betaald worden met een jaarlijks traktement van vijftig rijksdaalders, daarnaast was er een onkostenvergoeding. Het salaris doet reeds blijken dat er sprake was van een nevenfunctie. Het desbetreffende contract ondertekende

LACRYMÆ
In obitum
VIRI
NOBILISSIMI AMPLISSIMI CONSULTISSIMI
DN. HERMANNI MEJERI
Jcti celeberrimi:
F. F.
Illustrissimi ac Celsissimi Principis ac Domini
DN. ADOLPHI FRIDERICI Ducis Megapolitani Consiliiarii antehac gravissimi,
postea verò Eiderolladensium Syndici meritisq; perq; totam Hollandiam Prædici desideratis:
EFFUSIS
NATIONE HOLLATORUM
ROSTOCHIL

T nulla perpetua est voluptas, & viro
Concessa nulli candida
Et absq; tempestatibus, nimbisq; fors:
Vicissitudinum mare
Fluitq; refluitq; perinatiter
Capitibus humanisjocans;
Cui turbidos jam cernis ætus fluctuum,
Spaciola jam silentia,
Sic volvimur, nec quod ratum aut fixum est semel,
Fiet refluxum aut irritum.

Nil certum in orbe est. unicum hoc mortalibus
Certum est, mori. mori. mori.
Nam quid fumus? quid vita nostra? nascimur
Natiq; vix denascimur,
Et parvz, quam nos portiunculam brevis
Ætatz impetravimus,
Quid, oro, præterquam saginarium grave est,
Ne scilicet mortz macri
Redeamus, impassiq; ab ægritudinum
Et miseriarum pascuis.

Hanc ille saginam malorum pessimam
Hanc ille despiciens humum
Spernente pennâ, hos calamitatum turbines
Reliquit optatâ viâ,
Vir ille, utannis dignus amplioribus
Sic inter omnes splendidum
Juris jubar, Themistiosq; gloria,
Sic patriæ magnum decus,
MEJERUS, hospes cælicus, quondam trucid
Mortalitatis accola.

Quid ergo pullas taxea obnubat comas
Silva & cupressus ardua?
Quid funus udis lugubres suspiriis
Amazones sedamini?
Desinite, tandem questuum. cælum tenet
Nec curat orbis lacrimas
MEJERUS. haud curat procellas & citos
Rerum vices & temporis,
Ægræve damna caniciei, turbidum
Fluxaq; lapsum fabricz.

SLESIGÆ exadebat JOHANNES SOLVEIN, ANNO M DC LIX.

Rouwdicht bij het overlijden van Hermannus Mejer(IIIa).1659

Hermannus, maar hij drukte ook zijn 'Pittschafft' er op.⁸⁶ Dit landschap had eigen privileges en zou tot 1867 een zekere mate van zelfbestuur bezitten.

Kinderen uit het huwelijk van dr Hermannus Mejer en Ursula von Gehren:

- 1 Agneta Meyer, zie IVa.
- 2 Hermann Meyer, zie IVb.
- 3 Reinhold Meyer, zie IVc.
- 4 Ursula Meyer, misschien jong ovl.
- 5 Maria Elisabeth Meyer, misschien jong ovl.
- 6 Eleonore Hedwig Meijer, gb Sleeswijk 1642, ovl Kopenhagen 1697⁸⁷, tr 1678
Christian Brämer, gb Lubeck 7.11.1635, ovl Kopenhagen 4.1.1701, pastor te Kopenhagen, zoon van Friedrich Brämer, koopman, en Catharina Botsack, en weduwnaar van Ursula Catharina Lindemann.⁸⁸

Christian Brämer bezocht de gymnasia te Flensburg en Lüneburg, studeerde aan de universiteiten te Rostock 1652, Wittenberg 1656, en Jena, werd in 1662 diaconus van de Duitse St.Petri-gemeente te Kopenhagen, was vervolgens magister en vanaf 1.5.1676 pastor van die gemeente.

- 7 Anna Gertrud Meyer, misschien jong ovl.

Pastor Christian Brämer
1635 - 1701

IVa Agneta Meijer, ws gb te Güstrow ca 1627, leefde nog 1697, tr Sleeswijk 12.9.1643 Dr.jur.Christian Münden, gb te ?, ovl Sleeswijk 12.9.1653, Hof- en Landgerichtsadvokat. ⁸⁹

Kinderen uit het huwelijk van Christian Münden en Agneta Meijer:

1 Berendt Münden, gb ws Sleeswijk 1644, ovl Burg/Fehmarn 17.11.1688, Landschreiber van de koning van Denemarken te Burg/Fehmarn, tr 1683 Anna von der Thie.

Fehmarn (Femern) is een eiland in het z.w. van de Oostzee en behoort tot het land Sleeswijk/Holstein.

2 Hermann Münden, ws gb te Sleeswijk

3 Christian Münden, ws gb te Sleeswijk, Landschreiber van de Deense koning te Stapelholm (Sleeswijk) 1676-1679.

4 Anna Münden, ws gb Sleeswijk ca 1650, bg Glückstadt (Stadtkirche) 6.1.1698, tr (1) Brokdorf 27.10.1670 Pastor Petrus Pechlin, gb ws te Osnabrück; (2) Brokdorf 22.5.1677 Mag. Simon Gerckens, gb ws te Rostock, Pastor te Brokdorf, later te Glückstadt.

Petrus Pechlin schreef zich in juni 1661 in als student te Rostock, afkomstig van Rostock.

Simon Gerckens schreef zich in juni in als student te Rostock, afkomstig van Rostock; in 1675 werd hij aan deze universiteit ingeschreven als magister philosophiae.

5 Ursula Münden, ws gb te Sleeswijk.

Tak Aa IVb

IVb

Herman Meier⁹⁰ (Mejer), gb Rostock 12.2.1631⁹¹, ovl 31.1.1685, bg Kopenhagen in de Helliggård Kirke⁹², secretaris van de Krijgsraad, lid van het Admirali-teitscollege en Etatsråd, tr 22.9.1664 Helsingør Kristine (Christina) Madsdatter, gb Helsingør 21.9.1645, ovl Kopenhagen 22.3.1704, dochter van Mads Rosenvinge Mortensen, directeur van de Sonttol te Helsingør, en Cathrine (Trine) Christophersdatter Trøner.⁹³

Herman Meier bezocht het academisch gymnasium te Hamburg (1647)⁹⁴, studeerde vervolgens aan de universiteiten te Koningsbergen (1648), te Rostock (1653) en te Helmstedt, zich inschrijvende als Hermannus Meierus, Slesvicensis. Daarna ging hij voor enkele jaren op reis. In 1657 vestigde hij zich te Kopenhagen.

Kopenhagen was toen reeds de belangrijkste stad van Denemarken, het regeringscentrum, en hier bevond zich de oorlogshaven. Er had zich ter stede een gefortuneerde en invloedrijke koopliedenstand ontwikkeld, waarvan dankzij hun verleende privileges verscheidene Duitsers en ook Hollanders deel uitmaakten. De positie van deze groep was reeds in de tijd van koning Christiaan IV (1577-1648) sterk onderbouwd.⁹⁵

Het was vooral in het midden der 17e eeuw dat jongelieden van Noordduitse families aangetrokken werden naar Denemarken te komen en dan speciaal naar Kopenhagen, om in staatsdienst te treden. Zij toch waren vaak ondernemender en doortastender dan de Denen zelf. Het is mede in dit kader naar me voorkomt dat Herman Meier en later zijn broer Reinhold in Deense overheidsdienst traden.

Juist in de eerste jaren, dat Herman Meier zich in Kopenhagen bevond, maakte de stad een zeer moeilijke tijd door. Die zou beslissend zijn zowel voor Kopenhagen zelf als ook voor het gehele land. In oorlog met Zweden, moest de stad in de winter van 1658/59 een bijzonder zware belegering doorstaan. Keerpunt van die strijd was, dat in de nacht van 10 op 11 februari 1659 de burgers een heftige Zweedse aanslag konden afslaan, waardoor ook het Deense rijk bespaard bleef geheel in handen van de vijand te geraken. De daardoor ontstane hartelijke betrekking tussen Kopenhagen en koning Frederik III (1648-1670) - die kort tevoren reeds verscheidene privileges aan de stad had toegestaan - benutte deze vorst als troefkaart in zijn strijd met de adel om de macht. Hij zag mede daardoor kans de invoering van de monarchistische alleenheerschappij in te voeren, gelijk in Frankrijk reeds het absolutisme was gevestigd, gevolgd door Engeland. Na de vrede van 1660 droegen burgerij en geestelijkheid koning Frederik III het onbeperkt gezag op; de koninklijke macht zou erfelijk zijn, óók in de vrouwelijke lijn.⁹⁶

Over de bezigheden welke Herman Meier in de eerste jaren na zijn komst te Kopenhagen verrichtte, is me niets bekend, maar op 12.2.1660 werd hij benoemd tot secretaris van de nieuw opgerichte voorlopige 'Højere Krigsråd',

Tak Aa IVb

vanaf 1661 'Krigscollegiet' (de Krijgsraad) genoemd. Gezien de aard van de hem met dit ambt opgedragen werkzaamheden, lijkt het me aannemelijk dat Herman zich tijdens de verdediging van Kopenhagen in het oog lopend profileerde als een daadkrachtig en effectief handelend man.

Na zijn revèrs te hebben ingeleverd trad Herman Meier in dienst.⁹⁷ Over het eerste jaar hield hij in het Duits een journaal bij, dat bewaard bleef. De aantekening welke hij maakte op 11 februari bevreemdt niet: 'D. 11 Febr., sonnabend, das danckfest für dem jährigen sturm gehalten', het beslissend terugslaan van de Zweden een jaar geleden was deze herdenking wel waard!

In zijn werk had Meier strijd te voeren met het 'Finanzcollegi' om geld voor het staande leger te krijgen en voortdurend liep hij voor zijn werk naar het koninklijk paleis voor een handtekening onder de besluiten van het Krigscollegi, waarbij het zijn gewoonte werd deze stukken de koning persoonlijk ter hand te stellen. Na de dood van de generaalauditeur ging diens taak over op Herman Meier. Reeds in de tijd van Frederik III werd hij doorgaans belast met de bestuurlijke taak ter zake van het leger. Meier had zich leren kennen als een intelligent, kundig en bijzonder ijverig man.

De wens van de opvolgende koning, Christiaan V, ging reeds direct in 1670 uit naar de opbouw van een sterk leger en de jonge, nog onervaren vorst zag in de loyale Herman Meier, die goed op de hoogte was van de Deense economie en de ontwikkeling van de buitenlandse politiek volgde, de man die in samenwerking met hem dit tot stand zou kunnen brengen. In weinige jaren vond aldus de organisatie plaats van een goed leger, hoofdzakelijk bestaande uit Denen van geboorte, het beste Deense leger in eeuwen.

Bij de veldtochten in 1675 en '76 tegen Zweden - de Schoonense oorlog - volgde Meier wel het hoofdkwartier, maar het waren de generaals die de leiding hadden. Zijn taak zou daarbij op het administratieve vlak liggen, al werd hij dan ook formeel stemgerechtigd lid en in 1676 benoemd tot Krigsråd. Daarentegen nam hij bij de veldtochten in 1677 en '78, bij vaak wisselende leidinggevende generaals, het voortouw; in de krijgsraad moest Meier als jongste lid het eerst zijn mening geven en aangezien deze steeds zowel goed gefundeerd was en ervan getuigde dat hij nog steeds van oordeel was dat ook nu de strijd het aanvallende karakter moest tonen, welke de eerste veldtocht kenmerkte. Zijn optreden tegen de hoge militairen was soms zeer kordaat. Eens maakte hij een eind aan een gesprek, dat hem niet zinde, door op te merken: Deres Excellence kan sige, hvad der behager Dem, jeg er af Respekt nødt til at sige: adieu.⁹⁸ Maar jalouzie op Meiers positie en de onderlinge tweedracht der generaals zouden mede de oorzaak worden, dat de oorlogsoperaties van het volgende jaar niet slaagden.⁹⁹

Bij het einde van de veldtocht van 1678 trok Meier zich terug uit het Krigscollegi, wellicht ook doordat de oorspronkelijke hoop, door de koning en hem gekoesterd, dat een offensief leger opgebouwd kon worden uit landslieden, schip-

Tak Aa IVb

Seeland, Schonen, Rostock
 ged. van een kaart van
 Denemarken. ca 1600
 nadruk naar een kaart
 uit de Atlas
 Theatrum Orbis Terrarum
 1636.

breuk had geleden. Dat nam niet weg dat Herman Meier in de gratie bleef bij koning Christiaan, die hem benoemde tot Etatsraad, terwijl hij ook als auditeur-generaal aanbleef. Tot zijn dood zou hij nog belangrijke administratieve en diplomatieke posten bekleden.¹⁰⁰ Zo werd hij in 1683 benoemd tot gedeputeerde in het nieuw-georganiseerde 'Generalkommissariat' en tot generaalcommissaris bij de grote samentrekking van troepen in Holstein. Hij werkte voort met onverminderde energie, hoewel zijn gezondheid niet goed was en hij steeds dok-

Tak Aa IVb

toren in Hamburg moest raadplegen. Nog in 1684 werd hij tot 'amtmand' van de goederen van het Sleeswijkse domkapittel benoemd.

Op 31 januari van het volgende jaar stierf hij. De universiteit liet te zijner gedachtenis in druk een officieel levensbericht uitgaan, opgesteld door de rector en de vierde juni met het officiële zegel bekrachtigd.¹⁰¹

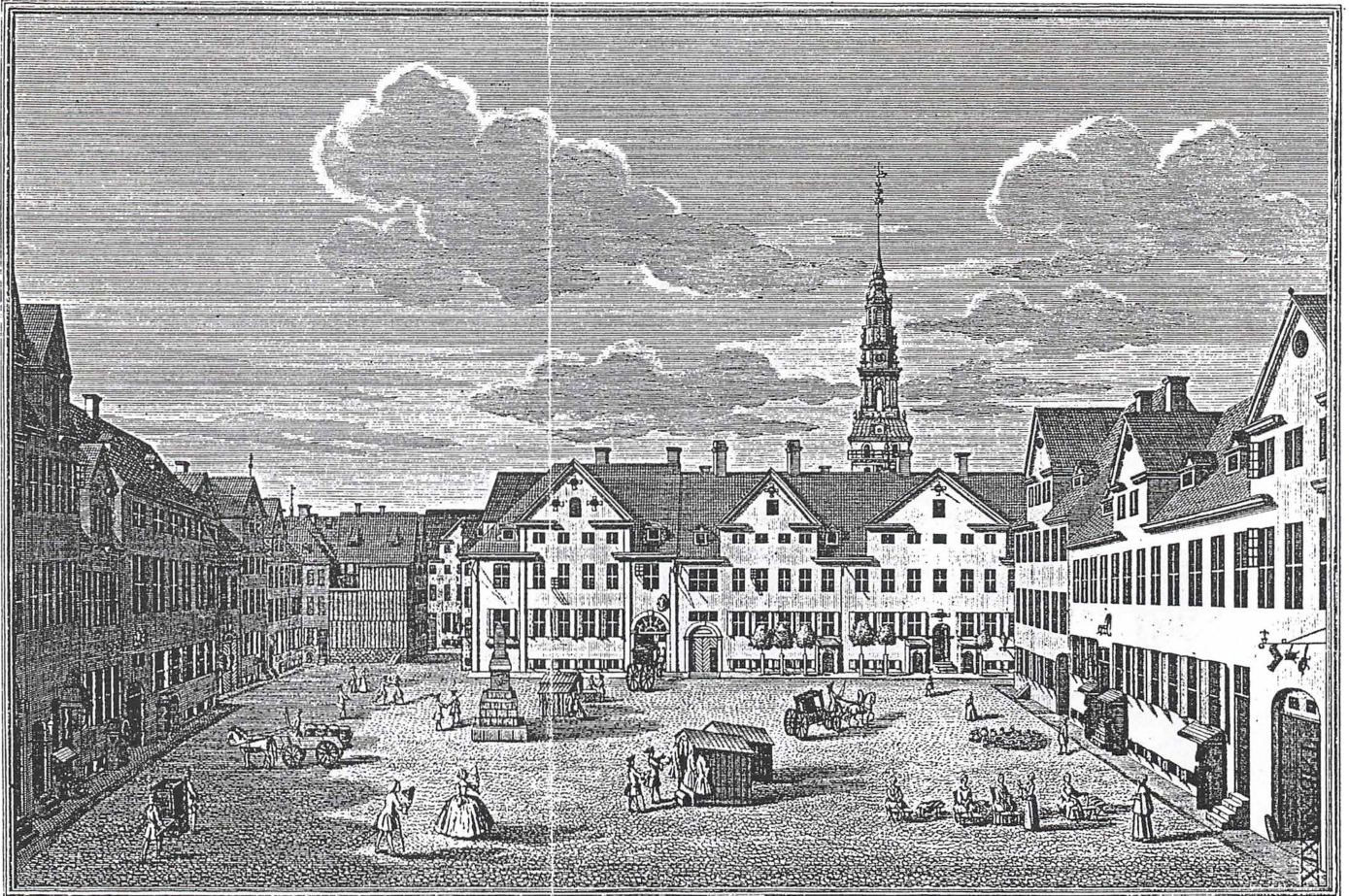

Signet van Herman Meier (IVb)

afdruk in groene was
op een brief van 1677 aan
Bernhard Valentin von Lutzow
luitenant-kolonel infanterie

Handtekening van Herman Meier
onder bovenvermelde brief van 1677

Na de dood van Herman Meier schonk de koning bij brief van 27 oktober 1685 de weduwe Christina als waardering voor haar mans lange en trouwe dienst de rechten op het goed Tielehelmsgård, gelegen in Stapelholm. Stapelholm is een landstreek gelegen in Sleeswijk langs de rechter oever van de rivier de Eider. Ter zake van het recht op deze bezitting zouden zich echter door confiscatie moeilijkheden voordoen¹⁰², weshalve de koning aan de weduwe een schadevergoeding van vierduizend rijksdaalder toezegde bij besluit van 15 augustus 1699.¹⁰³ Vlak daarop stierf koning Christiaan V. Aan het eind van het jaar diende de weduwe een nader verzoekschrift in ter zake van de door haar geleden schade, die zij toch onvoldoende vond vergoed door de koninklijke regeling. Christiaan V, bij wie Herman Meier zo zeer in de gunst stond, was inmiddels opgevolgd door zijn zoon Christiaan VI, die bepaald niet zo populair zou worden als zijn vader. Allicht zal Christina dit oordeel hebben gedeeld, want na haar nader verzoek van december 1699 bleef betaling van de toegezegde 4.000 rijksdaalder, voor die tijd een groot bedrag, uit. Wellicht zag de weduwe zich wegens deze financiële omstandigheden in 1701 genoodzaakt haar huis aan het Ulfelds Plads (later Graae Brødre Torv genoemd), in 1668 door haar man gekocht, te verkopen.¹⁰⁴ De haar toegezegde vergoeding liet zolang op zich wachten dat toen Hermans weduwe op 22 maart 1704 kwam te overlijden, haar dochter Christina Mejer zich wel met een smeekbede tot de koning moest wenden om hem te verzoeken althans zoveel geld te mogen ontvangen, dat zij de begrafenis van haar moeder kon bekostigen.¹⁰⁵ Ze merkte daarbij op, dat zij een 'fattig pige datter' was, een arme, ongehuwde dochter, de enige van de drie kinderen 'der er til stede', die, zoals naar mij voorkomt uit haar woorden mag worden opgemaakt, daarvan nog in leven was.

Ulfelds Plads, later Graabrødre Torv genoemd. 1748

Herman Meier (IVb) woonde met zijn gezin in het 'hoekhuis', links van het midden (met de iets hogere puntgevel); links van dit huis geeft een korte straat doorkijk naar een achter-gelegen straat.

Christina Mejer heeft het hier dus over drie kinderen, haar moeder maakte in haar verzoekschrift van 12.12.1699 gewag van twee kinderen. Nu vermeldt het levensbericht van Herman Meier van 1685, dat het echtpaar elf kinderen had gehad, waarvan bij zijn dood nog twee jongens en twee meisjes in leven waren. Vermoedelijk vergiste Christina Mejer zich, toen ze het over drie kinderen had; wellicht was één daarvan, die zij zich nog herinnerde, reeds overleden vóór haar moeder haar verzoekschrift in december van dat jaar schreef.

Hoe het uiteindelijk met de betaling van de vierduizend rijksdaalder is afgelopen, daarover werd niets naders gevonden.¹⁰⁶

Zijn moederstaal, het Duits, bleef Herman Meier trouw. Zo blijkt wel uit zijn journaal over 1660 en zijn brief uit 1677. Zijn handtekening (zie afb.) geeft aan dat hij zelf zijn naam schreef als Meier en blijkens literatuur hem betreffend is deze schrijfwijze vrij algemeen door anderen aangehouden. Een Deense variant was Mejer, zoals ook de rector der Kopenhaagse universiteit in zijn, in het Latijn geschreven levensbericht gebruikte. Meier is de spelling van de familienaam gelijk zijn grootvader die bezigde.

Herman Meiers weduwe, Christina, ondertekende haar rekest van 12.12.1699 met 'Christina salig Herman Mejer', haar dochter het hare van 24.3.1704 met Christina Mejer. Zij volgden dus de Deense spelling, beiden waren dan ook Deens van geboorte.

Tak Aa IVb

Wie in de Domkerk te Helsingør het fraaie interieur met zijn prachtige beeldhouwwerk, de epitaphen, portretten en wat dies meer zij nauwkeurig bekijkt, kan de naam van Christina Madsen op één van de twintig forse koperen balusters van de doopkapel met haar barokke houtwerk ontdekken. Deze kapel is in 1655/56 gebouwd en daarvoor gaven gefortuneerde burgers der stad, voor hun kinderen, de 1.10 meter hoge balusters van het koorhek ten geschenke; op elk der spijlen werd dan de naam van hun kind gegraveerd.¹⁰⁷ Mads Rosenvinge Mortensen gaf twee balusters, voor zijn beide dochttertjes, Christina en haar zusje Karen, één.

Doophek in de St.Olaikirke
Helsingør.1655

de koperen balusters met
daarin gegraveerd de naam
en het doopjaar van
Karen en Christine Madsen

Kinderen uit het huwelijk van Herman Meier(IVb) en Kristine Madsdatter:

Zoals reeds werd meegedeeld, dit echtpaar heeft elf kinderen gehad, bij het overlijden van de vader waren daarvan nog twee zoons en twee dochters in leven. Namen zijn me, behalve die van Christina, niet bekend noch van hen allen de doopdatum. Wellicht zijn de kinderen gedoopt in de Helligård Kirke, vlak bij de Graae Brødre Torv, waaraan de ouders althans vanaf 1668 een huis bezaten; van deze kerk zijn pas de kerkelijke boeken van na de grote stadsbrand in 1728 bewaard gebleven.

De hier aangehouden volgorde der vier in 1685 nog in leven zijnde kinderen is daarom niet op akten gefundeerd.

1 NN, ovl vóór of in 1699;

2 NN, ovl vóór of in 1699;

3 NN, misschien ovl tussen 1699 en 1704;

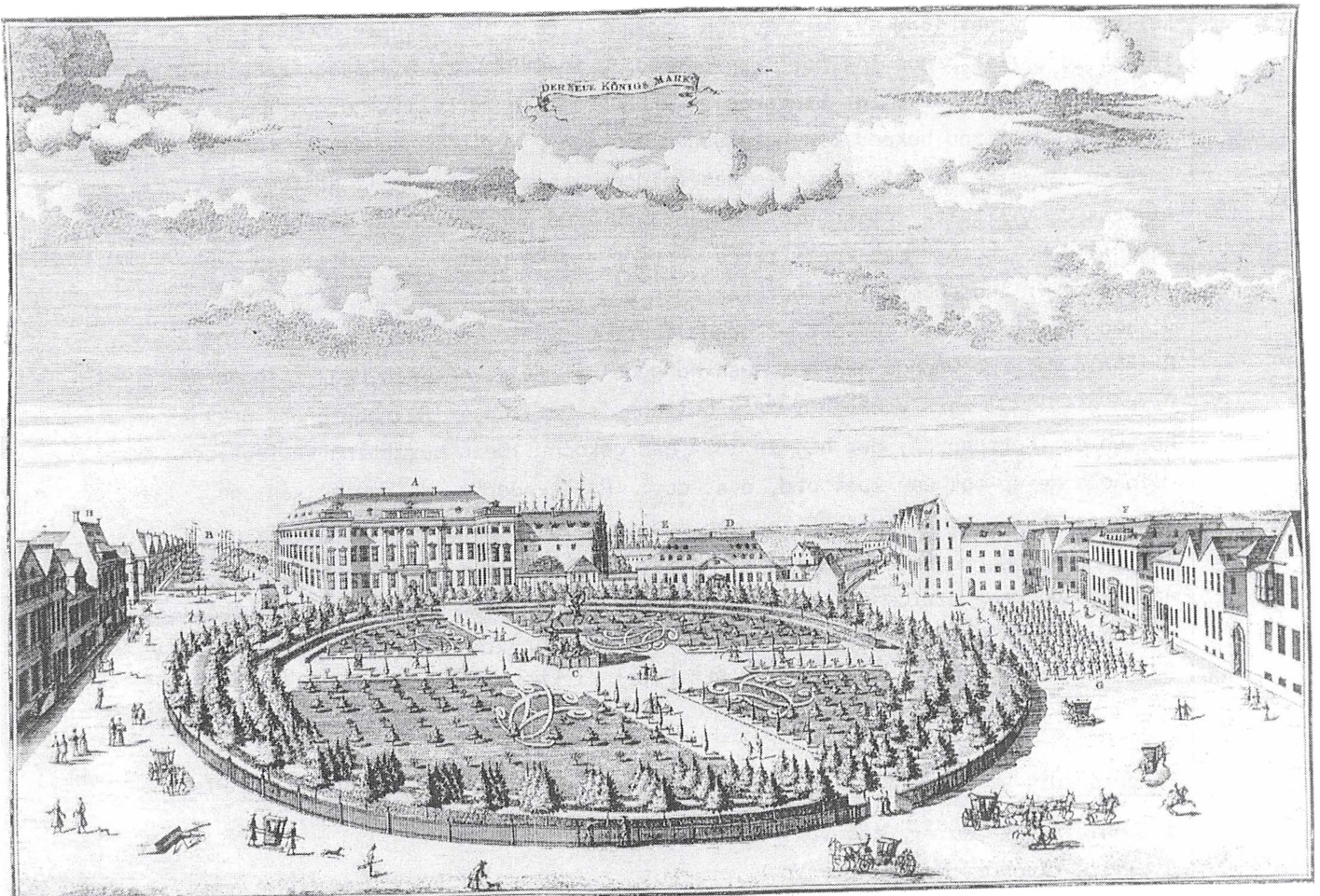
4 Christina Mejer, leeft nog 24.3.1704; mij verder onbekend.

Tak Aa IVc

IVc

REINHOLD MEIER (MEJER) , gb Sleswijk 28.2.1634, ovl Kopenhagen 23.1.1701, staatsraad in werkelijke dienst, tr 1677 **Sophie Elisabeth von Platen**, ovl in of na 1701, dochter van Friedrich von Platen, raad van de keurvorst van Keulen en assessor in diens Hofgericht.¹⁰⁸

Reinhold Meier werd, vijftien jaar oud, naar het gymnasium te Stade gezonden, twee jaar later schreef hij zich in als student in de rechten aan de universiteit te Helmstedt en in 1653 als student te Rostock.¹⁰⁹ In 1655 keerde hij terug naar Sleswijk. Van 1655-1663 was hij in Zweedse dienst. Eén der invloedrijkste mannen aan het Gottorpse Hof was in die tijd de Zweedse Regieringsrat Dietrich Kleihe, later president van het Zweedse hertogdom Bremen-Verden.¹¹⁰

Kongens Nytorv

gravure van C.Marcelius/I.A.Corvinus

links van het midden: de Charlottenburg, meer links: doorkijk over de Ny Havn;
 rechterwand plein: links: huis van de Commandant, rechts daarvan het huis dat
Reinhold Meier(IVc) bewoonde; vóór deze panden: de dagelijkse parade van de wacht;
 in het midden van het plein: ruitersstandbeeld van koning Christiaan V

Tak Aa IVc

Hem vergezelde Reinhold Meier op diens gezantschapsreizen naar Wenen en Turkije. Na weer een kort verblijf te Sleeswijk volgde in 1665 Reinholds benoeming tot secretaris van Christoffer Gabel.¹¹¹ Gabel, in die tijd reeds 'Statholder' in Kopenhagen, was in de periode 1660 tot de dood van Frederik III in 1670, naar men aanneemt, de machtigste man aan het koninklijk hof.¹¹² Van 1670-1685 was Reinhold Meier 'Geheimkamer-sekretaer' en gebruikte de koningin-moeder Sophie Amalia hem voor vertrouwelijke politieke opdrachten naar Duitse hoven.

Men noemde Reinhold Meier wel 'den unge Meier', ter onderscheiding van zijn broer Herman, toen die nog leefde. Hun carrière verliep min of meer op dezelfde wijze, maar Reinhold toonde zich bekwaam, hield zich minder bezig met details en bereikte zo ook maatschappelijk een hoger niveau. Zijn loopbaan verliep in grote trekken als volgt: in 1686 werd hij 'Kancelliråd' en in 1687 lid van het 'Kammerkollegium', vanaf 1689 was hij tevens gedeputeerde bij militaire commissies, in 1690 volgde zijn benoeming tot 'Justitsråd', in 1693 werd hij staatsraad titulair en in 1697 'virkelig Etatsråd', staatsraad in werkelijke dienst.

Reinhold Meier zou bekend komen te staan als een ijverig en kundig ambtenaar. Speciaal speelde hij als chef van het veldcommissariaat een belangrijke rol tijdens de militaire acties, in 1689, 1693 en 1700 ondernomen in het hertogdom Sleeswijk-Holstein¹¹³, dat zoals reeds werd opgemerkt naar het oordeel van Dene-marken te vriendschappelijke betrekkingen onderhield met Zweden, zijn aartsvijand. Reinhold overleed het volgende jaar.

Reinhold Meier bewoonde een huis aan Kongens Nytorvet, hetwelk door zijn erfgenamen eind 1701 werd verkocht.¹¹⁴ Als buitenhuis bezat hij 'Ravnborghus' gelegen buiten de 'Nørreport', dat hij in 1694 had gekocht. Deze bezitting verfraaide Reinhold Meier tot een lustoord, o.a. door 'Hollaenderi', de aanleg van een Hollandse tuin, van visvijvers en een moestuin; door aankoop breidde hij het erbij behorende terrein aanmerkelijk uit.¹¹⁵ Na zijn dood kwam Ravnborghus aan zijn dochter Ulrica Eleonora, gehuwd met de officier César-René de Théhillac. Zij verkochten het landgoed in 1706 aan prins Carl, zoon van koning Christiaan V. Reinhold Meier werd begraven in de Skt. Petri Kirke te Kopenhagen.

Kinderen uit het huwelijk van Reinhold Meier(IVc) en Sophia Elisabeth von Platen:

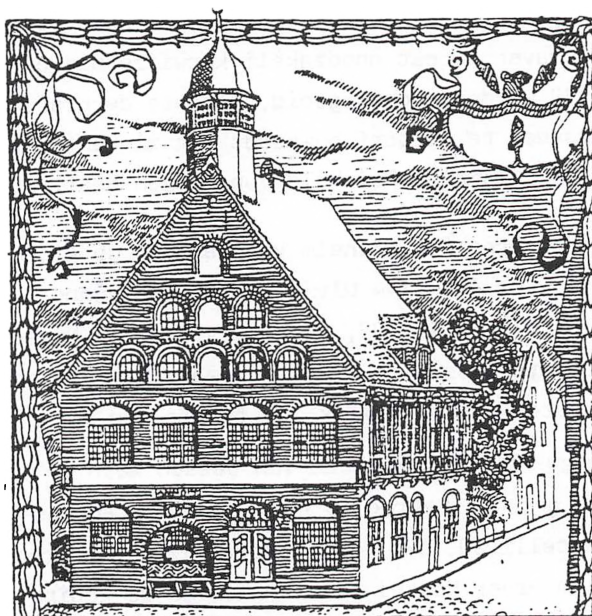
- 1 Sophia Amalia Meier, zie Va.
- 2 Ulrica Eleonora Meier, zie Vb.
- 3 Frederica Amalia Meier, zie Vc.
- 4 Herman Frederik Meier, gb ws Kopenhagen ca 1683, bg Kopenhagen 28.11.1707.

In het levensbericht van zijn vader wordt Herman Frederik aangeduid als: 'vexillarius regius, qui Marti strenuè litat',¹¹⁶ Bij zijn overlijden was hij 'premier lieutenant' in het regiment van de prins van Hessen.¹¹⁷

Tak Aa Va/Va1

Sophie Amalie Mejer, gb 1680, ovl 13.4.1720, (1) tr Johan Ludvig Reichen, Kancelliråd en Landskriver in Zuid-Ditmarschen¹¹⁸; (2) tr Kopenhagen 11.4.1703
 Johan Christian Jessen, gb Jena 27.4.1675, ovl Glückstadt 8.12.1726, vice-president van de Deense koning in het hertogdom Holstein, daarna assessor van het kon. en hertogelijk Landgericht in Glückstadt, zoon van dr Matthias Jessen, president van de koning van Denemarken in Holstein te Altona, en Eva Chemnitz.

Johan Christian Jessen studeerde te Leipzig, waar hij de doctorstitel behaalde, kreeg als adjunct van zijn vader de titel van vice-president, werd in 1701 benoemd tot Kancelliråd¹¹⁹, in 1712 tot burgemeester van Krempe en Landskriver van de Kremper Marsch (Holstein) en in 1721 tot assessor van het kon. en hertogelijk Landgericht in Holstein te Glückstadt. Zijn zoon Matthias Reinhold zou later over zijn vader in een familiebijbel schrijven: 'mein liebwehrter, aber durch viele Fatalitäten und Landesplagen, jedoch in sonderheit durch das Schwedische Abbrennen der Stadt Altona [1713] hart gebeugter Vater'. Bij die brand in 1713 ging een groot deel van het door grootvader Matthias nagelaten vermogen verloren.¹²⁰

Raadhuis te Krempe [1908]
 gebouwd 1570
 gerenoveerd 1784 en 1908
 tek. H.Brandes

Kinderen uit het huwelijk van Johan Christian Jessen en Sophie Amalie Mejer:

1 Matthias Reinhold von Jessen, gb Altona 29.3.1705, ovl Meldorf (Ditmarschen) 23.3.1783, bg aldaar 31.3.1783¹²¹, Etatsråd en Landskriver in Zuid-Ditmarschen, tr Meldorf 29.3.1754 Anna Christiane Hedwig von Rheder, gb Glückstadt 11.2.1729, ovl Lubeck 15.8.1802¹²², dochter van Michael Peter von Rheder, Konferenråd, vice-kanselier in Glückstadt, en Dorothea Helena von Oetken.

Na gestudeerd te hebben aan Duitse universiteiten en nadat hij zijn juridische studie had voltooid, was Matthias Reinhold vanaf 1731 werkzaam bij het Generalpostamt te Kopenhagen, werd in 1735 legatie-secretaris te Berlijn, in 1746

Tak Aa Va1/6

ambassade-secretaris te St.Petersburg aan het Russische hof met de titel en in de rang van Justitsråd en in 1751 Landskriver in Zuid-Ditmarschen, welk ambt hij 32 jaar zou bekleden.

Inmiddels had de koning van Denemarken bij open brief van 11.5.1744, naar aanleiding van een door Matthias Reinhold ingediend rekwes, de adel van zijn familie bevestigd; dit verzoekschrift steunde op een verordening van koning Christiaan V van 11.2.1679; volgens deze regeling kon zijn familie, aangezien zijn voorouders de hoogste ambten in het land hadden bekleed, tot de Deense adel worden gerekend.¹²³

Als Landskriver wonende te Meldorf verloofde hij zich daar op de eerste Kerstdag 1753 met Anna Christiane Hedwig von Rheder, welk meisje hij tevoren nog nooit had ontmoet. Wel hadden de verloofden van elkaar 'sowohl schrift- als mündliche Nachrichten erhalten', zo noteert Matthias Reinhold in de familiebijbel.¹²⁴ Uiteraard vermeldt hij, in het volgende jaar op 29 maart, zijn huwelijk, de desbetreffende notitie beëindigend met 'Bald darauf gaben meine neue Schwieger-Eltern einen Ball'.

De grafkelder waarin Matthias Reinhold von Jessen in de kerk van Meldorf werd begraven, moest noodzakelijkerwijze bij de restauratie van het kerkgebouw in 1879 worden dichtgegooid, slechts de grafzerk is in de kerk nog aanwezig. Het museum te Meldorf bewaardt het zinken beslag van zijn doodkist, waarop de tekst 'Mattias Reinhold von Jessen gest. Ao 1783'.¹²⁵

- 2 **Johan Fredrik Wilhelm von Jessen**, gb Altona 14.9.1709, ovl Kopenhagen 14.9.1768, tr 4.8.1744 **Ulrica Antonetta Böhne**, gb Sleeswijk in augustus 1716, ovl Haderslev 4.4.1788, dochter van Johan Nissen, koopman in de stad Sleeswijk, en Augusta Elisabeth Paulsen, maar geadopteerd door Otto Hinrich Böhne, burgemeester van Sleeswijk, de tweede man van haar moeder.

Johan Frederik Wilhelm von Jessen werd in 1738 benoemd tot secretaris en in 1753 tot gecommiteerde in het 'General-Landets-Oeconomi- og Commerce-Collegium', Kancelliråd, 1751 Justitsråd, 1761 Etatsråd. In 1754 ontving ook hij, evenals zijn broer Matthias Reinhold, van de koning bevestiging in de adelstand.

- 3 **Johan Christian Jessen**, bij zijn overlijden kadet in het Sleeswijkse regiment.

4 Zoon, jong ovl.

5 Dochter, jong ovl.

Sleeswijk met het slot Gottorp

6 Dochter, jong ovl.

gravure(ged.) van Christian Fritzsch.1712

Tak Aa Vb

Vb

Ulrica Eleonora Mejer, gb Kopenhagen 1681, ovl Kopenhagen 1742¹²⁶, tr ws Kopenhagen 1701 César-René de Théhillac¹²⁷, gb Bretagne (Fr.) 1669¹²⁸, gesneuveld 1709 bij Poltava(R.), kolonel ('Oberst')¹²⁹, zoon van René de Théhillac, chevalier, en Marie Amy de Villiers.

César-René de Théhillac (later meestal voorkomende als René de Théhillac), stamde uit een oude adellijke Bretonse familie.¹³⁰ Na de herroeping van het Edict van Nantes emigreerde het gezin, waartoe René behoorde; andere takken van de familie bleven rooms-katholiek.¹³¹ Als jong hugenoots officier treffen we César-René in 1689 aan in Ierland, hij is dan in Engelse dienst als vaandrig in het garde-bataillon.¹³² Als Deens luitenant strijdt René in Vlaanderen tijdens de Negenjarige Oorlog en na de slag bij Steenkerke (1692) wordt abusievelijk aan het Deense krijgsministerie bericht, dat hij zou zijn gesneuveld.¹³³ Tot 'Premier-løjtnant' bevorderd in 1696, gaat hij na de vrede van Rijswijk (1697) met zijn bataljon naar Denemarken en is hij daar garde-officier te voet. Bij de stormaanval op Friedrichstadt in 1700 raakt hij gewond. Dat jaar wordt hij bevorderd tot kapitein-commandant, in 1707 tot 'Major', Begin 1709 krijgt René de Thehillac van de koning toestemming in Russische dienst te gaan om aan de zijde van tsaar Peter de Grote deel te nemen in diens strijd tegen Zweden - de notoire erfvijand ook van de Denen.

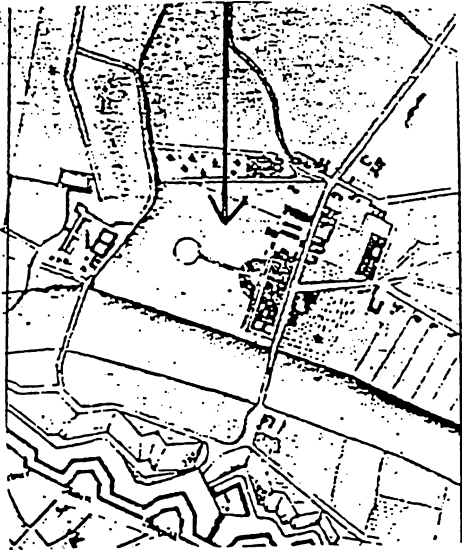
Zijn vrouw, Ulrica Eleonora, schrijft in een verzoek van 8 juli 1709 aan de koning dat haar man in november nog vanuit zijn regiment over was geweest in Kopenhagen, maar dat zij, hoewel hij nog tot 22 februari, toen hij naar Moskou vertrok, in 's konings dienst stond, nadien niets meer van hem had vernomen. Mevrouw De Théhillac blijkt in zeer moeilijke omstandigheden te zijn achtergebleven. Ze is zelfs niet in staat de hoogstnoodzakelijke levensmiddelen voor zich en haar kinderen te kopen. En dan nog te bedenken dat er een derde kind op komst is. Zij verzoekt daarom, of de koning haar oudste zoon Frederich Ludwig, die door zijn gunst 'effter Eders Kongl. Majestaet' mocht worden vernoemd, als page in dienst te nemen en hem de gage van een vaandrig te laten verdienen.¹³⁴

Hoe klemmend haar nood was, blijkt ook uit een volgend verzoekschrift. Op 20 mei 1710 schrijft ze 'ohne eintzige Hülphe zur Nahrung und Kleidung' te zijn, ze is van alles verstoken. Van haar man heeft ze niets meer gehoord en ze vreest dan ook het ergste, dat zij zonder hulp met twee jonge kinderen achter is gebleven.¹³⁵

Tenslotte dringt het in Kopenhagen door, dat 'Oberst' De Théhillac bij Poltava is gesneuveld. Dan vraagt zijn weduwe om een pensioen, dat haar ten lange leste bij 's konings besluit van 4.7.1721 wordt toegezegd.¹³⁶

Na de grote brand in 1728, waarbij Kopenhagen met zijn vele houten huizen voor een goed deel in vlammen opging, wordt er een lijst opgemaakt van alle dan in de stad wonende personen. Het blijkt dat de weduwe De Théhillac in die tijd woont ten huize van 'Major Øhr', met een 'pige', een dienstmeisje.¹³⁷ Deze lijst

Tak Aa Vb

Blaagaard vroeger Ravensborghus.1749

ligging buiten de vestingwerken aangegeven op een getekende kaart (ged.) van Nørrebro, thans een stadswijk van Kopenhagen

vermeldt haar als Ulrica Elonora von Meier né De Theilliach dus met verwisseling van de achternaam van haar met die van haar man. Het voorzetsel von vóór de naam Meier duidt hier op persoonlijke adel, in verband met het hoge officierschap van haar echtgenoot.¹³⁸ Het strenge Deense standonderscheid komt haar van pas, wanneer zij in 1741 verzoekt tot het Harboe-Enkefruekloster, een huis voor weduwen van stand, te mogen worden toegelaten. In dit gebouw, staande aan de Stormgade, hadden deze dames haar vertrekken en werden er bediend door personeel. Op voorstel van de bewindvoerder van dit 'kloster', de Konferenzzád Baron von Gensdorf, stond de koning op 15.9.1741 opname van de weduwe De Théhillac toe. Deze zou echter van dit voorrecht maar kort kunnen profiteren, in 1742, vermoedelijk in december, overleed zij.¹³⁹

Waarom René de Théhillac zich als officier in dienst stelde van tsaar Peter van Rusland, is me niet bekend. Maar het lijkt niet onwaarschijnlijk dat zijn financiële omstandigheden tot deze beslissing hebben bijgedragen. We weten, dat hij en zijn vrouw aanvankelijk het buiten Ravensborghus, afkomstig van Reinhold Mejer, bewoonden, tot de verkoop ervan in 1706. Tevens bleek al dat René zijn vrouw eigenlijk zonder geldmiddelen had achter gelaten en wel in die mate, dat zij de koning bij herhaling smeekte haar en haar kinderen te helpen in hun bittere nood.- Het snelle economische afzakken van het gezin, in slechts weinig huwelijksjaren, doet denken, of mogelijk De Théhillac behept was met een geldverslindende eigenschap of ondeugd, welke dan ook.

Was René soms, als ook wel andere Denen, in Russische dienst gegaan, omdat dit land nog steeds in oorlog was, terwijl Denemarken in 1700 al terzijde was geplaatst? Speciaal voor officieren in hogere rang kon oorlog profijtelijk zijn wegens verdeling van oorlogsbuit.¹⁴⁰ Zo plunderden de Russen de Baltische landen in die mate, dat deze streken niet langer zouden kunnen dienen als basis voor vijandelijke krijgsoperaties. Niet slechts goederen, paarden en koeien, maar ook duizenden mannen, vrouwen en kinderen werden door de militairen weg-

Tak Aa Vb

gevoerd om als slaven over grote Russische landgoederen te worden verdeeld of gelijk vee op Russische markten verkocht, om hun leven te eindigen als slaaf bij Tartaren en Turken. - Wat valt er thans nog te moraliseren over toestanden van toen?¹⁴¹ O tempora! O mores!

Na een veldtocht van vele jaren, ja bijna een decennium durend, zouden dan eindelijk de oorlogspartijen, Rusland, met steun van Polen en Saksen, waartegenover het lang reeds zo machtige Zweden, dat zich een weg naar Moskou trachtte te banen, zich diep in Rusland treffen. De veldslag vond tenslotte plaats niet ver van Poltava in de Oekraïne gelegen, westelijk van Kiew. Een kleine stad omsloten door een wal met palissaden, in handen van de Russen. Deze beslissende, beroemd geworden veldslag bracht Poesjkin in zijn dichtwerk 'Poltava' (1828) tot het dramatische woordbeeld - in het Engels nagedicht: And in mid-plain, 'mid swirls of powder/ Those armies clashed; and ever louder/ The battle raged - Poltava Day!¹⁴²

Opmerkelijk is dat 310 jaar tevoren in deze regio de troepen van Vitovt, de oorlogszuchtige prins van Lithusanië, daar slaags waren geraakt met de legertroepen van Tamarlane, aangevoerd door de commandeur Egidei. De krijgslieden van het westen waren toen geheel overhoop gelopen door de gewapende horden uit het oosten, die nadien hun rooftocht hadden voortgezet en daarmee als het ware het rijk van de machtige Djenghiz-Chan deden herleven.^{142*}

Plundering en doodslag van de bevolking gingen vooraf aan het grote treffen van de Zweden en Russen op 9 juli 1709. De Zweden werden totaal verslagen, de Zweedse hegemonie in Oost-Centraal Europa was voorgoed gebroken. - De oorlogsbuit der Russen bleek enorm groot. Maar De Théhillac zou daarvan geen profijt trekken, hij sneuvelde op het slagveld. Eervol?

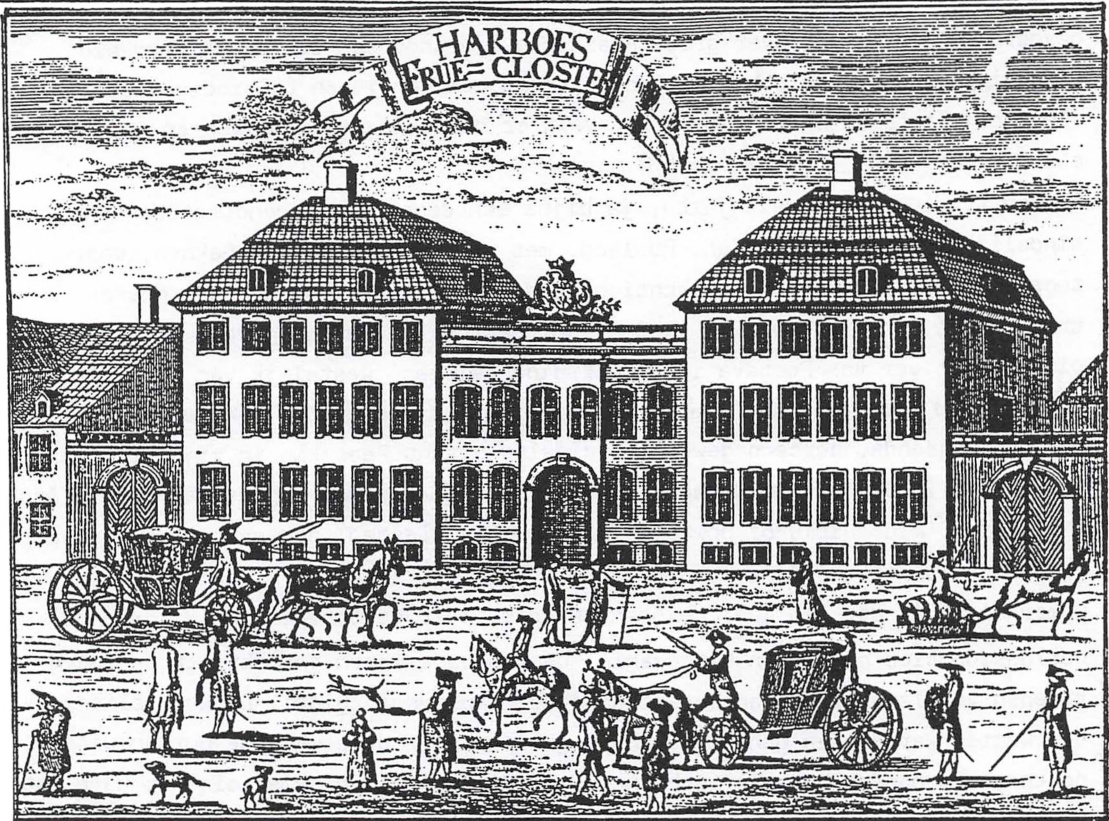
Van De Théhillac weten we verder niets. Maar tsaar Peter de Grote triumfeerde,

St. Petri Kirke

St. Petri Kirke
gezien vanaf Nørregade
gravure van B. Rocque

Tak Aa Vb

Harboe's Enkekloster in de Stormgade te Kopenhagen, na de verbouw en vergroting. ca 1773

verklaarde vol vreugde dat deze overwinning de sluitsteen vormde voor de fundering van de nieuwe, door hem gestichte stad aan de Njewa: St Petersburg. In 1700 was Rusland de oorlog begonnen tegen de hegemonie van Zweden om zich open handelsroutes naar het westen te bemachtigen. Poltava betekende de definitieve nederlaag van de Zweedse koning Karel XII, een absoluut keerpunt ook in de Grote Noordse Oorlog, de ineenstorting van het machtige Zweden en de opkomst van Rusland. Koning Karel XII vluchtte met weinige troepen de Dnepr over, naar Turkije, rond negenduizend gesneuvelden en waarschijnlijk tienduizend gewonden achterlatend op van bloed doordrengde aarde. Achter bleven ook zo'n drieëntwintigduizend krijgsgevangenen, waaronder vele vrouwen en kinderen, die hun man of vader in het Zweedse leger hadden gevolgd. Vastgenomen in vier hete zomerdagen in de maand juli van 1709.¹⁴³

Kinderen uit het huwelijk van César-René de Théhillac en Ulrica Eleonora Meier:

In haar verzoek van 8.7.1709 deelt Ulrica Eleonora Meier mee, dat zij twee kinderen heeft, één daarvan een zoon, Frederich Lüdwig, oud zeven jaar, en tevens, dat zij over korte tijd een baby verwacht. In haar geschrift van 28.2.1710 schrijft zij eveneens twee kinderen te hebben.¹⁴⁴ De baby is kennelijk geboren, maar wel werd op 24 oktober van dat jaar de grafstede van Reinhold Meier in de St.Petrikirke te Kopenhagen geopend voor de begrafenis van 'Major Thehillachs K[in]d'. Wie van de drie kinderen toen is begraven is me niet bekend.

Tak Aa Vb1-Vc1

1 Frederich Lüdwig de Théhillac, gb 1702, leeft nog 8.7.1709

2 NN verder onbekend

3 NN verder onbekend.

Van deze drie kinderen is er één in oktober 1709 overleden.

Vc **Friederike Amalie Meier**, gb Kopenhagen 15.9.1682, ovl Meldorf 6.12.1756, tr 16.5.1701¹⁴⁵ **Hans Hinrich Eggers**, gb Süderau (Holstein) 1664, ovl Meldorf 11.5.1736, Justizrath en Landschreiber in dienst van de Deense koning in Zuid-Ditmarschen (landschap in westelijk Holstein), zoon van Mag. Henning Eggers, pastor te Süderau en auteur, en Ilsabe Louwing.

Hans Hinrich Eggers bezocht de school te Krempe en ging later naar Kopenhagen, werd daar 'Renteschreiber', totdat de koning hem benoemde tot 'Kommerzrath' en 'Landschreiber' in Zuid-Ditmarschen; op 22.2.1729 ontving hij de titel van Justitzråd.

Toen Hans Hinrich Eggers in 1736 overleed, had hij geleefd in een periode waarin vier elkaar opvolgende Deense koningen hadden geprobeerd de landsheerlijke rechten van de aan het koningshuis verwante hertogen uit het huis Gottorp te verminderen, De betrekkingen tussen Sleeswijk-Holstein-Gottorp en Denemarken kenmerkten zich ook toen door voortdurende strijd en ononderbroken onderhandelingen over strijdpunten. Daarbij speelde Zweden nogmaals een belangrijke rol door zijn opmars in 1713; na Altona in brand te hebben gestoken, drongen de Zweedse troepen door tot Tönningen. Maar deze vesting moest weer worden overgegeven.¹⁴⁶

Na de vrede van 1721, die de, sinds het midden der 16e eeuw steeds weer opblaaiende, Grote Noordse Oorlog, beëindigde, trok, wegens leenbreuk, de Deense koning Frederik IV de Sleeswijkse bezittingen der Gottoppers aan de kroon. Maar moeilijkheden zouden zich gaan voordoen, nadat de regerende hertog van Holstein-Gottorp, Karel Peter Ulrik, en een neef van diens vader, Adolf Frederik omstreeks 1740 gekozen werden tot resp. de kroonopvolger in Rusland en in Zweden.¹⁴⁷

Hans Hinrich Eggers was toen evenwel reeds overleden. Overigens waren de gebeurtenissen uit zijn tijd van weinig invloed op het leven in Zuid-Ditmarschen, waar hij en zijn familie woonden, aangezien dit landschap gerekend kon worden te behoren tot het deel van Sleeswijk-Holstein, dat direct onder het gezag van de koning stond.

Het echtpaar Eggers-Meijer werd in de kerk te Meldorf begraven. De grafkelder der familie bevond zich vermoedelijk in de noordvleugel van de St. Johanneskerk aldaar, met een toegangsdeur, van buiten af, aan de oostzijde. Bij een restauratie van de kerk is deze plek verstoord geraakt.

Kinderen uit het huwelijk van Hans Hinrich Eggers en Friederike Amalie Meier (Vc):

NB Het is waarschijnlijk dat deze kinderen alle te Meldorf zijn geboren.

1 **Henning Reinhold von Eggers**, gb Meldorf 19.6.1702, ovl Meldorf 15.3.1768, bg 19.3.1768, kapitein in het Sleeswijk-Holsteinse regiment te voet. Ongehuwd.

Overeenkomstig een tot 1860 geldend recht konden officieren het praedikaat 'von' aan hun achternaam toevoegen.¹⁴⁸

Tak Aa Vc2/10

- 2 Sophia Elisabeth Eggers, gb Meldorf 20.8.1704, ovl 10.11.1778, tr 21.10.1724 Poul Christian Stemann, gb 29.1.1694, ovl 17.4.1770¹⁴⁹, 'Amtsforvalter' in Segeberg (in oostelijk Holstein), Etatsråd in dienst van de Deense koning. Hun zoon Christian Ludvig von Stemann (1730-1813) was 'Statsminister' en minister van justitie van Denemarken, hun kleinzoon Poul Christian von Stemann (1764-1855) bekleedde gelijk zijn vader deze ambten, en werd benoemd tot 'gehejmestatsminister'.¹⁵⁰
- 3 Christian Siegfried Eggers, gb Meldorf 16.1.1706, ovl 24.8.1790, Konferenzrath van de Deense koning, Landvogt van Zuid-Ditmarschen, tr 1745 Sophia Amalia Esmarsch, gb Ploen 5.6.1727. ovl Meldorf 17.11.1799, bg 22.11.1799 aldaar 'unter der Kirche', dochter van Nicolaus Ludwig Esmarsch, Justizrath van de hertog van Ploen, 'Regierungs- und Kirchenrath'.
- Christian Siegfried was een opmerkelijk mens, zijn neef Georg Wilhelm von Eggers, landvoogd van Sylt, gaf een uitvoerige beschrijving van hem, welke door J.W.Wolfrath werd opgenomen in diens 'Charakteristik edler und merkwürdiger Menschen'.¹⁵¹ Hij was weliswaar geen geleerde noch staatsman, maar zijn karakter was zodanig dat het verdiende 'für Nacheiferung für seine Zeitgenossen, und für die Nachwelt geschildert zu werden'. In het kader van deze genealogie dient hiermee te worden volstaan, slechts kan nog vermeld, dat hij geen lagere school bezocht, maar huisonderwijs genoot, waarna hij zich in 1726 inschreef als student te Utrecht. Na een jaar studie vertrok hij naar Kopenhagen, bekleedde successievelijk verscheidene ambten en werd ten slotte door de Deense koning benoemd tot Konferenzrat .
- 4 één doodgeboren zoon.
- 5 Friederike Amalia Eggers, gb Meldorf 8.10.1708, ovl 2.6.1709.
- 6 Friedrich Karl Eggers, gb Meldorf 29.1.1711, ovl 12.2.1711.
- 7 Johann Georg Eggers, gb Meldorf 7.6.1712, ws jong ovl.
- 8 Friederike Louise Eggers, gb Meldorf 16.8.1713, tr (1) 17.8.1736 Johann Matthias Thiessen, ovl 7.10.1772, Kommerzräd in dienst van de Deense koning en Kirchspielvogt van Marne; tr (2) 30.9.1774 Gottfried Christian von Helm, 'Oberstlieutenant', gb 15.3.1711, ovl Marne 17.5.1775; zoon van Friedrich Christian von Helm, Konferenzrat en Landvogt in Meldorf, en weduwnaar van Ursula Margaretha Moldenitten.
- 9 Johann Hinrich Eggers, gb Meldorf 5.5.1715, ovl 23.8.1716.
- 10 Christiane Amalie Eggers, gb Meldorf 30.7.1719, ovl 20.2.1765, tr 15.8.1738 Hargen Karstens, gb 9.11.1704, ovl 27.8.1775, Commerzrat van de Deense koning en 'Kirchspielvogt der Südervogtei Meldorf'.

Hinrich Friedrich von Eggers

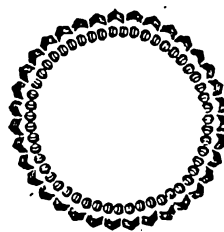
1722 - 1798

- 11 **Hinrich Friedrich von Eggers**, gb Meldorf 31.5.1722, ovl 27.8.1798, Dr.phil., Deens Konferenzrat¹⁵², administrateur van het graafschap Rantzau, vice-kanselier van de Holsteinse landsregering te Glückstadt, Landeskanzler van het Holsteiner adelijk Landgericht, verheven (te Wenen) 3.1.1790 door keizer Jozef II in de rijksadelstand¹⁵³, heer van Sarthusen, intendant van de heerlijkheid Herzborn en de 'Vogteien' Sommerland en Groenland, ontving het grootkruis in de Daneborg-orde, tr (1) **Anna Magdalene Krüger**, gb Meldorf, ovl Itzehoe jan. 1757, bg Meldorf 27.1.1757; tr (2) **Benedicta Catharina Johanna Schumann**, gb. 3.7.1727, ovl 15.3.1790, dochter van Dr.jur. Joachim Ulrich Schumann en Anna Steman.¹⁵⁴

- 12 **Ludevig Eggers**, gb Meldorf 9.8.1724, ovl 20.8.1724.

MATTHIAS MEIJER
(IIIb)
ca 1608-1680
x1635
Jantje Reneman

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Hemmechien Meijer (IVd) 1636-	Corne[leske] Meijer 1637-	[H]aeske Meijer 1639-	Harman Meijer (IVe) 1640-	Cornelia Meijer (IVf) 1642-	Bartelt Meijer 1643-	Annechien Meijer (IVg) 1644-1693	Haeske Meijer (IVh) 1647-1733	Bartelt Meijer 1648-	Samuel Meijer 1652-
x1654 Focke Dercks			x1679 Elligien Barthels 1647-	x1667 Rembartus Heerens 1642-1716		x Johannes Noordijck 1640-1703	xca1675 David Stheman ca1646-1713		

IIIb

Matthias Meier (Meijer, Meijerus), gb ws te Werlte ca 1608, ovl Sappemeer 8.1.1680¹⁵⁶, otr/tr Groningen 23.5/21.6.1635 Jantje Reneman, ws dochter van Bartold Reneman¹⁵⁷, en.NN.

Matthias Meier, zoals de naam in zijn handtekening is geschreven¹⁵⁸, bezocht waarschijnlijk de Latijnse School te Groningen en zal toen gehuisvest zijn geweest in het Fraterhuis aldaar.¹⁵⁹ Hij studeerde vervolgens aan de Groninger Hogeschool, waarbij hij zich inschreef op 18.1.1628 en wederom op 6.3.1633, als theologisch student en afkomstig uit Westfalen.¹⁶⁰ Als student genoot hij een stipendium van provincie wege.¹⁶¹

In afwachting van een eigen gemeente, preekte Matthias Meier reeds een enkele keer in Oudeschans¹⁶², toen deze plaats in 1632 door de dood van ds Adrianus Frederici Alutarius enige tijd vacant was. Maar toch meldde hij zich opnieuw in 1633 bij de Groninger Hogeschool als student aan en ook bleef hij tot in 1635 in het genot van zijn stipendium.

Op zijn verzoek examineerden de heren van de classis Groningen hem op 20 april 1635, na inzage te hebben gehad van zijn papieren: vitae et doctrinae testimonia.¹⁶³ Geslaagd kon hij als propoent het beroep aannemen dat de hervormde gemeente van Middelbert en Engelbert op hem uitbracht. Het predikambt zou hij in die dorpen tot eind 1639 uitoefenen. Op 14.12.1639 probeerden burgemeesters en raad van Groningen, in hun functie van collectoren, zijn beroeping door de gemeente van Sappemeer.¹⁶⁴ Zijn tractement bedroeg daar tweehonderd car.gulden.¹⁶⁵

Hervormde kerk te Sappemeer.

Tekening van C. Pronck

Tak IIIb - IVd

Matthias Meier bleef dit ambt bekleden tot zijn dood begin 1680, in de laatste jaren bijgestaan door zijn schoonzoon David Stheman.

In Matthias Meijers tijd is te Sappemeer, in 1653-'55, een nieuwe hervormde kerk gebouwd, achtkantig, min of meer koepelvormig. Dit gebouw werd op St-Nikolaasdag, 6 december 1655, in gebruik genomen.¹⁶⁶ Het was een voorbeeld van vroege protestantse kerkbouw, maar in 1781 helaas door 'verbeteringen' grondig verknoeid; slechts opmerkelijk is nog het zandstenen ingangspoortje.¹⁶⁷

Kinderen uit het huwelijk van Matthias Meier(IIIb) en Jantje Reneman:

- 1 Hemmichien (Hemmetjen) Meijer, zie IVd.
- 2 Corne...(Corneleske?) Meijer, gd Middelbert 1637, jong ovl.
- 3 .aesk. (Haeske?) Meijer, gd Middelbert begin 1639.
- 4 Harmen Meijer, zie IVe.
- 5 Cornellischen Meijer, zie IVf.
- 6 Bartelt Meijer, gd Sappemeer 19.3.1643, jong ovl.
- 7 Annechien Meijer, zie IVg.
- 8 Haeske Meijer, zie IVh.
- 9 Bartelt Meijer, gd Sappemeer 10.9.1648, ws jong ovl.
- 10 Samuel Meijer, gd Sappemeer 11.1.1652, ws jong ovl.

IVd

Hemmechien(Hemmetjen) Meijer,gd Middelbert 1636,ovl vóór 28.11.1668¹⁶⁸.tr Sappemeer 8.10.1654, Focke Dercks, ovl vóór 7.11.1666¹⁶⁹, vervener, landbouwer.

Focke Dercks, lidm. H.G. Groningen december 1648, dan wonende in de (oude) Ebbingestraat, en op 21.12.1651 als zodanig ingeschreven te Sappemeer¹⁷⁰, bezat vanaf ca 1650 een huis met het meierrecht t.a.v. 10% gras en 10 roede 'groen land' gelegen te Sappemeer, aan de noordzijde van het Heerendiep (oost). Na zijn overlijden werd in 1668 door de voorstanders over Focke Dercks en Hemmechien Meijers onmondige kinderen het huis verkocht, 'met d'overdracht van 10 grasen landes sub no. 45 voor een somma van tweeduijsent achthondert vijftich car.gl.'.¹⁷¹

Hemmechien Meiers werd lidmaat te Sappemeer 11.12.1653.

Kinderen uit het huwelijk van Focke Dercks en Hemmechien Meijer:

- 1 Derck Fockens, gd Sappemeer 22.2.1657.
- 2 Derck (Theodorus) Fockens,

Theodorus (Derck) Fockens, gd Sappemeer 26.6.1659, ovl in 1703, praceptor aan de Latijnse School te Groningen, otr/tr Groningen 14.1.1693 Rij(c)ka Bollart, gd De Leek 25.11.1674, ovl kort vóór of op 22.11.1764¹⁷², dochter van ds Nathan Bollart (Bolart), hervormd predikant, en Harmanna Clocks; zij (2) otr/tr Groningen/Westerwytwerd 10/25.10.1705 Wilhelmus Cranssen, secretaris der Ommelanden.¹⁷³

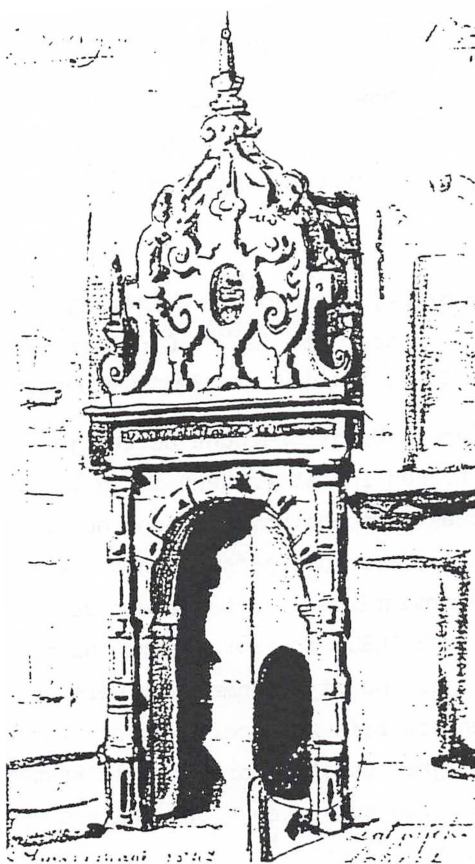
Theodorus Fockens, ingeschreven op 17.1.1677 als student in de filosofie te Groningen, vindt men in 1679 als theologie-student terug in het matrikel van

Tak Ab Ivd/2

de Hogeschool te Franeker. Zijn universitaire opleiding leidde evenwel niet tot het ambt van predikant, maar tot het leraarschap; op 17.12.1691 benoemde het Groningse stadsbestuur hem tot praeceptor van de Latijnse School¹⁷⁴ en wel van 'quartae classis'. Deze betrekking zal hij tot zijn dood hebben vervuld, zijn opvolger werd bij besluit van 20.12.1703 aangesteld.

Na het overlijden van haar man overhandigde de weduwe Fockens - in 1705 - een 'staat en inventaris' van de nagelaten goederen aan de heren van de weeskamer.¹⁷⁵ Uit dit stuk blijkt dat tot de inboedel o.a. behoorde zes grazen land onder Thesinge; van het 'huisgeraad' noem ik als uitzonderlijk de vijf 'wereldts kaarten', welke zich in de voorkamer bevonden en wellicht getuigden van Fockens' interesse in geografie. Verkocht waren in 1695 twee huizen, die het echtpaar Fockens in gemeenschap bezat met Rijcka's zuster en zwager. Deze panden lagen dicht bij de hoek van de (nieuwe) Ebbingestraat aan wat thans het Schuitediep heet, maar welke ligging toen werd aangeduid met 'over Ebbingepoortenbrugge an't diep'; daarbij behoorde ook een 'boede tegenover dit huis op stadsgrond', m.a.w. dit schuurtje of berghok stond aan de waterkant.¹⁷⁶ De verkoop van deze twee huizen hield de conditie in dat Theodorus Fockens en zijn vrouw het recht behielden de bovenwoning te mogen bewonen tot mei 1696.

Uit het huwelijk van Theodorus Fockens en Rijcka Bollart nageslacht.¹⁷³

Poortje van de Latijnse school
te Groningen.1847

gaf toegang vanuit de Zwanestraat
Pentekening (schets) van J.Ensing

Tak Ab IVd/3-IVe

3 Catharina (Trijntje) Fockens (ook wel Meijer), gd Sappemeer 19.5.1661, ovl Groningen kort vóór of op 13.10.1730¹⁷⁷, (1) otr Groningen 17.4.1680 Jacob Knijpinga, afkomstig uit Slochteren, ovl Groningen verm. vóór 1707¹⁷⁸, óntvanger¹⁷⁹; (2) otr/tr Groningen 3/18.1.1711 Jan Sygers, luitenant van het burgerregiment der stad Groningen, diaken der hervormde gemeente aldaar, ovl op of kort vóór 23.9.1735.¹⁸⁰

Catharina werd in sept. 1680 lidmaat H.G. Groningen, komende met attestatie van Sappemeer.

Mogelijk was Jacob Knijpinga een (stief)zoon van Aeltien, weduwe Knijpinga, die in 1659 woonde in de Kleine Peperstraat, maar uitgebreid verder onderzoek verschaftte me geen nadere informatie over deze weduwe, bevestigde slechts dat zij gewoond had in de 'Lutke' Peperstraat en wel aan de zuidzijde.¹⁸¹ In Slochteren liet de familie zich niet terugvinden.

Het echtpaar Knijpinga-Fockens woonde aanvankelijk in de Princenhofstraat (=Hofstraat), in 1690 blijkt het reeds verhuisd naar 'tegenover de Craen' (Noorderhaven n.z.).¹⁸² - Jacob Knijpinga ontving jaarlijks renten van de provincie Stad en Lande wegens geleend geld, resp. f 24,- en f 50,-.¹⁸³

Jan Sygers, in 1699 benoemd tot diaken, werd in 1705 grootburger der stad, voorwaarde o.a. om in aanmerking te kunnen komen voor benoeming tot officier van het burgerlijk regiment; zijn benoeming als vaandrig volgde toen al gauw¹⁸⁴ en bij zijn huwelijk was hij reeds bevorderd tot luitenant.

Uit het huwelijk van Jacob Knijpinga en Catharina nageslacht, o.a. een zoon Henricus Knijpinga, die huwde met zijn achternichtje Sara Meijer(Vj), dochter van ds Gerhardus Meijer en kleinzoon van ds Johannes Meijer en Sara Emmen. 557

IVe Herman(nus) (Harmen¹⁸⁵) Meijer, gd Sappemeer 26.7.1640, ovl na 4.10.1690¹⁸⁶, theol. cand., otr (2¹⁸⁷) Groningen 12-7-1679 Ellegien Barthels, gd Groningen 17.2.1647, dochter van Bartolt Jansen, zadelmaker, en Yeke Elings.

Hermannus Meijer bezocht de Latijnse school te Groningen en zal huisvesting gevonden hebben in het Fraterhuis in de St.Jansstraat, dat aan meer domineeszontjes kost en inwoning bood tijdens hun leerjaren op genoemde school.¹⁸⁸ Hij ontving toen al, voor het eerst in het rekenjaar 1658/59 een stipendium van vijftien gl., van provinciewege betaald uit de zg. Kloostergoederen.¹⁸⁹

Op 25.3.1663 schreef Hermannus zich in als student aan de Groninger Hogeschool; twee jaar na zijn aanmelding werd hij toegelaten tot de bursa.¹⁹⁰ In de loop der jaren zou zijn stipendium worden verhoogd tot 35 gl. en hij ontving dit bedrag jaarlijks totdat de provinciale staten op 7.3.1673 besloten - in verband met de hoge oorlogsuitgaven - dat 'alle diegenen soo ses jaer stipendium hebben genoten, comen te cesserem'¹⁹¹ Hermannus kreeg zo'n toelage derhalve vijftien keer uitbetaald, en was inmiddels reeds 32 jaar.

Tak Ab IVe

In sept. 1664 was Hermannus aangenomen als lidmaat der hervormde gemeente te Groningen. Maar bepaald was hij geen 'brave Hendrik', zo blijkt wel uit de handelwijze waarvoor hij zich in 1668 had te verantwoorden voor de kerkeraad.¹⁹²

Mét hem verscheen op 10 juni voor deze heren Jantje Peters, 'dienstmaeght van de heer commissaris Maniel'. Zij beklagde zich erover dat, toen zij Hermannus Meijer over een schuld had aangesproken, deze haar 'qualick hadde getracteert, geslagen en voor hoer uitgemaect'. Bij dit verhoor bleek dat hij trouwbeloften had gedaan en nu en dan van haar geld had geleend 'insonderheit om ex carcere academico (uit de kerker van de Hogeschool) te geraken'. Het is hier niet de plaats om uitvoerig op deze, een theologisch candidaat wel allerminst passende, ruzie in te gaan¹⁹³, maar wel dient gezegd dat Hermannus geen gelijk kreeg. Wegens zijn 'wrevelmoedicheit en trouweloosheit' jegens Jantjen, maar ook omdat hij zich brutaal opstelde tijdens het verhoor jegens de kerkeraad, luidde het vonnis dat Hermannus zich een tijdlang zou moeten onthouden van 'de Tafel des Heren' en 'de Predickstoel'. Volgens een desbetreffende synodale resolutie zou dit inhouden een verbod van twee jaar niet te mogen preken.

Wanneer onze candidaat zich in maart 1670 weer tot de kerkeraad wendt met een verzoek ter zake van het avondmaal, blijkt er inmiddels wel het een en ander in zijn leven te zijn gebeurd. Hermannus blijkt nu getrouwd te zijn, althans zijn vrouw was 'te vroeg in (de) kraam bevallen' en de kerkeraad had hem daarom, 'omtrent een jaar geleden', deelname aan het avondmaal ontzegd.¹⁹⁴

Van een huwelijk van Hermannus (met Jantje Peters) is mij uit de Groningse kerkelijke boeken niets gebleken noch ook van de geboorte van het 'voortijdige' kind. Maar administratie in gevallen als deze vond wel eens zo plaats, dat waarneming minder in het oogvallend was. Of dat hier ook is gebeurd?¹⁹⁵

De kerkeraad antwoordde op Hermannus' verzoek welwillend, maar zij wenste hem geenszins een 'attestatie' te geven 'om wederom elders te mogen predigen'; dit toch. meende hij, zou in strijd zijn met de synodale resolutie 'in tali casu'.¹⁹⁶

Toen Hermannus nogmaals daarop zou aandringen, om zo 'op de nominatie tot Vries te kunnen geraken', gaven de heren hem weliswaar een attestatie, evenwel 'nae de waerheit en onvercort de synodale resolytien'.¹⁹⁷

Is dan van het eerste huwelijk verder niets bekend, in 1679 huwde Hermannus Meijer met Elligien Barthels, herkomstig uit 'Stad'. Nog treffen we in 1682 onze Hermannus en zijn vrouw ter stede aan, bij hen woont dan het zoontje van Philip Dorleu (De Luy) en diens overleden vrouw Hillegien Barthels, een zuster van Elligien. Voorstanders wensten deze huisvesting van hun pupil te beëindigen, maar het stadsbestuur ging op dat verzoek niet in. Geconstateerd werd dat moei Elligien 'affectie' voor het selve heeft, in alles naer gelegentheijt van desselfs jaeren wel onderwijst, en [wier] erfgenaem het oock is'. Uit die laatste mededeling moge wel blijken, dat het echtpaar Meijer-Barthels zelf geen kinderen had. Oom Hermannus Meijer krijgt zelfs in 1690 de voogdij over het kind toegewezen.¹⁹⁸

Tak Ab IVf

IVf

Cornelia (Cornellischen¹⁹⁹) Meijer, gd Sappemeer 2.1.1642, ovl ws Mensingeweer, vóór of in 1673, otr/tr Groningen/Sappemeer 12/27.1.1667, Rembartus Heerens, gd Groningen 4.2.1642²⁰⁰; ovl kort vóór 4.6.1716²⁰¹, hervormd predikant te Mensingeweer 1667-1674, te Goëngarijp en Broek 1683-1716, zoon van Wesselus Heerens, lid van het Groningse koopman- en kramersgilde²⁰², en Maria Brucheri.²⁰³

Rembartus Heerens werd op 3.7.1660 als student aan de Groninger Hogeschool ingeschreven onder de naam Rembartus Heronis Cloppenburg; als leeftijd is vermeld 17 jaar, maar feitelijk was hij een jaar ouder. Het is duidelijk dat de naam Heronis een verlatinisering is van het patroniem van zijn vader, Heerens, welk patroniem overigens bij latere generaties, maar ook reeds voor Rembartus zelf op latere leeftijd tot familienaam zou gaan dienen. Aanvankelijk leek het Rembartus kennelijk aantrekkelijker de geslachtsnaam Cloppenburg te gebruiken, zoals trouwens ook zijn vader Wesselus Heerens deed, toen deze in 1639 als gildelid van het koopmans- en kramergilde werd aangenomen. Betrokkenheid met de naam Cloppenburg blijkt eveneens uit de scheidingsakte van Wesselus' aanzienlijk bezit aan huizen en zg. kamers, die zijn erfgenamen in 1654 lieten opmaken.²⁰⁴ Maar dan betreft het de naam van een huis, in de Haddingestraat, dat bij deze verdeling aan zijn schoonzoon Ellerus Johannes, praeceptor aan de Latijse School te Groningen, werd toebedeeld. Het komt me voor dat de naam Cloppenburg in verband mag worden gebracht met de grootmoeder van Rembartus, de moeder van Wesselus Heerens, Elsie Wessels.²⁰⁵ Vermoedelijk was zij een dochter van, althans verwant aan Wessel Kloppenborch, die op 24.8.1598 lidmaat werd van de hervormde gemeente Groningen. Mogelijk had het huis in de Haddingestraat zijn naam aan de familie Cloppenburg ontleend of, andersom, had Elsiens familie zich naar dat pand genoemd.

Nadat Rembartus Heerens predikant van Mensingeweer was geworden, sterft na enige jaren reeds zijn vrouw. Na verloop van enige tijd gaan er praatjes in het dorp, dominee zou het houden met zijn 'dienstmaegt', Ide Elles. Klachten van lidmaten leidden er toe dat tenslotte het classikaal bestuur in de Marne, waartoe Mensingeweer behoorde, dominee Heerens onderwerpt aan een zeer uitvoerig vraaggesprek; hij wordt ervan verdacht niet alleen met Ide Elles, maar ook reeds tweemaal eerder met een voorgangster van haar in 'hoererije' te hebben geleefd. Hoewel dominee vrijwel iedere beschuldiging met 'negat' beantwoordde en daarbij ook ontkende trouwbeloften aan Ide te hebben gedaan, zou hij kort daarop wel toegeven dat hij eens 'door de drank overwonnen' zich 'hadde vermenght'.²⁰⁶ Tijdens een verhoor in oktober 1673 verklaarde Ide Elles niet te weten of zij 'in de krame' zou komen. - De classis besloot op 11.11.1673 tot 'removatie', afzetting, tegen welk besluit Heerens in appel ging bij de synode van Stad en lande. Kort nadat hij bericht had ontvangen, dat dit verzet was afgewezen, verzocht hij, op 19 mei d.a.v., voor zich en zijn vrouw om toestemming het avondmaal bij te wonen.²⁰⁷ Of hij Ide had gehuwd, of mogelijk een andere vrouw, en waar het huwelijk had plaatsgevonden, is me niet gebleken. De classis hield ds Heerens' verzoek aan 'ad classem visitatorum'. Wanneer dan Heerens op 19 augustus voor de classis verschijnt, merkt hij op dat de sententie van 11 november alleen 'a loco en niet a ministerio waere gemotiveert'. Hij wordt 'ad caenam' toegelaten, 'edoch op het oordeel en goetduncken van de kerkeræet van Eenrum,

Tak Ab IVf - IVg

onder wier opsichte hij tegenwoordich staende is'. Kennelijk was Heerens naar Eenrum verhuisd. En daarmee verdween deze predikant voorlopig uit mijn gezichtsveld. Negen jaar later zou Rembartus Heerens in Friesland weer een hervormde gemeente vinden die in hem haar vertrouwen uitsprak; op 27.3.1683 is hij beroepen en geaprobeerd te Goëngarijp en Broek. Ook zou hij nog tot 'deputatus synodi' worden benoemd. Ds Heerens bediende zijn nieuwe gemeente tot zijn dood kort vóór 4.6.1716.²⁰⁸

Kind uit het huwelijk van Rembartus Heerens en Cornelia Meijer(IVf):

1 **Wesselus Heerens**, gb Mensingeweer 7.1.1670²⁰⁹, ovl 1702, hervormd predikant te Oldelemmer en Oldetryne van 1694 tot zijn overlijden.²¹⁰

Wesselus ving zijn studie aan de Groninger Hogeschool aan op 17.3.1687; hij werd lidmaat aldaar van de hervormde gemeente in september 1689, dan als student wonende in de Lutke Nieuwstraat.

IVg

Annechien Meijer, gd Sappemeer 28.4.1644, ovl vóór 1693, tr ds **Johannes Noordijck**, gb 27.2.1640²¹¹, ovl Westerbroek 14.7.1703²¹², predikant te Westerbroek 1666-1703, zoon van Wilhelmus Joannis Noordijck, predikant te Westerbroek (1638-1666), en Lammetien Menolts; hij (2) tr Siddeburen 1.1.1693 Enneke Genneps en (3) Groningen Alegunda Wedda, weduwe van Arnoldus Helmholt.²¹²

Poortje van het eerste
academiegebouw.1848

Litho door W.de Boois

Tak Ab IVg - IVh

Het Album Studiosorum van de Groninger Hogeschool vermeldt ds Johannes met zijn broer Gerhardus op 30.8.1660 als 'Johannes Wilhemi Noordijck' en 'Gerhardus Wilhelmi Noordijck, Goorechthanus: Hi duo fratres, pastoris Westerbrockiani filij, gr[atis] admissi. in gratiam patris'. De vader zelf heet bij de inschrijving als student bij deze hogeschool op 5.5.1630 'Wilhelmus Johannis', met de toevoeging 'Groninganus, phil[osophia]. Wilhelmus Johannis was een zoon van de 'Aclockspeelder' Johan Wilhems. ²¹³

Johannes Noordijck en zijn broer Gerhardus genoten provinciale studiebeurzen, zg. stipendia, eerst als leerling van de Latijnse School (1658/59), later als student (1660-1665). ²¹⁴

Kinderen uit het huwelijk van Johannes Noordijck en Annechien Meijer(IVg):

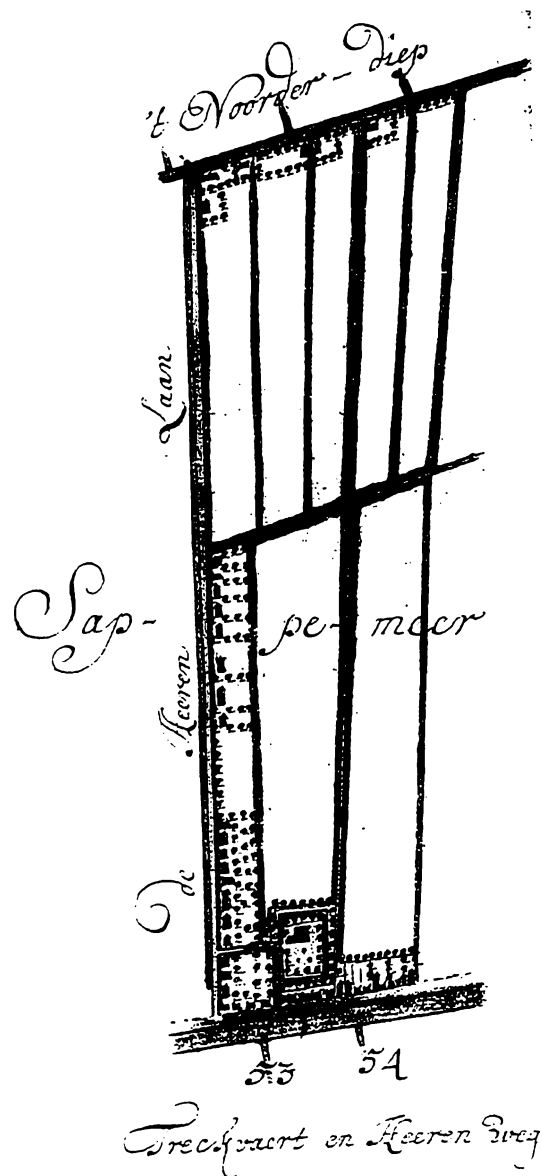
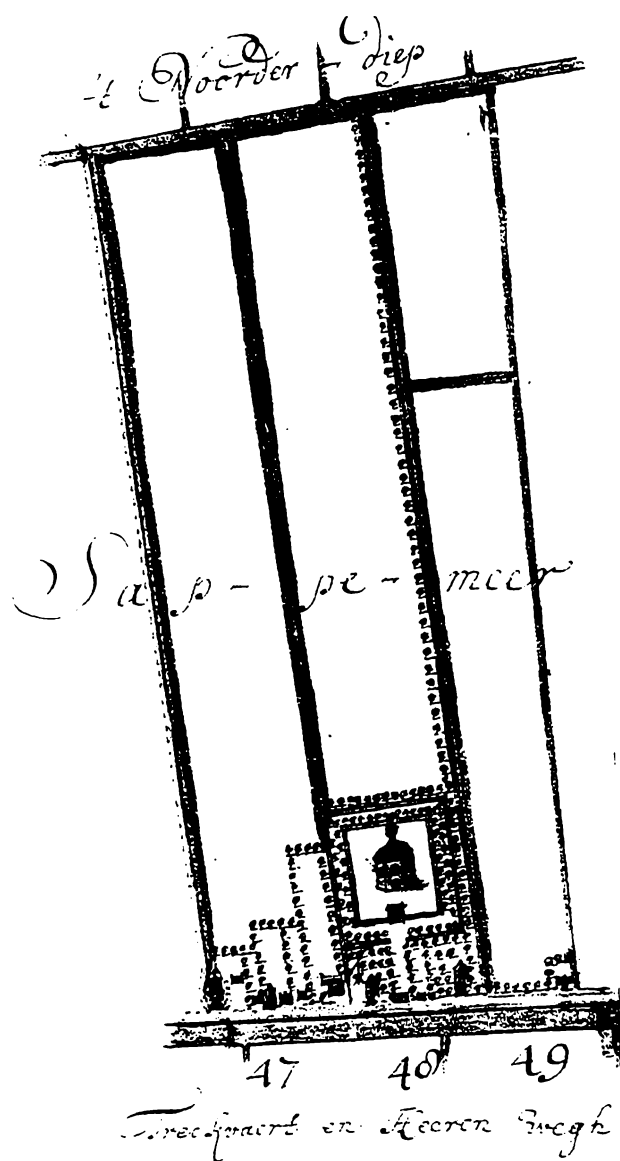
- 1 **Wilhelmus Noordijck**, gb Westebroek 12.9.1669 ²¹⁵
 - 2 **Hemmetjien(Hemmina) Noordijck**, gb Westebroek 27.2.1672, otr/tr(1)Groningen 27.12.1704/20.1.1705 **Richte Berens**, ruiter in de compagnie van ritmeester Jarghes, van Hellum; otr/tr (2) Groningen 7/27.11.1715 **Frans Scroder**, ruiter in de compagnie van majoor Lewe, van Haren (Munsterland); otr/tr (3) Groningen 19.2/8.3.1724 **Albert Beenink**, korporaal in de compagnie van overste Maneil, van Beiler Hemmegjen Noordijck wordt in september 1694 en weer in maart 1705 lidm.H:G.Groningen; beide keren kwam zij toen van Westebroek. Hemmingjen en haar eerste man, Richt Berens, dan ruiter in de compagnie van ritmeester Evert Lewe, maakte op 2.3.1706 een testament ²¹⁶, waarbij o.a. werd bepaald dat in geval Hemmegjen als eerste zou komen te overlijden, haar twee zuster, Jantien en Berentien Noordijck haar 'lijftoebehoir' zouden erven om gelijkelijk te verdelen.
 - 3 **Jantien Noordijck**, gb Westebroek 14.11.1673, jong ovl.
 - 4 **Lammijna Noordijck**, gb Westebroek 14.11.1673, jong ovl.
 - 5 **Jantien Noordijck**, gb Westebroek 2.6.1676, otr/tr Leegkerk 10/31.5.1705 ds **Helperus Noordijck**, gd Groningen 21.7.1671, ovl 24.4.1728, predikant te Westermenden 1695-1728, zoon van Gerhard Noordijck, med.dr. en Alegonda Helperi.
 - 6 **Matthias Noordijck**, gb Westebroek 16.10.1678
 - 7 **Cornelisjen Noordijck**, gb Westebroek 13.9.1681
 - 8 **Lammetien Noordijck**, gb Westebroek 13.9.1681
 - 9 **Berentien Noordijck**, gb Westebroek 10.10.1693, otr/tr Groningen 7/25.3.1716, **Jacob Reijer**, van Amersfoort.
- IVh **Haeske (Hasina) Meijer**, gd Sappemeer 14.2.1647, ovl Groningen kort vóór of op 2.6.1733 ²¹⁷, tr ca 1675 ds **David Stheman**, gb ws Leer(O.Fr.) ca 1646, ovl Sappemeer 27.7.1713, herv. predikant, zoon van Hendrik Davids Stheman en Janneke Jansen. ²¹⁸
- David Stheman schreef zich 24.8.1664 in als student te Groningen, zich noemende

Tak Ab IVh1/3

David Henrici Steenman, oud 18 jaar en afkomstig van Leer in Oostfriesland (D). Het register van de academische Bursa vermeldt hem, met dezelfde spelling van zijn familienaam, als toegelaten tot deze eettafel op 24.9.1664. Als lidm.HG Groningen is 'David Steenman st[udent] in Broerstr[aet]-, aangenomen in maart 1668. David Stheman werd op 21.3.1678 beroepen tot tweede predikant te Sappemeer, naast zijn schoonvader Matthias Meijer; van 8.1.1680 tot zijn dood was hij aldaar predikant.

Kinderen uit het huwelijk van David Stheman en Haeske Meijer(IVh):

- 1 Jantje Stheman, gb²¹⁹/gd Sappemeer 25/29.10.1676, ovl 26.9.1679.
- 2 Matthijs Meier Stheman, gb/gd Sappemeer 5/6.1.1678, ovl 13.3.1687.
- 3 Hindrijck (Henricus) Stheman, gb/gd Sappemeer 22/25.1.1680, ovl Pieterburen

Tak Ab IVh4/8

14.9.1753, hervormd predikant, tr (1) Pieterburen 3.5.1716 Lubina Hoendrix, gb/gd Pieterburen 21/26.5.1695, ovl Pieterburen 21.5.1720, dochter van ds Gerhardus Hoendrix, hervormd predikant te Pieterburen, en Alegonda Chardon; tr (2) Pieterburen 16.6.1748 Geeske Pieters; zij hertrouwt Geert Willems, ijzersmid.²²⁰

Henricus Stheman, 'Sapmerensis, Litt.', werd student te Groningen 3.1.1700 en lidm. HG aldaar december 1701, toen wonende in de Steentilstraat, was predikant te Pieterburen van 5.5.1715-14.9.1753.

4 Jantien (Johanna) Stheman, gb/gd Sappemeer 20/21²²¹.10.1681, otr/tr Sappemeer/Noordbroek 23.9/21.10.1703 Jan Blincke, brouwer te Noordbroek, zoon van Albertus Roelefs Blinck, schoolmeester te Muntendam, en Anneke Jansen.²²²

5 Cornelia Stheman, gb/gd Sappemeer 20.1/3.2.1684, ovl Groningen kort vóór of op 25.1.1749.²²³

6 Johannes Stheman, gb/gd Sappemeer 16/20.4.1685, ovl ws vóór of in 1730.

Johannes Stheman werd student te Groningen 26.1.1705 ('Ghorechtanus, theol., pastoris filius'), en lidm. HG aldaar maart 1708, toen wonende in de Steentilstraat. Hij overleed verm. vóór 11.5.1730²²⁴, aangezien hij het huwelijkscontract van zijn broer Matthias Meijer Stheman en Magdalena Froom, van die datum, niet mede ondertekende zoals wel deden zijn broer Henricus en zijn zuster Cornelia.

7 Hemmina Stheman, gb/gd Sappemeer 22/26.6.1687, ovl 15.3.1688.

8 Matthias Meijer Stheman gb/gd Sappemeer 9/10.4.1689, ovl Groningen kort vóór of op 9.9.1757²²⁵, theol.cand., 'premier-clercq' ter stadssecretarie van Groningen, otr/tr Groningen 13/29.5.1730 Magdalena Froom, gd Groningen 28.6.1700, ovl na 10.5.1769, dochter van Hindrik Froom, raadsdienaar²²⁶, 'uitmijnder' en 'compagnie-administrateur'²²⁷, en Aaltje Noordstrant.

Matthias Meijer Stheman, student te Groningen 16.9.1707 ('Gorechtanus, theol.'), lidm. HG aldaar december 1711, komende dan van Sappemeer, werd cand. in de theologie en was vanaf 1728²²⁸ 'jongste cleck' of schrijver in de stadssecretarie; in 1745 opgeklommen tot 'premier-clercq' bleef hij in deze betrekking werkzaam tot in 1756.²²⁹ Hij huwde op huwelijksvoorwaarden in 1730²³⁰ Magdalena Froom, een niet-ongefortuneerde wees, en kocht in 1734²³¹ een huis aan de westzijde van de St.Walburgstraat, het derde huis vanaf de Jacobijnerstraat. Als weduwe verkocht Magdalena in 1769 dit pand, waarvan zij toen de bovenwoning nog zelf bewoonde.⁵⁵⁸

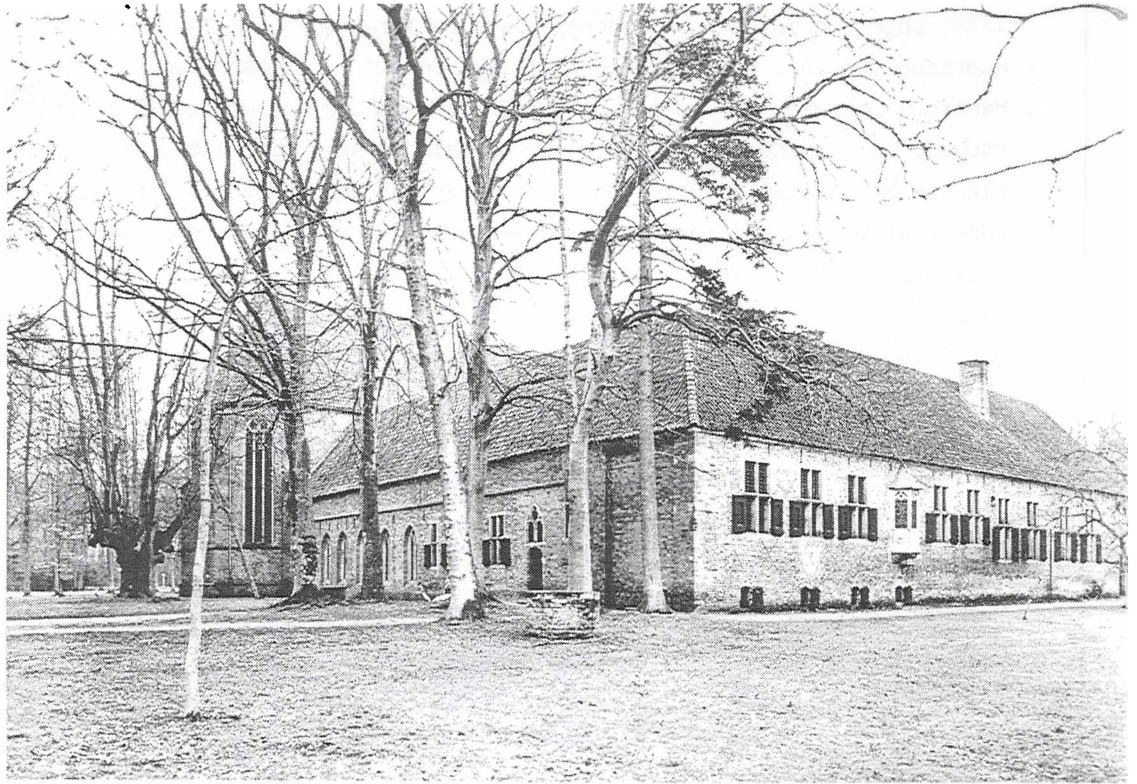
Het echtpaar Stheman-Froom had vier kinderen:

a David Stheman, gd Groningen 28.3.1731, ovl Groningen kort vóór of op 31.1.1761²³², student te Groningen 24.7.1744 en lidm. HG aldaar maart 1751, woonde bij zijn overlijden als vrijgezel aan de Kattenhage (dus wellicht bij zijn moeder) en was toen theol. cand.²³³

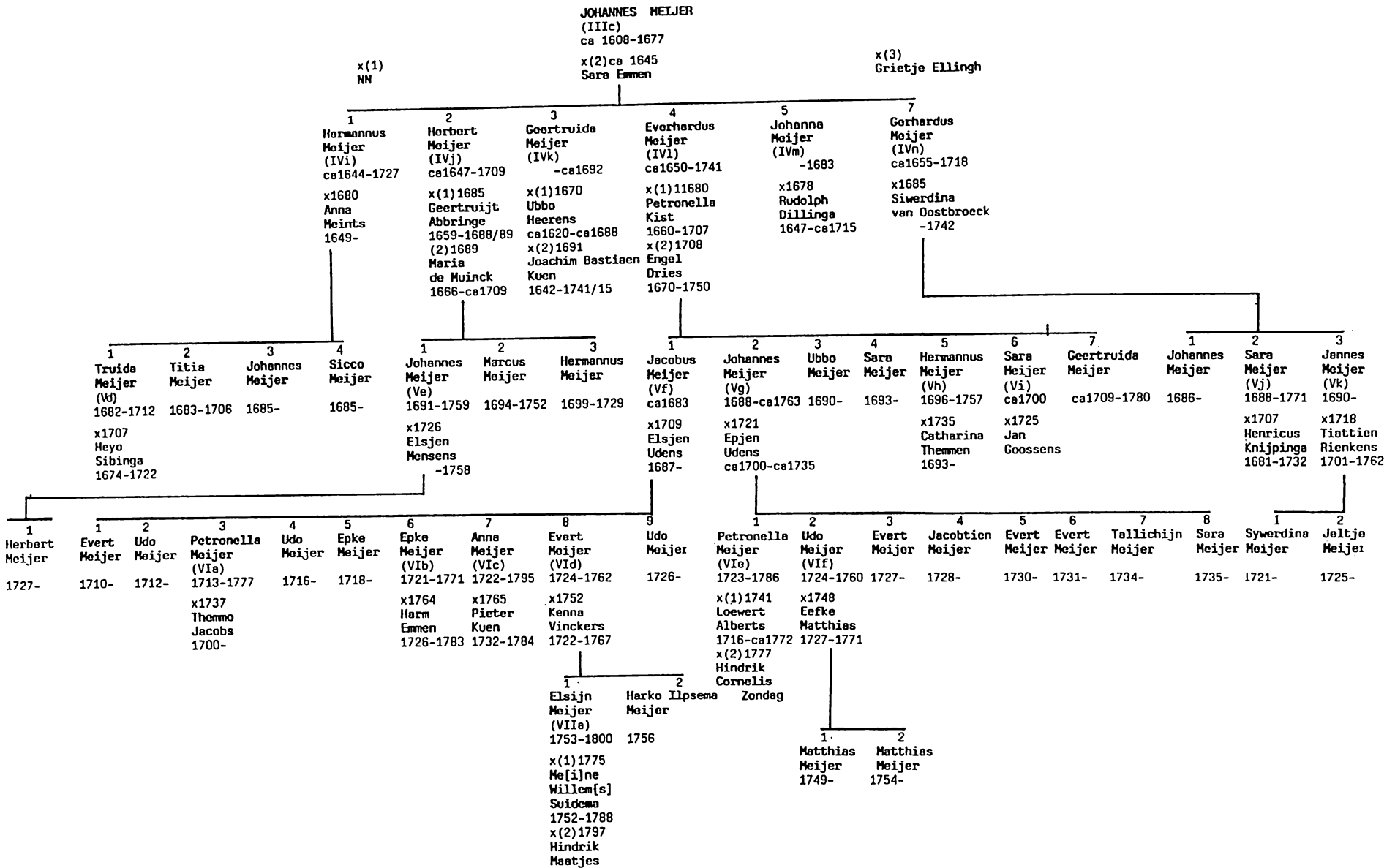
Tak Ab IVh8

- b Aleyda Stheman, gd Groningen 10.2.1734, ovl Groningen kort vóór of op 6.8. 1759, ongehuwd en eveneens wonende aan de Kattenhage.²³⁴
- c Henricus Stheman, gd Groningen 20.1.1737 en als kind gestorven.
- d Henricus Stheman, gd Groningen 26.8.1740, ongehuwd ovl Breede 25.6.1781²³⁵; student te Groningen 5.3.1755, lidm. HG aldaar september 1759, werd door de classis Middelstum op 5.7.1763, na gepreekt te hebben over 1 Cor. 1:9, als candidaat tot de heilige dienst aangenomen.²³⁶; was als predikant te Breede werkzaam van 31.7.1768²³⁷ tot zijn dood in 1781.
- Zijn broer David noteerde op 19.12.1754 over hem in zijn dagboek²³⁸, dat deze als 'sancti ministerii candidatus' over de jaren 1753-1755 aanhield; 'Heden is mijn broeder Henrik gepromoveert tot de academie, oud 14 jaar 3 maanden en 25 dagen. Hij heeft maar een halv jaar op de Rectorschool (de hoogste klas van de Latijnse school) geseeten en heeft een streepje gehaald met nul'. David vertelt verder dat zijn 'broertje' zich op 5.3.1755 als student liet inschrijven en dit komt overeen met wat het Album Studiosorum van de Groninger Hogeschool vermeldt.²³⁹

Het Klooster Ter Apel. ca 1965
oost- en noordzijde

IIIc

Johannes Meijer, gb Werlte ca 1608, ovl Ter Apel 3.10.1677, hervormd predikant. te Ter Apel, tr (1) NN²⁴⁰; tr (2) ca 1645 Sara Emmen, gb Emmen 13.5.1622, ovl Ter Apel 20.7.1656; dochter van Evert Warners, Schulte te Emmen, en Margaretha Lepels; tr (3) Grietje Ellingh, ovl Ter Apel 1687.²⁴¹

Johannes Meijer genoot zijn wetenschappelijke opleiding in Groningen, Reeds op 11-jarige leeftijd treft men hem aan als bursaal van het Fraterhuis aldaar. vanuit welke instelling hij de Latijnse School zal hebben bezocht.²⁴² Na beëindiging van deze vooropleiding schreef hij zich, op 24 oktober 1629, in als student aan de Groninger Hogeschool. Johannes Meierus noemde de toen 18-jarige zich blijkens het Album Studiosorum en de toegevoegde woorden 'gratis inscriptus ob paupertatem' geven aan dat zijn vader wegens beperkte middelen geen collegegeld voor zijn zoon behoefde te betalen. Johannes genoot als student tevens een toelage, 'tractement' zoals men het noemde, betaald uit de kas der provinciale kloostergoederen.²⁴³

Toch betaalde zijn vader voor hem allerlei zaken, zoals uit notities in diens Rekenboek blijkt, verantwoord als 'up der burse', 'teergelt', terwijl in november 1632 sprake is van 'noch in collegio disputentium', waaruit valt op te maken dat Johannes een disputatie in het 'collegio', op de academie, had verdedigd.²⁴⁴

Inmiddels was de student Johannes Meijerus in december 1630 lidm. HG Groningen geworden.

Na het overlijden van ds Hermannus Meier besloot het stadsbestuur op 17 juni 1637 diens zoon Johannes in zijn plaats te benoemen, d.w.z. wat het ambt van predikant betreft. Johannes' salaris stelden burgemeesters en raad vast op vierhonderd gulden 's jaars, terwijl hem ook de beschikking over een erve, bestaande uit een 'hovinge' met bouw- en hooiland werd toegezegd. Daarbij werd hem toegestaan een 'opslag' van vee te hebben in de gemeenschappelijke weiden en hij kreeg de beschikking over een hooi- en veehuis. Dominee zou dus tevens een landbouwbedrijf mogen en moeten runnen, zoals trouwens in die tijd zovele van zijn collegae mede boeren waren. De rompslomp van het beheer en de toezicht ter zake van het uitgebreide kloosterbezit bleef ds Johannes bespaard. Voorts had de nieuwe predikant het voorrecht te mogen vissen in alle grachten, in een deel van de Molen'A en in de 'dobbe', wellicht een visvijver nog uit de tijd der monniken.²⁴⁵

Financieel zou het, naar het lijkt, het echtpaar Meijer-Emmen goed gaan, althans zij konden in 1655 zeshonderd gulden uitlenen.²⁴⁶

Het ambt van predikant zou Johannes tot zijn dood in 1677 blijven vervullen.²⁴⁷

Kinderen uit het eerste huwelijk van Johannes Meijer(IIIc):

1 Hermannus Meijer, zie IVi.

2 Herbert Meijer, zie IVj.

Kinderen uit het huwelijk van Johannes Meijer(IIIc) en Sara Emmen:

3 Geertruida Meijer, zie IVk.

Het Klooster ter Apel.
schilderij op doek door A.H.Koning. Vóór 1834

4 Evert (Everhardus) Meijer, zie IV.1.

5 Johanna Meijer, zie IVm.

6 Gerhardus Meijer, zie IVn.

IVi **Hermannus Meijer**, gb Ter Apel 1644/1645^{247a}, ovl/bg 30.5/5.6.1727^{247b}, hervormd predikant, otr Groningen 10.7.1680^{247c}, **Annetie (Anna) Meints**, gd Groningen 15.4.1649, ovl 22.2. ... (vóór of in 1696^{247d} dochter van dr Johan Meints, raadsheer der stad Groningen, en Tietien Tammens.

Inschrijving van Hermannus, naar afkomst 'Westerwoldanus', aan de Groninger Hogeschool vond plaats op 22.2.1663; Hermannus was van 2.2.1673-1682 predikant te Nieuw Scheemda, van februari 1682-1727 te Scheemda.

Anna Meints erfde o.a. van haar ouders een huis staande op eigen grond in de Herestraat o.z. te Groningen, met twee daarachter gelegen, afzonderlijke 'camers'. Dit pand verkocht ds Meijer in 1696 voor f 2.300^{247e}. Dat de akte Anna's naam

Tak Ac IVi

niet vermeld, doet vermoeden dat zij reeds was overleden.

Op Anna's grafzerk werd het volgende vers gebeiteld:

Komerin alhyr, mijn beyde sonen,
 Ons ziel geniet de hemelskronen,
 En laet uwe doghters by haer vader,
 Die oock eerlangh ons komen nader.^{247f}

Deze regels wijzen erop, dat Anna Meints overleden is vóór haar man en dochters, waarvan de tweede in 1706 gestorven is, maar ook dat haar beide zoons reeds vóór haar waren heengegaan.

Zowel de grafzerk van Hermannus Meijer als die van Anna Meints vertoont het wapen Meijer, te omschrijven als: twee tot een krans' samengevoegde, gebladerde takken met ronde vruchten.^{247g} Op de zerk van Anna's graf is het wapen Meijer rechts geplaatst, dat van haar eigen familie, Meints, links, zijnde: een staande hond, de staart tussen de achterpoten.

Wapen Meijer
 afdruk in gips
 grafzerk van
 (Geer)truida Meijer
 en haar man
 ds H.Sibinga;
 kerkhof van Eexta

Kinderen uit het huwelijk van Hermannus Meijer (IVi) en Anna Meints:

- 1 Truida Meijer, zie Vd).
- 2 Titia Meijer, gb/gd Scheemda 29.8/2.9.1683, ovl 23.6.1706, bg te Scheemda.^{247h}
 Op haar grafzerk de wapens Meijer en Meints.
- 3 Johannes Meijer, gb/gd Scheemda 13/15.2.1685, jong ovl.²⁴⁸
- 4 Sicco Meijer, gb/gd Scheemda 13/15.2.1685, jong ovl.²⁴⁹

Voormalige Eexter pastorie. ca 1970

thans gemeente Scheemda

Vd **Truida Meijer**, gb/gd Scheemda 19.6.1682, ovl 12.1.1712, bg te Eexta²⁵⁰, tr Scheemda 23.10.1707 ds **Heyo Sibinga**, gb Eexta/gd Scheemda 5.7.1674, ovl 29.6.1722/bg te Eexta²⁵¹, hervormd predikant, zoon van dr Fredericus Sibinga en Aeltien (Alegunda) Grunder²⁵²; hij hertrouwde (otr Groningen 19.4.1714) Johanna Sijlman, weduwe van Lucas Wolbers, commies generaal.

Heyo Sibinga was vanaf 17.10.1697 tot zijn overlijden predikant te Eexta. Op 25.6.1716 vond de afhandeling plaats van Truida Meijers nalatenschap, tussen haar erfgenamen van moederszijde en haar vader ds Hermannus Meijer²⁵³.

Kind uit het huwelijk van Heyo Sibinga en Truida Meijer((Vd):

1 **Anna Titia Sibinga**, gd Scheemda 26.8.1708, jong ovl, althans vóór 7.2.1714.²⁵⁴

IVj **Herbert Meijer**, gb Ter Apel ca 1647, ovl enige tijd vóór 21.5.1709, bg te Scheemda²⁵⁵, wijnkoper, later koopman, otr/tr (1) Groningen 27.6/15.7.1685 **Geertruijt Abbringe**, gd Groningen 30.9.1659, ovl 1688/89²⁵⁶, dochter van Albert Abbringe, brouwer²⁵⁷. en Tietjen Wilkens; tr (2) Scheemda 5.6.1689 **Maria de Muinck**, gd Oosternieland 22.7.1666, ovl Scheemda vóór 21.5.1709, dochter van ds Marcus de Muinck, hervormd predikant, en Sywerdina van Oostbroeck.

Tak Ac IVj

Herbert Meijer treffen we in september 1669 aan te Groningen, hij werd daar toen lidm. HG, komende van 'Ter Apostel' (=Ter Apel). Hij vertoefde tussen 1677-1681 te Nieuw-Scheemda²⁵⁸, blijkens zijn ondertekening van daar opgemaakte akten; zijn broer Hermannus was in dat dorp toentertijd predikant. Maar in laatstgenoemd jaar verwierf hij het klein-burgerrecht der stad en in het jaar van zijn eerste huwelijk, 1685, trad hij aldaar toe tot het tappersgilde en vestigde zich als wijnhandelaar. Geertruijt Abbringe deed in maart 1678 belijdenis voor de Groningse gemeente. Het bruidspaar Meijer-Abbringe sloot 23-6-1685 een huwelijkscontract zonder dat daar dedingslieden bij aanwezig waren.

Ook bij zijn tweede huwelijk sluit Herbert met zijn bruid, 11.7.1689, een akte van huwelijksvoorwaarden, dat dan van zijn kant getekend wordt door ds Hermannus Meijer, als enig familielid.²⁵⁹

Scheemda was de nieuwe woonplaats van Herbert Meijer, hij vestigde er zich als koopman. Daar bezat hij een huis met schuur, waarin hij, zoals uit een in 1709, na zijn dood opgemaakte, boedelinventaris blijkt²⁶⁰, winkel had gehouden in manufacturen en andere waren, zoals hoeden voor beiderlei kunne en 'roerekoeken' (veekoeken).²⁶¹ Maar daarnaast was hij leverancier van stenen en had hij bemoeiingen met de financiering van plaatselijke aangelegenheden, zoals de aanleg van dijken. Trouwens Herbert Meijer hield ook enig vee, vier koeien en kalveren, en hij bezat een eigen tuin onder Koldehorn. Toch kroop bij hem het 'godsdienstig bloed' waar het niet gaan kon, hij had een eigen bibliotheek van theologische werken. We treffen er in aan Trommius' Concordanties, zowel op het Oude als het Nieuwe Testament, maar ook van G. Meijer diens 'Portaal des Heeren of plichten van de ouders tegen de kinders', een werkje geschreven door Herberts halfbroer ds Gerhard Meijer, predikant te Beerta.

Na de dood van de echtelieden Meijer-De Muick verkochten de voogden van de kinderen in 1715 het huis van hun ouders, 'staende op pastorye grond', voor f 1.000; kopers werden hun halfoom Evert en diens tweede vrouw Engeltien Dries.²⁶²

Op het kerkhof van Scheemda ligt een zerk, waarvan slechts nog waarneembaar zijn twee onder één helmteken geplaatste wapens; namen ontbreken. De beschrijving luidt volgens de heraldicus Pathuis: rechts, twee tot een krans samengevoegde, gebladerde takken [Meijer]; links, twee smalle rechter-schuinbalken vergezeld van drie harten onder elkaar; helmteken, twee tot een krans samengevoegde, gebladerde takken.²⁶³ Daarbij verwijst Pathuis naar de graving op een zilveren beker, thans in het Landesmuseum te Oldenburg (D.), eerder reeds beschreven door het echtpaar Smidt-Oberdieck, destijds te Leer (O. Fr.); daarop bevindt zich ook een dubbel-wapen, met rechts hetzelfde wapen Meijer en links een wapen te omschrijven als: gedwarsbalkt van zes stukken, de oneven stukken beladen met een kruisje. Pathuis vraagt zich daarbij af, of we hier niet te maken hebben met de grafzerk van het echtpaar Meijer-De Muinck en met een beker die deze echtelieden hebben bezeten. Door het woord 'misschien' te

Wapen Meijer

(links) 4e kw. 17e eeuw
op zilveren beker. 1644

inscripties ter zijde
van latere eigenaren

gebruiken duidt Pathuis zijn onzekerheid in deze aan. Toch komt het me voor, dat deze twijfel in wezen onnodig is, ook al wijken de beschrijvingen van de linksgeplaatste wapens nogal van elkaar af, maar m.i. toch niet zo sterk, dat ze niet beide zouden kunnen zijn afgeleid van éénzelfde wapen, dat deze uit Zeeland stammende familie mogelijk heeft bezeten - dat dan ook Pathuis kennelijk niet heeft gekend. Wel is zeker dat een Belgische familie De Munck drie klaverblaadjes en een balk in hun wapen voerde²⁶⁴ - naar me voorkomt lijkt verwantschap ook hiermee niet geheel uit te sluiten.

Hoe dan ook, het lijkt allerm minst onwaarschijnlijk dat de beker door vererving in het bezit van het echtpaar Meijer-De Muinck is terecht gekomen en dat ze na de dood van zoon Johannes (1759) weer terug gegaan is naar de familie De Muinck, in wier bezit de beker later, zoals Smidt-Oberdieck schreven, weer werd aangetroffen. Eén van de inschriften op deze rijk versierde beker geeft aan, hoe we ons de gang van zaken zouden kunnen voorstellen. Dit luidt: 'Siwerdinae Siwerdina

Tak Ac IVj - Ve

Nepti Avia D.D.'. Dit fraaie stuk zilver is, zo blijkt, door een grootmoeder met name Siwerdina aan een naar haar genoemde kleindochter Siwerdina gegeven en wel in het jaar 1646, zoals een mede geïnscribeerde wens mededeelt: 'Pax optima rerum Ao 1646'. Overigens, de beker is in 1644 gemaakt, zoals het jaarstempel op de bodem aangeeft.²⁶⁵

De hierbij opgegeven naam-puzzle laat zich als volgt oplossen: Herbert Meijers tweede vrouw, Maria de Muinck, was geboortig uit het huwelijk van ds Marcus de Muinck en Siwerdina van Oostbroeck, zoals reeds is meegedeeld. Deze Siwerdina - de door de inscriptie bedoelde kleindochter - was een dochter van ds Fredericus van Oostbroeck (Emden 1602-Eexta 1652) en Engeltien Harmens (Harmanni) en een kleindochter van Hans van Oostbroeck en Sywer Heres (otr Emden 28.10.1601).²⁶⁶ Sywer (grootmoeder Sywerdina) was op haar beurt weer een dochter van Hero Boyen, een aanzienlijke boer in Oost-Friesland, tevens politicus en een aangetrouwde neef van de ons zo bekende Ubbo Emmius, de eerste rector van de Groninger Hogeschool.²⁶⁷ Het moet wel deze Sywer(dina) Heres, dochter dus van een gefortuneerd en zeer onderlegd man zijn geweest, die de beker aan haar kleindochter Siwerdina van Oostbroeck ten geschenke heeft gegeven. Aangezien Siwerdina van Oostbroeck toen nog een jong meisje was, zullen de wapenschilden niet direct zijn ingevuld, de naam van haar toekomstige bruidegom was nog onbekend. En beide schilden bleven kennelijk, ook toen Siwerdina gehuwd was, verstoken van de wapenfiguren, waarvoor ze waren bedoeld. Pas hun dochter Maria en haar man Herbert Meijer eigenden zich dit 'recht' toe.

Uit het huwelijk van Herbert Meijer (IVj) met Geertruijt Abbringe geen kinderen, uit dat met Maria de Muinck:

1 Johannes Meijer, zie Ve.

2 Marcus Meijer, gd Scheemda 19.10.1694, ovl 1752, bg Scheemda 27.4.1752.²⁶⁸

Marcus schreef zich in aan de Groninger Hogeschool als theologisch student op 10.9.1718 en nogmaals op 20.10.1727.

Hij erfde van een neef van zijn moeder, dr Paulus van Oostbroeck, overleden in 1749; bij de boedelberedding zou hem worden toegedeeld een halve boerderij te Middelstum, waarvan zijn broer Johannes de andere helft zou krijgen.

Maar toen de uiteindelijke toewijzing bij akte werd vastgelegd, op 7.3.1753²⁶⁹, was Marcus inmiddels al lang dood en begraven.

3 Hermannus Meijer, gd Scheemda 1.5.1699, ovl 1729, bg Scheemda 21.3.1729.²⁷⁰

Hermannus schreef zich in als theologisch student te Groningen op 10.9.1718.

Ve Johannes Meijer, gd Scheemda 31.12.1691, ovl aldaar 1759 en bg 17.5.1759, zijlvest, kerkvoogd en landbouwer te Scheemda, tr Scheemda 5.5.1726 Elsjen Mensens, gb te Eexta, bg Scheemda 9.5.1758, dochter van Menszo Jans, zijlvest en kerkvoogd, en Anneke Mensens.

Op 10.4.1724 sloten Johannes en Elsjen een huwelijkscontract, verleden voor pre-

Tak Ac Ve

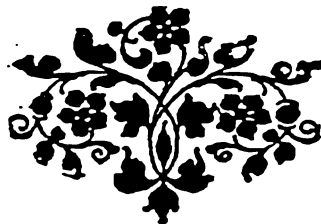
dikant en kerkvoogden van Eexta.²⁷¹ De bruidegom bezat toen reeds een te Scheemda gelegen boerenplaats, aangekocht bij akte van 19.4.1724 en daarin omschreven als een 'behuizinge, achterhuis en schuire, duivekaste, balkholt, til, wringen, bomen, plantagien, en strakettingen ... met het regt van beklemminge van plus minus hondert en ses deimten lands ... waer de behuizinge op staat', zich uitstreckende tussen de Tjamweg en het Oude Zijldiep; mede waren in deze koop inbegrepen 'achtijn en meer' graven op het Scheemder kerkhof, 'met de sarken, die daar op bevonden worden'. De koopsom voor dit alles bedroeg f 4.200.²⁷² Van deze boerderij, waarvan het land zich uitstreckte vanaf het thans zo geheten Termunterzijldiep, lag het bedrijfsgebouw met het woonhuis, volgens verstrekte informatie, ter plaatse van de huidige boerderij Oosterstraat 49 te Scheemda. Over de ligging van de vroegere Tjamweg blijkt weinig zekerheid te bestaan, maar het lijkt me duidelijk dat Meijer's boerderij zich aan de noordzijde van het dorp Scheemda uitstreckte.²⁷³

Bij de afwikkeling van zijn nalatenschap blijkt J. Meijer tevens nog de beklemming en de eigendom van 36 deimt land te Nieuw-Scheemda te hebben bezeten²⁷⁴, alsmede een huis te Scheemda, dat hij wellicht in 1735 had gekocht voor de prijs van f 420, en dat op pastoriegrond stond - gelegen aan de Kerkstraat.²⁷⁵ Kort vóór zijn dood had Johannes Meijer, bij akte van 18.1.1759, zijn behuizing met de beklemming van 106 deimt van de hand gedaan, met alles wat daar verder bij behoorde, zoals in 1724 was aangekocht, voor de somma van 6.000 gl.²⁷⁶ Kopers waren neef Derk de Muinck en zijn vrouw Jacobtjen Bouwes.

Wat er verder nog tot de erfenis van Johannes Meijer en zijn vrouw heeft behoord, aan contant geld of schuldvorderingen ten laste van anderen, daarvan krijgt men geen 'inzage'. Aangezien het enige kind van het echtpaar Meijer-Mensens, Herbert, jong overleden was, vererfden de bovenbesproken goederen op familieleden van vaderswege zowel als aan die van de De Muincks kant, nl Jacobus de Muinck te Groningen en Siwerdinus de Muinck te Scheemda. Gezamenlijk bevestigden de erven 18 november 1760 op vriendschappelijke wijze de erfenis te hebben verdeeld.²⁷⁷

Kind uit het huwelijk van Johannes Meijer en Elsjen Mensens:

1 **Herbert Meijer**, gd Scheemda 4.4.1727, jong ovl.

Tak Ac Ve - IVk

Het voor 1713-1760 bewaard gebleven register van ontvangsten bij begrafenissen te Scheemda, reeds meermalen door mij aangehaald²⁷⁸, geeft o.m. enig inzicht in de financiële status van sommige der overlevenden, waarvoor werd gecollecteerd. Zo blijkt dat de ontvangst bij de teraardebestelling van J[ohannes] Meijer, zijnde 108 gl 14 st 2 pl, het grootste bedrag is, dat in de 47 jaren waarover dit register loopt, werd geïnd. Voor de vrouw van Harm Hesse, schoonzuster in zijn tweede huwelijk van Evert Meijer, was ruim f 96 gegeven, waarmee zij voor een tweede plaats scoorde, terwijl ds Hermannus Meijer met een gematigder bedrag van ruim f 65 uit (of in) de bus kwam, waarmee hij toch nog als derde geplaatst kan worden en met één gl 4 pl boven zijn nichtje Elsjen, Johannes'vrouw, uitstak. Met ruim f 40 kwam de schoonzuster van Herbert en ds Hermannus Meijer, Engel Dries, vrouw van hun broer Evert, nog op een elfde plaats terecht in deze wedstrijd met ruim duizend deelnemers. Een bijdrage van f 10 in de kerkebus was overigens bij begrafenissen reeds een fikse gave.

Dit overzichtje maakt wellicht duidelijk dat leden van de familie Meijer tot de meest gegoeden van het dorp Scheemda kunnen worden gerekend en tevens dat Johannes kennelijk in letterlijke en figuurlijke betekenis van het woord behoorlijk heeft geboerd. Hoe sterk steekt daarbij af dat de werkzaamheden van de boerende zoon van Evert en die van ds Gerhard Meijer, nl. Jacobus en Jannes, zouden leiden tot gerechtelijke beschrijvingen van hun bezittingen.

IVk **Geertruida Meijer**, gb Ter Apel ca 1648, ovl Groningen ca 1692²⁸⁰, otr (1), Winschoten 23.10.1670, **Ubbo Heerens**, gb ca 1620²⁸¹, ovl Winschoten vóór 14.5.1690²⁸², koopman, luitenant van het burgerregiment te Winschoten, kerkvoogd aldaar, verm. weduwnaar van Mette Ottens.²⁸³; otr (2) Groningen 11.7.1691 **Joachim Bastiaen Kuen**, gd Groningen 21.9.1642²⁸⁴, ovl Groningen tussen 9.9.1714²⁸⁵ en 13.12.1715²⁸⁶, pachter van het Heeren Wijnhuis²⁸⁷ en wijnhandelaar, groot-burger (1676) en hopman van het burgerregiment, zoon van Rudolph Kuen en Cathrijne Lenerts, weduwnaar van Elisabeth Titsinck²⁸⁸ (weduwe van Jan Heerens); hij hertrouwde Geertruida Oomkens, weduwe van dr Hindrick Zandt²⁸⁹

Het echtpaar Heerens-Meijer woonde te Winschoten. Ubbo werd door burgemeesters en raad van Groningen aldaar benoemd tot luitenant van het burgerregiment.²⁹⁰ Behalve land²⁹¹ bezat het echtpaar twee huizen te Winschoten, althans deze bevonden zich in de nalatenschap van Geertruida Meijer; dit waren een huis met schuur aan de Winschoterstraat, in 1699 verkocht door haar volle broers en erfgenamen, Evert en Gerhard Meijer²⁹², en een huis en schuur gelegen ten oosten van het Trekdiep aldaar, in 1715 verpacht aan dr Petrus Eyssinghe en diens vrouw.²⁹³ Op 2.2.1685 maakte Ubbo Heerens een testament.²⁹⁴

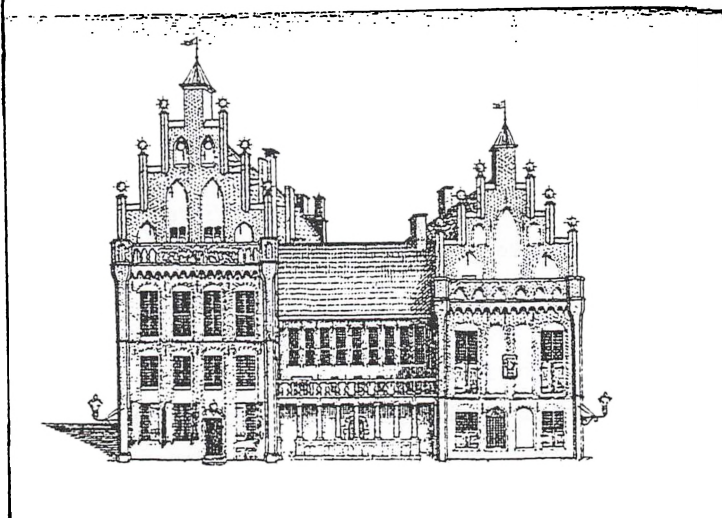
Geertruida Meijer maakte bij haar tweede huwelijk, met Joachim Bastiaen Kuen, een huwelijkscontract, d.d. 8.7.1691.^{294*} Zij zou verhuizen naar Groningen, waar ze in december 1691 lidmaat werd van de hervormde gemeente.

Tak Ac IVk

Vanaf 1674 pachtte Joachim Bastiaen Kuen het Heeren Wijnhuis, dat oostelijk naast het raadhuis lag en speciaal bedoeld was voor de verpozing van de stadsregenten, maar dat tevens diende voor vele andere doeleinden; belangrijk waren vooral de publieke verkopeningen die hier in de boven-voorzaal plaatsvonden.²⁹⁵ Behalve het serveren van drank diende de pachter ook te zorgen voor kleine en grotere maaltijden ter gelegenheid van vergaderingen of voor feestelijke bijeenkomsten. Een voornaam facet van de verpachting was wel dat de pachter als wijnhandelaar het recht had zijn eigen wijnen in de kelders van het Wijnhuis te mogen kelderen; hij was als 't ware de primus inter pares, ook al omdat hij de voornaamste cliëntèle ontving, de leden van de stadsregeringscolleges. Voor hem was het niet nodig lid te zijn van het tappersgilde.

J.B.Kuen pachtte het Heeren Wijnhuis voor twee termijnen van zes jaar, van 1 juli 1674 tot 1 juli 1686. Voor de eerste periode bedroeg de pachtsom f 16.700, voor de tweede f 14.500²⁹⁶'s jaars. Deze bedragen geven wel een indruk van de betekenis van het meerzijdige bedrijf dat annex was met het wijnhuis. Er werd dan ook nooit in akten gesproken over de 'kastelein' ervan, maar steeds van de 'pachter'²⁹⁷.

Al tijdens zijn pachtjaren had Joachim Bastiaen Kuen, in 1682, een royaal huis gekocht, gelegen aan de westzijde van de Oosterstraat, het derde pand vanaf de Carolieweg, naar het zuiden toe.²⁹⁸ Op de vogelvlucht-kaart van Haubois laat de voor-gevel van dit pand nog zijn gotische versiering van 'tempels' zien, de ranke, hoogoprijzende pinakels. In dit huis zal Kuen zijn tweede vrouw, Geertruida Meijer, hebben ingehaald en hier zal hij ook met zijn derde vrouw, Geertruida Oomkens, hebben gewoond. De bewonerslijst van 1710 noemt hopman Kuen als wonende in de Oosterstraat; bij de toen gehouden collecte voor de wederopbouw van de Akerk beloofde hij twaalf gulden en twaalf stuiver te geven.²⁹⁹ Na zijn dood verkochten in 1715 zijn drie zoons dit pand met o.a. de zich daarin bevindende 'behangsels' voor de respectabele som van f 5.900 aan de postmeester Jan Themmen en diens vrouw Anna Udens³⁰⁰, een echtpaar overigens dat we later nog vaker zullen aantreffen in ons verhaal.

Het Raad- en Wijnhuis
op de Grote Markt te Groningen
Pentekening door T.Beckerlingh.1774

Het westelijk deel is het raadhuis; het linker deel met de hogere gotische gevel het Herenwijnhuis; tussenin het gebouw van de Hoofdmannenkamer met voorlangs een galerij, gebouwd omstreeks 1625, die tot 'podium' diende voor de stadsmuzikanten

Tak Ac IV1

IV1

Evert (Everhardus) Meijer, gb Ter Apel ca 1651, ovl 1741, bg Scheemda 17.4. 1741³⁰¹, brouwer, otr/tr Groningen 4/21.12.1680³⁰² Petronella (Snelscke, Pieter-nella Kist, gb Groningen 7.12.1660, ovl Eexta 1707³⁰³, dochter van Jacob Jans Kist, boekverkoper en -binder, en Wibke Harms; tr.(2) Eexta 1708 Engel Dries, gd Scheemda 16.1.1670, ovl 1750, bg Scheemda 15.12.1750³⁰⁴, dochter van Dries Jurjens en Frouke Egges, en weduwe van de kerkvoogd Pieter Memmes.³⁰⁵

Evert Meijer werd in juni 1674 lidmaat der hervormde gemeente te Groningen, komende met attestatie 'van 't Clooster Apel'. Hij heeft wellicht zijn opleiding in het brouwersvak genoten in Groningen en was waarschijnlijk daarna enige jaren als brouwer te Zuidbroek werkzaam. Het echtpaar zou daar nog in 1696 land aankopen³⁰⁶, maar woonde toen in Eexta, waar het in 1687 een brouwerij verwierf³⁰⁷, welke kon worden aanvaard met ingang van 1688. In de koop was mede begrepen het brouwersgereedschap 'als cuijpen, geuten, putstoel, stellingen' enz., alsook 'beboomte, plantagie, cirkettingen' en de overdracht van de Eexter-pastoriegrond waar een en ander op stond, welk terrein zich uitstreckte 'tot aen de steenen Pijpe uijt-kijlende'. De ligging van de aankoop laat zich aan de hand van een later nog te bespreken akte van verkoop uit 1766 nader omschrijven als: gelegen in het streekje 'Koldehorn', rechts vóór de voormalige brug, waarover de weg voortliep door Eexta, welke brug lag over het, toen deze weg doorsnijdende, Trekdiep van Zuidbroek naar Winschoten in zijn oorspronkelijke loop - een situatie die nu geheel is uitgewist. Het terrein bij de brouwerij behorende strekte zich aldus uit naar de brug, 'kijlde uit' om met de woorden van de akte van aankoop van 1687 te spreken (zie daarvoor p 150). Tevens 'transporteerde' de verkoper ter zelfde tijd aan Evert Meijer en diens vrouw een 'tuijne mede op Eexterpastorije grondt, met de eigendom van de plantagie'. De koopsom voor het geheel bedroeg 1.950 car.gl. Het lijkt me waarschijnlijk dat deze 'tuijne' zich uitstreckte tussen de gronden die bij de brouwerij behoorden en het diep.^{307*}

De brouwerij zouden Evert Meijer en zijn kinderen in 1723 overdragen aan hun zoon en broer Jannes en diens vrouw Epjen Udens, waarbij bepaald werd dat vader Evert aan zich zou behouden, zolang hij dat wilde, een schuurtje met het hof waarin de notenbomen staan, evenwel op voorwaarde dat de kopers daarvoor zolang in gebruik mochten behouden een hof in de Koldehorn, bij hen reeds in gebruik; de koopsom werd bepaald op 2.800 car. gl.³⁰⁸ Kennelijk hebben Evert Meijer en zijn tweede vrouw zich metterwoon gevestigd in het aangrenzende dorp Scheemda. De brouwerij stond op grond, welke later tot de gemeente Scheemda zou gaan behoren. Evert bezat bij zijn dood nog landerijen, zoals blijkt uit een erfscheiding tussen de kinderen Meijer en diens tweede vrouw, waarmee annex gingen verkopeningen van verscheidene percelen land te Eexta en Eexterhamrik.³⁰⁹

Petronella Kist is gedoopt onder de naam Snelscke, aldus genoemd naar haar grootmoeder van moederszijde, Snellichien Johans Abbringe, vrouw van Harmen Joanssen³¹⁰; later vindt men haar doorgaans in akten vermeld als Pieter(o)nella of Petronella, zoals zij zelf ondertekende.³¹¹ Zij ontving op negentien-jarige leeftijd - haar vader was reeds overleden - venia aetatis.³¹²

Tak Ac IV1 - Vf

Van Evert Meijer en Petronella Kist is me geen contract van huwelijkse voorwaarden bekend. Als Groningse burgerdochter zal er voor Petronella mogelijk een dergelijke akte voor het stadsbestuur zijn verleden, maar bleef dan de minuut daarvan kennelijk niet bewaard noch werd deze akte geregistreerd, een handeling die niet verplicht was. Wel moet na Petronella's dood, toen Evert in 1708 ging hertrouwen, een boedelscheiding hebben plaats gevonden, zoals blijkt uit een akte waarbij zoon Jacobus bevestigt dat hem in 1716 f 1.200 is uitbetaald als moederlijk erfgoed.³¹³

Bij gelegenheid van het voorgenomen huwelijk van Evert Meijer en Engel Dries werd een akte opgesteld op 14 juni.³¹⁴ Wanneer de uit dit huwelijk geboren dochter Geertruida in 1780 overlijdt, verdelen de gezamenlijke erfgenamen, van vaders- en van moederszijde, een bedrag van f 12.553.³¹⁵

Kinderen uit het huwelijk van Evert Meijer(IV1) en Petronella Kist:

- 1 **Jacobus Meijer**, zie Vf.
- 2 **Johannes Meijer**, zie Vg.
- 3 **Ubbo Meijer**. gb/gd Eexta 9/11.5.1690, ws jong ovl.
- 4 **Sara Meijer**, gb/gd Eexta 21/23.7.1693, jong ovl.
- 5 **Hermannus Meijer**, zie Vh.
- 6 **Sara Meijer**, zie Vi.

Kind uit het huwelijk van Evert Meijer en Engel Dries:

- 7 **Geertruida Meijer**, gb Eexta, ovl 6.11.1780.

Geertruida Meijer bleef ongehuwd; zij maakte 22.8.1780 een testament, waarbij zij als universele erfgenamen aannam haar erfgenamen ab intestato, maar daarbij legateerde zij aan haar nichtjes Frauwyna en Engelyna Hesse, dochters van haar overleden zuster Hiska Dries bij Harm Hesse, haar 'staande klokke met speelwerk, dat in de voorkamer staat, benevens haar beste kabinet, dat op de opkamer staat'.³¹⁶

Vf **Jacobus Meijer**, gb ws te Zuidbroek ca 1683, ovl ws te Eexta na 1742, brouwer te Meeden, daarna landbouwer te Eexta, pr/tr Meeden 15.12.1709 **Elsjen Udens**, gb/gd Eexta 24/25.12.1687, ovl vóór 23.1.1734, dochter van Udo Nantkens, landbouwer, en Epke Cornelis Stullinga.

Jacobus was aanvankelijk werkzaam als brouwer te Meeden, maar reeds in 1712 treft men hem aan als landbouwer te Eexta. Zijn boerenbedrijf zou na verloop van tijd evenwel naar het me voorkomt geenszins floreren. Herhaaldelijk zag het echtpaar zich gedwongen geld te lenen, 'diverse handschriften' getuigden van 'ontfangene penningen'. Begin 1734, na Elsjens dood, meent haar zwager, de postmeester Themmen, gehuwd met Anna Udens, de tijd gekomen om zich zekerheid te verschaffen wat het door hem uitgeleende geld betrof.³¹⁷ Hij vraagt om betaling of tenminste om door 'versegeling geassureert te worden', door een schriftelijke schuldbekentenis meer zekerheid te krijgen. Burgemeesters en raad van Groningen, als overheid in de jurisdictie Oldambt, staan desgevraagd Jacobus Meijer toe voor een dergelijke akte ook het bezit van zijn vijf onmondige kinderen als onderpand te verbinden.

Tak Ac Vf - Vf5

Twee jaar later is de financiële situatie van Jacobus dermate benard geworden dat hij het stadsbestuur verzoekt om vrijwillige beschrijving van zijn goederen en die van zijn overleden vrouw.³¹⁸ Hij merkt daarbij op dat hij 'door slegte tijden en andere rampen in een obaereeden boedels staat is geraeckt'. En inderdeed, het lijkt heel wel mogelijk dat de natuur de ergste 'spelbreker' is geweest, menig boer kon in die jaren de pacht niet voldoen.⁵⁵⁶

Wanneer dan de aangevraagde beschrijving van goederen heeft plaatsgevonden en blijkt dat deze goederen 'op vernaer niet toereickende sijn' om alle schulden te dekken, vraagt Jacobus de stadsregering 'an sijn oudste(en meest beregthigde) creditoren de gerechtelijcke beschrijvinge over sijne vaste goederen' toe te staen.³¹⁹ En hiermee gaan burgemeesters en raad accoord; tegelijkertijd staan zij aan Evert Meijer, Jacobus'vader 'als mede oudste en meest gerechtigde crediteur' verschot toe om 'de landerijen te doen besajen en hetgeen daar toe noodig te imponderen', omdat de beschrijving der goederen het Jacobus onmogelijk maakt het land 'in 't saet te brengen'.³²⁰

Al spoedig, op 26 juli, zou de gerechtelijke verkoop 'bij brannende keersen uitdoen' geschieden. Aldus werden verkocht landerijen afkomstig van Elsjen Udens, te weten: negen deimatten land te Eexta, ten westen van het Eexterdiep gelegen, nog eens negen deimatten in de Eexter Hamrik, ten oosten van de Hooglane, zes deimatten, 'het Weerland' geheten, met nog drie nabij gelegen zwaden, waarin Jacobus een aandeel had, ten noorden van de Westerleester wateringe, en vier deimatten land in de Eexta, de Zandkamp genaamd. Tevens kwam de verkoop van de boerderij van Jacobus en zijn vrouw, aan bod, met de daarbij behorende zestig deimatten land. Van de eerste drie percelen werd de trekker Jacobus' zwager, de postmeester J.Themmen, voor resp. 2.020, 1.860 en 720 car.gl.; het vierde perceel kwam aan Everts Everts voor 255 gl., terwijl Frerik Bouwes, voor 860 gl., het huis met de beklemming werd toegewezen.³²¹

Maar met de totale opbrengst van deze verkoping, een bedrag van f 5.805, konden de creditoren niet allen geheel worden voldaan. De verzegelingen van zwager Themmen kregen voorrang, hem werd uitbetaald f 2.757; voor een iets groter bedrag deed hij zijn aankopen. De 'ontvanger der coopschatten en geconsigneerde penningen' eindigde dan ook zijn verantwoording voor de afwikkeling van deze zaak met op te merken: 'worden de onbetaalde creditoren haer regtens gelaten op der debiteurs verdere goederen, hoe of waar te bekomen'.³²²

Hoe het de failliet verder is gegaan, is me onbekend. Maar gelet op het feit dat hij een niet-ongefortuneerde vader had, lijkt het me niet buitensporig optimistisch aan te nemen dat Jacobus niet in een al te diep zwart gat is gevallen.

Kinderen uit het huwelijk van Jacobus Meijer(Vf) en Elsjen Udens:

- 1 Evert Meijer, gd Meeden: 19.10.1710, jong ovl.
- 2 Udo Meijer, gb/gd Eexta 24/31.7.1712, jong ovl.
- 3 Petronella Meijer, zie VIa
- 4 Udo Meijer, gb/gd Eexta 18/19.1.1716, jong ovl.
- 5 Epke Meijer, gb/gd Eexta 22/27.3.1718, jong ovl.

Tak Ac Vf6 - VIa

- 6 Epke Meijer, zie VIb
- 7 Anna Meijer, zie VIc
- 8 Evert Meijer, zie VI d
- 9 Udo Meijer, gb/gd Eexta 5.10.1726, ws jong ovl.

VIa Petronella Meijer, gb/gd Eexta 4/5.11.1713, bg aldaar 10.4.1777, tr Eexta 26.5.1737 Themmo Jacobs, gd Winschoten 16.6.1700, ovl Eexta vóór 1774³²³, zoon van Jan Dries en Dieuwer Themmen.

Themmo Jacobs en Petronella sloten een huwelijkscontract te Eexta op 27.4.1737.³²⁴ Na Themmo's dood kocht zijn weduwe in 1774 een in de Boven Eexta staand huis met schuur, hof, tuinen en singels.³²⁵ Met haar zuster Anna en haar nichtje Elsjen Meijer, dochter van haar broer Evert, deelde zij in de erfenis van haar tante Anna Uden, weduwe van de postmeester J.Themmen, tot welke nalatenschap 190 deimten land behoorde.^{325*} Petronella bezat bij haar overlijden de beklemming van ca 32 deimt land in de Buiten Eexta en in Eexterhamrik.

Kinderen uit het huwelijk van Themmo Jacobs en Petronella Meijer(VIa):

- 1 Jan Themmen, gb/gd Eexta 4/5.3.1738, jong ovl.
- 2 Jacobus Themmen, gb/gd Eexta 16/18.4.1740, bg Eexta 3.9.1788, tr Eexta 5.11.1787 Trijntje Klaessen Klatter, gd Winschoten 21.8.1763, ovl Winschoten 27.6.1828, dochter van Klaes Willems Klatter en Trijntje Harms; zij hertrouwde Winschoten 21.5.1790 Jan Geerts.
- 3 Dieuwer Themmen, gb/gd Eexta 13.1.1743, ovl/bg Eexta 5/10.5.1797, tr Eexta 3.12.1766 Jan Jans Backer (Bakker), gd Groningen 8.11.1736, bg Westerlee 4.6.1811 mr bakker, zoon van Jan Alderts en Aafjen Spiets.³²⁶

Heden morgen overleed 'an een Borsarijke' van maar eenige dagen, myn geliefde Echgenote DIEUWER THEM-MEN in het 55ste jaar hares ouderdoms; hi een Echwer-bintenis van ruim 50 jaren; — geve hiervan kennis aan vrienden en bekenden.
EEXTA JAN JANS BAKKER,
den 5 May 1797.

Provinciale Groninger Courant
9.5.1797

De kinderen uit dit huwelijk namen de achternaam van hun grootmoeder Meijer aan, toen tegen het eind van de 18e eeuw te voorzien was dat de familie Meijer in het Oldambt zou uitsterven. Van Aldert Meijer, oudste zoon uit het huwelijk Backer-Themmen, leven thans nog een tiental mannelijke afstammelingen onder de naam Meijer en Schuitema Meijer (naamswijziging bij K.B. van 29.5.1934 nr 48, op verzoek van Ubbo Hendrik Meijer J.G.zn (1878-1952) als oudste).

- 4 Jan Themmen, gb/gd 4/5.3.1745, ovl Midwolda (O.) 24.3.1805, koopman, ouderling aldaar, tr Midwolda 1.3.1770 Elcke Stheeman, gb/gd 5/9.11.1749, dochter van Sypko Stheeman, brouwer en wedman, en Hayke Egges.³²⁷
- 5 Harmannus Themmen, gb/gd Eexta 1/7.1.1748, ovl Scheemda 27.1.1808, collector, tr Scheemda 6.9.1782 Bieke Cornelis, gd Midwolda 27.1.1754, ovl Scheemda 25.1.1835, dochter van Cornelis Emmes en Elisabeth Jurriens; zij hertrouwde Aite Pieters Doornbos.

Tak Ac VIb

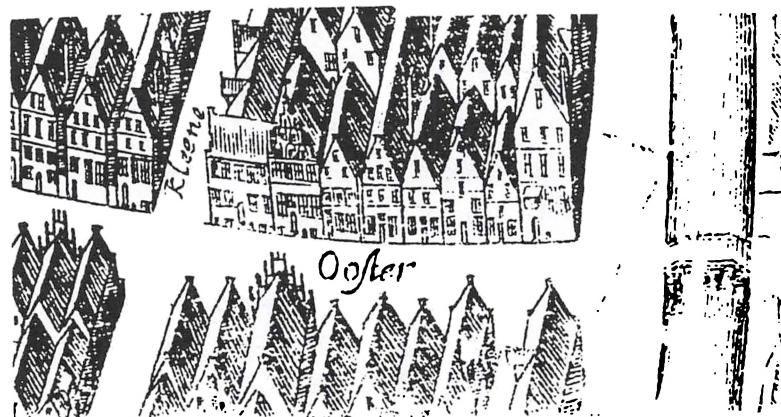
VIb

Epke Meijer, gb/gd Eexta 28.1/2.2.1721, ovl september 1771³²⁸, otr/tr Groningen 25.8/19.9.1764 Harm Emmen, gd Gasselte 27.1.1726, ovl Groningen juli 1783³²⁹, commissaris, zoon van Theodorus Emmen en Frouke Harms; Harm Emmen was weduwnaar van Anna Egberts (tr Groningen 27.1.1752) en hertrouwde met Aaltje Jans (tr Groningen 24.12.1772).

Epke Meijer en haar zuster Anna trouwden pas op latere leeftijd, zij waren beiden 43 jaar; nageslacht bleef dan ook uit. Epke woonde reeds vóór haar huwelijk in Groningen. Wanneer zij in juni 1748 lidmaat wordt van de hervormde gemeente aldaar, luidt haar adres 'Oosterstraat', de straat waar, in een groot huis haar gefortuneerde tante Anna Uden(s), zuster van haar overleden moeder, woonde. Anna Udens man had aanvankelijk de functie van Amsterdamse bode of 'coopmansbode' bekleed, maar hij was tevens postmeester geworden toen het stadsbestuur in 1711 deze ambten had gecombineerd.³³⁰ Na zijn overlijden volgde Justus Conringh hem in januari 1737 op.³³¹

Tante Themmen stierf in het voorjaar 1773, dus verscheidene jaren na haar nichtje Epke; Epkes man was intussen al weer hertrouwd. Toen nu deze bemerkte dat hij niet tot de erfgenamen van tante Anna werd gerekend, diende hij 26.4.1773 bij het stadsbestuur een rekest in. Daarbij deelde hij mee, dat Anna Uden, weduwe Themmen, 3½ jaar geleden een testament had gemaakt, waarbij hem als neef een legaat van f 1.000 zou zijn toegezegd.³³² Wat Emmen beweerde, was op zich juist³³³, maar tante Anna had nog een latere wilsbeschikking gemaakt, op 28.2.1772.³³⁴ Epke was toen reeds overleden en voor tante was dat kennelijk een reden geweest om deze toezegging aan haar 'neef', Epkes man, ongedaan te maken.

Harm Emmen verwierf in 1752 het kleine burgerrecht der stad, hij leefde in betrekkelijk bescheiden omstandigheden.³³⁵

Oosterstraat te Groningen

tussen Carolieweg/Kleine Peperstraat en Zuiderdiep (r.)
vogelvluchtkaart van Egbert Haubois ca 1635 (ged.)

het derde pand (rechts van de Carolieweg, onder in beeld), met zijn gotische versiering van pinakels op de puntgevel, werd o.a. bewoond door het echtpaar J.B.Kuen - Geertruida Meijer (IVk); in de 18e eeuw waren eigenaren de postmeester Jan Themmen en Anna Uden; Anna's nichtjes, Epke en Anna Meijer (VIb en c), woonden m.i. langere tijd bij haar in

Tak Ac VIc - VIId

- VIc | **Anna Meijer**, gb/gd Eexta 8/10.5.1722, ovl Groningen 17.10.1795, otr/tr Groningen 16.11/10.12.1765 **Pieter Kuen**, gd Delfzijl 11.4.1732, ovl Groningen maart 1784³³⁶, zilversmid te Groningen, later koopman, zoon van Wabbo Kuen, zilversmid, en Janneke Schut.³³⁷
- Anna Meijer woonde, gelijk haar zuster Epke, toen zij in 1753 lidmaat werd van de hervormde gemeente te Groningen, in de Oosterstraat en naar we mogen aannemen ten huize van haar tante Themmen-Uden. De postmeester Jan Themmen en zijn vrouw Anna kochten hun huis in de Oosterstraat in 1715 en wel van de erfgenamen van Joachim Bastiaen Kuen het huis waar eens Geertruida Meijer in haar huwelijk met genoemde J.B.Kuen had gewoond.
- Jan Themmen en Anna Uden zouden een flink vermogen nalaten. Reeds is melding gemaakte van 190 deimat land.³³⁸ Bij haar testament van 16.9.1756 beschikte Anna Uden dat de nazaten van haar zuster en zwager Elsjen en Jacobus Meijer haar erfgenamen zouden zijn, daarmee o.m. haar halfzusters Epke, gehuwd met Jannes Meijer, en Syben, gehuwd met ds Jacobus Ringels³³⁹, uitsluitend van haar nalatenschap. In 1766³⁴⁰ bepaalde Anna Uden tevens dat haar beide aangehuwde neven, Harm Emmen en Pieter Kuen, elk een legaat van f 1.000 zouden ontvangen. Maar, het is reeds gezegd, in 1772 nogmaals testerende kwam het legaat aan Harm Emmen toegedacht evenwel te vervallen. Wel kregen toen haar beide meiden - zo ze nog bij haar in betrekking waren - f 100 toegedacht.³⁴¹
- Toen nu in 1773 Pieter Kuen namens zijn vrouw en 'consorten' na de dood van tante de begrafenis had geregeld en overeenkomstig haar wens de boedel ging aanvaarden, gaf dit aanleiding tot wrevel bij familieleden van de kant der Themmens. Van deze zijde drongen ruim drie week na het overlijden enkele lieden het sterfhuis binnen en zij wilden niet, zoals Kuen hen dringend verzocht, het huis verlaten, bleven er de hele nacht 'bazen'. Slechts nadat het stadsbestuur van deze inbreuk was verwittigd, konden de indringers door raadsdienaren worden verdreven.³⁴² - Tot de kant van de Themmens behoorden overigens ook de nazaten van Themmo Jacobs en Petronella Meijer, door hun moeder reeds medegerechtigd tot de nalatenschap.
- Peter Kuen en Anna Meijer maakten op 28.1.1774 een testament en in 1783 wijzigden zij hun huwelijkscontract. Nogmaals zou Anna tweemaal testeren, bij de laatste beschikking wees zij als haar erfgenamen aan Jan, Harmannus en Dieuwer Themmen, alsmede Elsyn Meijer, weduwe van koopman Zuidema, met dien verstande dat de porties van beide laatstgenoemde nichten direct zouden vererven op hun kinderen. Anna's erfgenamen maakten met de familie Kuen een afhandeling t.a.v. haar nalatenschap, waarbij eerstbedoelden tegen betaling van f 1.200 in het bezit gelaten werden van de gehele boedel.³⁴³
- VIId | **Evert Meijer**, gb/gd Eexta 18/24.9.1724, ovl 17.8.1762³⁴⁴, bg Winschoten 23.8.1762³⁴⁵, herbergier, tr Scheemda 15.9.1752 **Kenna Vinckers**, gd Schildwolde 10.5.1722, ovl 13.6.1767³⁴⁶, bg Winschoten 19.6.1767, dochter van Harcko Ilpsema

Tak Ac VIId

Vinckers, brouwer, en Audina de Jonge; Kenna Vinckers hertrouwe (otr/tr Groningen/Scheemda 20.8/7.9.1763) Hindrik Scholtens, herbergier.

Evert Meijer en Kenna Vinckers sloten een huwelijkscontract op 18.8.1752.³⁴⁷

Bij de boedelscheiding van Kenna's ouders kreeg zij toegewezen, voor een bedrag van f 6.500, het 'Steenen Logement' te Winschoten, welke herberg Evert en zijn vrouw waarschijnlijk reeds bewoonden, aangezien hun beide kinderen vóór 1760 te Winschoten zijn geboren. De naam 'Steenen Logement' doet vermoeden dat deze herberg reeds bestond in de tijd toen een stenen bouwwerk nog een bijzonderheid was temidden van de algemene houten huizen.³⁴⁸ - Dit bedrijf stond, vlak voorbij de brug, welke men de Pijp noemde, aan de noordzijde van het Trekdiep van Groningen naar Nieuweschans, dat aanvankelijk dwars door Winschoten liep, ter plaatse van de Binnenvenne en de verderop gelegen, eveneens gedempte, Oosterhaven, waarbij het bij de Pijp de Langestraat doorsneed.

Na slechts enkele jaren eigenaar van deze herberg te zijn geweest, overleed Evert Meijer. Zijn weduwe hertrouwe met Hendrik Scholtens, van Groningen afkomstig, die Evert Meijer als herbergier opvolgde en dit beroep veertig jaar zou blijven uitoefenen, ook toen hij na de dood van Kenna Vinckers hertrouwd was met Lena Borgers, die hij eveneens overleefde.

Het voormalige 'Steenen Logement' te Winschoten
omstreeks 1860: toen bekend als hotel 'Wisseman'

Het 'Steenen Logement' was de belangrijkste herberg ter plaatse. De trekschuiten waren verplicht eerst aan de traptreden aan de noordzijde van het diep vóór deze herberg aan te meren en daar tenminste een kwartier te blijven liggen voor het afzetten en innemen van passagiers en goederen, alvorens eventueel elders mocht worden aangelegd. Dit overeenkomstig nadrukkelijke bepalingen van stadsresoluties.³⁴⁹ Ook later zou deze herberg, uiteindelijk getransformeerd tot het hotel 'Dommering-Wisseman', zeker een belangrijke functie vervullen in het plaatselijk sociale leven van Winschoten en omgeving.

Tak Ac VIId - VIIa

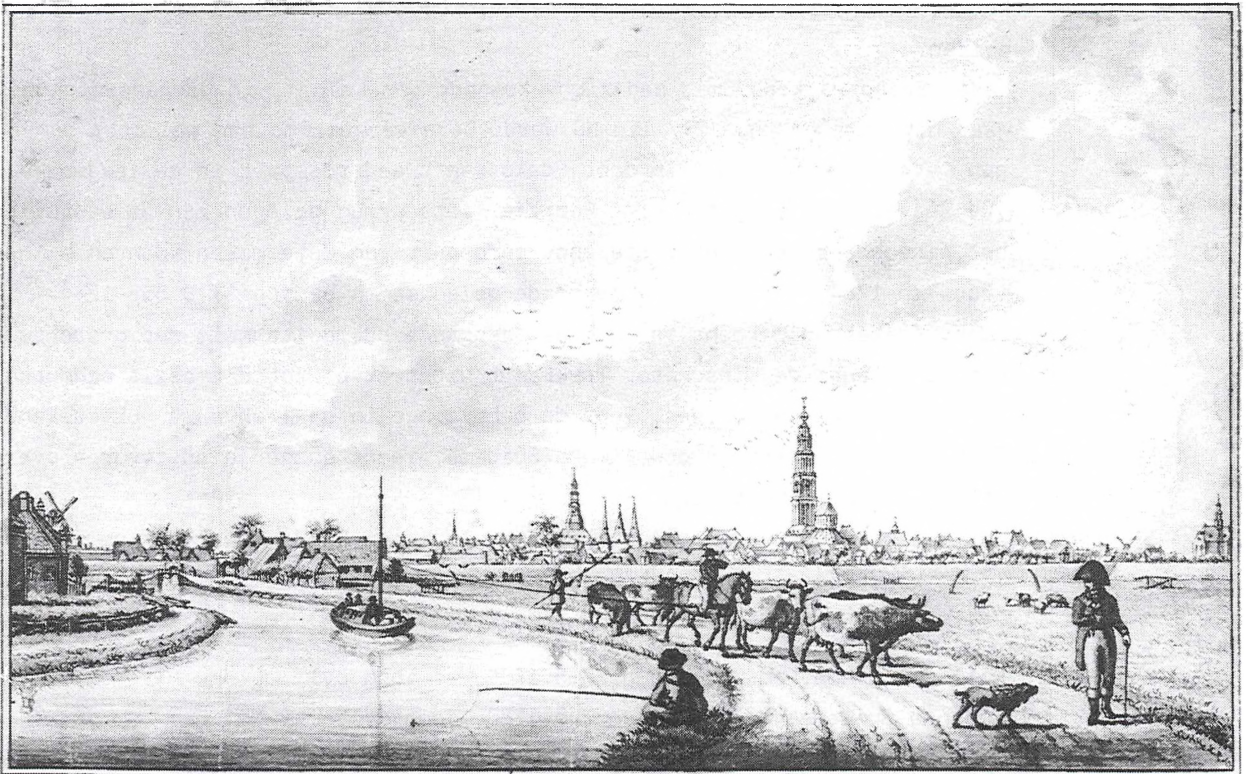
Kinderen uit het huwelijk van Evert Meijer(VId) en Kenna Vinckers:

1 **Elsijn Meijer**, zie VIIa.

2 **Harko Ilpsema Meijer**, gd Winschoten 16.4.1756, jong ovl.

VIIa **Elsje[n] Meijer**, gd Winschoten 29.7.1753, ovl Groningen 17.1.1800, tr (1) Groningen 29.4.1775 **Me[i]ne Willem[s] Suidema**, gd Groningen 15.11.1752, ovl Groningen mei 1788³⁵⁰, koopman, zoon van Willem Suidema, koopman, en Johanna Hart[e]ken: otr/tr [2] Groningen 25.11/10.12.1797 **Hindrik Maatjes**, van Huizen.

Het echtpaar Suidema-Meijer verkocht in 1783 het huis met tuin, open plaats, keuken en stalling aan de westkant van de Peperstraat, afkomstig van Meine Suidema's ouders; verkoopprijs f 5.800.^{351*} Het jaar daarop werd het eigenaar van de herberg 'Altona' ten noorden van het Damsterdiep, dicht bij de buitenzijde van de Steentilpoort.³⁵² Deze herberg bestond uit vijf kamers beneden en zeven bovenkamers, een kelder, put en twee regenbakken, een afzonderlijke turfschuur en tevens drie grote stallen voor zestig à zeventig paarden, diverse zolders alsook een groot hof erachter gelegen; tot dit complex behoorde mede de vaste beklemming van achter het huis zich uitstrekkend land ter grootte van 5½ gras; de koopsom bedroeg voor het geheel f 13.100.

Groningen gezien vanuit het oosten. 1813
Pentekening door H.P.Oosterhuis

Over het Damsterdiep: de Steentilpoort met rechts daarvan de herberg 'Altona'.

Tak Ac VIIa

Deze herberg had grote bekendheid, niet alleen zal ze allicht een wisselplaats zijn geweest voor postpaarden, maar ongetwijfeld vormde ze op marktdagen een centrum van drukte, wanneer vanuit het kwartier Fivelingo vele boeren kwamen aanrijden te paard of met hun sjees, al of niet vergezeld van hun vrouw. Betekenis ontleende de herberg ook hieraan, dat volgens oude gewoonte de Fivelgoër landdagscomparanten er bijeenkwamen om te worden getrakteerd, er in vrolijkheid te eten en te drinken, op de avond vóór zij in het provinciehuis de gerecommandeerde en door de stadhouder aanvaarde kandidaten voor het provinciaal bestuur zouden gaan verkiezen.

Maar waard in de Altona zou Meine Suidema nog slechts een paar jaar zijn, in mei 1788 overleed hij en zijn weduwe, Elsjen Meijer, moest na verloop van tijd de affaire van de hand doen. ^{352*}

Kinderen uit het huwelijk van Meine Willems Suidema en Elsjen Meijer(VIIa):

- 1 Johanna Suidema, gd Groningen 5.11.1775, jong ovl.
- 2 Kenna Suidema, gd Groningen 23.11.1777, ovl Groningen 29.12.1802 ³⁵¹, otr/tr Groningen 31.5/22.6.1800 Popko Edskes Smid, gd Kolham 7.4.1776, ovl Groningen 22.6.1846, houthandelaar, zoon van Edsko Popkens Smid, koopman en zaagmolenaar, en Imke Huisman; hij hertrouwt (otr Groningen 9.2.1811) Teelkje Petronella Janssonius, dochter van ds Wilhelmus Janssonius o.a. predikant te Weener(D.) en Uithuizen.
 Vader Edsko Popkens Smid had zich, komende van Kolham, in Groningen gevestigd, waar hij in augustus 1777 lid HG werd. Deze verhuizing had wellicht samengehangen met de aankoop in 1776 door Edsko van tweederde part in de zaagmolen 'De Zaayer' buiten het Kleine Poortje, iets terug gelegen aan de westzijde van het Winschoterdiep. Het resterende derdepart van deze molen kochten hij en zijn vrouw in 1784, de koopsom voor beide delen samen bedroeg f 9.555-12-4. ³⁵³ Hun zoon Popko Edskes Smid kocht in 1807 het aangrenzende buitenhuis met grote tuin aan, dat zich langs de Winschoter Trekvaart uitstreekte; tot dit bezit behoorde ook een 'jagthuisje en een bordes, vóór de behuisinge in de Trekvaart' uitstekend. ³⁵⁴
 Toen was zijn eerste vrouw, Kenna Suidema, reeds enige jaren tevoren overleden en hij nog niet hertrouwd.
 Uit het huwelijk van Popko Edskes Smid en Kenna Suidema waren twee jong overleden kinderen: a. Popko gb/gd Groningen 26.12.1800/2.1.1801, ovl Groningen 31.1.1801. en b. Imke gd Groningen 6.6.1802. ³⁵⁵
- 3 Willem Suidema, gd Groningen 25.5.1780, ws jong ovl.
- 4 Johanna Suidema, gd Groningen 2.5.1783, jong ovl.
- 5 Johanna Suidema, gd Groningen 27.11.1785, ovl Opende(Grootegast) 17.2.1864, winkelierse - pr/tr (1) Winschoten 10.4.1803 Evert Dieters Groeneveld, gd Winschoten 3.6.1770, ovl De Leek 13.4.1813 ³⁵⁶, koopman, zoon van Diertert Groeneveld en Aeltjen Klaesen; tr (2) De Leek 18.1.1819 Roelf Klasens Cruiming, gb Doesem, ovl vóór of in 1864, horlogemaker, zoon van Klaas Cruiming en Anje Jacobs, en we-

Tak Ac VIIa - Vg - VIe

duwnaar van Christina Alberdina van Wijck.
Uit het huwelijk Groeneveld-Suidema nageslacht.

Vg

Jannes Meijer, gb/gd Eexta 11/17.6.1688, ovl Kropswolde ca 1763³⁵⁷, brouwer te Eexta, tr Scheemda 29.7.1721 Epken Udens, gb Eexta ca 1700, ovl aldaar kort na 1735, dochter van Udo Nantkens, kerkvoogd, en Jacobtjen Eggens.

Jannes Meijer wordt in december 1710 lidm.HG Groningen, waar ter plaatse hij waarschijnlijk zijn opleiding heeft genoten in het brouwersvak. Vóór hun huwelijk in Scheemda sloten hij en zijn aanstaande vrouw te Eexta een contract van voorwaarden.³⁵⁸

Jannes nam in 1723 de brouwerij van zijn vader over.³⁵⁹ In 1759 zou hij dit bedrijf weer verkopen. Het was zijn dochter Petronella, gehuwd met Loewert Alberts, evenwel die in 1766 als enig erfgenaam van haar vader 'het gereserveerde eigendomsrecht over de behuisinge, schuire met hoff, tuineen bleekfelt, nevens al hetgeene aard- en nagelvast is, zijnde een brouwerie met ketel, kuipen, vaten en verdere gereedschappen' zou overdragen aan de ontvanger Waldrik Sparringa en diens vrouw; Arnoldus Metelerkamp, die het bedrijf in 1759 had gekocht, was toen de brouwer en bewoonde het huis.³⁶⁰

Kinderen uit het huwelijk van Jannes Meijer(Vg) en Epken Udens:

- 1 Petronella (Pieteronella) Meijer, zie VIe.
- 2 Ude(Udo) Meijer, zie VI f.
- 3 Evert Meijer, gd Eexta 1.1.1727, jong ovl.
- 4 Jacobtien Meijer, gb/gd Eexta 14/19.12.1728.
- 5 Evert Meijer, gd Eexta 1.10.1730, jong ovl.
- 6 Evert Meijer, gb/gd Eexta 5/11.11.1731.
- 7 Tallichijn Meijer, gb/gd Eexta 25/29.8.1734.
- 8 Sara Meijer, gb/gd Eexta 10/16.10.1735.

VIe

Petronella Meijer, gd Scheemda 7.2.1723, ovl Kropswolde 6.3.1786, bg aldaar 14.3.1786, tr(1) Eexta 5.2.1741 Loewert Alberts, gd Eexta 13.12.1716, ovl Kropswolde ca 1772, landbouwer, zoon van Albert Jans en Anje Louwerts³⁶¹; tr(2) Kropswolde 9.5.1777, Hindrik Cornelis [Zondag], gb Kropswolde, weduwnaar van(1) Wipke Reinders (tr Kropswolde 2.4.1757) en (2) Hindrika van Alst (tr Kropswolde 14.2.1767).

Loewert Alberts werd opvolger van zijn vader in het gebruiksrecht van een boerderij aan de Oude Dijk tussen Zuidbroek en Eexta. Deze weg liep, bochtig, in n.z.-richting halverwege genoemde dorpen, van beide vrijwel evenver verwijderd. De bij de bewuste boerderij behorende landerijen strekte zich, in langgerekte percelen, uit in de richting van Eexta, raakten de westzijde van deze gemeenschap.

Hun eerste kind Anne zou het echtpaar Loewert-Petronella in 1742 laten dopen in de hervormde kerk van Eexta, de twee volgende borelingen zijn resp. in 1743 en 1746 in Zuidbroekster kerk ten doop gehouden. Het vijfde kind ontving de doop weer in Eexta,

Tak Ac VIe

in 1757. Voor de twee laatste kinderen vond deze plechtigheid in Kropswolde plaats, in 1760 en 1762. Maar toen was het gezin inmiddels al verhuisd naar dit andere dorp. Daarbij werd in juni 1758 Petronella's naam in het lidmatenregister van de nieuwe woonplaats ingeschreven, met de toevoeging dat zij met attestatie van Eexta was overgekomen. Deze laatste mededeling maakt m.i. wel duidelijk dat de boerderij aan de Olde Dijk kerkelijk gerekend werd te bhoren tot de Eextaër gemeente. Dat evenwel toch kinderen van Loewert naar Zuidbroek waren gebracht voor de doop, hangt naar me voorkomt samen met de contemporaine weersgesteldheid: wegen waren misschien door weers omstandigheden, door aanhoudende regen of sneeuwbuien in die mate erbarmelijk slecht geweest dat het onmogelijk was Eexta te bereiken en dan lag mogelijk Zuidbroek gunstiger.

Hoe dan ook, honderd jaar later, in 1857, zou de boerderij als gebouw verplaatst worden van de Olde Dijk naar de meest oostelijke zijde van het bijbehorende land, aan de kant van Eexta dus. Na nogmaals een eeuw, in 1961, ontving deze boerderij 'haar' naam. De Groninger Heerdencommissie besloot tot het geven van de naam 'Amsingheerd'. Dit op verzoek van de toenmalige eigenaar G.O.Molema en wel op grond van het feit dat enige leden van de familie Amsingh in de 17e en 18e eeuw grondheer van de bijbehorende landerijen waren geweest.³⁶²

Maar terug naar Loewert en Petronella. In 1750 en 1758 verkochten zij resp. 6 deimt bouwland onder Nieuwolda en ca 27 deimt met de helft van het daarop staande huis te Oostwolder Hamrik. Wellicht is het het echtpaar niet voor de de wind gegaan - door hen afgegeven schuldbekentenissen illustreren deze veronderstelling mede.

In Kropswolde treffen we Petronella begin 1777 als weduwe aan, dan wordt er van haar goederen een inventaris opgemaakt, welke akte wellicht nodig bevonden werd, aangezien zij voornemens was te hertrouwen. Zij bewoont dan nog een boerderij waarbij vijf opstreckende akkers bouwweide en hooiland behoorden, als ook een kamp bouwland. Verkoping door de weduwe en haar kinderen van dit bezit vond nog datzelfde jaar plaats, de opbrengst bedroeg 3.724 car.gl.³⁶³

Enkele dagen tevoren was Petronella getrouwd met de weduwnaar Hindrik Cornelis, zich ook wel met de achternaam Zondag noemende en eveneens te Kropswolde woonachtig. Het huwelijk was niet zonder beletselen tot stand gekomen, mede ten gevolge van de eigenschap van de bruid toe te geven aan haar neiging tot kwaadspreken, hetgeen haar in moeilijkheden had gebracht.³⁶⁴ Maar het huwelijk zou toch doorgang vinden. Evenwel, Petronella zou aldus bepaald geen gelukkige huwelijksjaren tegevoet gaan. Zo blijkt wel na haar dood in 1786. Toen toch waren haar kinderen ervoor beducht dat hun stiefvader hen bij de uitboedeling nadeel zou berokkenen; hij, zo werd gezegd, had zijn vrouw 'nimmer een goed hart toegedragen', had haar steeds 'verstoten' en was op voordeel van zijn eigen kinderen uitgeweest. Een vrees die door hen omstandig werd toegelicht en beslist niet ongegrond voorkomt.³⁶⁵

Tak Ac VIe - VIf

Kinderen uit het huwelijk van Loewert Alberts en Petronella Meijer(VIe)³⁶⁶;

- 1 **Anna Loewerts Hekman**, gb/gd Eexta 9/14.1.1742, ovl Kropswolde 19.1.1824, tr (1) Kropswolde 5.9.1762 **Egbert Edzerts [Hulshof]**, gd Kropswolde 11.6.1734; tr(2) 11.12.1785 **Jan Aalfs Bothuis**, gd Westerbroek 18.5.1749, ovl Kropswolde 18.9.1812, zoon van Aleph Rotgers en Annigje Harms.
- 2 **Jannes Loewerts [Meijer]**, gb/gd Uiterburen/Zuidbroek 26/27.10.1743, tr Kropswolde 30.12.1770 **Wipke Jans**, van Kropswolde.
- 3 **Epke Loewerts**, gb/gd Uiterburen/Zuidbroek 31.1/6.2.1746, ovl Scheemda 22.11.1788.
- 4 **Wendelke Loewerts**³⁶⁷, gb/gd Eexta 29.8/7.9.1749, bg Haren 20.3.1802, otr/tr (1) Groningen 7/24.1.1775 **Hendrik Harms Heuveling (Heuving)**, gb Haren, ovl Haren 1783, landbouwer; tr (2) Haren 16.5.1785 **Jan Harms Bazuin**, gb Ide, gd Vries 7.12.1755, ovl Haren 7.5.1832, zoon van Harm Mellens.
- 5 **Albertjen Loewerts**, gb/gd Eexta 3/8.5.1757, ovl Scheemda 7.8.1823, tr Scheemda 29.5.1783 **Lubbertus [Philippus] Kwint**, gd Farmsum 2.9.1755, ovl Scheemda 28.4.1828, zoon van Philippus Lubberts en Grietje Mulderingh; hij hertrouwt 28.5. Harmke Hendriks Eleveld.
- 6 **Sybentje Loewerts**, gb/gd Kropswolde 22/27.4.1760, tr Midwolda (0.) 7.4.1787 **Gerrit Dries Drent**, van Noordlaren.

Gerrit Dries Drent en Sybentje Loewerts sloten 28.5.1787 een contract van huwelijksvoorwaarden.³⁶⁸
- 7 **Ettien Loewerts Hekman**, gb/gd Kropswolde 25.6/8.7.1762, ovl Schildwolde 25.8.1839, tr **Jan Willems Mossel**, gb Slochteren ca 1780, ovl Schildwolde 1.1.1844 dagloner, zoon van Janna Willems Mossel, daglonerse.

VIf **Udo Meijer**, gd Eexta 12.11.1724, ovl Eexta wellicht: in of kort vóór 1759, brouwer, tr Eexta 17.11.1748 **Eefke Matthias**, gd Midwolda in februari 1727, bg Eexta 4.11.1771, dochter van Matthias Tiddens en Anna Mentkes.

Udo Meijer en zijn bruid tekenden te Scheemda op 15.11.1748 hun huwelijkscontract.³⁶⁹ Als brouwer zal Udo - zijnde de derde generatie in dit beroep-- allicht gewerkt hebben in het bedrijf van zijn vader en grootvader. Waarschijnlijk was zijn overlijden de reden dat de brouwerij, bij gebrek aan een opvolgende zoon, door zijn vader Jannes van de hand werd gedaan. Ook Udo's tweede zoontje met name Matthias moet jong zijn overleden, aangezien zijn tante Petronella Meijer, vrouw van Loewert Alberts, in 1766 als enig erfgenaam van grootvader Evert optrad.

Kinderen uit het huwelijk van Udo Meijer(VIf) en Eefke Matthias:

- 1 **Matthias Meijer**, gb/gd Eexta 29.8/7.9.1749, jong ovl.
- 2 **Matthias Meijer**, gb/gd Eexta 26.3/1.4.1754, jong ovl.

Vh

Hermannus Meijer, gb Eëxta 8.1.1696, ovl Kessel (N.Br.) 15.1.1757, hervormd predikant, auteur, pr/tr Scheemda/Leerort 18.9/2.10.1735.³⁷⁰ Catharina Themmen, g6/gd Groningen 22/23.5.1693, dochter van ds Hitzerus Themmen, hervormd predikant te Noordbroek en Groningen, en Margarita Eligonda Alstorpius.

Hermannus Meijer meldde zich op 10 september 1718 als theologisch student bij de Groninger Hogeschool, afkomst aangevend met 'Oldamptinus'. Lidmaat der hervormde gemeente Groningen werd hij in december 1721, toen wonende in de Oude Boteringestraat.

Ds Meijer was reeds een eind-dertiger, toen hij huwde met de nog oudere Catharina Themmen. Wellicht hing dit huwelijk samen met zijn beroeping tot predikant in Leerort, een vestingplaatsje, iets ten westen van Leer, gelegen aan de Eems, waar deze rivier de Lede in zich opneemt. Hoewel Leerort feitelijk tot Oostfriesland behoorde, had de Republiek daar in 1611 een staatsgarnizoen gelegerd ter bescherming van Groningen. Hermannus Meijer aanvaardde zijn ambt daar op 25 september 1735.

Toen evenwel de Pruisische koning, Frederik de Grote, in 1744 Oostfriesland in bezit nam, moesten de Nederlandse militairen de vesting ontruimen en daarmee kwam ook een eind aan de functie hier van Nederlands predikant.³⁷¹

KORT VERHAAL,
D E R
NEDERLANTSCH E
GESCHIEDENISSEN,

EN IN HET BYZONDER VAN DE
Z E V E N V E R E N I G D E
L A N T S C H A P P E N,

't Zedert de eerste Bevolkinge dezer Landen,
tot aan het Jaar 1741.

D E T W E D E D R U K,

Verbetert en vermeerdert.

D O O R
H E R M A N N U S M E I J E R,

*Out Predikant der Staatfche Bezettinge te Lier-Oort,
en thans beroepen te Kessel.*

E E R S T E D E E L;

T e G R O N I N G E N.

By LAURENS GROENEWOLT, Drukker en
Boekverkoper in de Zwane-straat, inde Atlas. 1747.

Tak Ac Vh

Dominee Meijer, die zich wegens zijn 'zwakke keel' niet geschikt was voor diensten in een grote stadskerk, kreeg in 1747 het beroep naar Kessel in de Meijerei van Den Bosch, dat hij aanvaardde.

Van de tijd dat hij niet in dienst was van een gemeente, trouwens zeker ook van de vrije uren, die zijn beroep hem liet, bracht hij zonder twijfel veel door met studie en schrijven. Hij publiceerde op het gebied der vaderlandse historie, maar wijdde zich ook aan de algemene kerkgeschiedenis. Zo verscheen van zijn hand - eerst anoniem, maar weldra op zijn naam - in 1744 'Kort verhaal van de Nederlandsche Geschiedenissen in het byzonder van de zeven verenigde Lantschappen, 't zedert het jaar 1522, tot aan de Utrechtsche Vrede van 't Jaar 1713' - in octavo³⁷², de tweede druk ervan - uitgebreid tot 1741 - kwam, in twee delen, in 1747 uit, terwijl na zijn dood zijn zwager, Wilhelmus Themmen predikant te Arnhem, het persklaar liggende derde deel in 1761 uitgaf, dat de geschiedenis behandelt tot en met 1749. Een nieuwe algehele uitgave zou nog volgen; de eerste twee delen waren gereed in 1768, het derde in 1769. Bovendien verscheen in 1755 van zijn hand 'Korte Inleiding der Kerkelijk Geschiedenissen van de eerste tot aan de 18e eeuw', waarvan een tweede druk door W. Themmen werd verzorgd (1760). Postuum verscheen ook Meijers geschrift 'De twist in Vrankrijk, over de constitutie Unigenitus, voorheen en in onze dagen' en een nieuwe uitgave van Marnix'Byencorff, beide in 1761.

Hermannus Meijer was een taalzuiveraar, zo blijkt wel uit zijn 'Onderrichting voor den Lezer', voorafgaande aan de verhalende tekst, toegevoegd aan de 'Nederlantsche Geschiedenissen'; daarbij deelt hij mee welk 'konstwoord' hij bedoelt te substitueren in de gevallen dat zijn synoniem misschien niet direct zo duidelijk is.

<p style="text-align: center;">ONDERRICHTING VOOR DEN L E Z E R :</p> <p>O f schoon het ene gewoonte is, dat men de zogenaamde Konstwoorden gebruikt, zo hebbe ik echter onze <i>Neerlantsche</i> taal, als in de Voorrede is aangetoont, liever willen behouden. Doch om dat men dies te beter zoude begrypen, wat ik door deze uitdrukkingen wil te kennen geven, hebbe ik ene verklaring van zommige woorden, [dewyl'ik oordeel, dat de overige veritaan konnen worden] hier achteraan gevoegt, en neeme deze woorden, als</p> <table border="0"> <tr> <td style="vertical-align: top;"> <i>Bezetting,</i> <i>Buitenzwal,</i> <i>Gefchutswal,</i> <i>Hopmanschap,</i> <i>Kiapper,</i> <i>Krygsbende,</i> <i>Laajle, of Uitterste Wil,</i> <i>Loonraat,</i> <i>Maatschappij,</i> <i>Ondervoerjle,</i> <i>Onderhoopman,</i> <i>Rolpaarden,</i> <i>Slagorden te voet,</i> <i>--- te Paart,</i> <i>Sterkte,</i> <i>Veltwallen,</i> <i>Voormunr.</i> <i>Waarborg,</i> <i>Waarborgschap,</i> <i>Walleruk,</i> <i>Wysfchans,</i> </td> <td style="vertical-align: top; text-align: center;"> voor </td> <td style="vertical-align: top;"> <i>Gavniforen.</i> <i>Contrescharp.</i> <i>Baterie.</i> <i>Compagnie.</i> <i>Patart.</i> <i>Regiment.</i> <i>Teflament.</i> <i>Penfionaris.</i> <i>Compagnie.</i> <i>Luitenant Colonel.</i> <i>Luitenant.</i> <i>Affuiten.</i> <i>Battalion.</i> <i>Efquadron.</i> <i>Fort</i> <i>Linie</i> <i>Barriere.</i> <i>Garandeur.</i> <i>Garantie.</i> <i>Bijfje in de Wal.</i> <i>Resout.</i> </td> </tr> </table>	<i>Bezetting,</i> <i>Buitenzwal,</i> <i>Gefchutswal,</i> <i>Hopmanschap,</i> <i>Kiapper,</i> <i>Krygsbende,</i> <i>Laajle, of Uitterste Wil,</i> <i>Loonraat,</i> <i>Maatschappij,</i> <i>Ondervoerjle,</i> <i>Onderhoopman,</i> <i>Rolpaarden,</i> <i>Slagorden te voet,</i> <i>--- te Paart,</i> <i>Sterkte,</i> <i>Veltwallen,</i> <i>Voormunr.</i> <i>Waarborg,</i> <i>Waarborgschap,</i> <i>Walleruk,</i> <i>Wysfchans,</i>	voor	<i>Gavniforen.</i> <i>Contrescharp.</i> <i>Baterie.</i> <i>Compagnie.</i> <i>Patart.</i> <i>Regiment.</i> <i>Teflament.</i> <i>Penfionaris.</i> <i>Compagnie.</i> <i>Luitenant Colonel.</i> <i>Luitenant.</i> <i>Affuiten.</i> <i>Battalion.</i> <i>Efquadron.</i> <i>Fort</i> <i>Linie</i> <i>Barriere.</i> <i>Garandeur.</i> <i>Garantie.</i> <i>Bijfje in de Wal.</i> <i>Resout.</i>	<p>Pag. 1.</p> <p style="text-align: center;">NEDERLANTSCH E GESCHIEDENISSEN.</p> <p style="text-align: center;">HET EERSTE BOEK.</p> <p style="text-align: center;">Van de eerste bevolkinge dezer Lauden, tot aan de Heerschap- py van Keizer Karel den V. Insluitende,</p> <p style="text-align: center;"><i>Ene korte beschryving van den eersten oor- spronng van Nederland, deszelfs Bewoon- ders, hunne zeden, levenswyze, Gods- dienst enz: de oprichting van het Fran- kische Ryk: oververing van den Christely- ken Godeldienst: opkomst der Provintien: en: de doorbreking van het licht des Eu- angeliums door de duysternis van de Pau- selyke dwalingen, en hoe eindelyk deze Provintien onder het Huys von Oosten- ryk geraakten.</i></p> <p style="text-align: center;"> Een Lant is 'er myns oordeels, dat Dege- door de aanmerkens waardige be- fchicring des Heren, van zulk een klein nis van beginzel, zo magtig en geducht by Neder- lant is an- </p>
<i>Bezetting,</i> <i>Buitenzwal,</i> <i>Gefchutswal,</i> <i>Hopmanschap,</i> <i>Kiapper,</i> <i>Krygsbende,</i> <i>Laajle, of Uitterste Wil,</i> <i>Loonraat,</i> <i>Maatschappij,</i> <i>Ondervoerjle,</i> <i>Onderhoopman,</i> <i>Rolpaarden,</i> <i>Slagorden te voet,</i> <i>--- te Paart,</i> <i>Sterkte,</i> <i>Veltwallen,</i> <i>Voormunr.</i> <i>Waarborg,</i> <i>Waarborgschap,</i> <i>Walleruk,</i> <i>Wysfchans,</i>	voor	<i>Gavniforen.</i> <i>Contrescharp.</i> <i>Baterie.</i> <i>Compagnie.</i> <i>Patart.</i> <i>Regiment.</i> <i>Teflament.</i> <i>Penfionaris.</i> <i>Compagnie.</i> <i>Luitenant Colonel.</i> <i>Luitenant.</i> <i>Affuiten.</i> <i>Battalion.</i> <i>Efquadron.</i> <i>Fort</i> <i>Linie</i> <i>Barriere.</i> <i>Garandeur.</i> <i>Garantie.</i> <i>Bijfje in de Wal.</i> <i>Resout.</i>		

Tak Ac Vi - IVm - IVn

- Vi **Sara Meijer**, gb te Eexta ca 1700, tr Midwolda 30.12.1725, **Jan Goossens**, gb ws te Wagenborgen, ovl na 1746, brouwer te Scheemda, zoon van Goossen Jannes, landbouwer te Wagenborgen, en Pieterke Waldricks.
- Dit echtpaar sloot een huwelijkscontract te Scheemds 6.12.1725.³⁷³
- Kinderen uit het huwelijk van Jan Goossens en Sara Meijer(Vi):
- 1 **Pieterke (Petertje) Dikema**, gd Midwolda 30.10.1726, ovl na 1776, tr Winschoten 7.8.1746 **Ubbo Jacobs Boekholt**, gd Winschoten 6.11.1722, ovl Winschoten 9.7.1776, snikkevaarder aldaar, zoon van Jacob Meints Boekholt en Frouke Ubbes.³⁷⁴
- Dit echtpaar sloot een halfjaar na hun trouwdag een 'nagekomen' huwelijkscontract, omdat het, zoals in de akte wordt opgemerkt, dit 'wegens enige beletzelen was verhinderd houwelijks contracten op te rigtèn, en zulks na voornemens zijnde te doen'.³⁷⁴
- 2 **Petronella [Jans Dikema]**, gb Midwolda, gd Oostwold 15.8.1728, ws jong ovl.
- IVm **Johanna Meijer**, gb te Ter Apel, ovl 1683 otr/tr Groningen/Vlagtwedde 9/24.11.1678 **Rudolph Dillinga**, gd Groningen 17.10.1647, ovl vóór 6.2.1715^{374*}, kapitein bij de infanterie, zoon van Derck Roelofs Dillinga, oekonomus van de bursa der Groninger Hogeschool, en Jantien (Johanna) Cluivinge; hij hertrouwt (Groningen otr, 17.5.1684) **Albertina Elisabeth Deusing**, dochter van prof. dr Antonius Deusing.
- Johanna Meijer, komende van Nieuw-Scheemda, werd in maart 1679 lidmaat der hervormde gemeente Groningen. Bij haar huwelijk was Rudolph Dillinga luitenant onder 'overste-luitenant' Gruys.
- Kind uit het huwelijk van Rudolph Dillinga en Johanna Meijer(IVm):
- 1 **Sara Dillinga**, gd Groningen 13.2.1681, ovl vóór haar vader. Bij haar geboorte woonden de ouders in de Oosterstraat.
- IVn **Gerhard(us) Meijer**, gb te Ter Apel 1655/56³⁷⁵, ovl Beerta 31.3.1718 en aldaar bg, hervormd predikant en auteur, tr Winschoten 9.11.1685 **Siwerdina van Oostbroeck**, gb te Harkstede, ovl Groningen kort vóór of op 24.2.1742³⁷⁶, dochter van ds Johannes van Oostbroeck, hervormd predikant te Harkstede en Eexta, en Albertina Mesterinck; zij hertrouwde (Groningen 13.7.1721) **Copius Metting**, weduwnaar van Johanna Abbringe en daarna van Johanna Bosch.
- Gerhardus studeerde te Groningen, inschrijving op 30.3.1675 als 'Westerwoldanus'. Zijn naam vindt men tweemaal in het lidmatenboek der Groningse hervormde gemeente, in juni 1675, toen was hij als student met attestatie van Nieuw Scheemda gekomen, en in juni 1680, teruggekeerd van Utrecht, als candidaat tot de heilige dienst (S.M.C.). In Nieuw Scheemda (Scheemster Hamrik) zal hij gewoond hebben ten huize van zijn halfbroer Hermannus, die daar in 1673 predikant was geworden en hem, naar het lijkt, als wees in huis heeft opgenomen. In Utrecht heeft Gerhard wellicht korte tijd gestudeerd, maar zijn naam vindt men niet in het matrikel van die universiteit - overigens gebeurde dat vaker in zo'n geval.

Tak Ac IVn - Vj

Gerhardus was van 31.7.1681 predikant te Termunten, vanaf 11.11.1683 tot zijn dood in 1718 bediende hij de gemeente Beerta. Ter gelegenheid van zijn huwelijk sloot hij met zijn bruid, Siwerdina van Oostbroeck, een contract van voorwaarden, waarbij, van zijn kant, zijn drie broers en twee zwagers aanwezig waren.³⁷⁷ Na de dood van de ouders van Siwerdina erfde het echtpaar Meijer-Van Oostbroeck f 3.690 aan schuldbrieven en contant geld alsmede twaalf deimt land in Eexter Hamrik.³⁷⁸

Ds Gerhard Meijer was auteur van enige theologische werken, waarvan twee pas na zijn dood zijn uitgekomen, in 1719 en 1731.³⁷⁹

Kinderen uit het huwelijk van Gerhardus Meijer(IVn) en Siwerdina van Oostbroeck:

1 **Johannes Meijer**, gd Beerta 25.7.1686, jong ovl.

2 **Sara Meijer**, zie Vj.

3 **Johannes Meijer**, zie Vk.

Vj **Sara Meijer**, gd Beerta 15.1.1688, ovl Groningen 24.6.1771, otr Groningen 18.6.1707, tr Beerta 1707³⁸⁰ **Henric(us) Knijpinga**, gd Groningen 16.11.1681, bg Groningen kort vóór of op 11.4.1732³⁸¹, solliciteur, zoon van Jacobus Knijpinga, ontvanger, en Catharina Fockens, die een kleindochter was van ds Matthias Meijer.

Henricus Knijpinga's inschrijving als student te Groningen dateert van 24.8.1702. In maart 1707 trad hij toe tot de hervormde gemeente Groningen, toen wonnende 'over de Craen'; hij werd in 1710 diaken.

Het echtpaar Knijpinga-Meijer kocht 13.2.1713 voor f 3.000 een huis in de Oosterstraat o.z.³⁸², dat in 1739 door de weduwe en de kinderen zou worden verpacht.³⁸³ Henric en zijn vrouw kochten tevens in 1715 een hof of tuin met een

stenen tuinhuis, gelegen in de Musschengang, een theetuin om 's zomers van het buitenzijn te kunnen genieten.³⁸⁴ Hun 'stekje' lag dus nog binnen de stadswal.

Na het overlijden van Henric Knijpinga verpachtten, in 1733, de weduwe en haar twee meerderjarige zoons een huis met twee kamerwoningen daarachter, gelegen 'ten noorden bij der A', thans Noorderhaven n.z., voor de tijd van negen jaar. Dit huis grensde aan de noord- en oostzijde aan een perceel, dat eigendom was van luitenant Jan Sijgers.³⁸⁵ Het lijkt me dat dit later verkochte pand vroeger bewoond is geweest door Sara's schoonouders, waarvan bekend is dat zij eveneens aan de haven hebben gewoond.³⁸⁶ en dat haar schoonmoeder, Catharina Fockens, weduwe geworden, hertrouwde met haar buurman om vervolgens bij hem in te trekken.

Het huis in de Oosterstraat verkochten de erfgenamen van solliciteur Knijpinga in 1742.³⁸⁷ Intussen was wel duidelijk geworden in wat voor moeilijke financiële positie hij zijn gezin had achtergelaten. Henric had vele keren geld geleend, van zijn vrouws stiefvader, de boekhouder Metting, in het geheel zo'n f 5.600, van zijn achterneef J[oh]annes Meijer in Scheemda f 500, en er waren nog verscheidene andere crediteuren.³⁸⁸ De nalatenschap van moeder Catharina Fockens was sterk tegen gevallen te gevolge van de handelingen van haar tweede man, Jan Sijgers; een des-

Tak Ac Vj

betreffend proces zou Sara Meijer, haar man was inmiddels overleden, verliezen, zodat zij maar f 16.000 zou erven, terwijl zij bovendien nog gehouden was een legaat van f2.000, dat haar schoonmoeder bij testament de armen der stad had toegezegd, uit te betalen.⁵⁵⁷

Groningen, Oosterstraat. ca 1913.

Het echtpaar Knijpinga-Meijer woonde in/op de plaats van het eerste pand rechts

De weduwe Knijpinga-Meijer zou evenwel in 1745 weer een erfenis krijgen, toen de boedel van haar moeder, Sywerdina van Oostbroeck, en haar bovenvermelde tweede man Copius Metting, verdeeld werd.³⁸⁹ Maar dit zal haar er niet bovenop hebben geholpen.

Een rustige oude dag leek voor haar verzekerd, nadat in november 1758 Sara - zij was toen zeventig jaar - een plaats als conventualin in het 'deftige' Geertruidsgasthuis werd toegezegd.³⁹⁰ Voor dit voorrecht betaalde zij bij haar intrede aan de voogden van deze instelling f 300, waarvoor zij levenslang 'eenige lijfrente' zou genieten. Denkende daarmee aan haar verplichting geheel te hebben voldaan, bleek haar enkele tijd later, dat wanneer haar eventueel door erfenis nog geld zou toevallen, dit als vanzelfsprekend aan het gasthuis zou komen, hetgeen geenszins haar bedoeling was. Derhalve vroeg zij om een nadere regeling en deze zou ook worden getroffen; het stadsbestuur droeg als oppervoogd de gasthuisvoogden op in haar geval, van mogelijk nog te erven goederen, daarvan af te zien; maar mocht de erfenis van mons. Johannes Meijer te Scheemda komen te 'vervallen', dan zou zij zelf, of in geval zij dan aflijvig was haar kinderen, gehouden zijn een bedrag van honderd ducats aan het gasthuis te betalen.³⁹¹ Bedoelde Johannes was reeds in 1757 overleden, maar kennelijk had de verdeling van zijn goederen in 1759 nog niet plaats gevonden.³⁹²

Sara Meijer overleed in het gasthuis in 1771. Haar was door de voogden reeds in 1759 een 'verrottinge', een grafplaats, in de gasthuiskerk toegezegd.

Tak Ac Vj

Kinderen uit het huwelijk van Henric Knijpinga en Sara Meijer(Vj):

1 **Focko Knijpinga**, gd Groningen 11.5.1708, bg kort vóór of op 22.1.1774³⁹³, wijnhandelaar, luitenant van het Burgerlijk Regiment, otr Groningen 24.9.1740³⁹⁴ **Pieternelleke de Visser**, gd Emden 9.6.1714, bg Groningen kort vóór of op 27.6.1767³⁹⁵, dochter van Pieter de Visser en Anna Katharina de Lange, weduwe van Davyt Welp.

Focko Knijpinga schreef zich op 23.10.1728 in bij de Groninger Hogeschool als student in de artes liberales, maar tot afronding van een studie zou het niet komen.

Focko trad in 1734 toe tot het Groningse tappersgilde en we treffen hem nadien als wijnhandelaar aan. Wellicht vestigde hij zich als zodanig te Emden. Hij huwde daar de te Emden geboren Pieternelleke de Visser (later ook wel Nelleke of Petronella genoemd) en enkele kinderen van het echtpaar werden daar ter plaatse gedoopt.³⁹⁶ Maar in 1752 kocht het echtpaar een huis te Groningen, gelegen aan de noordzijde van het Zuiderdiep, tussen de Pelster- en de Haddingestraat, nabij het 'Harderingestratenboogien'³⁹⁷ Onze wijnhandelaar vestigde zich weer te Groningen. Toen Focko het jaar daarop zijn zoon Hendrik liet dopen, woonde hij blijkens de inschrijving daarvan aan het Zuiderdiep. Dit huis verkocht hij in 1758³⁹⁸, na kort tevoren het aan de oostzijde daarvan staande pand te hebben aangekocht.³⁹⁹

Financieel zal het echtpaar Knijpinga-De Visser het niet voor de wind zijn gegaan. Na het overlijden van Focko bleek dat duidelijk bij de opmaking van de staat van baten en schulden; gerechtelijk moest in 1776 het huis aan het Zuiderdiep worden verkocht.⁴⁰⁰ De opbrengst was geheel onvoldoende om de schuldeisers te kunnen voldoen; vrijwel het gehele deficit kwam ten nadele van de erfgenamen van zijn zwager Van Wartum, die hem f 1.600 had geleend, en van zijn zoon Pieter wegens een borgtocht van f 550.⁴⁰¹

Focko en Pieternelleke Knijpinga-De Visser hadden nageslacht.⁴⁰²

2 **Siwerdina Knijpinga**, gd Groningen 17.9.1709, ovl Termunten⁴⁰³ 31.10.1744, otr Groningen 16.4.1729 **Bonno Tjaarts van Wartum**, gd Termunten 5.6.1702⁴⁰⁴, ovl vóór 26.3.1753⁴⁰⁵, advocaat⁴⁰⁶, 'contrarolleur', zoon van Pieter Reintjes en Martien Bonnes.⁴⁰⁷

Sywerdina Knijpinga werd lidmaat der hervormde gemeente te Groningen in december 1728 en is, met attestatie komende van Groningen, op 24.4.1729 ingeschreven te Termunten.

Het bruidspaar Van Wartum - Knijpinga sloot een contract van huwelijkse voorwaarden te Groningen op 14.4.1729⁴⁰⁸; scheiding van de door het echtpaar nageslagen goederen vond plaats op 28.10.1755.⁴⁰⁹

Tak Ac Vj

De grafzerk van Sywerdina Knijpinga vertoont de wapens: Rechts I, een halve adelaar; II, twee dwarsbalken waartussen een met pijlen van boven naar beneden schuinkruiselings doorstoken hart. Links drie rozen. Het grafvers luidt; Hier leidt en rust / haar emans lust / als lyk hier neer / als in dit graf / die raad en troost / den droeven gaf.⁴¹⁰

Uit dit huwelijk nageslacht.⁴¹¹

- 3 **Jacobus Knijpinga**, gd Groningen 3.5.1711, ovl Scheemda, bg aldaar 22.10.1756⁴¹², doctor in de rechten, advocaat te Scheemda, tr (1) Scheemda 1741⁴¹³ **Tja Tonnis**, gb Midwolda⁴¹⁴, ovl Scheemda, bg aldaar 28.8.1742⁴¹⁵, dochter van Tonnis Eppes (Ruisscher), landbouwer, en Weeje Epkes⁴¹⁶, weduwe van Geerdts Wigbolts en eerder van Claas Reynts⁴¹⁷; otr (2) Scheemda 22.9.1743 **Ida Harms**, ws gb te Bunde (O.Fr.)⁴¹⁸, dochter van Harm Eedes en Trijntje Jans; zij was weduwe van Hindrik Edzers en hertrouwd, Oude Pekela 4.1.1761, met Hindrik Wigbold Haykens, 'oud vaandrig van de Staat'.

Jacobus Knijpinga, als student ingeschreven aan de Groninger Hogeschool op 2.1.1728, promoveerde te Groningen 10.7.1733 in de rechten, op een proefschrift getiteld 'De inofficioso testamentø'. In juni 1734 werd hij lidmaat der hervormde gemeente aldaar.

Knijpinga was als advocaat te Scheemda werkzaam. Daar bezat hij een huis en tuin, op pastoriegrond, gelegen 'aan de strate', alsmede een 'aparte eigen tuin'. De inventaris van door hem nagelaten goederen⁴¹⁹ leert ons dat hij een kleine bibliotheek bijeen bracht, van zo'n veertig boeken, uiteraard meest juridische werken, waaronder zich, specifiek voor zijn Groningse advocatuur, een 'Corpus der Groninger regten' in quarto bevond. Maar ook 'Meijers Nederlandse historien' in octavo maakten deel uit van zijn bescheiden boekenschat, een werk, geschreven door zijn achterneef ds Hermannus Meijer, Trouwens, verrassend in deze ambiance, was de aanwezigheid van een 'Beschrijvinge van s'Hage, in quarto'. Zijn doctorsbul en dossiers van door hem behandelde rechtszaken herinneren eveneens aan Knijpinga's juridische opleiding en werkzaamheden. Tot de verdere goederen behoorden zilveren tafelbestek, in bescheiden aantal, en een gouden horloge.

Het echtpaar Knijpinga-Tonnis had een zoon Gerhardus, gd Scheemda 13.5.1752, welke ws jong is overleden.⁴²⁰

Handtekening - 13.2.1744
Op ware grootte!!
RAG ra Vjj5

Tak Ac Vj = Vk

4 Catharina Knijpinga, gd Groningen 24.7.1712, ovl wellicht na 1760⁴²¹, otr/tr Scheemda 2/23.6.1743, Frans (Louis) de Visser, gd Emden 30.1.1716, ovl wellicht na 1760⁴²², zoon van Pieter de Visser en Catharina de Lange.
Uit dit huwelijk nageslacht.⁴²³

Vk Johannes (Jannes) Meijer, gd Beerta 9.11.1690, ovl na 1759, landbouwer, tr Beerta 11.12.1718 Tiatien Rienkes, gd Beerta 31.7.1701, bg aldaar 21 .5.1762, dochter van Rienko Rients en Jeltie Holst.⁴²⁴

Jannes(Johannes) Meijer en Tiatien Renekes sloten een huwelijkscontract op 9.11.1718 te Nieuw Beerta.⁴²⁵ Jannes Meijer boerde te Nieuw Beerta en aanvankelijk goed naar het lijkt, hij kocht land bij⁴²⁶, maar na verloop van tijd kreeg hij kennelijk dusdanig met tegenslag, van welke aard ook, te kampen, dat dit eerst leidde tot het lenen van geld⁴²⁷, echter aldra ook tot publieke verkoop van land; verkocht werd 'bij brandender keersen uitdoen' op het Heeren Wijnhuis te Groningen plm 38½ deimt land te Nieuw Beerta, ongescheiden in een heerd van 66 deimt, gelegen tussen de Heerenweg (n) en de Heeresloot (z), een daarbij gelegen 'campe' van drie deimt, alsmede 5/12 part in de behuizing op genoemde plaats staande. Tezamen werd dit gegund voor een bod van f 8.460.⁴²⁸ In 1744 werd nog verkocht de vaste erfpacht van elf deimt land in 'Beerster Wippinge'.⁴²⁹

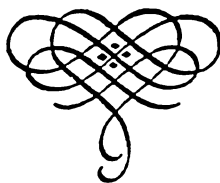
Later zouden er voor Jannes Meijer wellicht weer wat gunstiger, financieel minder benarde tijden aanbreken. Hij toch was voor een deel gerechtigd in de nalatenschap van zijn gefortuneerde oudoom dr Paulus van Oostbroeck⁴³⁰ en ook erfde hij van zijn dito neef en naamgenoot te Scheemda; die in 1759 overleed.⁴³¹

Kinderen uit het huwelijk van Jannes Meijer (Vk) en Tiatien Rienkes:

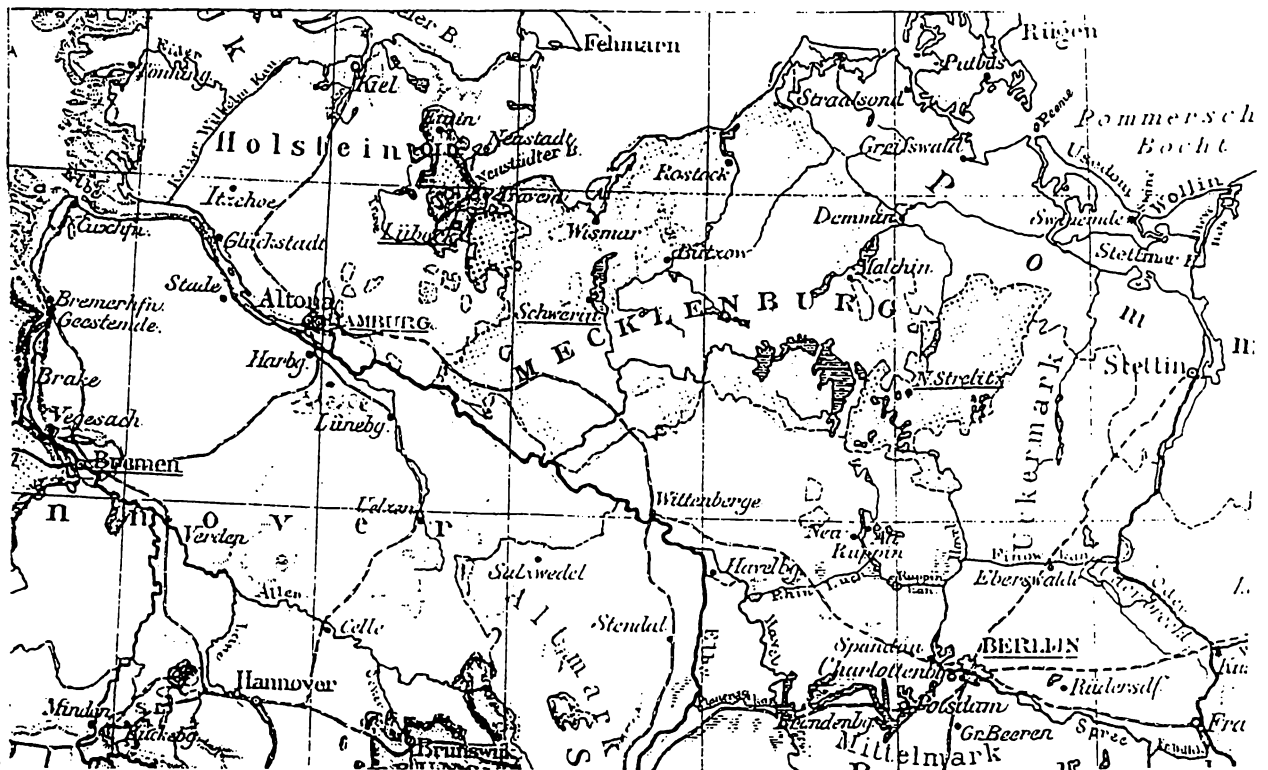
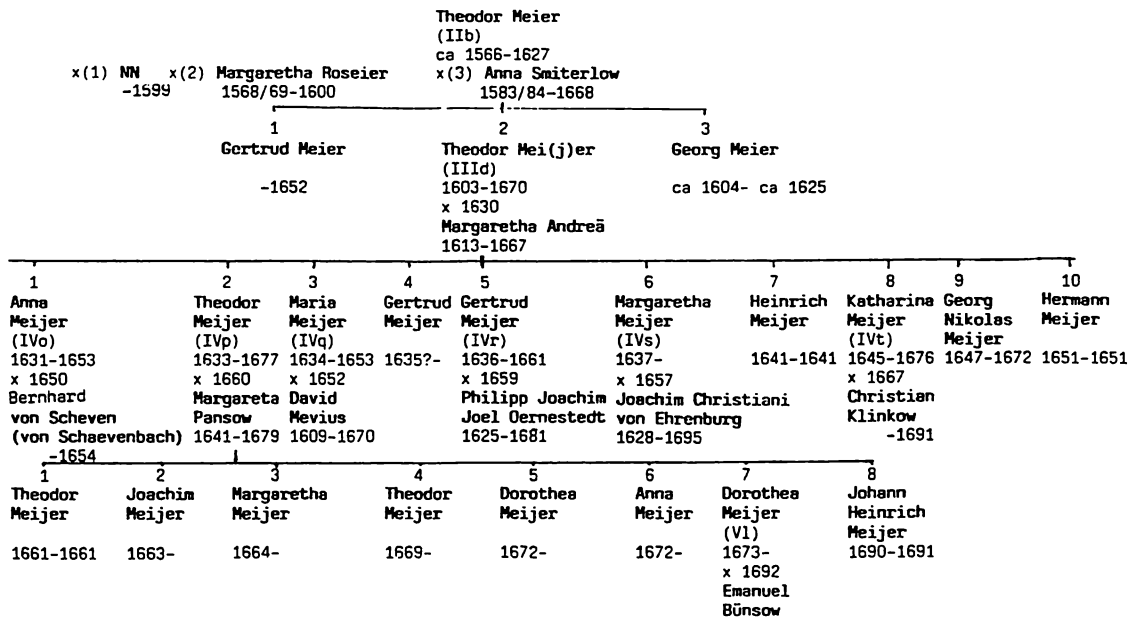
1 Sywerdina Meijer, gd Nieuw Beerta 23.11.1721.

2 Jeltje Meijer, gd Nieuw Beerta 18.2.1725.

Van één van beide dochters wordt nog melding gemaakt, zonder haar naam te noemen,⁴³² in een akte van 1.3.1742. Deze, toen nog levende, werd door mij niet meer in latere akten aangetroffen. Bekend is dat Jannes Meijer 'improles', zonder nageslacht, overleed.⁴³³

Overzicht van de samenstelling van Tak B

Vorpommern en Mecklenburg. 1897

Deel van de kaart van Duitsland
 Bos, Schoolatlas der geheele wereld.
 13e druk

Tak B IIb

IIb

Theodor(us) Meier, gb Werlte ws ca 1566, ovl 1627, dr in de rechten, advocaat, syndicus te Greifswald, raad van de hertog van Mecklenburg; eigenaar van 'Sommerfeld' tr (1) NN, ovl Greifswald 1599⁴³⁴; tr (2) Margaretha Roseier, gb 1568/69, ovl Greifswald 11.3.1600, dochter van Georg Roseier⁴³⁵; tr (3) Anna Smiterlow, gb 1583/84, ovl Stralsund 3/4.5.1668⁴³⁶, dochter van Georg Smiterlow, rechtsgeleerde, raadsheer van Stralsund, 'Erbgesessen auf Sommerfeld', en Anna Moritz.

Terwijl zijn broer Hermann voor zijn theologische studie de universiteit van Helmstedt bezocht, trok Theodor Meier voor zijn juridische opleiding verder weg, naar Rostock in het hertogdom Mecklenburg. Het bleek me niet dat reeds eerder een lid van de Werlter familie Meier daar had gestudeerd, mogelijk werd de keuze van Theodor beïnvloed doordat reeds Johannes Nacke - als student te Rostock ingeschreven op 17.5.1522 en afkomstig uit Lönningen in Westfalen, vermoedelijk een oom van Theodors moeder of misschien wel zijn grootvader - daar had gestudeerd. Deze Johannes komt me voor dezelfde te zijn als de latere pastor of vicecureet van die naam, waarvan bekend is dat hij in 1650 te Lönningen reeds langere tijd fungeerde.⁴³⁷

Door deze keuze van universiteit begaf Theodor Meier zich naar een heel ander deel van Duitsland en wat niet te voorzien was, voor hem zou dit er toe leiden dat hij in Voorpommeren zijn werkkring zou vinden en dat zijn nageslacht daar goeddeels bleef wonen.

Mecklenburg en Voorpommeren waren van het einde der vijfde eeuw tot in het begin der zesde eeuw door Germanen bevolkt geraakt, maar in de tijd van de Volksverhuizing namen Slavische volksstammen hun plaats in. Pas na 1160, toen Hendrik de Leeuw, van Saksen, de Slavische Obobriten had verslagen, zou de germanisering van Mecklenburg door middel van Duitse kolonisten beginnen en pas toen gelukte het het Christendom voorgoed in te voeren. De Slavische bevolking, gewoonlijk met de meerdere stammen omvattende benaming Wenden aangeduid, waren door de oorlog zo zeer verzwakt, dat ze allengs weken voor de immigranten - vooral uit Westfalen, de 'Lage Landen' en Oostsaksen herkomstig - waardoor hun streken rond 1300 geheel verduitsd geraakten.⁴³⁸

De laatste Slavische hertog Pribislaw (1167-1178) liet zich dopen en werd leenman van de Saksers; van hem stamt de hertogelijke familie, die tot 1918 regeerde, af. Het zou keizer Karel IV zijn die het land 'reichsunmittelbar' maakte, d.w.z. dat het alleen van het rijkshoofd afhankelijk was.

De invoering van het lutherse geloof vond in 1549 plaats. Voor Voorpommeren verliep deze gehele ontwikkeling min of meer analoog, zij het dan dat daar de verduitsing ongeveer vijftig jaar later tot stand kwam.

Rostock, op de linkeroever van de Warnow gelegen, 12 km. vanaf de Oostzee, is ontstaan uit een nederzetting bij een Wendenburcht, die in 1160 door Denen werd

Tak B IIb

verwoest, tien jaar later echter door de bovengenoemde Pritislaw, vorst der Obobritten, hersteld. Rostock ontving in 1218 Lubecks-stadsrecht, behoorde vanaf 1323 tot Mecklenburg en was één der voornaamste hanzesteden. Haar universiteit, in 1418 gesticht, was de eerste in Noordduitsland.⁴³⁹

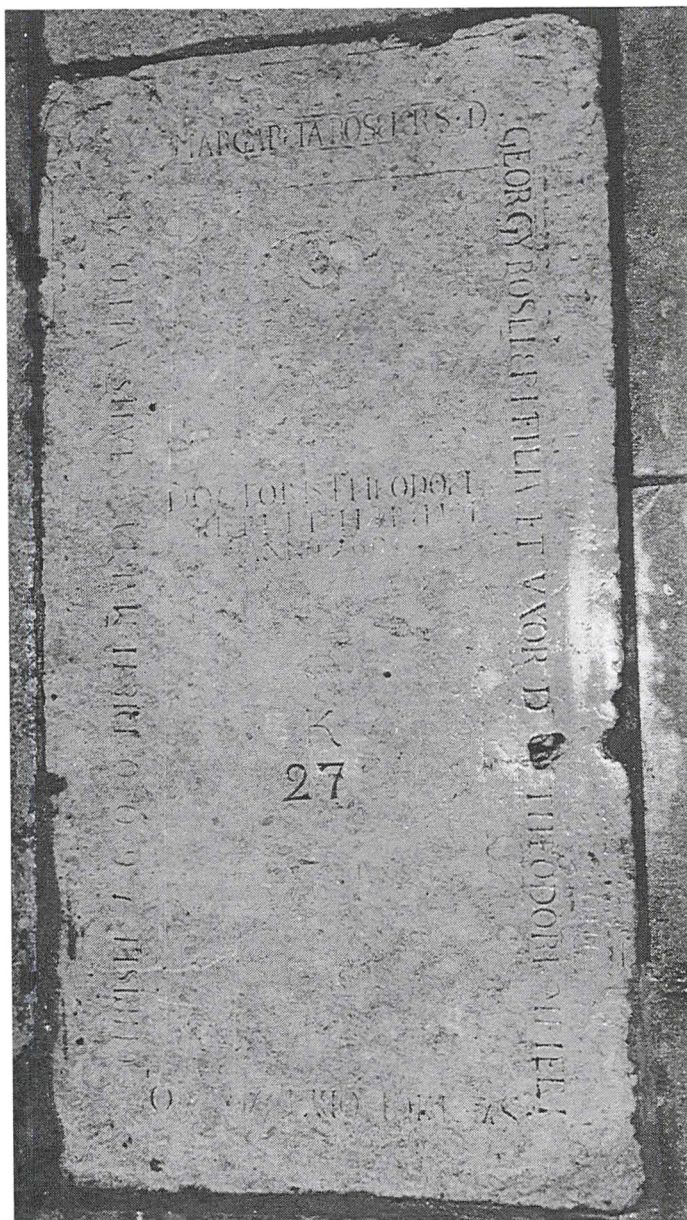
MARGARETA ROSEIERS D.

CHRISTI 1600 DIE II MARTY AETATIS VERO 31

DOCTORIS THEODORI
MEIERI ET HAEREDUM
ANNO 1606

SYNDICI OBYT ANNO

GEORGY ROSEIERI FILIA ET D THEODORI MEIERI

Grafzerk van Margaretha Roseier
in de St. Marien te Greifswald
lengte 228 cm breedte 122 cm

Tak B I Ib

Grafsteen in de Marienkirche te Greifswald. 1995

met afschrift van het opschrift en
het detail van de steen waar zich eens het wapen Meier bevond

Volgens dr Theodor Pyl (Geschichte der Greifswalder Kirchen, dl I/587, 1885) luidde het randschrift: 'Margareta Roseiers, Georgij Roseieri filia, et uxo Doctoris Meieri, Syndici, obiit anno Christi 1600, die II Martij, aetatis vero 31'. Op de plaats waar Pyl 'Doctoris' las, is de steen thans beschadigd, slechts de D is nog aanwezig; de open ruimte daaropvolgend lijkt me volgens de foto te klein, dan dat daar 'Doctoris', in zijn geheel, zou hebben gestaan. Of die beschadiging er ook al was in Pyls tijd en dat hij meende te moeten aanvullen met 'octoris'?

Het wapen der familie Meier op de zerk moet toen nog duidelijk zichtbaar zijn geweest, het wordt door Pyl beschreven als: 'ein Blumenkranz im Schilde und auf dem Helm, in einem Oval'. Thans valt nog slechts de plaats waar het zich bevond aan te wijzen, op het bovenste gedeelte, boven de middentekst.

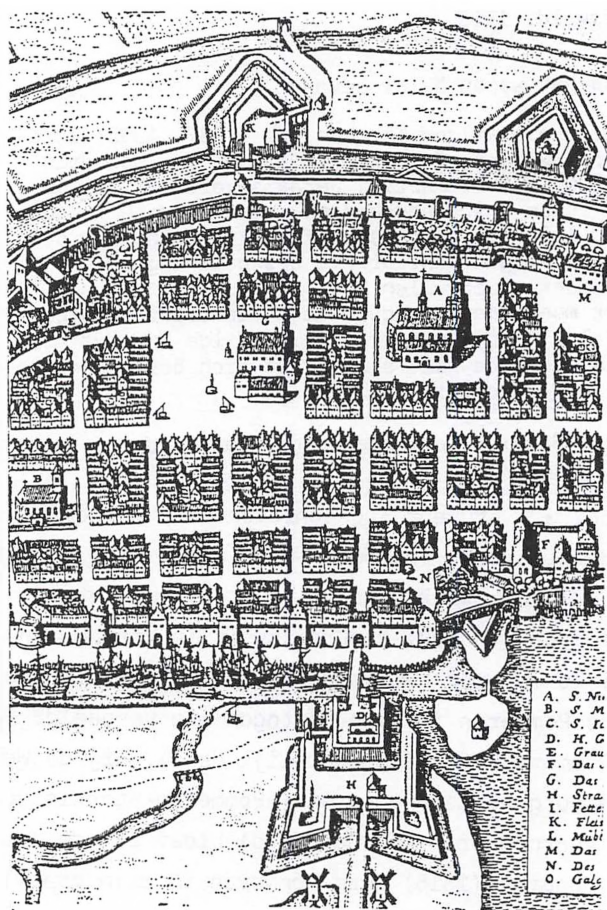
Tegenwoordig ligt de zerk van Margareta Roseier verborgen onder een brede en zware kokosloper.

Theodor Meier, in mei 1585 te Rostock als student ingeschreven, als Theodorus Meier met de herkomst-aanduiding 'Hemlingius', voltooide zijn studie in 1590 met een promotie tot doctor juris. Te Rostock werkte hij bij het Hofgericht⁴⁴⁰, totdat hij op 11.8.1595 benoemd werd tot syndicus te Greifswald in Vorpommern-Wolgast.⁴⁴¹ Ter verduidelijking lijkt me hier het volgende noodzakelijk: In het begin van de Nieuwe Geschiedenis was Pommeren in twee hertogdommen verdeeld: Pommeren-Wolgast (westelijk deel) en Pommeren-Stettin (oostelijk deel). Bij de Westfaalse vrede (1648) verwierf Brandenburg Achter-Pommeren (=Pommeren-Stettin zonder de belangrijke Odermond), de rest, Voorpommeren met Odermond) bleef aan de Zweden, waarover later meer. Bij het Weens Congres (1815) kwam Pommeren in zijn geheel in Pruisens bezit.⁴⁴² - Als stadssyndicus zou het Theodor Meiers taak zijn als rechtskundig adviseur en advocaat de stedelijke belangen op diplomatieke wijze te behartigen.

Greifswald, dicht bij zee gelegen aan het riviertje de Ryck, was een hanzestad, behoorde echter wel tot de geringste van de aangesloten steden. Toen Theodor op weg naar zijn nieuwe werk Greifswald vóór zich zag liggen, zal hem allicht niet zijn ontgaan, hoe verwaarloosd de stadsmuur er uit zag, ja enige delen waren zelfs ingestort; de wallen, onderkomen, bleken gebruikt te worden als kooltuinen of dienden koeien tot weide, de grachten waren onverzorgd. En de stadspoort binnengereden, zag hij hoe slecht onderhouden de straten waren. Kenmerkend voor Greifswald was dat hier, in tegenstelling tot andere hanzesteden, veel minder 'Giebelhäuser' waren met hun hoogopgaande puntgevel. - Voor Theodor Meier zou in de stad een ambts-woning wachten.

Toch arriveerde onze nieuw-benoemde syndicus in een periode, zij het slechts van luttele jaren, van opbloei, in welke tijd een nieuw gebouw voor de in 1456 door de burgerij gestichte universiteit verrees, het 'Collegium' (1596)⁴⁴³, dat als één der twee mooiste academiegebouwen in Duitsland bekend stond. De stad stelde evenwel het raadhuis ter beschikking van de universiteit, voor feestelijkheden, maar ook voor disputaties en promoties.⁴⁴⁴

Tak B IIb

Vogelvluchtkaart van Greifswald. Rond 1650
Gedeelte
Matthaeus Merian, gravure

A St. Nicolaaskerk
B St. Mariakerk
G Raadhuis
M Kollegium (universiteit)

A. S. Ni.
B. S. M.
C. S. H.
D. H. G.
E. Graue
F. Das.
G. Das.
H. Stra.
I. Felte.
K. Fluss.
L. Markt.
M. Das.
N. Das.
O. Galt.

Burgers hadden zich, in voorafgaande tijd, in vele Duitse steden afgezet tegen de rigide orde van de middeleeuwse maatschappijvorm, daar ontstonden door revolutionaire acties of langs de weg der evolutie modernere verhoudingen. Greifswald had daaraan goeddeels voorbij geleefd. Wel bevond de Greifswalder gemeenschap zich op een maatschappelijke grond van vulcanische aard, onzeker door de onlustgevoelens van velen wegens de bestaande toestanden. Theodor Meier zou meemaken, hoe strijdpunten in 1604 aanleiding gaven tot de sinds lang verwachte explosie van het onbehagen der burgerij. De veelheid en de verstrengeling van de aspecten daarvan maken het me onmogelijk hier een kort gedocumenteerd verslag te geven van wat zich afspeelde. Mijn aandacht zal zoveel mogelijk beperkt moeten blijven tot het schetsen van de rol van onze syndicus op dit strijdtoneel gespeeld.

Aan wantoestanden was er naar veler mening in Greifswald geen gebrek! De stadsrekeningen bevonden zich in een heilloze verwarring, gesjoemeld werd er ten voordele van de raadsleden en hun familie, gelden door nieuwe burgers betaald, waren vaak niet verantwoord, onkostenvergoedingen voor afgezanten naar de hanzevergaderingen opgevoerd, inkomsten van hospitalen leken niet ten behoeve van de armen te zijn aangewend. We merkten reeds op de verwaarlozing van de muren, het wangebruik - uiteraard ten gunste van raadsheren en stadsdienaren - van wallen, het slechte on-

Tak B IIb

derhoud der straten. De Ryck verzandde jaar in,jaar uit, delen van de oevers verzakten. Greifswald was grootgrondbezitter, bezat rond 1600 omstreeks 12.700 ha.; daarbij werd het 'bauernlegen' ⁴⁴⁵ toegepast: boeren werd, niet lettend op hun erfelijk recht, de pacht opgezegd, zodat vervolgens hun vrijgekomen land kon worden samengetrokken in voordeliger te bewerken grote stukken en aldus weer uitgegeven, waarbij de voorkeur uitging naar Hollandse kolonisten.⁴⁴⁶

Aanleiding tot een heftige twist zou geven het voornemen van de 17-jarige vorst (Philipp Julius 1592-1625) om zich te laten huldigen; dit op aandrang van het Hof te Wolgast. Het leek de raad van Greifswald een te grote financiële belasting, zij beweerden dat de stadskas leeg was, terwijl de burgerij niet van zins was daarvoor een extra belasting op te brengen. Daarbij kwam dat een minderjarige geen rechtshandelingen kon verrichten, waardoor Philipp Julius bij zijn inhuldiging niet zoals de vorst placht te doen de stadsprivileges zou kunnen bevestigen. Voor dit laatste probleem leek de oplossing hierin te bestaan, dat Philipp Julius aan zijn oom en vöögð, de hertog van Pommeren-Stettin, tevoren toestemming moest vragen deze handeling te mogen verrichten. ⁴⁴⁷

De jonge vorst was hierdoor al in een minder prettige stemming, toen hij voor de plechtigheid naar Greifswald kwam. Hij moest zich daarbij nog op het stadhuis laten welgevalen, dat de syndicus Meier op droge toon mededeelde, dat de stad natuurlijk niet gehouden was aan de af te leggen eed, indien de hertog zijn beloften niet nakwam. - Nota bene hij, die zich voelde als erfvorst bij de genade Gods, die toch voorzeker geen gekozen heer was!

Intussen had zich al een spraakmakend incident voorgedaan. Op een ochtend bleek aan de schandpaal op de Vismarkt een schimpschrift te zijn aangeplakt. Dit met de bedoeling de raad te hekelen en speciaal dr Meier wegens een door hem gevoerd proces. Koopman Caspar Bünsow kon niet nalaten zijn plezier daarover luid in het openbaar te tonen. Een optreden dat, gelet op de 'aard van Westfalen', wel moest leiden tot een proces wegens belediging. Dit geval zou een opmerkelijke, omvangrijke nasleep hebben.

Door het ongenoegen in de stad had zich een oppositie-partij gevormd, met als doel het tegengaan van wanbeheer, baatzucht en de gunstelingen-bevoordeling van de raad en haar clique. Daarbij kwam de leiding al spoedig te liggen bij de gilden van de groothandelaren op Bergen en Schonen, de 'Bergenfahrer- und Schonenfahrer-kompagnien', welke de rijkste in de stad waren. Er werd geüsbateerd, vruchteloos onderhandeld en nota's gewisseld, waarbij de stukken van de kant van de raad opvielen door hun polemisch karakter, hun hatelijkheid en spot. Overigens werd de raad gewaarschuwd tegen Meiers influisteringen, en onze syndicus wist zich zelf in de stad uitgemaakt voor Lästermaul en Lügenmaul, voor Westfaalse schelm. De oppositie geraakte zozeer gebeten op Meier, dat deze zich bedreigd voelde en nooit zonder zijn schrijver, gewapend met twee geweren, over straat ging. Ten slotte legde de oppositie-partij, zoals ze reeds bedreigd had te doen, de zaken voor aan de hertog.

Tak B IIb

Zo zat dan Philipp Julius op 10 januari 1604, in het raadhuis van Greifswald, de eerste samenkomst voor.⁴⁴⁸ Het was voornamelijk burgemeester Smiterlow die de kwesties uiteenzette. De volgende dag richtte de hertog zich in het bijzonder tot hem en dr Meier. Gesproken werd er over het stedelijk grondeigendom en de stadswerken, 'das Bauwesen'. De dag daarop leidde men de hertog door de stad, vond er een oculaire inspectie plaats in verband met de geuite klachten van de oppositie. 's Middags kwam het tot harde woorden, de hertog sprak zeer direct tegen Smiterlow en Meier, raakte in woede, had het over 'Hondsföttereij', hield ze voor schelmen, wilde de waarheid horen. De hertog gaf vooral uiting aan zijn verontwaardiging over de door de raad gevolgde wijze van appelleren, waarbij aan het Wolgaster Hofgericht voorbij werd gegaan. Philipp Julius tierde op een verschrikkelijke manier, dreigde met het doorhakken en afhakken van koppen, wanneer men hem zou tegenwerken en misleiden - hij toonde uitdagend zijn dolk. Daarbij kreeg Meier te horen: 'Ihr kleiner Hundsfoth, Ihr seid ein Jurist oder was Ihr wollt. Ihr sollt das Appelliren nachlassen oder ich will Euch verfolgen, dass es Euch übel bekommen soll'. Deze wijze van optreden waren de burgemeesters van Greifswald sinds eeuwen niet gewend, en zeker niet de bejaarde, rijke graanhandelaar, de machtige burgemeester Nicolaus Smiterlow, wiens voorouders reeds in de 15e eeuw in de raad van

Markt te Greifswald. Rond 1839
Rossmässler, gravure

In het midden het raadhuis, aan de westzijde van de markt,
op de achtergrond de St.Nicolaaskerk

Tal B I Ib

Stralsund en Greifswald hadden plaats genomen.⁴⁴⁹ Bovendien was er steeds, sinds de 15e eeuw, een goede verstandhouding geweest tussen de hertogen en de Smiterlows. Zo groot was Nicolaus Smiterlows macht en invloed, dat het volk sprak van de 'Smiterlowscher Rat'. Maar de schrik zat er bij hem nu geducht in!

Voorwaar, Philipp Julius was een jonge driftkop, die ongeremd zijn woede had ontladen. Over het karakter van deze, toen 18-jarige, vorst kan gezegd worden, dat hij slechte eigenschappen bezat, die zijn moeder - zijn vader was reeds jaren dood - nooit had geprobeerd tegen te gaan. Hij trad tyranniek op, leefde op veel te grote voet, was geneigd tot onmatig gebruik van alcohol en zoals we reeds opmerkten, opvliegend van aard.⁴⁵⁰ Ook heette het onder het volk dat hij zich niet keerde tegen wreedheid, ja onschuldig-bevonden heksen liet martelen.⁴⁵¹ Meier, die in derde echt gehuwd was met een dochter van de Stralsunder raadsheer Georg Smiterlow en daardoor verwant aan burgemeester Nicolaus Smiterlow, stond bekend om zijn zucht gelijk te willen hebben en als proceszuchtig van aard, getuige de vele processen die hij, soms om onbelangrijke redenen, begonnen was.

De volgende dag liet Smiterlow zich bij de hertog excuseren, hij kon wegens ziekte, zoals het heette, niet komen. De werkelijkheid was anders, Smiterlow had paard en wagen laten komen en was in allerijl gevlucht, richting Stralsund. Op last van de hertog werden nu registers van de rekenmeesters opgevraagd. De macht van de raad begon te wankelen. Al spoedig gaven de heren de strijd op. Maar niet aldus Meier, hij hield stand. Terwijl de man geen steun kon verwachten van de stilzwijgende raad in koele afwachting, kon hij van de oppositie slechts hatelijke opmerkingen aanhoren. Nu toonde hij de positieve zijden van zijn karakter, hij week niet voor bedreiging en verdedigde zich op gematigde wijze, manmoedig en oprecht. In dié mate, dat de leider van de oppositie niet kon nalaten, half spottend, half bewonderend te spreken van 'der standhafte Syndikus', de standvaste syndicus.⁴⁵²

Toch werd duidelijk dat Meier zijn ontslag kon verwachten, en zulks geschiedde ook al spoedig.^{452*} Of beide partijen, toen zij elkaar de hand schudden en beloofden zich te verzoenen, dit werkelijk in alle oprechtheid deden, is een andere vraag; bespreking daarvan valt buiten ons bestek, wij dienen ons te bepalen tot Theodor Meiers verdere levensloop.

Tot ergernis van de oppositie bleef Meier als beëdigd advocaat zijn praktijk in Greifswald voortzetten. Burgemeester Smiterlow zag men al spoedig weer in de stad en ook andere raadsleden, in functie, zochten opnieuw contact met dr Meier, zij vormden wederom een groep van gelijkgezinden.

Voor Meier bracht het jaar 1606 een eervolle betrekking, de benoeming op Johannes Baptista als raad bij het Mecklenburger hof; hij zou betrokken worden bij 'Kammergerichts-, Kommisions-, Grenz- und allen anderen vorfallenden Sachen'⁴⁵³ werd aldus ingeschakeld bij aangelegenheden van verschillende aard. In 1615 benoemde hertog Adolf Friedrich van Mecklenburg-Schwerin hem als 'Rat aus dem Hause'.⁴⁵⁴

Tak B IIb

Theodor had aan de Mecklenburgse universiteit Rostock gestudeerd, er zijn doctors-bul ontvangen, redenen, naar me lijkt, waarom hij als 'Auslander' toch voor deze functie was gekozen, een ambt dat ook aan andere Duitse vorstenhoven in die eeuwen voorkwam. Als zodanig behoefde hij niet bij het hof aanwezig te zijn, maar in bijzondere gevallen zou hij zijn advies moeten geven - hetzij schriftelijk, hetzij door over te komen -, zou eventueel als advocaat in processen dienen op te treden of de belangen van de vorst behartigen door hem te vertegenwoordigen op vergaderingen van de Kreissteden, Land- en Rijksdagen.

Uit 1618 is nog een door Meier ondertekende kwitantie bewaard gebleven.⁴⁵⁵ Later moet onze oud-syndicus naar Stralsund zijn verhuisd, vermoedelijk omstreeks 1625. Althans uit die tijd rest nog een rekest, gericht aan de raad, waarin hij zich beklagt over het feit dat men hem in Greifswald bij zijn vertrek decima, tienden, van zijn boeken en huisraad wilde laten betalen. Volgens hem ten onrechte, daar hij ter plaatse als syndicus en advocaat had gewerkt, geen burger van Greifswald was geweest noch daar handel had gedreven of nering gedaan, en derhalve geen recht van exue verschuldigd was.⁴⁵⁶

Van Stralsund was zijn derde vrouw afkomstig. Van haar in 1600 overleden ouders erfde Anna Smiterlow een huis in deze stad en een op enige afstand ervan gelegen landgoed, 'Sommerfeld' geheten⁴⁵⁷, zodat Theodor Meier zich 'Erfgesessen auf Sommerfeld' kon noemen. Mogelijk lag in dit bezit, waarover later meer, de reden dat het echtpaar, vermoedelijk kort vóór of in 1625, naar Stralsund verhuisde. Daar zou dr Theodor, die in zijn laatste jaren in de stadspolitiek aan de zijde van de hertog stond⁴⁵⁸, in 1627 overlijden. Anna Smiterlow bereikte de leeftijd van 84 jaar; ter gelegenheid van haar plechtige begrafenis op 8 mei 1668 verscheen een kleine bundel rouwdichten, samengesteld uit bijdragen van vrienden.⁴⁵⁹

Kinderen uit het huwelijk(3) van Theodorus Meijer(IIb) en Anna Smiterlow:

- 1 Gertrud Meier, ovl Stralsund 3.9. 1652. Dat Gertrud de oudste der kinderen uit bovenbedoeld huwelijk was, valt af te leiden uit haar plaats in Dinnies' genealogie Meijer.
- 2 Theodor Meier, zie IIIId.
- 3 Georg Meier [1604?-ca 1625?]. Het matrikel van de Greifswalder universiteit vermeldt op 14.6.1620 de inschrijving van Theodorus en Georgius Meier, in deze niet-alfabetische volgorde. Voor identiek met laatstgenoemde houd ik de gelijknamige student, die zich in 1625 aanmeldt bij de academie van Jena en meedeelt afkomstig te zijn van Greifswald in Pommeren. Het komt me verder voor dat genoemde Georg en Theodor broers waren, zoons van dr Theodor Meier en diens derde vrouw, Anna S(ch)miterlow, en dat deze Georg genoemd was naar Anna's vader, Georg Smiterlow. Georg zal de jongere van beiden geweest zijn, dat volgt m.i. logisch uit de volgorde der namen bij de inschrijving in Greifswald.
Na 1625 is me van Georg niets meer bekend, vermoedelijk heeft hij niet lang meer geleefd, anders zou er wel iets door Dinnies in zijn genealogie Meijer over hem zijn meegedeeld.

Tak B IIIId (Stralsund)

Financiële belangen, zoals de nabije ligging van het landgoed Sommerfeld, had het gezin van dr Theodor Meier allicht gebracht tot vestiging in Stralsund; volgende generaties zouden daar blijven. Daarom lijkt me hier een, zij het uiterst beknopte beschrijving van de nieuwe coulissen op haar plaats.

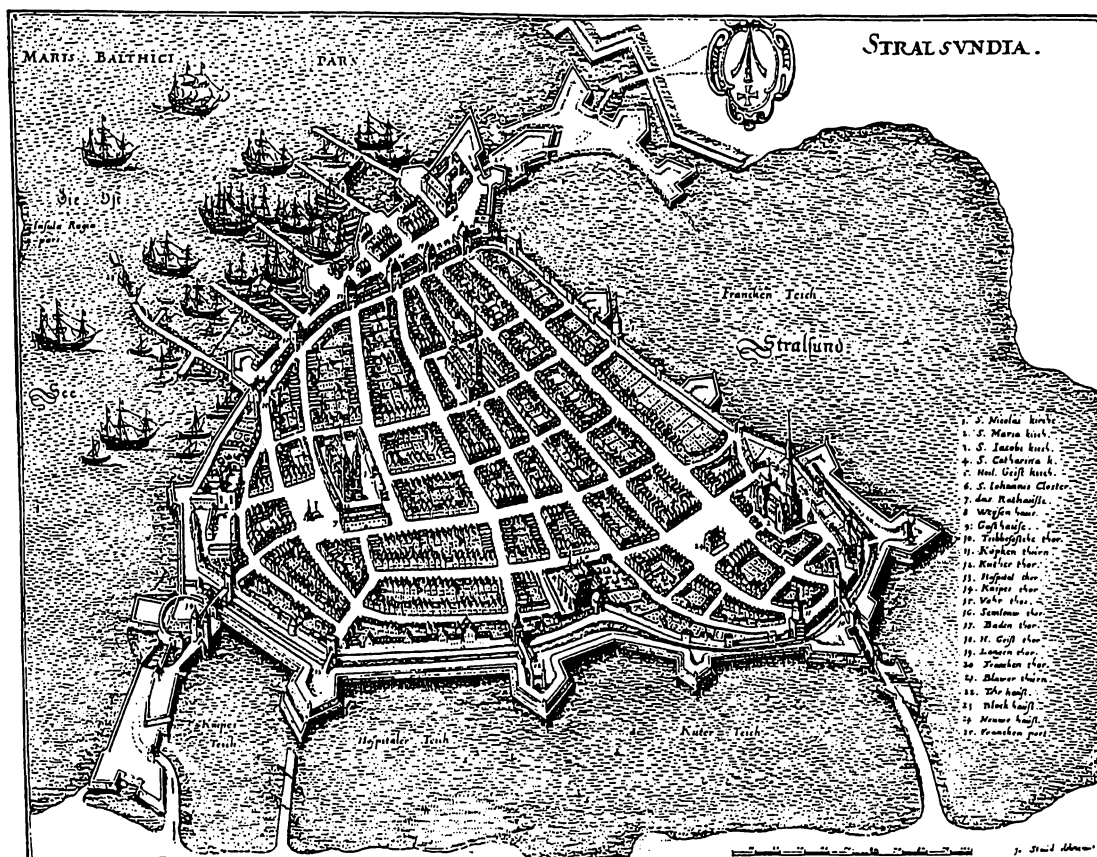
Stralsund, zeezijde. 1628.

Schilderij

Stralsund kreeg in 1234 van de vorst van Rügen stadsrecht, naar Lübecks voorbeeld; haar raadhuis dateert in opzet van 1316.

Haar ontstaan dankte de stad - oudtijds Strelasund geheten - aan haar gunstige ligging aan de Oresund; ze lag geheel omgeven door water, slechts door dammen met het vasteland verbonden. Eens hadden Duitse kolonisten vanuit het Rijngebied en Westfalen in deze streek Slavische vissersdorpjes en boerenwoongemeenschappen aangetroffen. De nederzetting van de Duitsers groeide snel uit tot een plaats van betekenis, zodat Stralsund in 1258 lid werd van de Hanze en het eertijds na Lübeck de belangrijkste hanzestad was. Stralsunds haven bleek, bij de toenemende grootte van de zeeschepen op den duur, meer en meer ongeschikt te zijn, waardoor handel, rederij en scheepsbouw in betekenis achteruit gingen.⁴⁶⁰ Wanneer dr Theodor Meier zich omstreeks 1625 in Stralsund vestigt, telt de stad ca 14. à 15.000 inwoners en wordt zij geregeerd door leden van een aantal gefortuneerde families, die sterk onderling zijn verzwagerd, zelfs zo dat de burgerij met verbittering sprak over de 'Schwiegerrat'. Vanouds was het traditie dat slechts leden van het gilde der vermogende lakenhandelaars (Gewandschneiderkompagnie) als lid tot de raad konden toetreden; sinds het eind der 16e eeuw stond dit ook open voor de brouwers. Tezamen vormden zij als het ware een 'Geburtsstand'.⁴⁶¹ Dit bracht met zich mee middeleeuwse toestanden op maatschappelijk gebied, misstanden, zoals we reeds in Greifswald aantreffen. Brede lagen der bevolking lieten meer en meer hun ergernis daarover blijken, het gaf ten slotte rijke burgers en de geestelijkheid aanleiding tot verzet.

Tak B IIIId (Stralsund)

Stralsund in vogelvlucht. ca 1630.
gravure van Matthaeus Merian

Ook hier zou hertog Philipp Julius, die zich mee zelf door de stad voelde te kort gedaan, bij deze spanningen worden betrokken, om te komen tot een oplossing. Met 248 man, waarvan 80 te paard, trok hij Stralsund binnen. Wat een kosten voor de stad! Want het behoorde tot de rechten van de hertog dat hij vrij bleef van verblijfkosten. Hij liet op het raadhuis de onjuiste handelingen ten aanzien van de landsheer en burgerij gepleegd voorlezen, een commissie werd benoemd om te bemiddelen. De taak van deze commissie was voorwaar moeilijk: rekenboeken waren verdwenen. Mismanagement kon duidelijk worden vastgesteld. Dit leidde ertoe dat de stad voortaan toezicht kreeg op haar financiële administratie en met de hertog werd in 1615 een 'Erbvertrag' gesloten, waarbij de verhouding van de stad tot de hertog werd omschreven. En zo was dan de spanning van de kerk, zoals een decennium eerder min of meer het geval was geweest in Greifswald.⁴⁶²

Dat de opstand van het volk nu was afgewend, hing ook samen met de krachtige opbloei van de zeehandel in deze tijd. In 1618 bereikte de haven een hoogtepunt van in- en uitvaren van zeeschepen, tweehonderd in getal, en dat ondanks de machtige concurrentie van de Nederlanders in de Oostzee.⁴⁶³

Maar krijgsgevaar kwam in de jaren 1625/26 reeds dichterbij. De keizerlijke bevelhebber Von Arnim kreeg in 1627 het bevel met troepen naar Pommeren te trekken. En

Tak B IIIId (Stralsund)

ofschoon ze zich goed keizerlijk hadden opgesteld moesten o.m. Rügen en Greifswald inkwartiering toestaan; Von Arnims binnentrekken had geen weerstand opgewekt. Met Stralsund liep het anders, hier kwamen de bevelhebbers der keizerlijke troepen en de stad met elkaar in botsing, de Stralsunders waren geenszins van plan de macht over hun eigen stad geheel af te staan. Nog bood Von Arnim aan de legering van garnizoenen af te kopen tegen 150.000 Reichsthaler, maar in begin 1628 wilde de veldheer Wallenstein niet langer duchten dat Stralsund invalspoort voor de vijand zou worden. Want daar leek het op, Gustaaf Adolf was erop uit expansie voor zijn rijk te zoeken in de Baltische landen, in Polen en Pruisen, keek allicht naar Stralsund met begerige ogen. Zo gaf de Friedländer bevel troepen gereed te houden voor de opmars en op 16 mei begon Von Arnim met de beschieting. ⁴⁶⁴

Hoe dapper de stad zich ook trachtte te verdedigen, zonder hulp zouden de Stralsunders zich beslist niet kunnen redden; er was gebrek aan munitie en aan ervaren manschappen. Redding kwam doordat de Deense koning ruim 2.600 militairen zond en koning Gustaaf Adolf bood hulp, evenwel op een minder gewenste voorwaarde, een verbond met Zweden, een 'eeuwigdurende alliantie'. Daarop meende de raad niet in te kunnen gaan, hoe benard de situatie ook was. Na harde besprekingen werd de duur van het verbond nu op twintig jaar gesteld, een regeling waarin de partijen elkaar konden vinden. Vervolgens werd in details de militair-gerechtelijke positie van de Zweedse troepen in Stralsund geregeld.

Steeds zwaardere verliezen, en daarbij de slagregens, maakten de positie van Wallenstein onhoudbaar, hij vertrok op 15 juli naar zijn hof in Güstrow.

De volgende dag, terwijl nog vele manschappen, door de Zweden aangevoerd, de stadspoort binnentrokken, met een grote voorraad buskruit, brak Von Arnim het beleg op. ⁴⁶⁵

Het alliantie-verdrag tussen Zweden en Stralsund gesloten behoort tot de belangrijkste politieke gebeurtenissen uit de Dertigjarige Oorlog. Het maakte deze Pommerse stad, zoals over een paar jaar zou blijken, tot een bruggenhoofd voor de Zweedse legermacht, een geheel leger van 13.000 man sterk. Decennia lang zou Stralsund een vaste landingsbasis blijven voor Zweedse strijdkrachten. ⁴⁶⁶

Dat de stad een trefpunt was geworden voor anti-Habsburgse strijders, zou haar vrijheid noch economische situatie verbeteren. De slechte staat van haar financiën bracht de Zweedse koning ertoe, landgoederen die aan de overheid behoorden aan rijke burgers te verkopen; één der kopers, Johan von Scheven, zullen we later in de genealogie aantreffen. ⁴⁶⁷

Hoewel Stralsund aanvankelijk dus povere jaren doormaakte - we hoorden reeds hoe moeizaam zelfs Theodor Meier, bepaald niet tot een onvermogen familie behorende - geld kon lenen om zijn neef Hermann (Tak Aa IIIa) uit de macht van de Mecklenburgse hertog te bevrijden.

Hoezeer de stad ook te lijden had gehad onder de belegering en daarna, in 1629, van de pest, de economische situatie herstelde zich hier en men krijgt de in-

Tak B IIIId (Stralsund)

druk dat althans voor bepaalde personen het leven weer voorspoedig was als tevoren; handel, rederij en scheepvaart vormden als vanouds de grondslag van het bestaan der bevolking.⁴⁶⁸

Na 1630 gingen de naar de stad gevluchte boeren terug. Het platteland had veel geleden en zou veel te verduren krijgen door de voortdurende aanwezigheid van soldaten, of het nu vijandelijke of 'bevriende' waren. Plundering, moord, marteling, verkrachting, alle plagen die een oorlogstoestand maar met zich kon brengen, kregen de dorpingen te verduren. Voorpommeren zou uiteraard niet alleen daaronder lijden. Gedurende de Dertigjarige Oorlog was in menig oord of deel van Duitsland de toestand schrikbarend. Het verlies aan mensen was enorm. Voor de landelijke bevolking in haar geheel wordt het dan wel op 80 à 90% geschat; voor steden en versterkte plaatsen was er een doorsnee-verlies van een derde; daarbij moet erop worden gewezen dat steden 'aanwas' kregen door de velen die daar hun heil zochten. Maar de nog steeds zo bekende, beruchte inname van Maagdenburg door de keizerlijke troepen in 1631 bracht daar het aantal inwoners 'in een klap' terug van 30.000 op 2.500. Voor West-Duitsland lag een en ander wat gunstiger.⁴⁶⁹ Zo deed deze krijg Duitsland terugzinken van een eens zowel economisch als cultureel leidend gebied van Europa tot een achtergebleven samenleving, die zich niet meer kon meten met Frankrijk, Engeland en de Nederlanden.⁴⁷⁰

De raad van Stralsund ontwikkelde na het beleg een intensieve buitenlandse politiek, men wilde de onafhankelijke positie, die de stad eens had, herstellen. Stralsund bleef bij haar verdrag met de Zweden, ging in 1636 niet in op de meer dan dringende uitnodiging van de keizer om zich weer onder zijn heerschappij te begeven, sprak zich aldus zeer nadrukkelijk tegen de keizer uit.⁴⁷¹ Voor het eerst na twaalf jaar namen Stralsunder afgevaardigden in 1642 weer deel aan de Pommerse landdag. Zelfs zag de raad van Stralsund na veel geharrewar kans de stad officieel te laten deelnemen aan de vredesonderhandelingen, die een eind zouden maken aan de oorlog; voor degenen die de Augsburgse confessie beleden hadden, vonden die plaats in Osnabrück.⁴⁷²

De Westfaalse vrede van 1648 regelde ook voor Stralsund de bevestiging van haar rechten en privileges; daartoe behoorden het recht van vrije uitoefening van de evangelische religie, en het recht van vrije handel en scheepvaart. Maar het Zweedse garnizoen bleef in de stad, Stralsund werd, als staatsrechtelijk onderworpen aan Zweden, geïntegreerd in de provincie Voorpommeren.⁴⁷³ Ook de vrede van Stockholm, van 1720, ter beëindiging van de Grote Noordse Oorlog, liet Stralsund en het eiland Rügen nog aan Zweden. Pas de beschikkingen van het Wener congres in 1815 brachten beide in Pruisens bezit.⁴⁷⁴

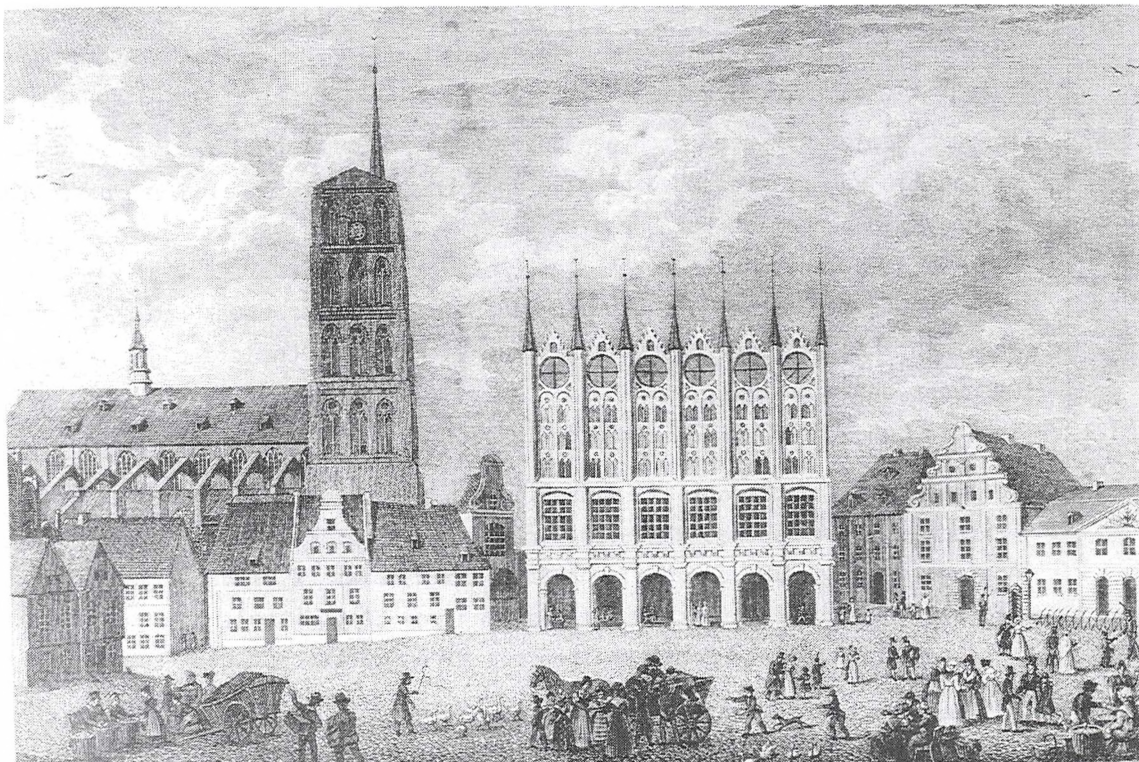
Voor zóver dan de kontekst van de persoonlijke belevissen van dr Theodor Meiers gelijknamige zoon, de tweede generatie der familie Meijer in Voorpommeren. Het is nu zijn beurt om ten tonele te verschijnen.

Tak B IIIId

Theodor Meijer, geb Greifswald 13.3.1603, ovl Stralsund, 16:11.1670, raadsheer van Stralsund en 'Landrat' van Pommeren, 'Erbgesessen auf Sommerfeld, Muucks und Neuenpleen', tr.28.2.1631 Margaretha Andreä, gb Stralsund 28.2.1613, ovl 17.12.1667, dochter van Henning Andreä, olderman van het brouwersgilde⁴⁷⁵, en Anna Gottschalk.⁴⁷⁶

NB Voor de in 1603 geboren Theodor heb ik als schrijfwijze van zijn familienaam Meijer aangehouden. Zelf was hij daarin niet consequent. Zo ondertekende hij in 1633 zijn brief, waarbij hij zich, zoals we reeds vernamen, ten gunste van zijn neef tot de Mecklenburgse hertog richtte, als Meijer; maar zijn handtekening geplaatst onder een uitnodigingsbrief bedoeld voor zijn zwager Engelbrechts om op 16.8.1659 de plechtigheid van het kerkelijk huwelijk van zijn dochter Gertrud (Gertraut zoals haar vader schreef) bij te wonen, luidt: Theodorus Meier. Een dergelijke vrijheid van handelen, meen ik mij zelf niet te mogen toestaan en derhalve maakte ik een keuze, sloot me aan bij hoe 'men', tijdgenoten zowel als latere auteurs, hem meestal aanduidden, evenwel met die afwijking, dat ik koos voor de spelling Meijer, niet voor Meyer.

Zijn eerste onderwijs genoot Theodor in Greifswald, waarna zijn vader hem te Stralsund het gymnasium aldaar deed bezoeken. Dit hing wellicht samen met dr Theodors verhuizing naar die stad. Reeds is gezegd dat hij in 1620 de universiteit te

Stralsund. 1835
Alte Markt met het raadhuis en links de Nikolaikirche
Lithografie, Rosmader, Berlin.

Tæk B IIIId

Greifswald bezocht, van juni 1622 dateert zijn inschrijving als student te Rostock, volgens de tekst van zijn Leichenpredigt vertrok hij in 1624 naar de universiteit te Jena.⁴⁷⁷ Nadat Theodor nog in 1626 de universiteit te Leipzig bezocht, verbleef hij vervolgens verscheidene maanden in de Nederlanden om daar hogescholen te bezoeken en nadat hij speciaal in Leiden een tijdlang had vertoefd, reisde hij terug naar Duitsland, naar Straatsburg. Aldus, op zijn rondreis, kennis te hebben gemaakt met vele professoren en 'geleerde lieden', wilde hij zijn studie voortzetten en afronden. Van het behalen van enigerlei graad is me overigens niet gebleken. In Straatsburg ontving hij bericht, dat zijn vader op 5 april 1627 was overleden. Zo meende hij het volgende jaar terug te moeten gaan, naar Stralsund en zijn moeder, om haar met raad en daad te kunnen bijstaan bij haar 'beschwerlichen Haushaltung auf dem Lande'. Wel mogelijk bewoonde deze Sommerfeld, dat van haar ouders was aangeërfd. Maar toen het keizerlijke leger de oorlog, die in de Duitse landen reeds in 1618 was uitgebroken, in 1627 ook voor Voorpommeren naderbij bracht, zal deze vrouw, zo komt me voor, wel zo verstandig zijn geweest veiligheid te zoeken binnen de stadsmuren van Stralsund.

De inval van de 'kaiserliche Armada' in het hertogdom, waar Theodor geboren was, en de daarop volgende belegering van Stralsund in 1628, deden hem besluiten zijn terugkeer uit te stellen; pas het volgende jaar aanvaardde hij de terugreis. Deze maakte hij tevens nog ten nutte door aan Speyer en Keulen een bezoek te brengen, zodat het tegen het einde van dat jaar liep voor hij in Pommeren terug was. Het volgende jaar verloofde hij zich op 11 april met Margaretha Andreä (Andreae); het huwelijk werd door kerkelijke inzegening op 18 februari 1631 voltrokken.

Theodor Meijer verwierf zich een goede naam in Stralsund; in 1637 werd hij er tot lid van de stadsraad gekozen en zelfs nog aan het eind van datzelfde jaar volgde zijn benoeming tot burgemeester.

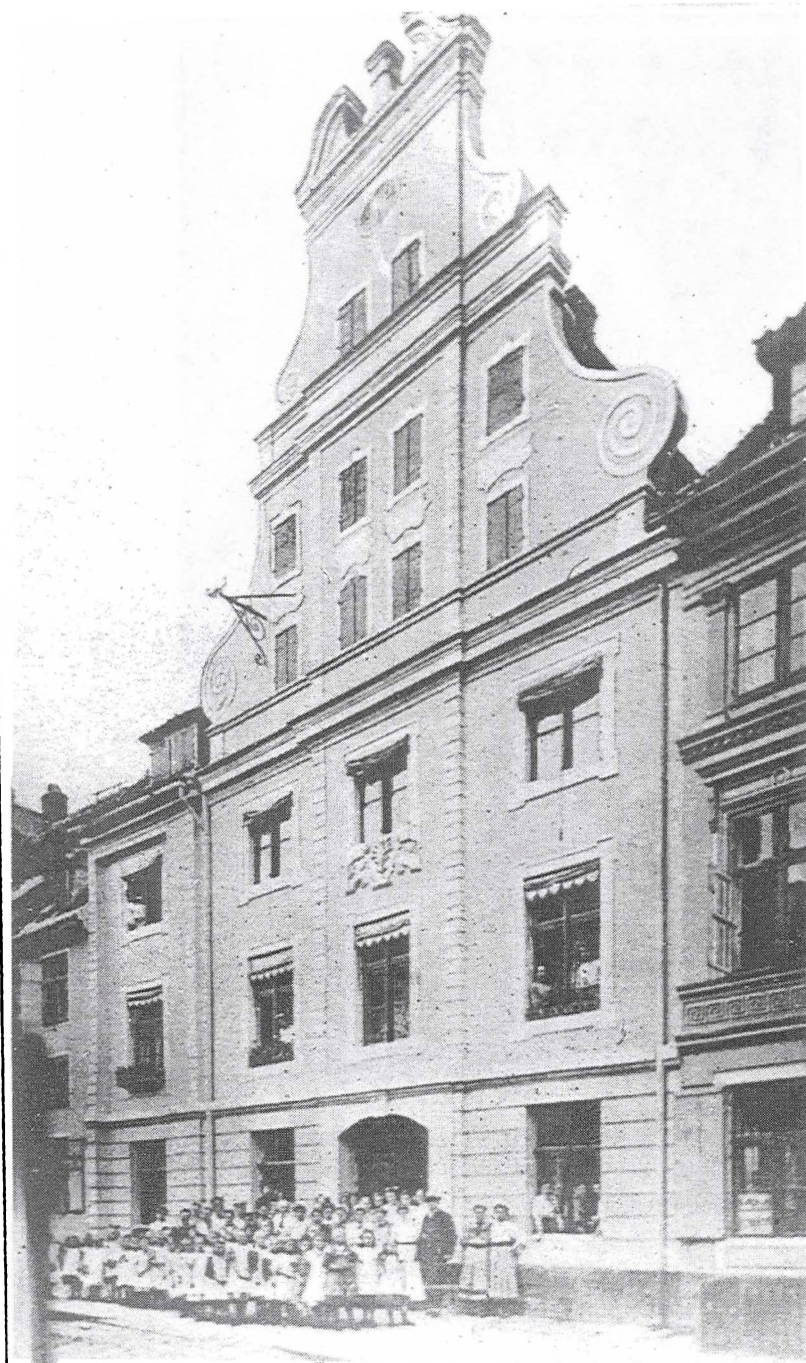
Eén van de belangrijkste taken welke hij als zodanig verrichtte, was zijn deelname aan de deputatie die de raad van Stralsund naar Stockholm zond, om - mede door het aanbieden van een geschenk - koningin Christina goedgunstig te stemmen voor de stad.⁴⁷⁸

In 1663 benoemde de Zweedse koning Theodor Meijer tot 'Landrat' van Pommeren.

Werkzaam was Theodor ook als historicus, althans hij had historische interesse, schreef over de geschiedenis van Stralsund. Van zijn manuscript is in de stad nog aanwezig een 18e eeuwse afschrift van het eerste stuk van zijn werk, beschreven als: Kurze Nachricht von dem Ursprung der Stadt Stralsund und verschiedene daselbst vorgefallene Begebenheiten aus einem Manuscript des Landrats Meier'.

Met zijn vrouw Margaretha Andreä bewoonde Theodor Meijer in Stralsund een huis in de Külpstrasse aan de westzijde, vanouds genummerd 12; de Külpstrasse is een straat die uitloopt op de Alter Markt, schuin tegenover het raadhuis. Het echtpaar zou het pand in hun jaren 'modern' laten verbouwen; daarbij is de gotische gevel mede met behulp van pleisterwerk omgetoverd in een barok-façade, en wat ge-

Tak B IIIId

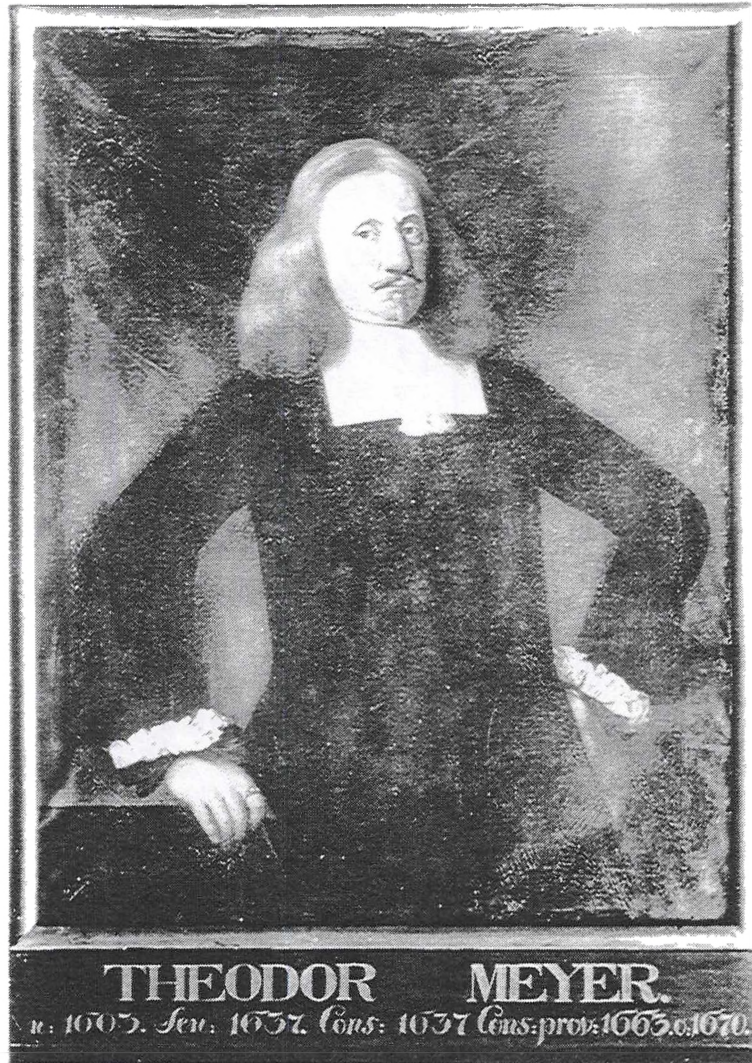
Stralsund. ca 1898
Külpstrasse 12

Het huis van
Theodor Meijer (1603-1670)
ca 1898 in gebruik als
'Höhere Tochterschule'

bruikbaar was in die tijd, een kleiner pand links van het perceel gelegen werd in het geheel opgenomen. Thans staat het huis op de nominatie te worden gerestaureerd, zoals reeds menig perceel in deze hanzestad met zijn vele middeleeuwse panden fraai is hersteld, met als leidraad de overgepleisterde oorspronkelijke gevel. Voor Külpstrasse 12 heeft men goede plannen, maar tot dusver is de financiële zijde van de zaak nog niet 'rond'.

Het huis van Theodor Meijer en zijn vrouw zou nog lange tijd in de familie blijven. Na genoemd echtpaar werd het bewoond door raadsheer Johann Ocker, gehuwd met

Tak B IIIId

Theodor Meyer
 natus 1603, senator 1637, consul 1637,
 consul provincialis 1663, obiit 1670
 (Das kulturhistorische Museum Stralsund)

hun kleindochter Catharina Klinkow (ex madre Catharina Meijer) en vervolgens door diens dochter Maria, gehuwd met Heinrich Westphal.⁴⁷⁹

Theodor Meijer bezat in de buurt van Stralsund enkele landgoederen. Zo was hij, zoals het in Pommeren heette, 'Erbgesessen auf Sommerfeld' in het kerspel Prohn, als opvolger van zijn vader. Tot dit goed behoorde als 'Pertinenz' het boerendorp Muucks: tevens bezat hij in het kerspel Mohrdorf het landgoed 'Neuenpleen', dat zijn kleinzoon Friedrich von Mevius later zou verkopen. De landerijen van Sommerfeld vormden één 'Ackerhof'⁴⁸⁰, Muucks was een bijbehorend 'Diensthof'. Op gevaar af me te verstrikken in de betekenis van Duitse termen, het volgende ter verduidelijking. Theodor richtte omstreeks 1660 ook in Muucks, op de grond welke behoord had tot twee afgebrande boerderijen, een Ackerhof in; de overige negen boeren ter plaatse

Tak B IIIId

moesten daarvoor tevens een deel van hun land afstaan. De boeren waren ook verder verplicht bepaalde diensten te verrichten ten behoeve van de beide genoemde Ackerhöfe. 'Die Herrschaft' van Sommerfeld, in zijn tijd dus burgemeester Theodor Meijer, had de jurisdictie over alle inwoners van beide plaatsen alsook over vier keuterboeren ('Kossaten'), in het kerkdorp Prohn gevestigd. Als we afgaan op de woorden tijdens de voor hem gehouden rouwdienst gesproken, dan had Theodor zich in zijn leven 'auch gegen die Unterthanen auff seinen Gütern als ein rechter Vater' getoond.⁴⁸¹

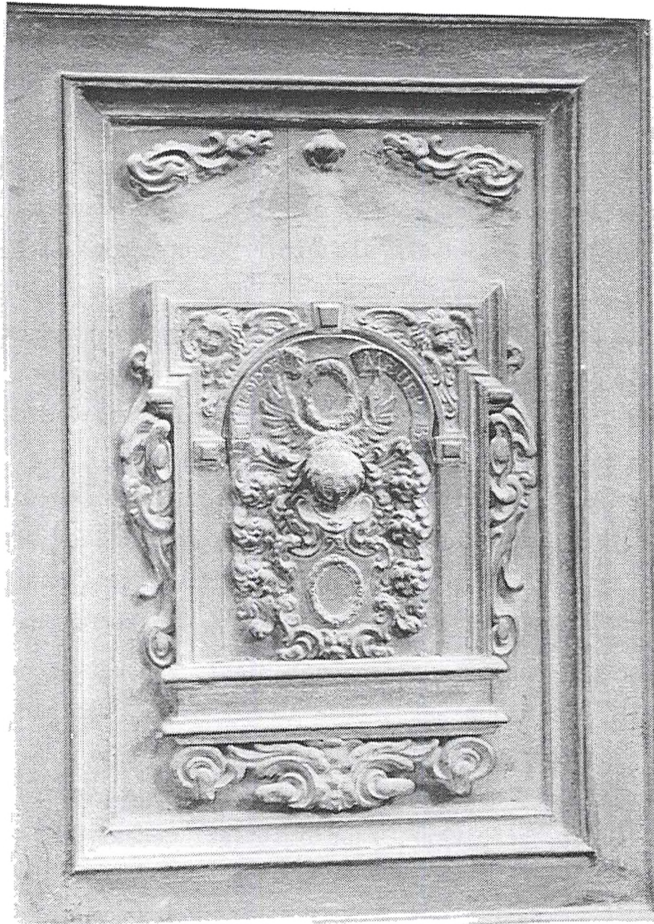
De landgoederen der familie zullen ongetwijfeld zeer te lijden hebben gehad onder de oorlogshandelingen in en na 1628. Hoezeer Theodor door die tijdsomstandigheden in geldnood was geraakt, is reeds duidelijk geworden door zijn eigen woorden, uit zijn brief, geschreven om zijn neef Hermannus Meijer uit de greep van de Mecklenburgse hertog Adolf Friedrich te bevrijden.⁴⁸²

Na verloop van tijd weer beter bij kas, wenste Theodor Meijer ook de kerspelkerk te Prohn financieel te helpen; hij vergrootte een schenking door zijn vader in 1626 ten harer behoeve gedaan, om met het aldus gevormde fonds het herstel van de kerk en de toren, door oorlogshandelingen zeer in verval geraakt, te kunnen bekostigen.⁴⁸³

Wanneer Theodor Meijer, die tot zijn dood burgemeester bleef, een kerkdienst bijwoonde in de St.Nicolaikerk, kon hij plaats nemen in het grote, daar in 1652 geplaatste, nog steeds aanwezige raadsgestoelte. In het beeldhouwwerk van de voorzijde ervan vindt men zijn wapen, met dat van de drie andere burgemeesters uit zijn tijd. Zo was het ook in de St.Jacobikerk, waar omstreeks datzelfde jaar eveneens een raadsherenbank werd ingericht, evenzo met de wapens van diezelfde burgemeesters versierd. Dit gebouw zou evenwel zwaar worden beschadigd tijdens de brand van Stralsund in oktober 1944, die tengevolge van een luchtaanval uitbrak. Daarbij bleef van de raadsherenbank dan toch nog de voorzijde, zij het gehavend, gespaard; deze zou later elders in de kerk, die niet langer als zodanig bruikbaar was, provisorisch worden opgesteld.⁴⁸⁴ En ten slotte, in de derde van Stralsunds hoofdkerken, de St.Marien, prijkt ook nu nog het wapen van 'onze' burgemeester met dat van drie collegae op de geornamenteerde kast van het imponerende orgel, met zijn 3.500 pijpen, 51 registers, 3 manualen enz., welk instrument hier werd opgebouwd door de Lübecker orgelbouwer Friedrich Stellwagen in de jaren 1653-1659.⁴⁸⁵ Over deze wapens zal in een afzonderlijk hoofdstukje betreffende het wapen Meijer, zo ligt in de bedoeling, wat meer worden gezegd.

Had dan Theodor Meijer geen recht om een academische titel te voeren, Stralsund zag in zijn burgemeester en Landrat van Pommeren een 'jurisdictus', een rechtsgeleerde; die titel geeft hem dan ook het opschrift van de voor hem gehouden rouwrede. Trouwens niet alleen de Stralsunders zagen in hem een man van betekenis, Hoezeer men respect voor hem had in het ter stede gestationeerde Zweedse garnizoen, moge wel blijken uit een anecdote, genoteerd in het voor de stadshistorie zo belangrijke manuscript 'Commentarii de senatu Stralsundensi': 'Es traf sich einmahl, wie der selige Bürgermeister Meyer öffentlich zum heiligen Abendmahl ging, dass

Tak B IIIId

St.Jakobikerk te Stralsund

paneel van de voormalige raadsherenbank van ca 1652, met het gebeeldhouwde wapen van burgemeester Theodor Meijer

auch ein Schwedischer Obrister (kolonel) gleichfalls communicirte, der sich dann am Altare über ihn stellte. Der schwedische Feldmarschall Graf Wittenburg aber, der in der Kirche zugegen war, werd hierüber sehr unwillig und sagte, der Obrist solle sich schämen sich über einen so geehrten Mann zu stellen'.⁴⁸⁶

Het was op 9 november 1670, 's avonds tegen negen uur, dat Theodor Meijer zich plotseling niet goed voelde; hij bleek zeer verzwakt. De dokter werd geroepen en slechts na een ziekbed van één week overleed hij, tengevolge van een nierziekte, in de ochtend van 16 november tussen vier en vijf uur.⁴⁸⁷ Zijn vrouw was hem reeds in de dood voorgegaan. Tijdens haar leven had Margaretha Andreae veel geleden aan 'Stein-Schmerzen', zij overleed aan longontsteking op 17 december 1667 en werd op de 22e van die maand begraven in de St.Nicolai Kirche te Stralsund, zoals de tekst van de voor haar gehouden rouwpreek mededeelt.

Tak B IIIId - IVo

Kinderen uit het huwelijk van Theodor Meijer(IIIId) en Margaretha Andreaä:

- 1 **Anna Meijer**, zie IVo.
- 2 **Theodor Meijer**, zie IVp.
- 3 **Maria Meijer**, zie IVq.
- 4 **Gertrut Meijer**, gd Stralsund 1.3.1636, jong ovl.
- 5 **Gertrut Meijer**, zie IVr.
- 6 **Margaretha Meijer**, zie IVs.
- 7 **Heinrich Meijer**, gb 1641, ovl 1641.
- 8 **Katharina Meijer**, zie IVt.
- 9 **Georg Nikolas Meijer**, gb 1647, ovl Rome 21.11.1672. Het matrikel der universiteit te Kiel geeft zijn naam in november 1665 (21.10.1665 N.S.), toen zijn vader overleed was hij candidaat in de rechten en studeerde nog in Neurenburg.
- 10 **Hermann Meijer**, gb 1651, ovl 1651.

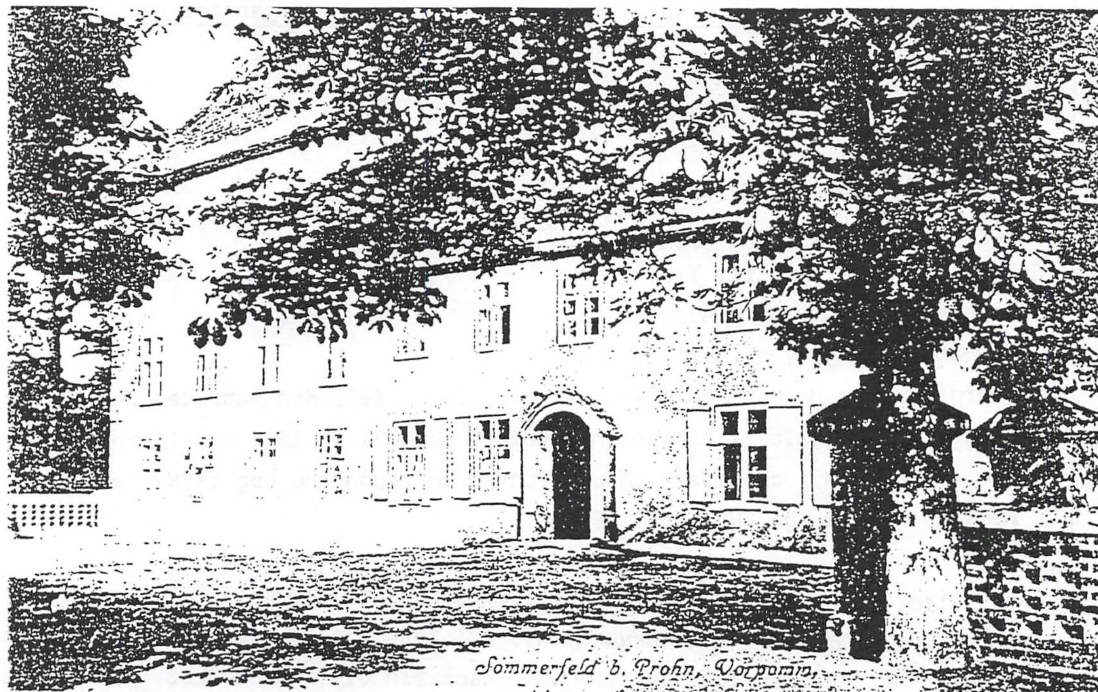
IVo

Anna Meijer, gd Stralsund 10.12.1631, ovl Stralsund maart 1653⁴⁸⁹, tr 1650
Bernard von Scheven (von Schaevenbach), ovl 1654, in 1654 verheven in de Zweedse adelstand met de naam von Schaevenbach, kapitein tijdens de Dertigjarige Oorlog in het verenigde Franse en Zweedse leger, trad nadien in diplomatieke dienst, zoon van Johan von Scheven, raadsheer van Stralsund en commissaris van de Zweedse koning in Pommeren, en Maria von Queren.⁴⁹⁰

Bernhard von Scheven bezat de landgoederen Endingen en Lendershagen, welke hij geërfd had van zijn vader Johann von Scheven. Dr. Hacker noemt deze Johann von Scheven een karakteristiek voorbeeld van een Stralsunder koopman uit die tijd. Von Scheven had, aldus deze auteur handelspartners in Stettin, Wolgast, Anklam, Rostock, maar ook in Lübeck, Hamburg en Amsterdam. De veelvoud van goederen waarin hij handelde, wijst erop dat hij een bekwaam zakenman was; naast de traditionele waren als koren, laken, linnen, wol en vis, kwamen in oorlogstijd daar nog bij harnassen, musketten, kruut en munitie. Bovendien nam hij, samen met andere Stralsunder kooplieden, de leveranties aan het stadsgarnizoen op zich. Ten slotte was hij deelgenoot in een rederij met aandelen in zeven Stralsunder schepen. Hoewel Johann von Scheven ook tegenslag in zaken meemaakte, blijkt wel uit het door hem aangekochte bezit aan landerijen duidelijk dat hij opmerkelijke winsten moet hebben geboekt. Door dit alles steeg ook zijn aanzien in het maatschappelijke leven, zou hij in 1629 gekozen worden tot lid in de stadsraad.⁴⁹¹

Zijn landgoederen verwierf Johann von Scheven, toen in de jaren 1630 en 1631 door ingreep van koning Gustaaf Adolf, bij de zg. 'Gustiviansche Schenkung', landsheerlijk grondbezit door verkoop overging in privaat bezit. Von Scheven verwierf de dorpen Lendershagen, Wolfshagen en Gruel alsook het 'Ackerwerck' Endingen, en later nog de 'Ackerwercke' Zimkendorf en Moysall met de dorpen Nienhagen, Steinhagen en Penning.⁴⁹²

Tak B IVo

'Sommerfeld'. na 1918

Kind uit het huwelijk van Bernhard von Scheven en Anna Meijer(IVo):

- 1 **Johann von Schaevenbach**⁴⁹³, 'auf Endingen, Lendershagen und Sommerfeld', gb 1651, ovl 1677, tr **Anna Sophia Coch**, gb 1655, ovl 1717, dochter van Joachim Friedrich Coch, burgemeester van Stralsund, en Maria Spengemann, weduwe van 'Regierungsrat' Berent Christoffer von Jäger.

Johann von Schaevenbach leefde op zijn goederen. Van zijn vader erfde hij Endingen en Lendershagen, van zijn grootvader Theodor Meijer een derdepart van Sommerfeld; de andere derdedelen daarvan gingen naar zijn tantes, Margaretha, gehuwd met Joachim Christiani von Eherenburg, en Catharina, vrouw van Christian Klinkow. Het part van de Klinkows werd in 1688 verkocht aan Berent Christoph von Jäger, die in 1694 ook het deel der Christiani's verwierf en aangezien hij getrouwd was met de weduwe van Johann von Schaevenbach, Anna Coch, werd hij in 1696 beschreven als de bezitter van het gehele goed Sommerfeld-Muucks, alsook van het kleine aandeel in het landgoed Prohn, dat uit twee 'Hakenhufen' bestond, ten behoeve waarvan de eerder genoemde vier 'Kossaten' diensten hadden te verlenen.⁴⁹⁴ Later bracht Johann Friedrich von Schaevenbach, zoon van Anna Coch uit haar eerste huwelijk, het landgoed Sommerfeld-Muucks onder in een fidei-commis, zodat het onvervreembaar familie-erfgoed werd. Zo behoorde het sinds rond 1910 aan de oud-ritmeester Konrad R.A. von Schaevenbach(1883-1951) en diens vrouw Elisabeth Freiin von Esebeck(1886-1976), toen de Russen in het najaar Vorpommeren binnenvielen.⁴⁹⁵ Na nog een jaar, vol schrikbarende belevenissen, terwijl zij reeds uit hun huis

Tak B IVo - IVp

Sommerfeld waren gezet en van vrijwel alles beroofd, onder Russisch bewind en het gezag van de Volkspolizei op het landgoed te zijn gebleven, werd hen laat op een herfstavond in 1945 meegedeeld, dat hun bezit onteigend was en dat zij de volgende dag hadden te vertrekken, zich niet meer binnen een kring van 30 km. mochten ophouden. Een hard lot, dat toch nog gunstig afstak bij dat van verscheidene van hun 'buren', bewoners van andere Voorpommerse landgoederen, die soms op gruwelijke wijze het leven lieten.⁴⁹⁶

IVp **Theodor(us) Meijer**, gb Stralsund 1633, ovl (Stralsund)11.11.1677⁴⁹⁷, raadsheer te Stralsund, tr Stralsund 5.11.1660⁴⁹⁸ **Margaretha Pansow**, gd Stralsund 20.4.1641, ovl 1679⁴⁹⁹, dochter van Joachim Pansow, olderman van de lakenhal te Stralsund en raadsheer, en Dorothea Michaelson.

Theodor studeerde aan de universiteit te Greifswald, aldaar ingeschreven 23.6.1646. In zijn vaderstad teruggekeerd heeft hij achtereenvolgens de ambten bekleed van secretaris van het Consistorium ('Landeskirchenrat')⁵⁰⁰ en 'Kammersekretär', secretaris van de 'Kammer', welk stadscollege de rechtszaken en die betreffende grondeigendom behandelde. In 1671 werd hij benoemd tot raadsheer, een functie die hij tot zijn dood zou vervullen. Tevens was hij vanaf 1674 provisor van het St. Anna- en Brigittelooster.⁵⁰¹

**Gluck-wünschender Juriff/
Woburch/
Des
Liebreicher Herrath/
Des Edlen/ Wol Ehrnfestten und Rechtsgelehrten/
Herrn Theodorus Meier/
Wolbedienten Secretarij hieselbst in
Stralsund/
Und der Viel Ehr- und Tugendreichen
Jungfr. Margareta Pansowen/
Seine schuldige Ehren-Gefüßheit erweisen
sollen
Johannes Koffka.**

**Kantgamm/ Hier der schönen Jugend/
Themis hochgelobter Sohn/
Edle Braut an Schön und Tugend/
Unser Nympfen Glanz und Krohn/
Wertes Paar/
Lebt viel Jahr**

**In den aller süßten Freuden/
Kennt nie/ was Sorg und Leiden!**

Eerste van veertien strofen van één der bruiloftsgedichten geschreven ter gelegenheid van het huwelijk tussen Theodor Meijer (IVp) en Margaretha Pansow

Tak B IVp -- VI - IVq

Kinderen uit het huwelijk van Theodor Meijer(IVp) en Margaretha Pansow:

- 1 Theodor Meijer, gd Stralsund 12.11.1661⁵⁰², ovl 1661.
- 2 Joachim Meijer, gd Stralsund 7.9.1663.
- 3 Margaretha Meijer, gd Stralsund 7.9.1664.
- 4 Theodor Meijer, gd Stralsund 2.5.1669.
- 5 Dorothea Meijer, gd Stralsund 19.3.1679 (tweeling met 6), jong ovl.
- 6 Anna Meijer, gd Stralsund 19.3.1679 (tweeling met 5).
- 7 Dorothea Meijer, zie VI.
- 8 Johann Heinrich Meijer, gb Stralsund 1690, ovl 1691.

VI Dorothea Meijer, gd Stralsund 5.12.1673, tr 1692 magister Emanuel Bünsow, koopman te Stralsund.

Zoon uit het huwelijk van Emanuel Bünsow en Doro thea Meijer(VI):

- 1 Emanuel Ehrenfried Bünsow, gd Stralsund 10.11.1697 , koopman, tr Stralsund 14.2.1720 Maria Sophia Schinkel.

IVq Maria Meijer, gd Stralsund 15.8.1634⁵⁰³, ovl Stralsund 17.2.1653, tr 2.2.1652 David Mevius, J.U.D. 'Erbherr auf Zarrentin, Brönnichow und Baggendorf',⁵⁰⁴ gb Greifswald⁵⁰⁵ 6.12.1609, ovl Greifswald 14.8.1670, hoogleraar in de rechten, geheimraad van de koning van Zweden, vice-president van het koninklijk gerechtshof te Wismar, zoon van Fridericus Mevius, J.U.D., hoogleraar te Greifswald, raad van de vorst van Pommeren en assessor van het vorstelijk consistorium, en Elisabeth Rhaw; weduwnaar van Judith Tancken, hertrouwe met Maria Putschen.⁵⁰⁶

Hoewel zijn ouders graag zagen dat David theologie zou gaan studeren, koos hij voor 'studium jurisprudentiae' en kreeg hij eerst onderricht van zijn vader en andere rechtsgelerden. Vervolgens bezocht hij de universiteit van Rostock, waar hij van 1629-1631 verbleef, waarna hij over Kopenhagen terugkeerde naar huis om aan de universiteit van Greifswald colleges te volgen.⁵⁰⁷

Voor verdere studie en zijn algemene ontwikkeling maakte hij een grand tour. In 1633 van huis vertrokken reisde hij 'durch die Seestädte' - waartoe Lübeck, Hamburg en Bremen behoorden - en bezocht in Groningen, in 'Westfriesland', de bejaarde professor Anthonius Mattaei. Maar aangezien 'die studie allda dasmahl nicht eben floriret' reisde hij door naar Amsterdam, ontmoette er Vossius en Barlaeus en ging vervolgens in Leiden studeren, waar hij zich op 23 juli 1633 als student inschreef. Vanuit die stad 'hat [er] die benachbarten berühmten Oerter und andere merckwürdige Dinge in Augenschein genommen'.

Het volgende voorjaar vertrok Mevius in gezelschap van enige voorname heren uit zijn geboorteland naar Engeland, met als doel Londen, Oxford en Canterbury te bezoeken, waarna hij over Calais naar Parijs en Orleans ging. 'Weil ihm aber das Wesen alda nicht gefallen [ist]', reisde hij over Parijs naar Brussel, bezocht nog de universiteit van Leuven en de stad Antwerpen, en koerste richting Leiden, waar hij zich o.a. 'in jure feudali' bekwaamde. Na de winter, keerde hij in 1635 naar huis te-

Tak B IVq

rug. Daar werd hij al spoedig tot hoogleraar benoemd; intussen was hij gepromoveerd tot doctor in de beide rechten.

De Greifswalder universiteit wilde hem graag voor zich behouden, maar Mevius zag zich gedwongen, ondanks de cumulatie van verscheidene door hem beklede ambten, 'propter inopiam panis' - hij wenste méér brood op de plank - de functie van syndicus van Stralsund aan te nemen.

De kortheid van de periode dat Mevius aan de Greifswalder universiteit verbonden

was, slechts een viertal jaren, nam niet weg dat hij zonder twijfel de belangrijkste jurist van Greifswald is geweest vóór het midden der 19e eeuw; ook na zijn dood heeft zijn rechtsinzicht de wetenschappelijke richting van de rechtenfaculteit daar bepaald. Mevius heeft door zijn commentaar op het Lübecker recht, dat evenwel pas in 1642/43 in druk zou verschijnen, niet weinig bijgedragen tot de instandhouding ervan. Hij leidde daarmee in Noord-Duitsland de wetenschappelijke reacties tegen de overdreven receptie van het romeinse recht in.⁵⁰⁸

TaK B IVq

Als syndicus van Stralsund maakte Mevius, we vernamen het reeds, met Theodor Meijer - 'seinem sonderlich groszen Freund', zoals tijdens de voor hem te houden rouwdienst zou worden gezegd - deel uit van de deputatie door het stadsbestuur in 1641 naar de Zweedse koningin Christina gezonden; als vanzelfsprekend namen deze heren voor haar een kostbaar geschenk mee, om hare majesteit gunstig voor de stad te stemmen.⁵⁰⁹ Zéér zette hij zich ook in voor de activiteiten van staatkundige aard, welke samenhangen met het streven van Stralsund om mede deel te mogen nemen aan het vredescongres te Osnabrück.

Door zijn optreden zou Stralsunds syndicus zich goede bekendheid verwerven. En zó-zeer trok hij de aandacht van het Zweedse hof, dat toen koningin Christina besloot tot het instellen van een hooggerechtshof te Wismar, Mevius tot vice-president daarvan werd benoemd. Dit ambt aanvaardde hij in 1653. In die tijd liet Christina hem de verheffing in de adelstand aanbieden, welk aanbod hij met bijzondere bescheidenheid niet aannam.⁵¹⁰ Bij die gelegenheid beleende de Zweedse koningin hem met de 'adeliche Lehnen' Zarrentin, Baggendorff en Brönnichen'.

Opnieuw werd Mevius het professoraat aan de Greifswalder universiteit aangeboden. En omdat het aanbod gepaard ging met de concessie dat hij het door een ander mocht laten waarnemen, aanvaardde hij dit ambt opnieuw. Er volgde voor Mevius een zeer bezet leven: naast zijn arbeid als vice-president zouden hem omvangrijke werkzaamheden van politieke aard in dienst van Zweden wachten. Keer op keer reisde hij naar het buitenland voor staatkundige zaken. Zo is David Mevius in 1657 als Zweeds afgezant naar de Stenden van de Nedersaksische Kreits gezonden en reisde hij in 1662 naar het keizerlijk hof om daar voor de nog onmondige nieuwe koning, Karel IX, Christina's opvolger, de lenen in ontvangst te nemen; het jaar daarop kreeg hij de opdracht kerkelijke en staatszaken in Zweeds Pommeren beter te regelen. Als waardering voor zijn bekwaam fungeren werd David Mevius in 1665 opnieuw aangeboden in de adelstand te worden verheven; deze keer accepteerde hij.⁵¹⁰

Herhaaldelijk werd Mevius 'zum geheimen Rath' naar Stockholm ontboden en daardoor verkeerde hij reeds spoedig in de besloten kring van geleerden rondom koningin Christina. Zo raakte hij ook vertrouwd met de moderne opvattingen van de Hollander Hugo de Groot, in die tijd Zweedsambassadeur aan het Franse hof. Diens gedachte der universele, voor alle volkeren aanvaardbare rechtsgemeenschap⁵¹¹, zal ook indruk hebben gemaakt op Mevius, die door zijn ambtsbezigheden meer en meer bij de grote Europese politiek betrokken raakte. Ondanks al zijn beslommeringen zag Mevius kans veel op juridisch gebied te schrijven, waarvan een deel pas na zijn dood zou worden gepubliceerd. Van zijn omvangrijk en belangrijk geschrift over het natuurrecht zou slechts een klein gedeelte in druk verschijnen.⁵¹²

Maria Meijer stierf in het kraambed van haar zoog.⁵¹³

Zoon uit het huwelijk van David Mevius en Maria Meijer (IVq):

Tak B IVg - IVs

Friedrich von Mevius⁵¹⁴, gb Stralsund 8.2.1653⁵¹⁵, ovl Hamburg aug.1717, generaal-majoor in Zweedse dienst en opperjagermeester van Pommeren⁵¹⁶, tr Stockholm 19.2.1679 **Beate Joel Oernestedt**, gd Stockholm 9.4.1661, leefde als weduwe in 1730 te Hamburg, dochter van Johann Franz Joel Oernestedt, hofkanselier, en Anna von der Deilen.⁵¹⁷

Fredericus Mevius, 'Stralsundensis' werd in 1670 student te Tübingen; de matrikel van de universiteit vermeldt hem ook als 'Frid. Mevius, Nob.Pom.Suecicus', Zweeds edelman uit Pommeren.⁵¹⁸ Friedrich von Mevius bezat in de tweede helft der 17e eeuw het landgoed Neuenpleen, dat hij verkocht aan Nicolaus von Baumann.⁵¹⁹

IVr **Gertrut (Gertraut) Meijer (Mejer)**⁵²⁰, gb Stralsund 24.11.1639, ovl Greifswald 4.5.1661⁵²¹, bg Stralsund 13.5.1661, tr Stralsund 16.8.1659 **Philipp Joachim Joel Oernestedt**, gb Wolgast 5.12.1625, ovl Anklam 27.8.1681, bg Greifswald, 'algemeen krijgscommissaris',⁵²² in dienst van de koning van Zweden, zoon van Franz Joel, hof- en lijfarts van de hertog van Pommeren, en Hedwig Huenen; hij hertrouwt te Stettin 4.10.1664 met Brigitte Sparrfelt.⁵²³

Trouwbeloften gaven Gertraut en Philipp Joachim elkaar op 16.6.1659, de huwelijks-inzegening vond twee maanden later plaats in de geboortestad van de bruid. Reeds vóór haar huwelijk was gebleken dat Gertrauts gezondheid soms te wensen overliet, in haar huwelijk zou aldra haar toestand verslechteren. Gertraut reisde nog eens naar haar familie in Stralsund, kwam terug naar Greifswald, waar ze vrij kort daarop zou overlijden.⁵²⁴ Begraven werd zij in Stralsund, in de St. Nicolaaskerk.

Philipp Joachim Joel werd 1.8.1662 in de Zweedse adel verheven onder toevoeging van de naam Oernestedt.⁵²⁵ Het ambt van 'algemeen proviandmeester' in het Zweedse leger bekleede hij nog ten tijde van zijn vrouws overlijden⁵²⁶, nadien was hij o.a. 'regeringsraad' en 'krijgscommissaris-generaal'. Hij wordt in Gertrauts rouwpreek genoemd 'Erb[ge]sessen zu Dahlhem', Elgenstierna vermeldt achter zijn naam 'till Dahlem i Mecklenburg och Sofienhof i Pommern'.⁵²⁷

Philipp Joachim Joel Oernestedt overleed, zoals reeds gezegd, te Anklam, werd begraven in de St. Nicolaaskerk te Greifswald.

IVs **Margaretha Meijer**, gd Stralsund 23.4.1637, ovl na 1.3.1695, tr Stralsund 8.4.1657 **Joachim Christiani von Ehrenburg**⁵²⁹, Zweeds kanselier in de hertogdommen Bremen en Verden, gb Greifswald 7.10.1628, ovl Stade 2.1.1695, zoon van magister Alexander Christiani, professor te Greifswald, archidiaken van de St.Nikolai aldaar, en Ilsabé Völschau.⁵³⁰

Joachim Christiani werd al op jeugdige leeftijd wees, zijn moeder overleed in het jaar van zijn geboorte, aan de pest, zijn vader toen Joachim nog geen tien jaar oud was.⁵³¹ De jongen bezocht de Latijnse scholen te Greifswald en te Hamburg, dit laatste misschien omdat deze school een goede naam had, maar wellicht ook hierom,

Tak B IVs

dat zijn grootouders Christiani-Von Harz uit Holstein stamden.⁵³³ Later heeft dit mogelijk mede zijn loopbaan bepaald, als ambtenaar in Zweedse dienst - gesitueerd in Stade.

Hoe dan ook, na dit voorbereidend onderwijs te hebben genoten, ging hij rechten studeren, van 1650-1655 reizend langs de universiteiten van Tübingen(1653), Straatsburg(1655), Giessen en Koningsbergen, waarna hij aan de Greifswalder akademie werd toegelaten als kandidaat in de rechten. Aan deze universiteit hield hij ook zijn inaugurele disputatie 'de poenitentia legali', waarmee hij de graad van licentiaat behaalde, terwijl hem toen mede, op zijn verzoek, de graad van 'doctoratus'⁵³⁴ is verleend.

Joachim Christiani ging na zijn studie jaren eerst in de handel. Als lakenhandelaar behoorde hij tot het voornaamste van de Stralsunder gilde; men koos hem in 1658 tot 'Altermann des Gewandhauses'⁵³⁵, van de lakenhal. Het jaar daarop legde hij deze functie weer neer en we vernemen dat de Zweedse koning hem in 1660 benoemde tot 'Justizrat' en assessor bij het 'Hofgericht' in de hertogdommen Bremen en Verden, welke gebieden vroeger respectievelijk het voormalige aartsbisdom Bremen en het bisdom Verden waren geweest, maar na de vrede van Osnabrück(1648), gereformeerd tot hertogdommen, aan Zweden waren gekomen. Dit bracht voor het gezin Christiani - Joachim was in 1657 gehuwd met Margaretha Meijer - met zich mee verhuizing naar Stade, de hoofdstad van het hertogdom Bremen.⁵³⁶

Toen in 1668 het vice-directoraat van het Bremer 'Hofgericht' vaceerde, benoemde de koning Christiani in dit opengevallen ambt. In 1674 volgde de benoeming tot directeur van het 'Justizkollegium' en het jaar daarop tot 'Regierungsrat' - 'aus königl. Hulde',

Aangezien Zweden het directorium in de Nedersaksische kreits toekwam, kreeg Joachim herhaaldelijk de opdracht aan vergaderingen van dit district deel te nemen, zo ook aan die van de Westfaalse kreits. Andere staatkundige zendingen werden hem eveneens toevertrouwd.

Opnieuw laaide in 1672 de oorlog tussen Zweden en Denemarken op, vanwege het omstreken gebied zou deze strijd bekend komen te staan als de Schonense oorlog. Toen nu Brandenburg en Brunswijk zich aan de Deense zijde schaarden⁵³⁷, bezetten Lünenburgse troepen in 1676 de Bremer en Verdense landen. Bij het oprukken werd er beleg geslagen voor Stade, welke stad vervolgens is ingenomen. Tevoren had Christiani zijn eigen familie reeds in veiligheid gebracht binnen de Hamburgse muren. Zelf werkte Christiani mee aan het opstellen van het verdrag van overgave.⁵³⁸

In 1679 kwam er een einde aan de oorlog, het jaar daarop zou Christiani weer naar Stade kunnen terugkeren. Meermalen verzekerde de koning hem waardering te hebben voor zijn functioneren, derhalve was het niet verwonderlijk dat, bij de vacering van dit ambt, Christiani in 1688 benoemd werd tot kanselier in beide hertogdommen, welke functie hij tot zijn dood in 1695 zou bekleden. Gestorven op 2 januari zou Christiani's bijzetting in de hoofdkerk van Stade pas op 1 maart

Tak B IVs

Interieur van de St.Cosmae te Stade. ca 1956

links vooraan op de zijwand: epitaaf voor Joachim Christiani von Ehrenburg;
op de achtergrond: Vincent-Lübeck-orgel

plaatsvinden. De daarbij uitgesproken lijkrede gaf uiteraard gelegenheid de verdiensten van de overledene breed uit te meten.⁵³⁹ Niet alleen die rouwprek zou in druk verschijnen, er werden nog meer dan tien andere gelegenheidsgeschriften gedrukt, waaronder één van de twee kleinzoons Von Weissenfels.⁵⁴⁰

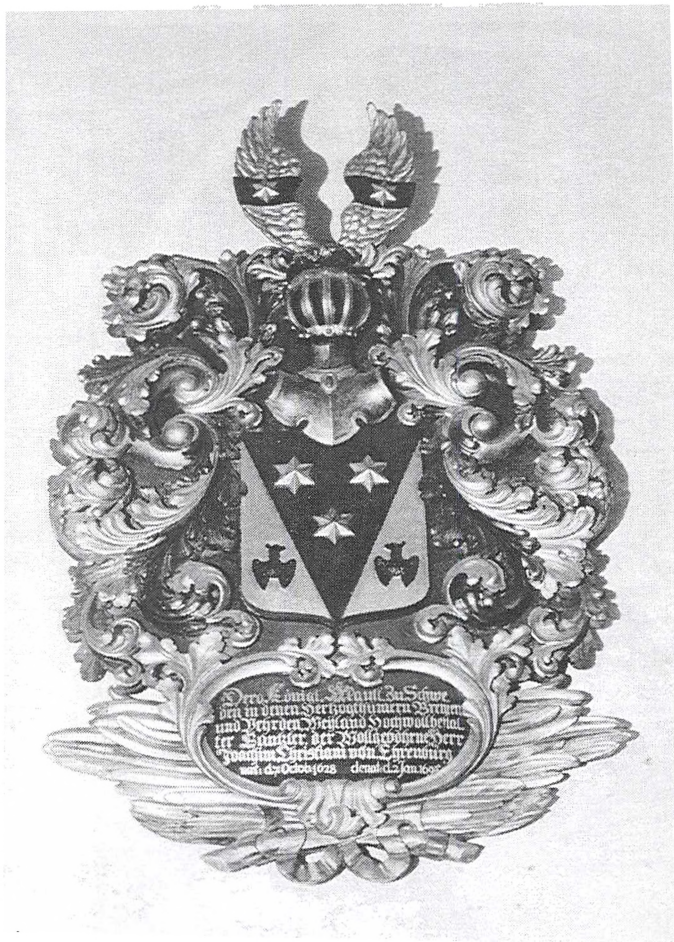
Kinderen uit het huwelijk van Joachim Christiani en Margaretha Meijer (IVs)⁵⁴¹;

1 Margaretha Christiani von Ehrenburg⁵⁴², tr 8.2.1682 Christoph Henrich von Weisenfels⁵⁴³, Zweeds staatsraad in de hertogdommen Bremen en Verden⁵⁴⁴; gouv-graaf in het 'Gogericht Achim'⁵⁴⁵, gb Pommeren 15.11.1649, ovl 1729, zoon van Johan Georg Albinus von Weissenfels, med.dr., o.a. lijfarts van de Zweedse koningin-weduwe Maria Eleonora en koningin Christina, en Margaretha Sofia Hagemester.

2 Ilsabe Christiani von Ehrenburg, leefde nog bij het overlijden van haar vader.

3 Beate Sophia Christiani, binnen drie maanden na haar geboorte overleden.

Tak B IVs-IVt

Epitaaf voor
Joachim Christiani von Ehrenburg
in de St.Cosmae te Stade
(1910-naar oud voorbeeld)

- 4 Alexander Theodorus Christiani von Ehrenburg, archivaris bij het 'Regierungs-kollegium', agent van de koning van Zweden bij het keizerlijk hof te Wenen. ^{545a}
 5 Anna Maria Christiani von Ehrenburg, leefde nog bij de dood van haar vader. ^{545b}
 6 Eleonora Christiani von Ehrenburg, tr 23.2.1693 Jacob Eberhard Bunting, raad en assessor van het hofgericht te Celle. ⁵³²

De matrikel van de universiteit te Kiel vermeldt op 10.6.1681: Jacobus Eberhardus Bunting, Hannoveranus.

- 7 Henrich Christoph Christiani, ovl in 1671, in de leeftijd van anderhalf jaar.
 8 Beate Regina Christiani von Ehrenburg, bg na 16.11.1670 ^{545c} leefde nog bij de dood van haar grootvader Meijer.

IV-t. Katharina Meijer, gd Stralsund 4.4.1645, ovl 1676, tr Stralsund 1667 Christian Klinkow, ovl Stralsund 23.1.1691, koopman, olderman van de lakenhal, zoon van Brand Klinkow, raadsheer van Stralsund, 'Erbgesessen auf Buschenhagen', en Ilsabe Hagemester; hij hertrouwde met Anna Margaretha Schlichtkrull. ⁵⁴⁶

Kinderen uit het huwelijk van Christian Klinkow en Katharina Meijer(IVt):

Tak B IVt

Stralsund, Badenstrasse 10.1966

Het hoogste van de huizen, thans met een in de tijd van de barok gepleisterde gevel, kocht Melchior Bluth in 1620. Het is één van de vele huizen met een oorspronkelijk gotische (of in de tijd van de renaissance gebouwde) gevel, die nog op hun restauratie wachten; andere zijn reeds weer verschenen in hun oude glorie van koopmanshuis in de belangrijke hanzestad Stralsund

- 1 **Ilsabe Klinkow**, tr 1686 **Melchior Bluth**⁵⁴⁷, gd Stralsund 7.3.1654, ovl Stralsund 7.11.1723, bg St.Nicolaaskerk, koopman en lid van het gilde der brouwers en mouters, zoon van Johann Bluth en N.N.

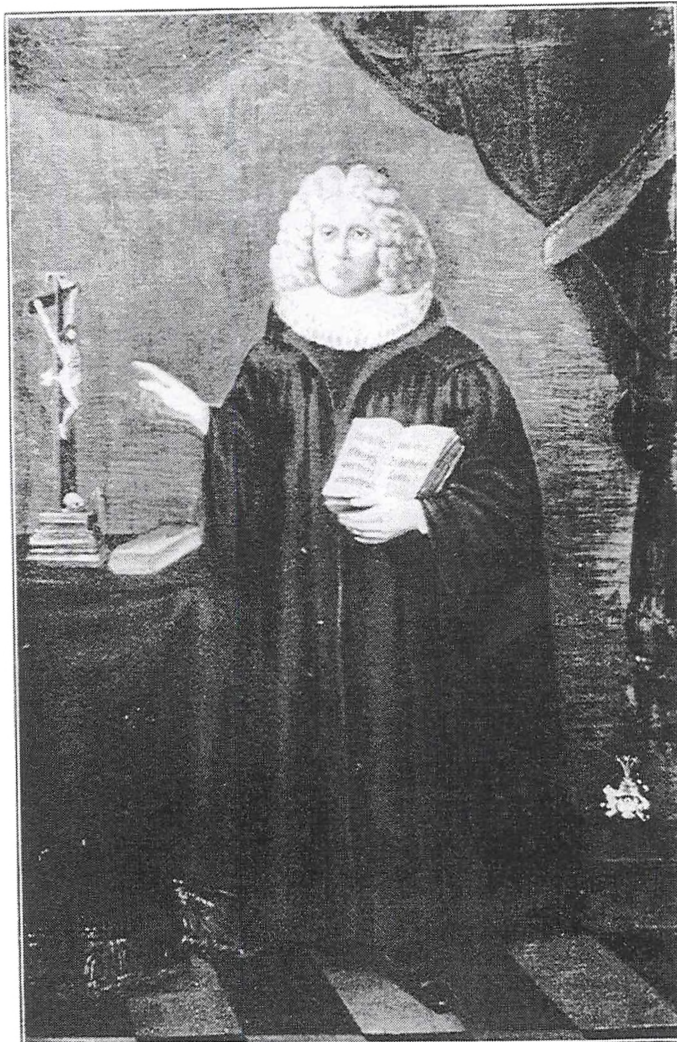
Melchior Bluth werd lid van het college van Achtmannen, welk lichaam de stedelijke financiën beheerde. Hij kocht het huis Badenstrasse 10 (zie afb.)

- 2 **Margaretha Klinkow**, gd 24.10.1668, tr (1) **Albrecht Hoebet (Hövet)**, gd Stralsund 25.10.1659, zoon van magister Johann Hoebet; tr (2) **Johannes Sledanus**, gd Stralsund 28.5.1646, zoon van Albertus Sledanus, pastor van de Marienkirche te Stralsund.
- 3 **Catharina Klinkow**, Stralsund 30.1.1671, ovl 1729, tr (1) 1691 **Jürgen Leveling**, gd Stralsund 2.11.1658, ovl 1695, zoon van Jürgen Leveling; tr (2) 1697 **Johann Oker**, gd 17.3.1667, ovl 29.9.1748, koopman te Stralsund, 'Altermann der Brauer-

Tak B IVt

kompagnie', raadsheer van Stralsund⁵⁴⁸, zoon van Heinrich Oker, raadsheer van Stralsund, en Catharina Ehrhorn.

Johann Oker (ook wel Ocker) assisteerde aanvankelijk zijn vader als lakenhandelaar, werkte later, na diens dood, voor eigen rekening. Wegens de daarvoor noodzakelijk te maken reizen, besloot hij daarmee te stoppen en dreef vervolgens handel die deze inspanningen niet vergden. Toen echter zijn broer in Hamburg kwam te overlijden en hem een grote erfenis toeviel, trok Johann Oker zich geheel uit zaken terug en ging rentenieren. Maar in 1710 werd hij benoemd als provisor van de Marien-

Peter Bluth
1656-1728

Oberpfarrer te Stettin
afb. naar een origineel
in de Jakobikirche te Stettin

Tak B IVt

kirche en tevens koos het brouwersgilde hem als olderman. Na vervolgens nog verscheidene raadsambten te hebben bekleed werd hij ten slotte lid van de 'Kammer'. Na wegens hoge leeftijd voor dit bestuursambt te hebben bedankt, bleef hij toch de raadsvergaderingen trouw bijwonen. Johann Oker stichtte 'Die Ockersche Stiftung'.⁵⁴⁹

4 Anna Klinkow, gd Stralsund 3.2.1670, ovl 1670.

5 Maria Klinkow, gd Stralsund 31.3.1672.

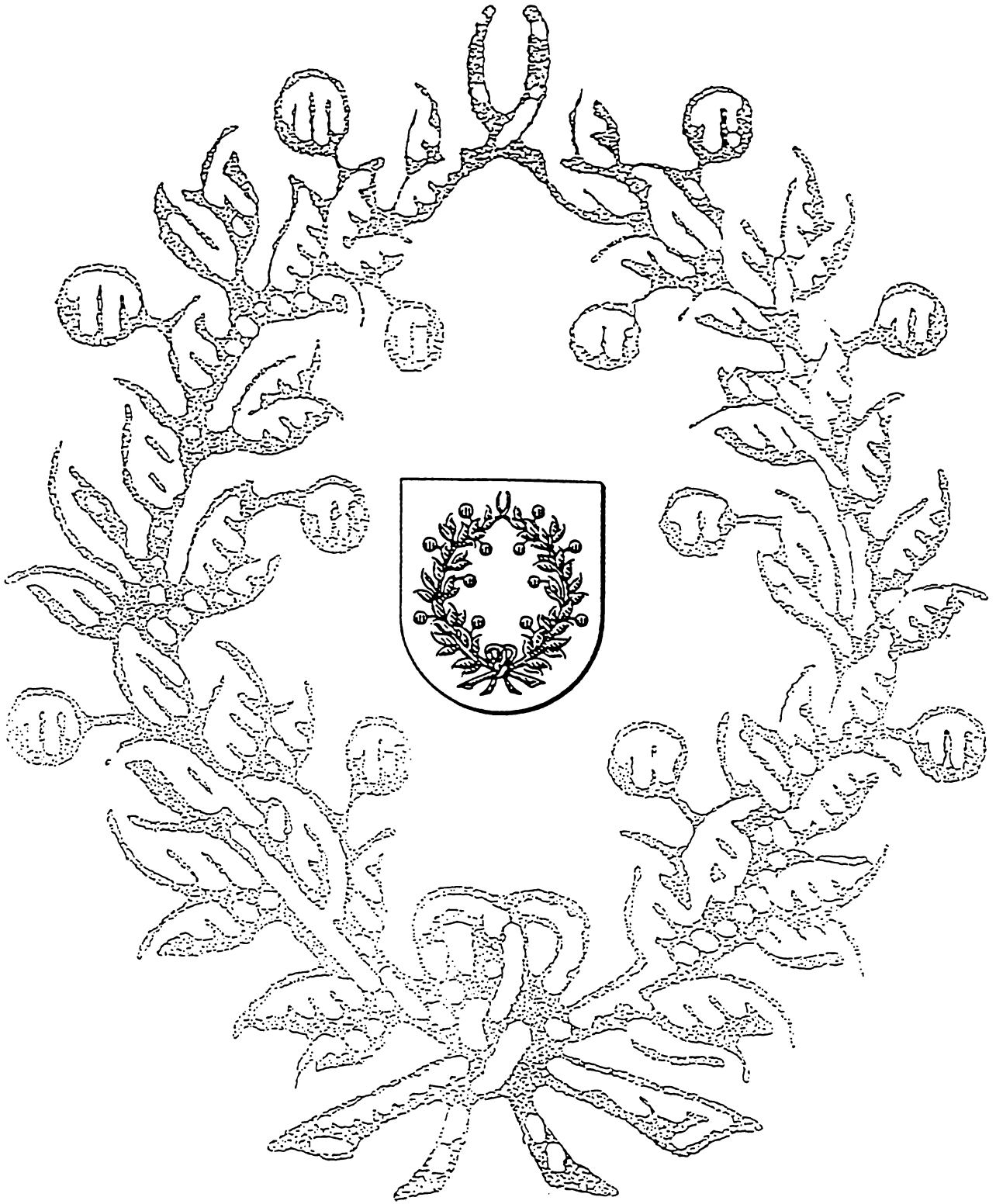
6 Gertrud Klinkow, gd Stralsund 26.9.1673, ovl 1678.

7 Barbara Klinkow, gb Stralsund 23.11.1674, ovl Stettin (Szczecin) 24.4.1742, tr Stralsund 12.6.1695 Peter Bluth, gd Stralsund 17.11.1656, ovl Stettin 1.7.1728, 'Oberpfarrer' te Stettin⁵⁵⁰, zoon van Peter Bluth, koopman en burger te Stralsund, en Elisabeth Prütze.

Peter Bluth, die jong wees werd, bezocht verscheidene universiteiten. Door de Koerlander edelman Christopher von Fircks aangezocht als gouverneur voor diens zoons, maakte hij met deze, na hen vier jaar te hebben onderricht, van 1685-1690 een grand tour, door Duitsland, Frankrijk, Engeland en de Nederlanden. Na in Stralsund te zijn teruggekeerd, bezocht hij nog de universiteit te Upsala. In 1695 trad hij te Stettin in dienst als diaken bij de St. Johanneskerk; vanaf 1705 was hij aan de St. Jacobuskerk aldaar verbonden, eerst als archidiaken, daarna, na 1716, als Oberpfarrer.

Peter Bluth had grote belangstelling voor het Piëtisme, waarvan hij reeds ten tijde van de grand tour blijk gaf; toen hij in Frankfort/Main verbleef, bezocht hij daar de plaatselijke predikant Ph.J.Spener, die bekend zou komen te staan als de vader van deze protestantse stroming in Duitsland.⁵⁵¹ In Parijs voerde Bluth twistgesprekken met Franse monniken, die hem tot het katholicisme wilden bekeren. Een opmerkelijk belevenis was voor Peter Bluth koning Lodewijk XIV te aanschouwen.⁵⁵²

Met zijn signet bevestigde Hermann Meier op 17 augustus 1589 in de abdij van Corvey het geschrift, dat gepaard ging met zijn benoeming van pastor van de evangelische gemeente te Werlte. De lakafdruk toont een huiskerk aan de bovenzijde geflankeerd door de letters H en M; deze vragen niet om verklaring. Meier zegelde, zo wordt opgemerkt, met zijn 'gewantliches Pitzir', handig in het gebruik. Of dit er soms op duidt, dat Hermann Meier thuis een groter zegel bezat? En pronkte dat grotere soms met de gravure van een krans, liet dat geen huiskerk zien? Had hij eigenlijk behoefte aan een groter zegel, deden zich in zijn leven gelegenheden voor, waarbij hij dat moest gebruiken? Vragen waarop nu geen antwoord meer valt te geven; antwoorden, welke m.i. ontkennend zouden zijn uitgevallen. Mijn ontkening vindt mede haar grondslag in het gebruik van een signetzegel door zijn zoon en kleinzoon, waarover straks meer.

De wapenfiguur, waarop ik zinspeelde, bevond zich sinds 1600 op verre afstand, gebeiteld op een grafzerk, welke Hermann Meier wel nooit zal hebben aanschouwd. Name-lijk op het graf van zijn schoonzuster Margaretha Roseier, op 11 maart 1600 te Greifswald in Voorpommeren overleden, vrouw van zijn broer Theodor Meier, in die tijd syndicus daar ter stede. Nog is die zerk bewaard gebleven, bevindt zich ook nu in de St. Marien, maar is tijdens een vrij recente restauratie van die kerk elders in de vloer neergelegd, dekt dus niet langer het graf, waarvoor ze was bedoeld. Ook ligt ze thans verscholen onder een zware kokosloper. En zó is de zerk, naar het me voorkomt, meer gevrijwaard voor verdere slijtage tengevolge van het schoeisel der kerkgangers.

Maar terwijl de eeuwen door het randschrift van deze grafsteen nog tamelijk goed leesbaar is gebleven, sleet het mede aanwezige, wellicht in reliëf gebeitelde, wapen vrijwel geheel af. Vooral is dit, naar ik vermoed, gebeurt in de loop van de laatste eeuw. Want toen in 1885 dr Theodor Pyl, hoogleraar aan de universiteit te Greifswald, deze steen in zijn Geschichte der Greifswalder Kirchen behandelde, kon hij het wapen nog beschrijven als 'Ein Blumenkranz im Schilde und auf dem Helm, in einem Oval'. Thans is daarvan nauwelijks iets overgebleven (zie p 102); enkele richels duiden de plaats van het wapen aan, het zijn povere restanten van krans en ovaal.

Het komt me voor dat het de genoemde syndicus Theodor Meier is geweest, die het wapen met de bloemenkrans als het zijne heeft aangenomen. Hij toch zal ook reeds toen hij nog als advocaat te Rostock was gevestigd, behoefte hebben gevoeld in de praktijk van zijn werk aan een zegelstempel, groter of kleiner. En was dan wel een stempel met een huiskerk standesgemäss, overeenkomend met de waardigheid van zijn positie?

De krans met bloemen, in 1600 al gebeiteld op de grafzerk van Theodors vrouw, deed me op het eerste gezicht denken aan de krans in de meiboom, zoals die vroeger naar oud gebruik in Duitse plaatsen werd opgericht bij de viering van het meifeest (der Maien). Men behoeft maar naar Leer in Oostfriesland te gaan, en men ziet daar

Wapen van Theodor Meijer
in de St.Nikolai te Stralsund
1652

paneel van de raadsherenbank

in die maand nog een versierde boom, met krans, bloemen en linten, aan de kant van de oude haven staan.

Het komt me niet onwaarschijnlijk voor, dat onze Theodor, toen hij van zins was een wapen aan te nemen, zijn gedachten daarbij uitgingen naar het Meierhof te Werlte en hij weer voor zich zag, hoe in Westfalen het meifeest werd gevierd, met het oprichten van een versierde meiboom.⁵⁵³ En trof hem, hoe zijn familienaam, zij het dan niet door haar taalkundige betekenis, maar wel door zijn klank aan de mei doet denken? Hoe dan ook, die associatie lag zeker in het gehoor, als voorbeeld heel ik hier aan een strofe van een gelegenheidsgedicht met initialen gesigneerd, opgenomen in de bundel 'Lachrymae ...', rouwgedichten bij het overlijden van Margaretha Andreae, vrouw van Theodor Meijer, in 1667 in druk verschenen:

So drengt und schwinget sich bey starcken Frost und Winter

Die teure Meyerin / dem Mey und Meyen zu

Die man dort beyde hat in schönster Reyh' und Ruh:

Sie spricht: Fahr hin du Welt / es ist doch nichts darhinter /

Ob du schon Zehnmal noch so viel selbst von dir pralest,

Dein Mey ist Winter=Frost: Und was man meyen kan

Das ist vermischte Frucht / man seh'es nur recht an.

De dichter nam in de laatste regel van zijn dichterlijke uiting een anagram - zoals hij het noemde - op:

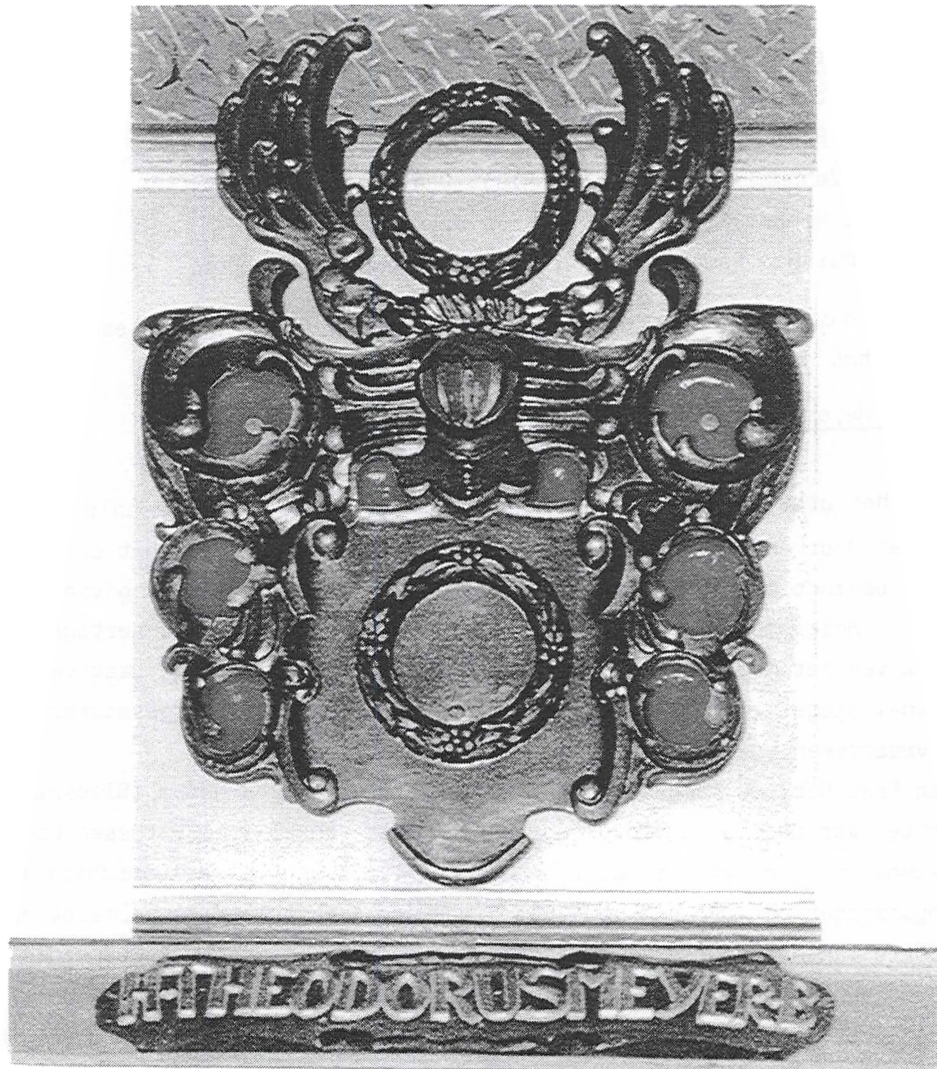
Margareth Meyerin per Anagram Harr im Meyegarten.

Twee, na het graf in ouderdom volgende, zegelafdrukken zijn bepaald niet zó goed, dat ze het door ons gewenste beeld geven. De afdruk van 1615, het oudste mij bekende, bevindt zich, onder een papieren ruit, op de aanstelling van onze dr Theodor Meier tot raad 'aus dem Hause' van de Mecklenburgse hertogen (zie p 107). Dr Rakow van het Mecklenburgische Landeshauptarchiv schreef me daarover: 'das (Oblaten-) Siegel zeigt unter der Lupe einen Kranz mit daraufgesetzter Helmzier(?)' - het vraagteken voegde dr Rakow aan zijn omschrijving toe.

Hetgeen Frau Ueck me namens de Stiftung Nordfriesland te Husum [Sleeswijk-Holstein] berichtte over de signet-afdruk op het contract van 20.9.1636 tussen het Landschap Eiderstedt en dr Hermannus Meier (zie p 35), valt wat de beeldomschrijving betreft nog ongunstiger uit dan dat van 1615, maar onze informatrice vermeldt nauwkeurig de grootte van het zegelvlak. Zij schreef: 'Der 13 mm grosse Abdruck des Wappens von Dr. Hermannus Meier weist so viele Erhebungen auf, dass letztlich kaum etwas zu erkennen ist. Der von Ihnen(i.c.mij) als Blumenkranz beschreibene obere Teil sieht hier wie eine Sonne mit Strahlenkranz aus, die untere Partei lässt sich selbst mit Lupe nicht deuten'. De stralenkrans rond een zon doen me veronderstellen, dat deze impressie te danken is aan de vaagheid van de afbeelding van de krans als helmteken en de vlucht terzijde daarvan.

Gelukkig kan ik hier nog op een derde zegelafdruk wijzen, reeds in de tekst vermeld en afgebeeld (zie p 42), 'die wél duidelijk is. Ze komt voor op een brief, die Herman Meier als lid van de krijgsraad in 1677 zond aan luitenant-kolonel Von Lutzou, die zich toen in Christianopel bevond. Deze afdruk in groene was geeft, goed afgedrukt en uitstekend bewaard, de gravure van Herman Meiers signet(-ring?) weer. Ook valt op, dat hier weer de letters H en M - nu ter zijde van de vlucht - aanwezig zijn, dezelfde letters, die eens op het signet van zijn grootvader stonden.

De zegelaars van de boven besproken lakafdrukken, de broer, een zoon en een kleinzoon van de Werlter-Ter Apeler Hermann Meier, bedienden zich dus alle drie van een signet (in hun ring?). Zou dan ook niet 'grootvader' Hermann Meier voldoende gehad

WAPEN MEIJER
op het Stellwagen-orgel te Stralsund
1653-1659

hebben aan een klein zegel? Dit als antwoord op de vraag daarover eerder door mij gesteld.

Over de drie in hout gebeeldhouwde wapens van burgemeester Theodor Meijer in de Stralsunder hoofdkerken berichtte ik reeds (p 117). Ze geven alle drie een goed beeld van de krans met de vier bloemen (boven en onder, links en rechts op de bladeren van de krans), als ook van de herhaling in eender formaat van deze wapenfiguur als helmteken en de helmkleden ter weerszijden van dit geheel. Het wapen op de voormalige raadsherenbank in de St. Jakobi is - tenminste thans - van blank hout, de panelen, waarop zich de wapens in de St. Marien en in de St. Nikolai bevinden, zijn geschilderd. In de St. Nikolai is echter geen enkele poging gedaan om de heraldische kleurstelling ook maar te benaderen, in de St. Marien lijkt dit eerder het geval: de beide kransen vertonen een donkere kleur, die voor groen kan door-

gaan, de bloemen hebben uit hetzelfde potje verf een lik meegekregen; het schild en het helmkleed tonen een bronsachtig goud, van welke twijfelachtige metaal-aan-duiding ook de tralies van de helm en diens wrong het hunne hebben ontvangen, terwijl de helm zelf, gevoerd met rood, getuigt van donkerblauw. Het rood herhaalt zich verscheidene keren in knoppen, waar rondom het helmkleed zwiert. Blauw is, vele tinten lichter, de kleur van de achtergrond, geschilderd op het paneel van de orgelkast. Maar dan zijn we buiten de wapenafbeelding gekomen. Mocht men nog even aarzelen en overwegen, of hier misschien toch aanwijzingen vallen te ontdekken betreffende de eigenlijke kleuren van het wapen Meijer, zoals in die tijd bekend, dan is het goed te bedenken, dat zonder twijfel nadien de kwast van een latere, goed bedoelende verwer, niet geleid door kennis van de heraldiek, wel eens in een verkeerde pot terecht kwam.

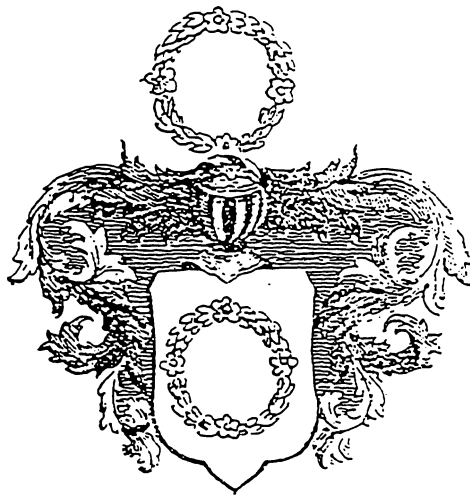
Het is begrijpelijk, dat Hermann Mejer (IIIa), toen hij een zegel ging gebruiken, daarop hetzelfde wapen heeft doen graveren als dat van zijn oom Theodor, de syndicus. Immers in zijn jonge jaren heeft hij te zijnen huize gewoond. En zo kwam ook voor de Kopenhaagse Hermann Meier dat zegel in gebruik.

Ten slotte kan nog worden getoond het wapen Meijer, zoals de historisch geïnteresseerde burgemeester van Stralsund J.A.Dinnies(1727-1801) dat geeft bij de genealogie der familie Meijer, deel uitmakende van zijn handschrift betreffende de Stralsunder raadsgeslachten(zie afb.). In tegenstelling tot de drie in de Stralsunder hoofdkerken voorkomende wapenafbeeldingen vertoont Dinnies' tekening geen vlucht op de helm. En dit in overeenstemming met wat de Groninger grafzerken lieten zien en de zilveren beker. Maar het lijkt me mogelijk dat dit samenhangt met verschil in stijl van de perioden, waaruit onze waarnemingen dateren.

Wat nu de Groninger tak van de familie Meijer betreft, van haar gebruik van een wapen merken we pas rond 1700 op een zilveren beker (p 75), en op een aantal grafstenen (p 72) uit de eerste decennia der achttiende eeuw. Ongetwijfeld zal de Nederlandse familie nog bekend geweest zijn met het wapen dat Theodor Meijer gebruikte, al was het mogelijk slechts bij overlevering. De wapenfiguur, die de 'Groningers' in hun schild voerden, is echter niet geheel identiek met die in Duitsland en Denemarken in gebruik. Nog het meest gelijk daarmee is het wapen, zoals het gegraveerd is op de beker. De stijve vorm van de eigenlijke krans treft men op de zerken evenwel niet aan, de afbeelding daarop is wat lossere, luchtiger. Misschien is hier sprake van een vernieuwing, aansluitend bij de barokke mode van die tijd. Of baseerde de Groninger familie Meijer haar wapen, wat de krans betreft, meer direct op de oorspronkelijke meitakken - de oude symbolen van het meifeest⁵⁵⁴ - zodat deze herkenbaar zouden blijven en zijn daarbij de 'vruchten', op afbeeldingen niet altijd gelijk in getal, te verstaan als bloemknoppen?

De 'Begeleiding' aan deze genealogie toegevoegd, begon ik door op te merken, dat een vliegende vogel wel altijd' wat vangt. Toen doelde ik op de eigenhandig door ds Herman Meier geschreven memo. Met een late vangst, pas uit het voorjaar van 1996 daterend, wil ik mijn genealogisch verhaal afsluiten.

Tot de laatste van de aangetrouwde familieleden, waarvoor door mij gegevens zijn bijeengebracht, behoren de neven Melchior en Peter Bluth, beiden gehuwd met een dochter van Christian Klinkow en Catharina Meijer, kleinzoons derhalve van burgemeester Theodor Meijer. Voor hen raadpleegde ik o.a. de genealogie Bluth, opgenomen in het Deutsches Geschlechterbuch voor het jaar 1942. Uitvoerig wordt daarin

Dinnies' Stammtafel Meijer. 2e helft 18e eeuw

ingegaan op de afstamming van verscheidene aangehuwde personen. Zo treft men daarin ook aan een staat in zestien kwartieren van Peter Gottlieb Bluth (1698-1766), pastor te Stettin, zoon van pastor Peter Bluth en Barbara Klinkow, kleinzoon van Christian Klinkow en Catharina Meijer, in welke staat derhalve in de derde, vierde en vijfde generatie het wapen Meijer mede is afgebeeld. De wapentekeningen zijn daar niet ingekleurd, maar zo uitvoerig is de samensteller van deze stamboom te werk gegaan, dat hij tweemaal in een noot, wanneer de verwantschap met de familie Meijer ter sprake komt, dit aldus beschrijft: 'in Silber ein grüner Kranz mit vier (1:2:1) roter Rosen; auf dem rot-silbern bewulsteten Helme mit gleicher Decke der Kranz.⁵⁵⁵

- 1 Droste Pfarrei Werlte 9.
- 2 Holtmann 8.
- 3 Droste Pfarrei Werlte 9.
- 4 Verg. Hinrichs 92.
- 5 Droste Das Meierhof (niet gepagineerd).
- 6 Holtmann 109/110.
- 7 Verg. Droste Pfarrei Werlte 9.
- 8 Verg. Van Apeldoorn dl I 86 vlg.
- 9 Droste Pfarrei Werlte 26/27.
- 10 Droste Das Meierhof.
- 11 Osnabr.Urk.Buch 299/300.
- 12 Droste Das Meierhof.
- 13 Id.
- 14 Verg. Droste.
- 15 Droste Das Meierhof.
- 16 Id.
- 17 Hinrichs 57; Holtmann 11.
- 18 Diepenbrock 338; Hinrichs 57; Holtmann 12.
- 19 Der Hümmling (1929); verg. Droste Pfarrei Werlte 28; deze klok ging in 1945 door brand verloren.
- 20 Wat de familie Meier, die het Meierhof later bewoonde, betreft:
In 1717 horen we weer van een Hermannus Meier in verband met het Meierhof.
Na het in bezit nemen van de goederen was Oltmann von Schwenke een proces begonnen tegen de toenmalige houder ervan. Slechts een desbetreffend verdrag ter zake van deze twist bleef bewaard en dit leert ons dat Hermannus Meiers enige dochter Anna Margareta op 26 mei 1717 was gehuwd met Johann Niemann, afkomstig uit Hersum. Niemann, die later de naam Meier zou aannemen, beloofde bij dit verdrag aan bepaalde financiële verplichtingen ten aanzien van Oltmann Hermann Adam von Schwenke te voldoen.
Het komt me voor dat de in dit stuk van 1717 genoemde Hermannus Meier een kleinzoon is geweest van de kerkvoogd Hermannus Meier uit het begin van de zeventiende eeuw; naar de jaren kan dit wat de generaties betreft heel wel uitkomen. Maar het bewijs voor deze veronderstelling valt niet te leveren. De Hermannus Meier in 1717 genoemd zal de laatste van zijn familie in mannelijke lijn zijn geweest, die het Meierhof bewoonde. Weliswaar ruilde Niemann zijn naam in voor de familienaaam van zijn schoonvader, Meier, maar de vader-zoon traditie was verloren gegaan. Kennelijk werd de, toch zo algemene naam Meier, in Werlte, met betrekking tot het Meierhof, zo belangrijk gevonden dat de eigen naam ervoor moest wijken. Maar ook in Groningerland hechtte men bijzondere betekenis aan deze naam. Het uitsterven van de familie daar gaf de kleinzoons en -dochter van Petronella Meijer, gehuwd met Themmo Jacobs (hun grootmoeder van moederszijde), aanleiding niet de naam Backer, waarmee hun vader ondertekende, te gebruiken, maar de naam Meijer.
- 21 Zoals o.a. blijkt uit de Leichenpredigt voor Theodor Meijer, burgemeester van Stralsund (zie aldaar).
- 22 Dat het de kanselier van Munster was, waaraan de brief werd gericht, wordt niet vermeld, maar m.i. maakt de tekst dit duidelijk.
- 23 Nordrhein-Westfälisches Staatsarchiv Munster, Fürstabtei nr 1999.

- 24 Id. nr 591.
- 25 Hinrichs 59.
- 26 Hinrichs 60.
- 27 Van Winter 27, res. St.-Gen. 16.3.1596.
- 28 Schuitema Meijer Het Klooster 28 vlg.
- 29 RAD Stukken uit het Friese stadhouderlijke archief betreffende Drente, 10.7.1614.
- 30 Id. c.1614 (kort na 10.7.1614).
- 31 Id. 14.7.1614.
- 32 Id. 6.8.1614.
- 33 Id. c.1614 (kort vóór 6.8.1614).
- 34 Id. 24.10.1614; later, ten tijde dat Meier administrateur was, heeft een Drents predikant, wegens dronkenschap uit zijn ambt ontzet, geprobeerd huisvesting in het klooster te krijgen, maar Meier verzette zich daar hevig tegen, met succes.
- 35 Id. 3.11.1614.
- 36 Id.z.j.e.d. [c 1614(met potlood)];verg. als handschrift:GAG arch.Veenkantoor 444.
- 37 ARA Archief Staten-Generaal, Lias Loopende, 1614 II, inv. no. 4778.
- 38 RAD Stukken 3.11.1614.
- 39 Id. 14.11.1614.
- 40 RGP 151 Staten-Generaal 1613-1616.
- 41 Het Klooster Ter Apel 39, 84, 109.
- 42 Id. 39.
- 43 Id. 43.
- 44 Prov.rekening 1622/91.
- 45 Schuitema Meijer Het Klooster 52.
- 46 Id. 49.
- 47 Id. 53, 57.
- 48 Id. 57 vlg.
- 49 GAG Ra III l 8/286 gekondigd 30.7.1637; 283^v.
- 50 Stadsresolutieboek dl 7/236 17.6.1637.
- 51 Oldenburgisches Urkundenbuch Bd V Nr 997; Bd VIII Nr 381, 383, 357.
Theoretisch zou voor het vaderschap van Hempa ook in aanmerking komen de pastor (of vice-cureet?) Johann Nacke, in 1550 reeds langere tijd te Lönigen werkzaam (K.Willoh, Geschichte der katholischen Pfarreien im Herzogtum Oldenburg), die zich op 17 mei 1522 inschreef als student te Rostock, dan komende van 'Lonnyngen'. Naar mijn mening is Lorenz Nacke om de volgende redenen eerder de desbetrokkene: Lorenz heeft een zoon Dirick Nack (wiens wapen prijkt op de door hem in 1579 'gestiftete' kansel in de Maria-kerk te Flensburg, Deutsche Geschl.Buch 1966/38); dit zou kunnen verklaren dat Hermann Meier en Hempa Nacken hun zoon Theodor naar hem als oom van moederszijde zouden hebben genoemd; ook zou het feit dat Hempa een dochter was van een burgemeester, wiens familie reeds in de 14e eeuw wordt genoemd en waarvan leden kennelijk als raadsheer in de nabij Vechta gelegen stad Oldenburg aan het eind der 15e eeuw optraden, de familie er in 1670 toe hebben kunnen brengen Hempa's familienaam als 'Von Nacken' in de lijkrede te doen opnemen. (Zie Old.Urk.Buch V 245, 302, 330, 865; VIII 60).
- 51* Zie voor Hesychia Dresmann de lijkredes voor Hermann en Reinhold Mejer (IVb en IVc, p 39 en 45; Det Kongelige Bibliothek, Kopenhagen).
- 52 Zie p 58; waarom toch zou Matthias een vóór zijn geboorte overleden stiefmoeder benoemen?
- 53 Ebbens/Hartog 114.
- 54 Wegman Westervolders 161 vlg.

De naam Hiske van der Borch duidt m.i. op herkomst van hem en/of zijn familie uit het gehucht Ter Borgh onder Sellingen gelegen. Dit maakt een huwelijk tussen hem en een zuster van Anna van Vullen des te aannemelijker en zou héél direct verklaren, waarom ds Hermann Meier over Hiske sprak als zijn zwager.

55 Verg. p 29vlg.

56 StAStr(Stadtachiv Stralsund) Dinnies 'Stemmata': Meijer; Theodor wordt daar genoemd een neef te zijn van de gelijknamige burgemeester van Stralsund.

57 Verg. p

58 RAG Ing I/2310/484^V.

59 Original-Matrikel Jena, Thüringer Universitäts- und Landesbibliothek Jena, Abt.Handschriften und Sondersammlungen. Niet aldus het in druk uitgegeven matrikel, dat foutief 'Groningen'. vermeldt.

60 GAG inv. 259/444.

61 GAG IIIx 50/42^V; Egbert Cornelis en Jantien Jans, dochter van Jan Derx en zijn vrouw Trijntjen Frericks (gb Groningen 10.8.1642 Jantien, dochter van de zadelmaker Jan Derx) kochten het huis van wijlen 'Jan Dercx sadelmakers'; zij waren met nog minderjarige kinderen zijn erfgenamen.

62 Verg. IIIx 7/143, 14/87^V.

63 IIIx 14/87^V; het is mogelijk dat Jan een zoon was uit een eerder huwelijk.

64 Focke Clasens otr/tr Groningen 11.8/16.9.1632 Trijntijn Frericks, waarvoor Joannes Celos.

65 Betreffende Annekens nagelaten goederen wordt twee jaar later een afkoop gesloten tussen haar broer ds Matthias Meijerus en Ulfert Alberts, resp. voormond en voogd van Annekens zoontje Derck, en diens vader Jan Dercks (IIIx 16/71 10.2.1637). Ulfert Alberts was een zwager van Jan, zijnde deze in 1621 gehuwd met Martien Dercks (otr/tr Groningen 8/30.9.1621).- Bij de inschrijving van dit huwelijk wordt van de bruid medegedeeld dat zij een dochter was van Derck Jansens 'up de hoeck van Kosterganck'. Genoemde Derck Jansen woonde bij de Steentilpoort, toen hij op 28.6.1623 lid werd van het Groningse tappersgilde (GAG IIIa 24). Op 20.3.1625 is sprake van het huis 'bij de Olde Steeltelpoorte daer dat Golden Harte uthanget ende Derck Jansen nu ter tijdt als meijer woent'. (IIIx 7/143^V).

Op 14.4.1659 vond de aanzwering plaats van Berend Ulferts, als voogd over de kinderen van Jan Dercks en diens overleden vrouw Trijntje Frerix (Hartog Voogdij-aanstellingen 98). De molenaar Berent Ulferts, daar bedoeld, was een zoon van Ulfert Alberts en Martien Dercks (verg. IIIx 35/198^V 19.7.1651).

66 Burgerboek in de periode eind februari-mei. Het door Jan Derx bij zijn toetreding tot het gilde aan de diakonie der hervormde gemeente Groningen verschuldigde admissiegeld van 12.0.0.gl. werd betaald op 21.4.1632 (GAG arch.nr 252 /504).

67 GAG IIIx28/160^V 17.3.1648. Zie voor de bewoning en aankoop van dit huis ook GAG Collectie M.A.de Visser 98/127-128.

68 Möhlmann 39/40; Familie und Volk Heft 3/99.

69 Familie und Volk 52 vlg.

70 Lisch, 30 vlg; als enige vinden we Mejer in 1630/31 aangeduid als 'Mons[ieur]', anderen als Herr of D[octo]r of zonder nadere 'omschrijving'.

71 MLHA Acta collegiorum nr 383.

72 Mast 85/86. Na de dood van hertog Heinrich (1552) dreigde er gevaar voor een broederkrijg tussen diens zoons Johann Albrecht I en Ulrich; om deze te voorkomen werd in

- 1556 bepaald - dit zonder de bedoeling Mecklenburg geheel op te splitsen - dat eerstgenoemde zoon over het westelijk deel met Schwerin en zijn broer Ulrich over het oostelijk gedeelte met Güstrow zou regeren. In Mecklenburg was toen nog niet de opvolging in de hertogelijke waardigheid volgens eerstgeboorterecht een vaststaande regel. Volgens zou de Güstrower-linie uitsterven en werden de broers Adolf Friedrich I en Johann Albrecht II de erfgenamen van de gehele Mecklenburger erfenis. Dit leidde tot de gehele deling (Realteilung) van 1621.
- 72 Mast 99.
- 73 MLHA Acta criminalia Lit.C Fasz. II Bz: Custos et consortes 3.11.1631.
- 74 Id. 9.11.1631.
- 75 Soldateskå betekent eigenlijk ruw soldatenvolk.
- 76 MLHA Acta criminalia 13.7.1632.
- 77 Id.19.7.1632.
- 78 Id. 24.7.1632.
- 79 Id. 6.2.1633.
- 80 Id. 17.2.1633.
- 81 Id. 6.5.1633.
- 82 Id. 1.11.1633 en 14.12.1633.
- 83 Id. 2.2.1634.
- 84 Id. WP⁶ dl 16/693 vlg.
- 85 Wellicht promoveerde hij te Jena, waar hij had gestudeerd. Van de Rostocker universiteit is geen matrikel der promoties uit die tijd aanwezig.
- 86 Landesarchiv Schleswig-Holstein Abt.163 Eid. Nr 22; thans in de Stiftung Nordfriesland te Husum (Sleeswijk-Holstein).
- 87 Zie het Programma fun. univ. Hafn.(Kopenhagen) 25.3.1697 (Bibliotheka Danica III sp. 1030 - Det Kongelige Bibliothek) vermeldt o.a. haar broer Hermannus Mejer, maar geeft echter geen verdere bijzonderheden haar familie betreffende.
- 88 Louis Bobé DBL III 52; zijn verwijzing naar Københavns Diplomatorium bd 3 moet zijn bd 6.
- 89 Leichenpredigt voor Dr.Chr.Münden, 1741, en vriendelijke mededelingen van Dr. Arnim Wolf, Frankfurt/Main.
- 90 Volgens zijn handtekening, zie brief van 1677.
- 91 DBL dl XV/444vlg.; Levensbericht van Herman Meier.
- 92 Gedrukt levensbericht van Herman Mejer, opgesteld door de rector van de universiteit te Kopenhagen, 4juni 1685.
- 93 DBL dl XV/444vlg.
- 94 Die Matrikel des Akademischen Gymnasium in Hamburg, 1613-1883: 28.10.1647.
- 95 Die Hauptstadt einer Demokratie; Leben und Arbeit in Kopenhagen. DDS 1964/6-9.
- 96 WP⁶ dl 9/7.
- 97 Aarsberetninger fra det kongelige geheimearchiv, indeholdende Bidrag til dansk historie af strykte kilder, uitgegeven door C.F.Wegener. Kopenhagen 1876-1882, 6e de.
- 98 K.C.Rockstroh, Oprettelsen af Krigskollegiet 1660, in: Udviklinger af den nationale haer I-II,1909-16. Kol. 414 vlg.
- 99 N.P.Jensen, Den skaanske krig. 1900. p.299(1677).
- 100 Verg. Personalhistorisk Tidsskrift. Anden række; udgivet af Samfundet for dansk-norsk genealogi og personalhistorie, ved H.W.Harboe. 5.Bind. 1890.
- 101 Programma tunebre, kon. bibliothek te Kopenhagen.
- 102 In haar rekwest van 11.10.1698 maakt Herman Meiers weduwe Christina o.a. melding van oudere rechten van de 'Oberkrigscommissarius' Selmer (Rigsarkivet, Kopenhagen: Resolutionsprotocol van de 'Rentekammer' 1699-1701).

- 103 Resolutionsprotocol van de 'Rentekammer' 1699-1701, koninklijke resolutie nr 68 15.8.1699, met bijlagen.
- 104 H.U.Ramsing, Københavns Ejendomme 1377-1728, VII Frimands Kvarter, p 160/1. Matr. 1689 nr 125A (Skb V27).
- 105 Hirsch, Danske og Norske officirer.
- 106 In het archief van de Rentekammer werd verder niets desbetreffend gevonden.
- 107 Helsingør Domkirke, Sct.Olai Kirke, Vedledning for besøgende. Helsingør Domsogns menighedsråd. 1973/22.
- 108 Programma fundebre universitatis Hafniae, 1701; hierin is de naam gespeld als Mejer.
- 109 DBL (Dansk biografisk leksikon), 1938, bd 15/446/7.
- 110 Kellenbenz bd 5 afl.3/209
- 111 Gabel, 'Gehejme-, Etats- og Kammerråd' zowel als 'Statholder i København', diende de politiek van verzoening tussen de Deense koning en de Gottorpse hertog, ten gevolge waarvan op 24.10.1667 tot stand kwam het huwelijk tussen de koninklijke prinses Friederike Amalia en hertog Christian Albrecht. Een huwelijk dat overigens allerminst gelukkig uitviel. Maar zolang Frederik III leefde en Gabel aan de macht was, bleef de verhouding tussen de beide vorstenhuizen althans dragelijk (Kellenbenz 207-212, DBL dl 5/512-518 i.v. Gabel, Christian).
- 112 DBL dl 5/516.
- 113 Bidrag til den Store Nordiske Krigs Historie, udgivne af Generalstaben, første bind 247-257, 273 note 2. Det Nordiske Forlag. København 1899.
- 114 De erfgenamen van Reinhold Meier, namelijk zijn weduwe, haar zoon en drie dochters verkochten dit huis bij akte van 18.12.1701 (gerechtelijk geregistreerd 23.1.1702 Landsarkivet for Sjaelland, Kopenhagen, Skøde protocol for København V-1702-1703 F 6).
- 115 Lystrejser og Lystgårde p 612.
- 116 Vaandeldrager (vaandrig) van de koning, die zich wakker in dienst stelde van Mars. Vlg. Van Dale 1976¹⁰ (historische betekenis) was een vaandrig oorspr. bij de infanterie: jong officier, meestal van aanzienlijke geboorte, die het vaandel van een compagnie droeg.
- 117 Bidrag til dansk Personalhistorie under Christian V og Frederik IV, Uddrag af Skt. Petri Kirken begravelseregnskaber for åren 1667-1725, in: Personal histor.Tidskrift IV (1889) p.9 en n.4.
- 118 Lijkrede van Reinhold Mejer.
- 119 Danmarks Adels Aarboeg; zie voor Matthias Jessen DBL VIII/479.
- 120 Von Jessen 90 en 93.
- 121 Von Jessen 99.
- 122 Louis Bobé, Danmarks Adels Aarboeg 1926 i.v. V.Rheder.
- 123 Verg. Von Jessen 91; deze auteur, welke zelf tot de hier besproken familie behoorde, schrijft dat Matthias Reinhold door deze open brief van de koning 'Konfirmation' des adeligen Standes seiner Vorväter erlangte'.
- 124 Deze bijbel was afkomstig van grootvader Matthias Jessen,
 De bijbel werd niet alleen tevens gebruikt voor het noteren van genealogica, waarvoor dit boek in vroegere tijden mede vaak diende, de Jessense bijbel bevat ook verscheidene, uitvoerige en voor de familie

- historisch van betekenis zijnde mededelingen.
- 125 Von Jessen 100/101; de zerk laat (rechts) de naam van Anna Chr. Hedewig von Rheder lezen, maar men neemt aan dat zij, Matthias Reinholds vrouw, begraven is in de grafkelder van haar familie te Lübeck, in welke stad zij na de dood van haar man heeft gewoond.
- 126 Rode 132 nr 9.
- 127 Eric Rode duidt haar aan als de weduwe van 'Oberst Jaquemont (César) René de Thehillac); het door Rode genoemde geboortejaar (1683) lijkt me niet juist.
- 128 De l'Estourbeillon 302.
- 129 Rigsarkivet København, J.C.W.Hirsch, Danske og Norske officere 1648-1814 (ms.) i.v. De Thehillac.; Rode 132.
- 130 De l'Estourbeillon 302; Grand armorial de France 288/9; de familie De Théhillac was van oude adel, zij ontleende haar naam aan Jeanne de Théhillac, erfdochter van het in het begin der 15e eeuw uitgestorven oudere geslacht van die naam, en de chevalier Tristan de La Lande.
- 131 Potier de Courcy 425; Grand armorial de France 288/9. Nobiliaire de la province de Bretagne, suivant la réformation de 1668 à 1671 (ms.) nrs 503,t.2.(1 mi 3/2).
- 132 Hirsch i.v. De Théhillac.
- 133 Rigsarkivet, Landetaten, Indkomme breve til overkrigssekretaeren, fra C.Hammer 7.8. 1692 (Brussel), waarbij een lijst van Deense gesneuvelde, gewonde en in krijgsgevangenschap geraakte officieren is gevoegd.
- 134 Hirsch, Referede sager 8.7.1710. Dit is een kopie van een oorspronkelijke brief, in het Deens geschreven, terwijl Ulrica Eleonora zich in een later, wellicht eigenhandig ondertekende brief, in het Duits uitlaat. Dit moge mede verklaren dat bovenbedoeld afschrift gedateerd is op 1710, terwijl uit de inhoud duidelijk blijkt, dat de brief in 1709 geschreven is.
- 'Fürstlichkeiten durfte man nicht als Paten erbitten, aber natürlich ebensowenig ablehnen, wenn sie das Angebot gemacht hatten'. Aldus Theodor Eschenburg, Also hören Sie mal zu, 1995 (voor de situatie rond 1900 in Duitsland) - Ook de kinderen van Reinhold Meier droegen namen aan vorstelijke personen ontleend.
- 135 Hirsch 20.3.1711 (Br.n.1711/447).
- 136 Hirsch 6/10 1714, 2.5.1718.
- 137 Indvåner i København 1728 p 275: 'Norges gade 98 Maior Øhr: hos ham logerer nemlig Ulrica Elonora von Meier né De Theilliach, med en pige.
- 138 Een bijzonderheid van het Deense officierschap, afgeschaft in 1860.
- 139 Rode p 96vlg. Stichters, bij testament, van deze instelling waren de geheimraad Jens Harboe en zijn vrouw Christine Fuiiren geboren Barones Von Fuiirendal, welke laatste in 1735 overleed. Dertien weduwen mochten worden toegelaten, deze moesten behoren tot de eerste vijf klassen in de koninklijke rang-verordening.
- Welke deze klassen waren, daarop kan niet worden ingegaan; afgezien van 'staender' (onderscheid in bevolkingsklassen zo als bv. ook in ons land), was er in Denemarken een stelsel van rangklassen, met onderverdeling in 101 'undertitler'; zie voor dit onderwerp bv. Dansk Kulturhistorisk opslagvaerk I-II, 1991.
- 140 Englund 38vlg.
- 141 Id.
- 142 Arndt 361.
- 142* Englund 52.
- 143 Id. 203vlg e.a.
- 144 Hirsch.

- 145 Handbuch bürgerlicher Familien bd I 1889 p 71vlg.; Eggers I 94.
- 146 Geschichte Schleswig-Holstein 5 bd 3 afl. 239vlg.
- 147 WP 1953⁶ dl 16/695.
- 148 Eggers II 75**.
- 149 Zie ook 'Die Stemann und ihre Familienkreis', in: Herold jrg 1880.
- 150 Zie voor hen o.a. Dansk biografisk Lexikon bd 16 382-385 en 389-396 en Familie und Volk 1955/3 p 99 nt 8.
- 151 Bd II 107-154.
- 152 Zie o.a. Freiherrl. Tasschenbuch 1881 160.
- 153 Von Eggers, in: Hauch Fausbell, Slægtshåndbogen (1900) 156/157.
- 154 Handbuch bürgerl. Fam. a.b. 72.
- 155 vervallen.
- 156 RAD Ing. 179/1 Classis Groningen: 23.2.1680 'also Rev.D.Matthias Meijerus, oudste praedicant in Sapmeer, den 6.1:jongst(=1680) nae siecte van weynich dagen (is) komen te overlijden'.
- 157 Bij het huwelijk van Jantje Reneman met Matthias Meijer trad voor haar op Pieter Reneman als broer; bij de proclamatie van Pieters huwelijk (Groningen otr/tr 3.10/1/11.1629)met Tryntyn Arens trad voor hem op 'sin oem commissarius Reneman'; de commissaris ('munsterschrijver') Joannes Reneman en zijn broer Henricus Reneman verzochten de stadsregenten van Groningen in 1606(GAG ra IIIa10), dat zij 'op hoere kostenn hoeren anderen broeder van Lewarden, so prodigus sijn soll, op Bottringe-poerte in Velsij kaste soelen moegenn setten laten'. Met de Velsij kaste zal naar mij voorkomt een klein vertrek in het complex van de Boteringepoort bedoeld zijn. Aangezien op 20 juni 1605 Henricus Reneman reeds voor zijn broer Barteld in rechte optrad, moet dit ook de in 1606 bedoelde broer uit Leeuwarden zijn geweest. Henricus' vader was een Hermannus Reneman, zoals blijkt uit aantekeningen van 11.3 en 20.11.1601 (IIIa8). Genoemde komt op 31.10.1600 voor als 'heer Hermannus Reneman' en naar me voorkomt is hij een en dezelfde als Hermannus Reneman in 1579 genoemd als pastor te Westeremden (RAG Ing 2 681) en op 14 april 1586 nog in die functie werkzaam (Diarium Alting 662). We mogen m.i. wel aannemen dat heer Hermannus Reneman zowel de vader van Henricus als ook van Bartold en Johannes Reneman is geweest. Ter ondersteuning van mijn veronderstelling dat Bartold de vader was van Matthias Meijers vrouw Jantje wijs ik er nog op dat de oudste zoon van dit echtpaar genoemd was naar Matthias vader, en het voor de hand lag de tweede zoon te noemen naar de grootvader van moeders zijde: Bartold.
- 158 Bijv. stadsrek. 1656/387^V bijlage (verzoekschrift van Gaele Ubbes te Sappemeer).
- 159 Zo noteerde ds.H.Meier in zijn Reekenboeck in juni 1625: 'tot Groningen vor mine twe knaben betaelt dischgelt streckende tot 8 augustti 30 dl.'; verg. Schuitema Meijer Het Fraterhuiis 1-34.
- 160 Westphalus.
- 161 RAG Kloosterrekeningen, onder het hoofd stipendia. Het Reekenboeck van vader Meier vermeldt voor hem en zijn broer Johannes nu en dan uitgaven, nog in april 1634: 'Matthias und Johannes ... burse'

- 162 Juni 1632: [aan] 'filio Mathhia umme na Benningkwolder Schantze (Bellingwolder-
schans = Oudeschans) tho predigen den 10 juni ther teringe mitgeven'; aug. 1632:
'Matthias gepredigt voer pastor tot Sellingen in Benningkwolder Schantze teringe
mitgedaen'.
- 163 RAG:Ing. 179/1.
- 164 Stadsresolutieboek.
- 165 RAG Kloosterrekening 1640/1 419^V.
- 166 Doopboek van Sappemeer.
- 167 Kunstreisboek voor Nederland 1960/245.
- 168 Dit blijkt m.i. uit het feit dat de overdracht, besproken in nt 171, Hemmechien
Meijer niet mede als verkoopster vermeldt.
- 169 GAG Arch. 529 nr 81/5, rek. 1665/66; deze rekening vermeldt op 7.11.1666 dat ontvan-
gen was van 'pastor Matthias Meijer in qualité voormondt over wijlen Focko Dercks
onmondige kinders viertich Car.guld. wegens een gecoft graft sub no 108'.
- 170 Met attestatie van Groningen.
- 171 Rek. nr 81/9, 1669/51 'ontfanck van de twintichste penninck vant hondert heercomende
van huisen ende landen, soo goetwilligh zijn vercoft'. Zie ook: RAG ra IVz1, aan-
zwering van de voogden 'pastoor Steeman' en de 'geswooren' Jan Peters over de onmon-
dige kinderen van Focco Dercks en Hemmetien Meijer..
- 172 BDB 194/329.
- 173 Het echtpaar Fockens had twee zoons, Focko, gd Groningen 16.11.1693, jong ovl, en
Nathan, gd Groningen 31.1.1695, ovl kort vóór of op 16.3.1781 (BDB 194/260^V), stu-
dent te Groningen 12.12.1712, gepromoveerd aldaar in de rechten 20.11.1745, secreta-
ris van het krijgsgerecht der provincie Groningen, lid van de sworn meente der stad
Groningen, otr (1) Groningen 12.6.1723 Anna Wendelina Sprinckhuijsen, (2) otr/tr
Groningen 4/22.8.1731 Françoise Herminia van Aalst.
- 174 Stadsresolutieboek.
- 175 GAG Weeskamer inv. 1705/51.
- 176 IIIx 74/74^V 20.11.1695.
- 177 BDB 194/37.
- 178 Aangezien bij het huwelijk van zijn zoon in dat jaar gesloten voor de bruidegom
diens oom Hendrik Knijpinga optrad en niet zijn vader, die toch als eerste daarvoor
m.i. in aanmerking zou zijn gekomen, zo hij nog leefde.
- 179 Blijkt bij de proclamatie van het huwelijk tussen zijn weduwe en Jan Sygers.
- 180 BDB 194/171.
- 181 IIIx 40/273 24.2.1659.
- 182 Zo blijkt uit de doopinschrijving der kinderen.
- 183 RAG bijv. Ing 1 nr 1704/245 en 370 (prov.rek. 1704).
- 184 Zie bijv. GAG Stadsrekening 1707 bijlage fol. 322.
- 185 Vlg doopboek.
- 186 Verg.GAG IIIhh2 4.10.1690.
- 187 Verg.GAG arch. 31 nr 2(acta consist.); zie verder de volgende, daarop doelende tekst.
- 188 Zie voor het fraterhuis, Schuitema Meijer GVA 1960/23vlg.
- 189 RAG Ing. 1 nr 1395vlg; in de rekening van 1660/61 wordt hij aangeduid als 'secundae
clas.disp.', leerling van de tweede (op één na de hoogste) klas.
- 190 RAD Ing 46 nr 49. Catalogus qui schedulas pro obtinendo bursae beneficio petierunt'.
- 191 RAG Ing 1 nr 2427/460.

- 192 GAG Acta consist. 10.6.1668-3.
- 193 Id. 30.8.1668; 9.9.1668-5; 9.12.1668-9.
- 194 Id. 9.3.1670-3.
- 195 De kerkeraad besprak in haar vergadering van 25.4.1668-5 de 'disordre bij de doop der onechte kinderen ... zijnde de cedullen van gefingeerde vaders voorsien'. Hierbij kwam ter sprake de aangifte door een zekere Antonette in de Gelkingestraat wonende. Kennelijk was dit geen op zich zelf staand geval.
- 196 Acta const. 9.3.1670-3.
- 197 Id. 27.3.1670-1.
- 198 Philip Dorleu otr Groningen 9.7.1670 Hilligien Bartels, dochter van Bartelt Jansen; zie verder GAG ra IIIa89 7.3.1682 en IIIhh2 4.10.1690.
- 199 Vlgs het doopboek.
- 200 Vlgs het doopboek: Remke.
- 201 Romein Friesland dl 2/623.
- 202 Het gildeboek vermeldt zijn overlijden in 1666.
- 203 Het Groningse proclamatieboek vermeldt haar familienaam als Brocher (18.5.1639).
- 204 IIIx 36/281 7.11.1654.
- 205 Lidmatenregister hervormde gemeente Groningen, vóór 29.11.1594: Heeren Remkens dienstknecht van borghemester Jan Leeuwe met Janneken Remkens syn moeder; 25.5.1604: Elsien Here Remkens costers ter Ae, huysfrouwe.
Opmerkelijk is dat in Groningen op 2.2.1600 trouwen Heere Remkens en Elske Wessels, en vier dagen later, dus op 6.2.1600 Wessel Cloppenborch en Marrye Gerrits; mogelijk was dit voor Wessel een tweede huwelijk en is hij de vader van Elsien geweest.
- 206 RAG Arch. Classis De Marne 28.10.1673; zie ook andere data.
- 207 Id. 16.2.1674.
- 208 Romein Friesland dl 2/623.
- 209 RAG Arch. Classis De Marne 183/4, Kinderboek.
- 210 Romein Friesland 2/651; geaprobeerde 2.10, lid der classis 3.4.1695.
- 211 RAG Ing. 179 nr 4 (Classis Groningen en het Gorecht, Kinderboek).
- 212 Duinkerken dl 2/317; zie tr Groningen 5.2.1698.
- 213 Zie proclamatieboek van Groningen 16.6.1638.
- 214 RAG Ing. 1 nrs 1395 vlg. (Kloosterrekeningen, daar het eerst de familienaam Noordijck).
- 215 RAG Ing 179 nr 4 Kinderboek als onder noot 211.
- 216 GAG IIIij 2.3.1706.
- 217 Ebbens/Hartog 118.; boedelscheiding IIIx110/232 2.6.1733.
- 218 Verg. Ned.Patr. nr 35 (1949) 262.
- 219 Zie voor de geboortedata van haar en haar broers en zusters het Kinderboek van de Classis (RAG ing. 179 nr 4).
- 220 Duinkerken II/422,
- 221 Volgens het Kinderboek zou zij op 20 oktober 1681 zijn geboren. Of de door Ebbens/Hartog genoemde doopdatum goed is, komt mij gezien de onduidelijkheid van het originele doopboek wat twijfelachtig voor.
- 222 Albartus Røelefs Blinck en Anneke Jansen sloten hun contract van huwelijkse voorwaarden op 26.4.1665 te Zuidbroek (Vx 10/342).
- 223 BDB 194/42 25.1.1749: 'juffr. Cornelia Stheman, Kattenhage'. Zij woonde vermoedelijk in bij het gezin van heer broer Matthias Meijer Stheman.
- 224 IIIij.

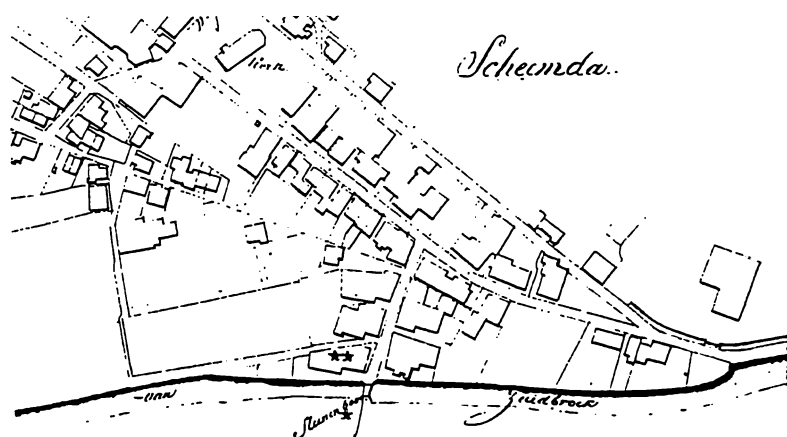
- 225 BDB 194/249 9.9.1757.
- 226 Duinkerken i.v. Henricus Stheman (1740-1781).
- 227 GAG Weesk. inv. 1716/3; Hindrik Froon heeft de administratie gehad van verschillende compagnieën (legeronderdelen)
- 228 Stadsrek. 1728/306^V.
- 229 Stadsrek. 1745/281^V, 1756/287, 1757/286^V.
- 230 IIIij 11.5.1730.
- 231 IIIx 111/138 11.2.1734.
- 232 BDB 194/48 31.1.1761.
- 233 De Naamlijst van proponenten 'met aanwijzing onder welke classis [zij] geëxamineerd zijn, of wonen', in: Boekzaal der Geleerde Wereld, noemt David Stheman voor het eerst in het eerste halfjaar 1754 en dan onder de classis Emmen; David treffen we voor het eerst in het tweede halfjaar van 1757 aan onder Groningen. Hoewel David reeds in 1761 overleed, noemt Boekzaal hem nog in de eerste helft van 1763.
- 234 BDB 195/2 6.8.1759.
- 235 Boekzaal 1781 II 136; ds Henricus Stheman had een zwakke gezondheid en overleed aan een 'langdurige borstkwaal'.
- 236 Boekzaal 1763 I 111.
- 237 Duinkerken II 422.
- 238 Uit dit dagboek noteerde ik vele jaren geleden, toen me inzage werd vergund, slechts enkele aantekeningen; waar het ms., toen in particulier bezit, zich thans bevindt, is me niet bekend.
- 239 Trouwens David zelf was nog slechts 13 jaar 3 maand oud, toen hij ging studeren.
- 240 Door mij wordt dus niet de hypothese gevolgd van Ebbens en Hartog, namelijk dat de eerste vrouw een dochter zou kunnen zijn van ds Herbertus Brachtesende, die predikant was van Emmen vanaf 1616 tot 1659. Mij lijkt ook een andere candidaat-schoonvader aanwezig, maar het zou te ver voeren daar hierop in te gaan.
- 241 Ing. 1/2457 Kloosterrekening over 1689/329; in maart 1687 werd aan de weduwe voor het laatst haar pensioen uitbetaald.
- 242 Reekenboek mei 1620: 'verschenen op Trium Regum (Driekoningen=6 januari) soll ene von vorigen jaren noch 6 dl. resten'. Of dit op Johannes betrekking heeft, lijkt me niet waarschijnlijk gelet op diens leeftijd; misschien betreft het zijn oudere broer Matthias.
- Verscheidene malen betaalde ds H.Meier 'dischgelt' voor 'mine knaben', maar ook allerlei andere uitgaven, voor hen gedaan, vermeldt zijn boek, zoals (juni 1625) 'tot 2 hoeden 1-18, vor 1 par hoesen (hosen=broek) - 14, dem snider Johan vor arbeit 1-20'; voor de 'Bursa' zelf, gevestigd in het voormalige Fraterhuis, zie mijn artikel 'Het Fraterhuis in de St.Jansstraat te Groningen'.
- 243 Kloosterrekening 1629/675; voor het laatst de rekening van 1637.
- 244 Zie voor het verdedigen van een disputatie: mijn genealogie Ringels en aanverwanten p 77/78.
- 245 Schuitema Meijer Het Klöoster 77; verg. Ebbens/Hartog 116 (de daar genoemde datum van beroep
- 246 RAG ra VIw₁ 26.6.1655. ----- lijkt me te berusten op een onbetrouwbare vermelding).
- 247 De naam van zijn weduwe Grietje Ellingh komt in 1679 nog voor op de lidmatenlijst van Ter Apel.
- 247a Verg. tekst op zijn grafzerk PGG 3329.
- 247b PGG 3329 en Tjadems Ontvansten 62.
- 247c Attestatie 1.8.1680.

- 247d Verg. akte IIIx 74/201^V en tekst t.z.v. ds Hermannus Meijer.
- 247e IIx 74/201^V 7.5.1696.
- 247f PGG 3330.
- 247g PGG 3329.
- 247h PGG 3325.
- 248 Althans vóór of in 1696; zie tekst bij de moeder, Anna Meints.
- 249 Id.
- 250 PGG 1127; met wapens: rechts Sibinga; links Meijer.
- 251 Id.
- 252 Ned.Patr. Jrg 30(1944)/196.
- 253 IIIx 94/55^V 25.6.1716.
- 254 Id., waarin sprake is van een compromis-uitspraak d.d. 7.2.1714.
- 255 RAG Ing. 731/689; Pathuis PGG 3331.
- 256 Op 25.4.1688 trad Herbert Meijer in een akte op namens zijn vrouw Geertruit Abbringe (IIIx66/229).
- 257 Brouwersgilde 1642, ¼ adm.geld.
- 258 RAG Ing. 731/689; zie ook Ebbens/Hartog 119.
- 259 In Groningen kreeg Herbert in 1683 moeilijkheden met de eigenaar van het huis bij hem in gebruik, omdat hij op de zolder 'vreemt koern' had opgeslagen, GAG IIIa90 30.3.1683;
- 260 RAG Ing. 731/689 21.5.1709.
- 261 K.ter Laan, Nieuw Groninger Woordenboek.1929. i.v. roegvouer.
- 262 RAG ra Vbb4 14.5.1715.
- 263 PGG 3331.
- 264 Rietstap Pl. CCLXIII.
- 265 Smidt en Smidt-Oberdieck 261.
- 266 Duinkerken.
- 267 Ensink 210.
- 268 Tjadens 71,
- 269 IIIx139/31 7.3.1753.
- 270 Tjadens 62.
- 271 RAG Vbb4.
- 272 Id.
- 273 RAG Vz11 5.11.1759 en 7.5.1760.
- 274 Id. 7.5.1760.
- 275 Vz10 8.2.1735.
- 276 Vz11 4.7.1759.
- 277 Vz11 18.11.1760; Ebbens/Hartog 127/128.
- 278 Tjadens 53-77.
- 279 Vervallen.
- 280 Ebbens/Hartog.
- 281 Id.
- 282 RAG Vbb4 14.5.1690, boedelscheiding na het overlijden van Ubbo Heerens.
- 283 RAG Vdd12 19.5.1671, betreft boedelscheiding tussen Ubbo Heerens en de erfgenamen van diens overleden vrouw Mette Ottens. De datum van deze akte, waarin naar me voorkomt o.a. voogden van kleinkinderen worden genoemd, geeft de indruk dat Mette reeds omstreeks 1645 eerder gehuwd moet zijn geweest.
- 284 Verg. Ebbens/Hartog 121; hun onzekerheid wordt m.i. weggenomen door de naamgeving van de kinderen uit het huwelijk van J.B.Kuen en Elisabeth Titsinck; gedoopt zijn: Rudol-

- phus(7.12.1669), Jan(7.2.1671), Catharina Elisabeth(1.10.1672), Rudolphes(26.10.1773) Cyriacus(21.3.1675), Jacobus(18.11.1677), Christiaan(24.8.1679), Catarina Elisabet (17.12.1680), Jacob(11.1.1684).
- 285 Op deze datum aan hopman J.B.Kuen ratelgeld uitbetaald, Stadsrekening 1716/142^V,
- 286 Jan, Rudolph en Cyriacus Kuen verkopen op deze datum, als erfgenamen van hun vader J.B.Kuen diens huis in de Oosterstraat.
- 287 Stadsrekeningen 1675/163 en 1686/166.
- 288 Proclamatieboek van Groningen 6.3.1669; zie voor familiebetrekkingen de collectie M.A. de Visser 102/126; de eerste man van Elisabeth Titsinck, Jan Heerens, was een broer van de reeds genoemde ds Rembartus Heerens(zie IVf) - IIIx54/55 23.4.1674.
- 289 Id. 21.12.1695.
- 290 Stadsresolutie 11.7.1673.
- 291 Ubbo Heerens kocht o.a. bij publieke verkoop op het Heeren Wijnhuis vijf deimatten land op de Meeden, koopprijs 470 car.gl., IIIx 63/163 6.9.1685.
- 292 RAG Vdd15 5.10.1699; tevens werden toen graven op het Winschoter kerkhof en in de kerk verkocht, alsmede een zitplaats in de kerk; verkoopprijs f 1.500; zie Ebbens/Hartog.
- 293 RAG Vbb4 9.7.1715; prijs f 1.800.
- 294 Vbb4 2.2.1685.
- 294* Vdd14 8.7.1691.
- 295 De Blécourt Het Heeren-Wijnhuis 89vlg.; Schuitema Meijer De raadhuzen 46vlg.
- 296 Stadsrekeningen 1675/163 en 1686/166
- 297 De Blécourt 104.
- 298 Collectie M.A. de Visser 108/60.
- 299 Doorbos/Hartog 71.
- 300 IIIx93/187 13.12.1715.
- 301 Tjadens 59.
- 302 Het huwelijk werd ook afgekondigd te Zuidbroek.
- 303 Ebbens/Hartog 122.
- 304 Tjadens 59.
- 305 Ebbens/Hartog 122.
- 306 RAG Xx14 23.6.1696 Zuidbroek.
- 307 Vbb4 8.2.2687; het register vermeldt in margine: 'Aen d'E. Evert Meijer self behandigt den 21 Januarij anno 1688.
- 307* Verg. de oudste kadasterkaart van Scheemda letter E en de daarbij behorende beschrijving der percelen (in het bijzonder nr. 377).
- 308 RAG Vz9 31.3.1723.
- 309 Ebbens/Hartog 123.

Scheemda
19e eeuw kaartje
(ged.)

**+ plaats van de brouwerij der familie Meijer; *+ plaats van de bakkerij van Jan Jans Backer (noot 326); daartussen over de (toermalige loop van de) trekvaart van Zuidbroek naar Winschoten, de Pijp

- 310 Vdd2 11.5.1623.
- 311 Vbb4 8.2.1687.
- 312 GAG Rekwestboek 12.1.1680.
- 313 Vz10 3.2.1736.
- 314 Vbb4 14.6.1708.
- 315 Vz11 7.5.1781.
- 316 Vz11 22.8.1780.
- 317 GAG Rekwestboek 31/140^V 23.1.1734
- 318 GAG Rekwestboek 32/257^V 16.2.1736.
- 319 Id 9.4.1736.
- 320 Id. 32/279 9.4.1736.
- 321 GAG IIP170^Vt/m 172, verg. IIIx116/162^V 8.6.1737.
- 322 GAG IIIU16/95^V.
- 323 Verg. Vbb5 13.5.1774.
- 324 Vbb5 Eexta.
- 325 Vbb5 13.5.1774; dit huis alsmede ca 32 deimt land gelegen in de Buiten Eexta en in Exterhamrik verdeelden en verkochten Petronella's kinderen na haar dood.Vbb6 24.2.1778.
- 325* Vbb5 25.4.1776
- 326 Vbb6 7.7.1778; Jan Jans Backer, zoals hij placht te ondertekenen ('Bakker' in de advertentie vormt daarop een uitzondering) woonde westelijk van de Pijp over het diep (zie p 150). Hun zoon Aldert Meijer, gd Westerlee(Gr.) 31.1.1770, koopman en koekbakker, ovl Groningen 17.9.1851, otr/tr Groningen 13.4/5.5.1799 Jacobje (Jacoba) Ringels, gd Groningen 5.8.1777, ovl Groningen 28.1.1852, dochter van Obbo Ringels, wijnhandelaar te Groningen, en Janke Lollens. Hun kinderen waren:
- 1 Jan Meijer, gb/gd Groningen 17/22.4.1801, ovl Groningen 5.9.1872, koekbakker, lid van de raad der stad Groningen (1852-1872), tr Groningen 28.4.1828 Gezina Gruno, gd Groningen 25.2.1807, ovl Groningen 11.5.1869.
 - 2 Johanna Meijer, gb/gd Groningen 30.1/8.2.1804, ovl Groningen 2.8.1866, tr Groningen 7.11.1827 Jan Gerrit Holthuis, gb/gd Groningen 17/27.8.1802, koekbakker, cargadoor, reder, adviseur van het agentschap van de Nederlandsche Bank te Groningen.
 - 3 Jacobus Meijer, gb/gd Groningen 11/25.11.1807, ovl Wolvega 21.5.1860, dr theol., hervormd predikant, auteur, tr Groningen 22.7.1835 Lammegje Holthuis, gb Groningen 2.5.1814, ovl Groningen 5.4.1893.
 - 4 Dievertje Meijer, gb/gd Groningen 2/17.8.1810, ovl Kampen 8.7.1853, tr Groningen 28.4.1842 dr Pieter Paulus Kremer, gb/gd Zuidhorn 29.6/22.7.1810, ovl Heidelberg 21.1.1881, conrector van het gymnasium te Kampen.
 - 5 Catharina Pieterrella(Pietronella) Meijer, gb Groningen 25.1.1814, ovl Groningen 30.6.1865.
 - 6 Ubbo Hinderikus(Henricus) Meijer, gb Groningen 11.12.1817, ovl Groningen 14.12.1855, med. drs, cand.wis- en natuurkunde, auteur. - Uitvoeriger in mijn genealogie Ringels.
- 327 Verg. Ned.Patr. 35(1949) 262/3; Sytko Stheemans grootvader, Joost Hendriks Stheman, was een broer van ds David Stheeman, gehuwd met Haeske Meijer(Ivg).
- 328 BDB 194/70 28.9.1771.
- 329 BDB 194/147 31.7.1783.
- 330 Stadsres. 4.5.1711; in 1665 is de postwagendienst ingesteld via Amersfoort op Amsterdam. Bij stadsres. van 29.1.1726 werd aan de postmeester Jan Themmen 'de posterij ad vitam geaccordeerd'.
- 331 Stadsres. 12.1.1737.

- 332 GAG Rekwestboek 321/59.
- 333 IIIij 27.12.1768.
- 334 IIIij 28.1.1772.
- 335 GAG Weesk. 1761/39, 1764/28.
- 336 BDB 194/301 27.3.1784.
- 337 Ebbens/Hartog.
- 338 Ebbens/Hartog 136; verg. p 83.
- 339 Genealogie Ringels 37.
- 340 IIIij 27.12.1768.
- 341 IIIij 28.12.1772.
- 342 Rekwestboek 59 24.4.1773.
- 343 Ebbens/Hartog 137; GAG ra IIIij 14.11.1765, 24.8.1789, 2.9.1795, 3.11.1796.
- 344 Van der Veen 131.
- 345 Ebbens/Hartog 138
- 346 RAG G7 (Handschrift Sibinga).
- 347 RAG Vdd21/276^V.
- 348 De Boer 127 nt 1.
- 349 Van der Veen 139, De Boer 129.
- 350 BDB 194/257 'Maij 1788 Steentilstraat'; verg. huwelijksbijlagen Cruiming-Suidema (De Leek 18.1.1819); zie voor een verlaat h.c. Suidema-Meijer (IIIij 13.2.1783) Ebbens/Hartog 141.
- 351 Ommelander Courant 1802/195
- 351* GAG ra IIIx183/92 5.11.1783.
- 352 Aankoop: IIIx184/54^V, Hildebrand 107/108; De Boer 47.
- 352* Zie verder: IIIx188/147^V 3.11.1788 (de weduwe wordt dan nog als bewoonster genoemd) en IIIx190/118 8.5.1790 (verkoop door C. Baron Van Maneil).
- 353 GAG IIIx171/139 20.5.1776 en 184/192^V 24.11.1784.
- 354 Zie voor dit huis de genealogie Ringels 41; het huis t.t. van de tuin, waartegen de druivenkast zich uitstreckte, behoorde eveneens aan de ouders van Popko Edskes Smid.
- 355 Groninger Courant 1802/44 en 1800/104.
- 356 Zie huwelijksbijlagen Cruiming-Suidema (De Leek 18.1.1819).
- 357 Ebbens/Hartog 130.
- 358 RAG ra Vbb4 27.5.1721.
- 359 RAG ra Vz9 31.3.1723.
- 360 Ebbens/Hartog resp. Vbb5 18.4.1759 en GAG ra IIIx156/114 16.10.1766.
- 361 Zie ook Ebbens/Hartog.
- 362 Met vriendelijke dank aan de heer R. Georgius te Veendam, medewerker van het nog te verschijnen boerderijboek Scheemda e.a.d. voor diens informatie. ## Groninger Landbouwblad 21.7.
- 363 Ebbens/Hartog 139/141. ## 1961: L.J.N[oordhoff], Boerderijnamen IV.
- 364 RAG DTB-boeken Kropswolde 1754-1811, Akten Kerkeraad 23/25 en eerder.
- 365 RAG ra IVrr11 11.3.1786.
- 366 De gegevens betreffende het nageslacht van Loewert Alberts en Petronella Meijer zijn ten dele mede ontleend aan de meermalen geciteerde genealogie Meijer, van Ebbens/Hartog.
- 367 Kwartierstatenboek Groningen 1 (Groningen 1988)
- 368 RAG ra V11 Midwolda 28.5.1787.
- 369 RAG ra Vz10 Scheemda 15.11.1748.
- 370 Ortsippenbuch Leerort, in: Verslag Ostfriesische Landschaft (1984), p 149 nr 1351.
H.c. Scheemda Vz10 15.9.1735.

- 371 Brucherus 215/6
- 372 Boekzaal 1757 I/326; NNBW II/912-913; De Windt 1747.
- 373 Ebbens/Hartog 132; Groninger Kwartierstatenboek 1/20.
- 374 RAG ra Vdd Winschoten 27.1.1747; zie ook Ebbens/Hartog 132.
- 374* Roedolph, gedoopt als zoon van Derck Roelofs en Jantien Laurens; de ouders woon-
den bij d'academie' ; zijn broer Laurens (zie o.a. GAG ra IIIij 14.12.1685) staat
als student te Groningen ingeschreven als Laurentius Theodori, Groninganus, Phil,
gratis quia filius oeconomi (25.6.1652) en als Laurentius Diderici Dillinga bij
zijn promotie tot doctor in de rechten op 25.10.1660 (titel van zijn proefschrift:
De interdictis). In een akte van 6.2.1715 (IIIij) treedt Albertina Elisabeth Deusing
als weduwe Dillinga op.
- 375 PGG 856; de grafzerk deelt mee dat Gerhardus bij zijn overlijden in zijn 63e jaar was
en toont het wapen Meijer, waarvan de beide takken hier zes vruchten dragen.
- 376 BDB 194/348.
- 377 RAG ra Vjj3 17,9,1685.
- 378 Vz8 14.4.1697.
- 379 Zie voor hem N.N.B.W. dl 10/kol.626. Meijers 'Portaal des Heeren ...' troffen we reeds
aan bij Herbert Meijer(IVj); 'De onderwerpen van den Doop nader bepaald ...' verscheen
in 1719 (Utrecht uitg. ds J.R.Kelderman), 'Weegschale van het heiligdom ...' in 1731
(Groningen uitg. ds H.Carel van Bijler).
- 380 Het trouwboek vermeldt als huwelijksdatum naar het lijkt 10 juni 1797, maar vermoede-
lijk zal dit de datum van de eerste proclamatie zijn geweest.
- 381 BDB 194/128.
- 382 GAG ra IIIX91/88^V 13.2.1713
- 383 IIIx120/124^V 9.7.1739.
- 384 IIIx93/26^V 3.4.1715.
- 385 IIIx111/55 2.11.1733.
- 386 Zie doopinschrijvingen der kinderen.
- 387 Verpachtcontract IIIx120/124 9.7.1739.
- 388 GAG ra III 1 51/121 31.7/12.9.1741, IIIu 16/244^V.
- 389 IIIx128/215 1.10.1745.
- 390 GAG Hartog Intrede gasthuizen.
- 391 GAG Rekwestboek dl 48 10.4.1759; zie ook 28.4.1759.
- 392 Zie ook rekwestboek, borgstelling door Focko Knijpinga.
- 393 GAG Lijklakens(met onjuiste vermelding van de voornaam).
- 394 Attestatie 13.10.1740.
- 395 BDB 194/299; terwijl Nelleke de Visser overleed in het huis aan het Zuiderdiep,
stierf Focko Knijpinga in een pand aan de Violenstraat, vermoedelijk ten huize van
zijn zoon Pieter Knijpinga.
- 396 Het echtpaar woonde 11.8.1741 al te Emden blijkens een schuldbrief van die datum
(IIIx160/78^V).
- 397 IIIx138/125 7.11.1752.
- 398 IIIx145/128 6.8.1758.
- 399 IIIx145/80 19.5.1758.
- 400 GAG III 1 55/195.
- 401 GAG IIIu18/167.

- 402 Kinderen uit het huwelijk Knijpinga - de Visser waren:
- a Pieter Knijpinga, gd Emden 8.10.1741. Pieter Knijpinga was in de Franse tijd één der Groningse plutocraten, die werden gerekend tot de 'hoogstaangeslagen in het departement van de Westereems' (zie Van Winter dl II/630).
- b Sara Catharina Knijpinga, gd Emden 12.12.1743. Sara Catharina huwt (1) luitenant Wibrand Themmen; (2) de koopman Ernst Friedrich Voogt.
- c Antoon Adriaen Knijpinga. In het huwelijkscontract tussen zijn broer Pieter en Anna Catharina Hofman d.d. 9.8.1781 (GAG IIIj) treden wegens 'de absentie van bruidegoms broer de heer Antoon Knijpinga op de raadsheer T. van Berchuys en de rentmeester A.M. van Berchuys als goede mannen'. Verder bleef A.A.Knijpinga me onbekend.
- d Hendrik Knijpinga, gd Groningen 24.8.1753. Hendrik is me verder onbekend gebleven, wellicht is hij jong ovl.
- 403 Blijkens grafzerk, zie PGG/3616.
- 404 Genoemd naar de grootvader van moederszijde, Bonne Tiaa[r]ts, ovl Termunten 2.5.1685.
- 405 In de akte van huwelijksvoorwaarden van zijn dochter Sara (IIIj 26.3.1753) wordt hij als overleden aangeduid.
- 406 De grafzerk van zijn vrouw vermeldt hem als dr., maar door mij werd niet gevonden dat hij tot het voeren van die titel gerechtigd was.
- 407 Zie Ebbens/Hartog 133.
- 408 GAG IIIj.
- 409 Id.
- 410 PGG/3616.
- 411 Kinderen o.a.: dr Hendrick Gerhardus van Wartum, advocaat-fiscaal der Stad, gd Groningen 22.2.1730 (zie voor hem GVA 1915/155vlg en 1922/53vlg), gehuwd met Johanna Louisa Rosier; kleinzoon: o.a. Pieter Rosier van Wartum, directeur der Groningse politie (zie o.a. GVA 1919/66-67). Zie ook Ebbens/Hartog 133.
- 412 Tjadens Ontvangsten 64.
- 413 Het trouwboek vermeldt slechts het jaar.
- 414 Het doopboek van Midwolda is niet volledig bewaard gebleven.
- 415 Tjadens Ontvangsten 64.
- 416 Zie daarvoor bijv. het huwelijkscontract van Tja's zuster Eeje met Ebel Reints (RAG ra Vjj4 15.3.1725 Midwolda).
- 417 Zo blijkt uit het huwelijkscontract (Vff4 26.12.1736 Nieuw Beerta)
- 418 Zij kwam volgens de inschrijving van haar huwelijk met J. Knijpinga van Eexta, van welk dorp het doopboek ten dele verloren ging.
- Uit het huwelijkscontract van Jacobus Knijpinga en Ida Harms blijkt dat Ida's moeder Trijntje Jans, hertrouwd was met Geerdts Dercks. Bedoeld huwelijk is te vinden in het Eexter trouwboek, 12.9.1723, een huwelijkscontract werd daarbij opgemaakt te Eexta 11.9.1723 (Vbb4). Laatstbedoelde akte maakt duidelijk dat Trijntje een dochter was van Jan Ayels en dat de naam van haar stiefmoeder luidde Helena Jurjens, terwijl Eyelt Jans haar halfbroer was. Deze Ayelt Jans en diens vrouw Albertje Harms ondertekenden ook het huwelijkscontract van Ida Harms, in die akte aangeduid als halfoom en aangehuwde moei. Wie Ida's vader was geweest, bleef me daarbij onbekend. - Ida's grootvader van moederszijde, Jan Aeyols is dus tweemaal gehuwd geweest; hij trouwde (1) Winschoten 3.2.1684 met Ide Aeldricks, afkomstig van Blijham, (2) Winschoten 10.11.1699 met Helena Juriens, van Winschoten. Dit maakt duidelijk dat Trijn-

tje Jans een dochter was uit het eerste huwelijk, Aeyolt een zoon uit het tweede. Trijntjes dochter Ida, gehuwd met dr Knijpinga, zal derhalve genoemd zijn naar haar grootmoeder van moederszijde. De betrokkenheid van deze Ide Aeldricks met Blijham maakt aannemelijk dat het haar dochter is, die bedoeld wordt, wanneer het trouwboek van Blijham op 23.2.1716 het huwelijk vermeldt van Trijntje Jans met Harm Eedes, afkomstig van Bunde, en te meer is dat het geval, als men in hetzelfde boek leest dat in september 1733 zijn gehuwd Aeyolt Jans en Albertje Harms, Ida's half-oom en aangehuwde moei. Beiden, broer en zuster Aeyolt en Trijntje, huwden dus in Blijham en op dit stramien past ook de naam van Ida's broer, Ede Harms, immers Trijntje huwde met een Harm Eedes.

Aangezien nu Harm Eedes afkomstig bleek van Bunde, lijkt het aannemelijk dat Ida daar is geboren en wordt tevens duidelijk dat zij reeds weduwe was, toen zij met Jacobus Knijpinga huwde; want m.i. slaat op haar de aantekening in het Scheemder trouwboek van 8.4.1731: Hindrik Edzers, van Meeden, en Ida Harms, van Bunde. Dat Ida Harms bij haar tweede huwelijk van Eexta heette te komen, kan verklaard worden, wanneer we aannemen dat zij na de dood van Hindrik Edzers bij haar moeder en stiefvader, die aldaar woonden, was ingetrokken.

- 419 RAG Ing 731/3152, inventaris van door dr Knijpinga nagelaten goederen.
- 420 Niet aangetroffen in de lijst van Tjadens, Ontvangsten.
- 421 Id.
- 422 Id.
- 423 Frans de Visser en Catharina Knijpinga lieten hun enig kind dopen te Scheemda, 26.4.1744, Anna Catharina de Visser; deze dochter overleed te Groningen 22.11.1808 (Groninger Courant 1808/93) en tr Groningen 11.1.1768 Christopher Smeda, gb 1743, ovl Groningen 7.6.1817, koffiehuishouder in de bekende stad-Groningse herberg 'Het Gouden Hoofd' op de hoek van de Guldenstraat o.z.-Grote Markt (zie J.J.Smedes, Het Bourttanger geslacht Smedes, Groninga reeks nr 6/34).
- 424 Ebbens/Hartog 133.
- 425 RAG ra Vff3 9.11.1710.
- 426 Aangekocht werd van de zuster en zwager van Tiatien Rienkens hun aandeel van land en huis gelegen in Beersterhamrik, groot ruim 5½ deimt land 'in een plaatse groot 66 deimt en eenige roeden', voor een bedrag van 2.200 gulden; zie Ebbens/Hartog 134.
- 427 GAG IIIx122/26 28.1.1739; betreft een bedrag van duizend gulden.
- 428 GAG IIIp6/204 3.11.1740, III 1 51/98 20.9.1740; tot de schuldeisers behoorde o.a. dr Knijpinga in Scheemda: 'sekere praetensie uitgeschoten gelds en advocaten salaris'.
- 429 IIIx127/7^V 5.2.1744.
- 430 IIIx135/5^V 3.6.1750; id. 18 10.7.1750; 139/31 7.3.1753.
- 431 Teg. Staat dl.21 (Stad en Lande) p 227vlg.
- 432 RAG ra Vdd/20 1.3.1742, verg. Ebbens/Hartog; het toen verkochte onroerende goed was m.i. afkomstig uit de erfenis van Geertruida Meijer, laatst vrouw van J.B.Kuen
- 433 RAG GV117.
- 434 Biederstedt 47 nt 150.
- 435 Vlgs grafzerk; Pyl Greifswalder Kirchen dl I/587.
- 436 Dinnies Stemmata, Smiterlow.
- 437 Willow Bd V/174.
- 438 WP 13/488vlg; Mast 16vlg.
- 439 WP 16/172.

- 440 Biederstedt 47 nt 150.
- 441 Stadtarchiv Greifswald Rep.5 Titel 43-2^{III}, Lageringsnummer 2562.
- 442 WP 15/537.
- 443 Biederstedt 19.
- 444 Id. 68.
- 445 Mirow 11vlg.
- 446 Biederstedt 48.
- 447 Id. 80.
- 448 Id. 98vlg.
- 449 Pyl II/355.
- 450 Biederstedt o.a. 71.
- 451 Id.71 nt 275.
- 452 Id.100 nt 106.
- 452* Zie ook Friedlaender II Bd I 383/4; ontslagen werd Meier op 21.1.1604.
- 453 MLHA Acta collegiorum Nr. 727.
- 454 MLHA Acta collegiorum Nr. 260: Kopiale von einigen Bestellungen und Verordnungen 1612vlg, waarin de aanstelling van 1.1.1615.Zie voor het begrip 'Rat aus dem Hause' Hamann 74, Hoffmann 40.
- 455 Id. Nr. 727 17.1.1618.
- 456 Stadtarchiv Greifswald Rep. 5 Titel 122-82^I, Lageringsnummer 7260 z.p.
- 457 Curschmann 1e dl 178.
- 458 Biederstedt 47 nt 150.
- 459 Pietas in exequiis ... Annae Smieterlowen ...'.1668.
- 460 WP 17/162.
- 461 Langer (Stralsund 1984) 137vlg.
- 462 Id. 149vlg.
- 463 Id. 155vlg.
- 464 Id. 156vlg.
- 465 Id. 163-167.
- 466 Id. 164.
- 467 Id. Hacker 173.
- 468 Id. 168vlg.
- 469 Gall 28.
- 470 Id. 29
- 471 Langer (Stralsund 1970) 149; Hacker 172/3.
- 472 Hacker 179. Zie ook Backhaus 117,177,191.
- 473 Id. 180.
- 474 WP 15/537.
- 475 Anders Dinnies Stemma Andreä:'Altermann des Gewandhauses' (olderman van de lakenhal).
- 476 Leichenpredigt voor Margaretha Andreä (ovl 1667),1668.
- 477 Leichenpredigt 1670; het matrikel van Jena noemt Theodors naam evenwel niet, dat van Leipzig wel, in 1626.
- 478 Hacker 179. Zie ook Backhaus 117, 177, 191.
- 479 SAHS Quartierbücher: Külpstrasse Westseite 12.
- 480 Verg. noot 445.
- 481 Curschmann dl I 175vlg en 277vlg.; Leichenpredigt 53.
- 482 Verg. p 33.

- 483 SAHS Rep. 12 857 7.1.1644.
- 484 Trost 116; Zaske 231.
- 485 Die Stellwagen-Organ von 1659; St.Marien Stralsund. [1996].
- 486 SAHS, Vol. II 298-303.
- 487 Nog lang na Theodors dood waren zijn erfgenamen betrokken bij afwikkelingen van financiële aard, de erfenis betreffende, zie SAHS Rep. 10 Nr.190 en Nr.982 (resp. zaken lopende over de jaren 1671-1698 en 1689-1692).
- 489 Dinnies Stemmata LXXXI.
- 490 Elgenstierna dl VI/113 nr 619: 'adlud 1654 25/5, introd. s.å.(=1654) 5/6 (verheffing en introductie).; wat de vader Johann betreft, hij was 'svenska kronans faktor och commissarie i Pommern'.
- 491 Hacker 173.
- 492 Langer (Stralsund 1600-1630) 149.
- 493 Elgenstierna 113.
- 494 Curschmann 178vlg.
- 495 Elisabeth von Schaevenback-gb Freiin von Eseebeck, Unser letztes Jahr auf Sommerfeld u. Muuks 1944-1945. Hs in het Stadsarchief van Stralsund; uit deze uitvoerige beschrijving (42 blz.) blijkt o.a. dat het landgoed toen een oppervlakte had van 650 ha.
- 496 Neuschäffer, Einführung.
- 497 SAHS Hs Dinnies Stammtafel Meijer.
- 498 SAHS huwelijksgedichten Meijer-Pansow Hs 130 dl 5/384 en Hs in 4° 263 nr 51.
- 499 SAHS Dinnies Stammtafel LXXVI Pansow.
- 500 'Secretarius consistorii dein[ceps] camerae secretarius'; het Konsistorium was het college dat namens de landsheer diens kerkelijke bestuurszaken en het toezicht op de geestelijkheid en de leer uitoefende.
- 501 'Commentarii de Senatu stralsundensi' (Hs.).
- 502 Zie fiches op de doopboeken (SAHS) en Stammtafel Meijer.
Wat de kinderen Joachim(2), Margaretha(3), Theodor(4) en Anna(6) betreft, geraadpleegde klappers op de kerkelijke boeken(SAHS) leverden voor hen geen nadere gegevens op. Ook werden Joachim en Theodor niet in, door mij geraadpleegde, matrikels van universiteiten aangetroffen. 'Acta' op het Stadsarchief van Stralsund (Rep. 10/190 en 10/982, resp. uit de jaren 1671-1698 en 1689-1692) betreffende processen ter zake van door Theodor Meijer(III) nagelaten goederen, noemen de erfgenamen niet bij name, vermelden slechts de 'Erben' als partij; zij gaven daardoor helaas evenmin informatie over Theodors kinderen afzonderlijk. Mijn vermoeden is, dat, met uitzondering van Dorothea(7), zij jong zijn overleden.
- 503 Dinnies Stammtafel LXXXVII, Meijer, en doopboek.
- 504 Leichenpredigt David Mevius.
- 505 Id.23 'des Morgens früh umb 3.Uhr auff der berühmten Universität Greiffswald in Vor-Pommern'.
- 506 Leichenpredigt.
- 507 Id.
- 508 Molitor Festschrift dl II/11vlg.
- 509 Hacker 168vlg.
- 510 Leichenpredigt 38.
- 511 WP dl 10/55 kol.1.
- 512 Molitor Festschrift dl II/11vlg.

- 513 Molitor Pommersche Lebensbilder IV/2 2.
- 514 Dinnies Stammtafel Mevius.
- 515 Elgenstierna dl. IX 213.
- 516 Zedler Universal Lexikon dl. 20 kol. 1460.
- 517 Frans Joel Oernstedt trad op als ambassadeur bij het sluiten van het vredesverdrag van Lund (1679), waarbij een eind kwam aan de Schonense oorlog, in welke oorlog Herman Mejer(IVb) een belangrijke rol heeft gespeeld.
- 518 De matrikel van de universiteit van Tübingen vermeldt hem tweemaal, als: Fridericus Mevius, Stralsundensis, iuris studiosus, in 1670(342), en als Frid. Maevius, Nob.Pom.Suecicus (524, 'Anhang...).
- 519 Curschmann 278.
- 520 Leichenpredigt; Gertraut was ook de naam, zoals reeds opgemerkt, die haar vader gebruikte in de uitnodiging van 1659 (SAHS Rep. 28/1390)
- 521 Leichenpredigt.
- 522 De tussen aanhalingstekens geplaatste woorden zijn bedoeld als interpretaties van de Zweedse functiebeschrijvingen, waarvoor mij een Nederlands equivalent niet bekend is; Elgenstierna schrijft: generalproviantmästere, överkommisarie, regeringsråd. general-krigskommissarie'.
- 523 Elgenstierna II 214, IX 213.
- 524 Leichenpredigt 43 vlg.
- 525 Elgenstierna.
- 526 Leichenpredigt Gertraut Mejer.
- 527 Berghaus dl IV bd 2, i.v. Sophienhof.
- 528 Vervallen.
- 529 Fiedler 308.
- 530 Leichenpredigt auf Joachim Christiani von Ehrenburg. 1695.
- 531 Id. 2.
- 532 Rotermund Br.1347/350.
- 533 Leichenpredigt 2 'Federationen in Hollstein'.
- 534 Id. 3.
- 535 Curschmann 179 nt 9.
- 536 WP dl 5/17 2e kol.
- 537 Fiedler.
- 538 Leichenpredigt 6.
- 539 Id. 15. Zie bijv. de bijdrage van J.E.Büttner t.g.v. Christiani's begrafenis.
- 540 Kindliches Thränen- anstatt Pflicht-schuldigsten Neujahrs-Opffer von zweyen Weissenfelsischen Gebrüdern. 1695.
- 541 In Stade zijn de doopdata der kinderen Christiani niet te vinden; wellicht zijn zij in de St. Nicolai und St. Pancratie gedoopt, van deze kerk beginnen de bewaardgebleven kerkelijke boeken pas met 1685. Huwelijken zijn evenmin gevonden. De namen der kinderen blijken uit de rouwrede voor hun vader.
- 542 Leichenpredigt 4.
- 543 Elgenstierna 1688 nr 1031.
- 544 Fiedler 167.
- 545 Id. 158; het 'Gogericht Achim' bestond uit drie kerkspelen: Arbergen, Achim en Daverden, welke behoorden tot het Bremer kerkdistrict. In dit ambt werd Christoph Henrich von Weissenfels opgevolgd door zijn oudste zoon, de officier, diplomaat Christian Friedrich von Weissenfels, die het tot 1768 bekleedde.

- 545a De benoeming tot archivaris geschiedde op voorspraak van zijn vader; in de herfst van 1690 benoemde de koning hem evenwel tot agent aan het keizerlijk hof, zodat zijn carrière een snel verloop nam (Friedler); verder bleef hij me onbekend.
- 545b Volgens de rouwpreek van grootmoeder Margaretha Meijer was er bij haar dood nog een kleindochter Maria Gertraut Christiani in leven; vermoedelijk is dat het meisje, dat in de Leichenpredigt van 1695 Anna Maria wordt genoemd.
- 545c Bij het overlijden van Theodor Meijer waren er toen vijf dochters Christiani in leven (Leichenpredigt 56).
- 546 Das Geschlecht der Klinkow-Klinkowström, in: Heinrich Berghaus, Landbuch des Hertogthums Pommern und des Fürstenthums Rügen...., Theil IV, Bd II (1868)/1203vlg.; Dinnies, Geschlechtstafel XXXIV.
- 547 Genealogie Bluth aus Stralsund in Vorpommern, in: Deutsches Geschlechterbuch Bd 115 (1942)/68.
- 548 Dinnies, Stammtafel (CXI) Oker.
- 549 Hs 130 Commentarii dl II/539-541; 'Die Ockersche Stiftung' beoogde, na zijn dood, woning
- 550 Genealogie Bluth 46-47, Moderow 465. en onderdak te verschaffen aan enige arme lieden
- 551 WP 16/849. in een daartoe ingericht huis.
- 552 Genealogie Bluth 47 nt 17.
- 553 Sartori 162vlg.
- 554 Id. 162.
- 555 Genealogie Bluth 40vlg. Met het jaar 1652 geeft de samensteller naar me voorkomt het jaar aan, waaruit de afbeelding dateert, die door hem aldus is beschreven; wellicht slaat dit op het wapen van de raadsherenbank in de St.Nikolai te Stralsund, die daar geplaatst is in 1652 (zie Zaske 154); destijds zal dit nog in de heraldisch goede kleuren geschilderd zijn geweest.
- 556 Zie b.v. Meihuizen 314vlg en de daar genoemde literatuur, alsmede GAG IIIa/124,125. De economische benaauwenissen van Jacobus Meijer vinden nog hun weerklank in ordelen van het Groningse stadsbestuur, welke getuigen van beslagleggingen en gerechtelijke verkopeningen, ter zake van roerende en onroerende goederen (GAG ra IIIa 1731-1736).
- 557 De tekst van deze noot is te danken aan een late vondst van de heer H.J.E.Hartog en behoort te worden ingelast op p 60 tussen de regels 24 en 25. Catharina Fockens en haar tweede man, J.Sygers, maakten in 1711 huwelijksvoorwaarden; bepaald werd o.a. dat de langstlevende, indien er geen nakomelingen uit dit huwelijk zouden zijn, alle 'an- en overgewonnen goederen' zou krijgen. Deze bepaling zou aanleiding geven tot een procedure, waarbij Henricus Knijpinga, Catharina's zoon, eiste dat deze bepaling nietig zou worden verklaard, omdat zoals hij beweerde, Sygers eerst en later ook Catharina te kennen zouden hebben gegeven dat dit mede hun wens was geweest. Reden tot deze eis had o.a. geleverd de verkoop door Sygers, zonder consent van zijn vrouw, van een huis om de schulden van zijn schoonzoon te kunnen betalen. Dit had ten gevolge dat Henricus' erfdeel nu slechts f 16.000 bedroeg, terwijl Sygers f 40.000 voor zich kon behouden. Maar Catharina noch haar man hadden zich, zo bleek, niet op een rechtsgeldige wijze van de onderhavige bepaling gedistantieerd en evenmin had Henricus de huwelijksvoorwaarden binnen de daartoe gestelde tijd aangevochten, er had 'binnen tijd van een jaer en dagh geen beknuppinge' van het huwelijkscontract plaatsgevonden. (GAG IIIa o.a. 24.4.1631)
- 558 IIIx160/94 10.5.1769; verg. Elema 170. Deze noot is een verwijzing van pagina 66.

REGISTER VAN DE FAMILIENAMEN

Register

van namen van de familie Meijer en aanverwanten

(de cijfers verwijzen naar bladzijden, geplaatst achter nt naar de desbetreffende note

- A** Aalst, Françoise Herminia van: nt 173
 Abeli (Abelis), Everhardus: 25
 Abbringe, Albert: 73
 -----, Geertruijt: 69,73,74,76, nt 256
 -----, Johanna: 94
 -----, Snellichien Johans: 80
 Aeldricks, Ide: nt 418
 Alberts, Loewert: 69,89,91, nt 365
 -----, Ulfert: nt 65
 Alderts, Jan; 83
 Alst, Hindrika van: 89
 Alstorphijs, Margarita Eligonda: 92
 Amy de Villiers, Marie; 49
 Andreä (Andreae), Henning: 113
 -----, Margaretha: 100,113
 114,118,119,134, nt 476,545b
 Arens, Trijntje: nt 157
 Ayels, Jan: nt 418
- B** Backer, Jan Jans: 83,150,nt 326
 Barthels, Ellegien: 56,60,61
 -----, Hillegien; 61, nt 198
 Bazuin, Jan Harms: 91
 Beenink, Albert: 64
 Berens, Richtte: 64
 Blandow, Michel: 25
 Blinck, Albertus Roelefs: 66, nt 222
 Blincke, Jan: 66
 Bluth, Johann: 129
 -----, Melchior: 129,138
 -----, Peter: 131,138
 -----, Peter Gottlieb: 138
 Boekholt, Jacob Meints: 94
 -----, Ubbo Jacobs: 94
 Böhne, Otto Hinrich: 48
 -----, Ulrica Antonetta: 48
 Bollart (Bolart), Nathan: 58
 -----, Rij(c)ka: 58,59
 Bonnes, Martien: 97
 Borch (van ter Borch), Hisce van der:
 24,28, nt 54
- Borch, J(oh)an Hiskes van der: 24
 Bosch, Johanna: 94
 Borgers, Lena: 86
 Botsack, Catharina: 37
 Bothuis, Jan Aalfs: 91
 Boyen, Hero: 76
 Brachtsende, Herbertus: nt 240
 Brämer, Christian: 26,37,38
 -----, Friedrich: 37
 Brocher, zie Brucheri
 Brucheri, Maria: 62
 Bünsow, Emanuel: 100,122
 -----, Emanuel Ehrenfried: 122
 Bunting, Jacob(us) Eberhard(us): 128
- C** Celos, Joannes: 64
 Chardon, Alegonda: 66
 Chemnitz, Eva: 47
 Christiani: 126,127, nt 541
 -----, Alexander: 125
 -----, Maria Gertraut: nt 545^b
 Christiani von Ehrenburg, Alexander
 Theodorus: 128
 -----, Anna Maria: 129, nt 545^b
 -----, Beate Regina: 128
 -----, Beate Sophia: 127
 -----, Eleonora: 128
 -----, Henrich Christoph: 128
 -----, Ilsabe: 128
 -----, Joachim: 100,120,125-128, nt 530
 -----, Margaretha: 127
 Clasen, Focke: 28, nt64
 Clinge, Agneta: 29
 Clocks, Harmanna: 58
 Cloppenborch, Wessel: nt 205
 Cloppenburg, Rembartus Heerens: 62
 -----, familie: 62
 Cluivinge, Jantien (Johanna): 94

- Coch, Anna Sophia: 120
 ----, Joachim Friedrich: 120
 Coerdes, Ibelingh: 26-28
 Cornelis, Bieke: 83
 -----, Egbert: nt 61
 -----, Hindrik, zie Zondag
 Cranssen, Wilhelmus: 58
 Cruiming, Klaas: 88
 -----, Roelf Klasens: 88
- D
 Deilen, Anna von der: 125
 Dercks, Focke: 56,58, nt 169,171
 -----, Geerd: nt 418
 ----- (Derx), Jan: 26,28, nt 61,65,66
 ----- (Martien: 28, nt 65
 Deusing, Albertina Elisabeth: 94, nt 374*
 -----, Antonius: 94
 [Dikema], Petronella Jans: 94
 Dikema, Pieterke (Petertje): 94
 Dillinga, Derck Roelfs: 94, nt 374*
 -----, Laurentius Theodori: nt 374*
 -----, Rudolph: 69,94, nt 374*
 -----, Sara: 94
 Doornbos, Aite Pieters: 83
 Dorleu (De Luy): Philip: 61, nt 198
 Drent, Gerrit Dries: 91
 Dresmann, Gerhardus: 24,25
 -----, Hesychia: 24,25, nt 51*
 Dries, Engel: 69,74,78,80
 -----, Frauwina: 81
 -----, Jan: 83
- E
 Edzerts, Hindrik: 98, nt 418
 ----- (Hulshof), Egbert: 91
 Eedes, Harm: 98, nt 418
 Egberts, Anna: 84
 Eggens, Jacobtjen: 81,89
 Eggers, Christian Siegfried: 54
 -----, Christiane Amalie: 54
 -----, Friederike Amalia: 54
 -----, Friederike Louise: 54
 -----, Friedrich Karl: 54
 -----, Georg Wilhelm von: 54
 -----, Hans Hinrich: 26,53
 -----, Henning: 53
- Eggers, Henning Reinhold von: 53
 -----, Hinrich Friedrich von: 55
 -----, Johann Georg: 54
 -----, Johann Hinrich: 54
 -----, Ludevig: 55
 -----, Sophia Elisabeth: 54
 Egges, Frouke: 80
 -----, Hayke: 83
 Ehrenburg, von, zie Christiani
 Ehrhorn, Catharina: 130
 Eleveld, Harmke Hendriks: 91
 Elings, Yeke: 60
 Elles, Ida: 62
 Ellingh, Grietje: 69,70, nt 247
 Emmen, Harm, 69,84,85
 -----, Johannes, 13,14,19,24,25
 -----, Sara: 60,69,70
 -----, Theodorus: 84
 Emmes, Cornelis: 83
 Emmius, Ubbo: 76
 Epkes, Weeje: 98
 Eppes (Ruisscher), Tonnis: 98
 Esebeck, Elisabeth Freiin von: 120, nt 495
 Esmarsch, Nicolaus Ludwig: 54
 -----, Sophia Amalia: 54
- F
 Fockens (Meijer), Catharina (Trijntje):
 60, 95, nt 557
 -----, Derck: 58
 -----, Derck (Theodorus): 58,59, nt 173
 -----, Focko; nt 173
 -----, Nathan: nt 173
 Frericks, Trijntje: 28, nt 61,64,65
 Froom, Hindrik: 66, nt 237
 -----, Magdalena: 66
 Geerts, Jan: 83
- G
 Gehren, Reinhold von: 29
 -----, Ursula von: 26,29,37
 Genneps, Enneke: 63
 Gerckens, Simon: 38
 Gerrits, Marrye: nt 205
 Goossens, Jan: 69,94
 Gottschalck, Anna: 113
 Groeneveld, Dietert: 88
 -----, Evert Dieters : 88

- Growen, Hermannus von: 9,12
 Grunder, Aeltien (Alegunda): 73
 Gruno, Gezina: nt 326
H Hagemeister, Ilsabe: 128
 -----, Margaretha Sofia: 217
 Harmens, (Harmanni), Engeltien: 76
 Harms, Albertje: nt 418
 -----, Annigje: 91
 -----, Ede: nt 418
 -----, Eeje: nt 416
 -----, Frouke: 84
 -----, Ida: 98, nt 418
 -----, Trijntje: 83
 -----, Wibke: 80
 Hart(e)ken, Johanna: 87
 Harz, von: 126
 Haykens, Hindrik Wigbold: 98
 Heerens, Jan: 78, nt 288
 -----, Rembartus: 56,62,63, nt 288
 -----, Ubbo: 69,78, nt 282,283,291
 -----, (Cloppenburg), Wesselus: 62,63
 Hekman, Anna Loewerts: 91
 -----, Ettien Loewerts: 91
 Helm, Friedrich Christian von, 54
 ----, Gottfried Christian von: 54
 Helmholt, Arnoldus: 63
 Helperi, Alegonda: 64
 Heres, Sywer(dina): 76
 Hesse, Engelyna: 81
 -----, Frauwyna: 81
 -----, Harm: 78,81
 Heuveling (Heuving), Hendrik Harms: 91
 Heuving, zie Heuveling
 Hisckens, J[oh]an: 24,25
 Hoendrix, Gerhardus: 66
 -----, Lubina: 66
 Hoebet, Albrecht: 129
 -----, Johann: 129
 Hofman, Anna Catharina: nt 402
 Holst, Jeltien: 99
 Holthuis, Jan Gerrit: nt 326
 -----, Lammegje: nt 326
 Huenen, Hedwig: 125
 Huisman, Imke: 88
 Hulshof, zie Egbert Edzerts
J Jacobs, Anje: 88
 -----, Themmo: 69,83,85, nt 20
 Jäger, Berent Christoffer von: 120
 Jannes, Goossen: 94
 Jans (Jansen), Aaltjen: 84
 ----, Albert: 89
 ----, Anneke: 66, nt 222
 ----, Ayelt, zie Eyelt Jans
 ----, Bartolt: 60, nt 198
 ----, Derck: 28, nt 65
 ----, Eyelt: nt 418
 ----, Janneke: 64
 ----, Jantien: nt 61
 ----, Menszo: 76
 ----, Trijntje: 98, nt 418
 ----, Wipke: 80
 Janssonius, Teelkje Petronella: 88
 -----, Wilhelmus: 88
 Jantje, vrouw van Derck jansen: 28
 Jessen, Johan Christian: 26,47,48
 -----, Johan Fredrik Wilhelm von: 48
 -----, Matthias: 47, nt 119,124
 -----, Matthias Reinhold von: 47,48, nt
 123,125
 Joanssen, Harmen: 80
 Joel, Frans: 125
 Joel Oernestedt (Örnedstedt), Beate: 125
 ---- -----, (Johann) Frans: 125, nt 517
 ---- -----, Philipp Joachim: 100,125
 Johannes, Ellerus: 62
 Johannis, Wilhelmus: 64
 Johans (ter Walslage), Alcke: 24
 Jonge, Audina de: 86
 Jurjens, Dries: 80
 -----, Helena: nt 418
 Jurriens, Elisabeth: 83
K Karstens, Hargen: 54
 Kloppenborgh, Wessel: 62, zie ook Cloppenburg
 Kist, Jacob Jans: 80

- Kist, Petronella (Pieter(o)nella,
gd als Snelscke): 69,80,81,83
- Klaesen, Aaltjen: 88
- Klatte, Klaas Willems: 83
- , Trijntje Klaessen: 83
- Klinkow, Anna: 131
- , Barbara: 131,138
- , Brand: 128
- , Catharina: 116, 129
- , Christian: 100,120,128,138
- , Gertrud: 131
- , Ilsabe: 129
- , Margaretha: 129
- , Maria: 116,131
- Knijpinga, Aeltien wed.:60
- , Alida: 60
- , Antoon Adriaan: nt 402
- , Catharina: 99, nt 423
- , Focko: 97, nt 395
- , Gerhardus: 98
- , Hendrik: 60, nt 178,402
- , Henric(us): 69,95, nt 557
- , Henricus: 60
- , Jacob: 60,95, nt 178,417
- , Jacobus: 98, nt 418, 419, 428
- , Pieter: nt 395,402
- , Sara Catharina: nt 402
- , Siwerdina: 97,98
- Krausen, Elisabeth: 25,26
- Kremer, Pieter Paulus, nt 326
- Krüger, Anna Magdalene: 55
- Kuen, Catarina Elisabeth: nt 284
- , Christiaan: nt 284
- , Cyriacus: nt 284,286
- , Jacob: nt 284
- , Jacobus: nt 284
- , Jan: nt 284,286
- , Joachim Bastiaan: 69,78,79,84,85
nt 284-286,432
- , Pieter: 69,85
- , Rudolph: 78
- , Rudolphus: nt 284,286
- , Wabbo: 85
- Kwint, Lubbartus (Philippus): 91
- L Lange, Anna Katharina de: 97
- , Catharina de: 99
- Laurens, Jantien zie Cluivinge
- Lenerts, Cathrijne: 78
- Lepels, Margaretha: 70
- Leveling, Jürgen: 129
- Lindemann, Ursula Catharina: 37
- Loerts, zie Loewerts
- Loewerts (Louwerts), Albertjen: 91
- , Anje: 89
- , Epke: 91
- , Jannes (Meijer): 91
- , Sybentje: 91
- , Wendelke: 91
- Lollens, Janke: nt 326
- Louwing, Ilsabe: 53
- Lubberts, Philippus: 91
- M Maatjes, Hindrik: 69,87
- Madsdatter (Madsen), Christina (Kristine):
26,32,42-44, nt 102
- , Karen: 44
- Matthias, Eefke: 69,91
- Meijer (Meier,Mejer,Meyer,Meierus)
- , Agneta (IVa): 26,37,38
- , Aldert: 83, nt 326
- , Anna (IVo): 100,119,120
- , Anna (IVp6): 100,122, nt 502
- , Anna (VIc): 69,83-85
- , Anna Gertrud (IIIa7): 26,37
- , Anna Margareta: nt 20
- , Annechien (IVg): 56,58,63
- , Anneken (IIa6): 26,28, nt 65
- , Bartelt (IIIb6): 56,58, nt 157
- , Bartelt (IIIb9): 56,58
- , Catharina, zie Katharina
- , Catharina Pieternella (Pietronella):
nt 326
- , Christina (IV1): 26,42-44
- , Corne[leske] (IIIb2): 56,58
- , Cornellischen (Cornelia) (IVf): 56,
58,62,63

- Meijer, Dievertje, nt 326
 -----, Dorothea (IVp5): 100,102
 -----, Dorothea (V1): 100,122, nt 502
 -----, Eleonora Hedwig(IIIa6): 26,37,nt 87
 -----, Elsijn(VIIa): 69,83,87,88
 -----, Epke(Vf5): 69,82
 -----, Epke(VIb): 69,83-5
 -----, Evert(Everhardus) (VII): 69, 71,74
 78,80-82, nt 307
 -----, Evert (Vf1): 69,82
 -----, Evert (Vg3): 69,89
 -----, Evert (Vg5): 69,89
 -----, Evert (Vg6): 69,89
 -----, Evert(VId):69,83,85-87
 -----, Frederica (Friederike) Amalia
 (Vc): 26,46,53
 -----, Geertruida (IVk): 69,70,78,79,
 85, nt 432
 -----, Geertruida (IVl7): 69,81,84
 -----, Georg (Georgius) (IIb3): 100,
 108
 -----, Georg Nikolas (IIIId9): 100,119
 -----, Gerhardus (IIa2): 25-27
 -----, Gerhard(us) (IVn): 60,69,71,74,
 78,94,95, nt 375,379
 -----, Gertrud (IIb1): 100,107
 -----, Gertrud (IIIId4): 100,119
 -----, Gertrut (Gertraut) (IVr): 100,
 -----, 113,119, 125, nt 520,526
 -----, [H]aesk[e] (IIIb3): 56,58
 -----, Haeske (Hasina) (IVh): 24,56,58,
 64,65, nt 327
 -----, Harko Ilpsema (VId2): 69,87
 -----, Harmen (Hermannus) (IVe): 56,
 58,60,61,
 -----, Heinrich (IIIId7): 100,119
 -----, Hemmechien (Hemmetje) (IIIb1): 23,
 56,58, nt 168,171
 -----, Hemmeken (IIa4): 26,27
 -----, Henriken (IIa5): 26-28
 -----, Herbert (IVj): 69,70,73,75,76,78,
 nt 256,379
 -----, Herbert: 69,77
- Meijer, Herman(n),Herman(nus),zie ook Harmen
 -----, Hermann(us):5,7,8,10,12, nt 20
 -----, Hermann(us)(I): 9.10-12,23,133
 -----, Hermann(us) (II): V,6-12,16-27,34,
 36,101,133,135,137,138, nt 20,34,51,
 54,161,242,247^d
 -----, Hermannus (IIIa): V,VIII,25-27,
 29-37,111,117,135,137, nt 70.85
 -----, Hermann (IIIId10): 100,119
 -----, Hermann (IVb): 23,24,26,37,39-44,
 46,135,137, nt 51*,87,92,102
 -----, Hermannus (IVe): 56,58,60,61
 -----, Hermannus (IVi): 69-74, nt 247^d, 517
 -----, Hermannus (IVj3): 69,76,94
 -----, Hermannus (Vh): 69,81,92,93,98
 -----, Hermannus: nt 20
 -----, Herman Frederik (IIIa4): 26,46
 -----, Jacobtien (Vg4): 69,89
 -----, Jacobus (Vf): 69,81,82,85, nt 556
 -----, Jacobus: nt 326
 -----, Jan: nt 326
 -----, Jannes Loewerts, zie Loewerts
 -----, Jannes, zie Johannes
 -----, Jeltje (Vk2): 69,99
 -----, Joachim (IVp2): 100,122, nt 502
 -----, Johann Heinrich (IVp8): 100,122
 -----, Johanna (IVm): 69,71,94
 -----, Johanna: nt 326
 -----, Jo(h)annes (IIIc): 22,26,28,60,
 69,70,80, nt 159,161,242
 -----, Johannes (IVi3): 69,72
 -----, Johannes (IVn1): 69,95
 -----, Johannes (Ve): 69,75-78,95,96
 -----, J(oh)annes (Vg): 69,81,85,91
 -----, J(oh)annes (Vk): 69,95,96,99
 -----, Katharina (IVt): 100,116,119,120,
 128,138
 -----, Marcus (IVj2): 69,76
 -----, Margaretha (IVp3): 100,122, nt502
 -----, Margaretha (IVs): 100,119,120,125-127
 -----, Maria (IVq): 100,119,122,124,138

- Meijer, Maria Elisabeth (IIIa5): 26,37
 -----, Matthias (IIIb): 24,26,28,56-58,
 95, nt 52,156,157,161,162,169,242
 -----, Matthias (VI1): 69,91
 -----, Matthias (VI2): 69,91
 -----, Petronella (VIa): 69,82-85, nt 20
 -----, Petronella (Pieteronella) (VIe):
 69,89,90,91, nt 325,365
 -----, Reinhold (IVc): 23,24,26,37,39,
 45,46, nt 51*,114,118,134
 -----, Samuel (IIIb10): 56,58
 -----, Sara (IV14): 69,81
 -----, Sara (Vg8): 69,89
 -----, Sara (Vi): 69,94
 -----, Sara (Vj): 60,69,94-96
 -----, Sicco (IVi4): 69,72
 -----, Sophia Amalia (Va): 26,46,47
 -----, Sywerdina (Vk1):69,99
 -----, Tallichijn (Vg7): 69,89
 -----, Theodor(us) (IIa1): 25,26,
 nt 21,51,56
 -----, Theodor (IIb): 12,16,17,23,27,33,
 100-109,113,133,135,137, nt 452*
 -----, Theodor(us) (IIIId): 16,17,23,33,
 34, 100,111-120,124,134,136
 138, nt 477,487,545c
 -----, Theodor (IVp): 100,119,121,122,
 nt 498
 -----, Theodor (IVp1): 100,122
 -----, Theodor (IVp4): 100,122, nt 502
 -----, Titia (IVi2): 69,72
 -----, Truida (Va): 69,72,73
 -----, Ubbo (IV13): 69,81
 -----, Ubbo Hinderikus (Henricus):
 nt 326
 -----, Udo (Vf2): 69,82
 -----, Udo (Vf4): 69,82
 -----, Udo (Vf9): 69,83
 -----, Udo (VI1): 69,89,91
 -----, Ulrica Eleonora (Vb): 26,46,
 49,50,52, nt 134,137
 -----, Ursula (IIIa4): 24
- Meijer, Ursula (IIIa4): 26,37,
 -----, NN: 9-12,44
 -----, zie Niemann
 -----, familie en naam: V,VI,X,1,3,8,9,10,
 12,83,114,137,150, nt 20,56,108
 -----, wapen: 72-75,103,117,133vlg, nt 250,
 375
 Meints, Anna (Annetie): 69,71,72, nt 248
 -----, Johan: 71
 -----, wapen: 72
 Mellens, Harm: 91
 Memmes, Pieter: 80
 Merolts, Lammetien: 63
 Mensens, Anneke: 76,
 -----, Elsjen: 69,76,77
 Menckens, Anna: 91
 Mesterinck, Albertina: 94
 Metting, Copius: 94-96
 Mevius, David: 100,122-124, nt 504
 -----, Friedrich (Fridericus) von: 116,
 125, nt 518
 -----, Fridericus: 122
 Michaelsen, Dorothea: 121
 Moldenitten, Ursula Margaretha: 54
 Moritz, Anna: 101
 Mortensen, Mads Rosenvinge: 39
 Mossel, Jan Willems: 91
 -----, Janna Willems: 91
 Muinck, Marcus de: 73,76
 -----, Maria de: 69,73-76
 -----, familie De: 75
 Mulderingh, Grietje: 91
 Mürden, Anna: 38
 -----, Berendt: 38
 -----, Christian: 24,26,38
 -----, Christian: 38
 -----, Hermann: 38
 -----, Ursula: 38
 N
 Nack, Dirick: nt 51
 Nacke, Johann: nt 51
 -----, Johannes: 101
 -----, Lorenz: 23, nt 51

- Nacken, Hempa (von): 23,27, nt 51
 Nantkens, Udo: 81,89
 Niemann, Johann(Johann Meier): nt 20
 Nissen, Johan: 48
 Noordijck, Berentien: 64
 -----, Cornelisjen: 64
 -----, Gerhard(us) Wilhelmi: 63,64
 -----, Helperus: 64
 -----, Hemmegien (Hemmina): 64
 -----, Jantien: 64
 -----, Johannes (Wilhelmi): 56,
 63,64
 -----, Lammetien (Lammijna): 64
 -----, Matthias: 64
 -----, Wilhelmus: 64
 -----, Wilhelmus Joannis: 63
 Noordstrant, Aaltje: 66
 O(c)ker, Heinrich: 136
 -----, Johann: 115,129,130
 Oernestedt, zie Joel Oernestedt
 Oetken, Dorothea Helena: 47
 Oomkens, Geertruida: 78,79
 Oostbroeck, Fredericus van: 76
 -----, Hans van: 76
 -----, Johannes van: 94
 -----, Paulus van: 76,99
 -----, Siwerdina van: 69,94-96
 -----, Sywerdina van: 73,75,76
 Ottens, Mette: 78 nt 283
 Pansow, Joachim: 121
 -----, Margareta: 100,121,122, nt 498
 Paulsen, Augusta Elisabeth: 48
 Pechlin, Petrus: 38
 Peters, Jan: nt 171
 -----, Jantje: 61
 Pieters, Geeske: 66
 Platen, Friedrich von: 45
 -----, Sophia Elisabeth von: 26,45,46
 Prütze, Elisabeth: 131
 Putschen, Maria: 122
 Q Queren, Maria von: 119
 Reichen, Johan Ludvig: 26,47
 Reinders, Wipke: 89
 Reintjes, Pieter: 97
 Reints, Ebel: nt 416
 Reijer, Jacob: 64
 Reynts, Claas: 98
 Remkens, Elsien Here: nt 205
 -----, Heere(n): nt 205
 -----, Janneken: nt 205
 Reneman, Barteld: 57, nt 157
 -----, Henricus: nt 157
 -----, Hermannus: nt 157
 -----, Jantje: 56-58, nt 157
 -----, Jo(h)annes: nt 157
 -----, Pieter: nt 157
 Reinders, Wipke: 89
 Reints, Ebel: nt 416
 Reintjes, Pieter: 97
 Reijer, Jacob: 64
 Reynts, Claas: 98
 Rhaw, Elisabeth: 122
 Rheder, Anna Christiane Hedwig von: 47,
 48, nt 125
 -----, Michael Peter von: 47
 Rienkens, Tiat(t)ien: 69,99, nt 426
 Rients, Rienko: 99
 Ringels, Jacobje (Jacoba): nt 326
 -----, Jacobus: 85
 -----, Obbo: nt 326
 Roelofs, Derck: zie Dillinga
 Roseier, Georg: 101-103
 -----, Margaretha: 100-103,133
 Rosier, Johanna Louisa van: nt 411
 Rosenvinge, zie Mortensen
 Rotgers, Aleph: 91
 Ruisscher, zie Tonnis Eppes
 S Schaevenbach, von, zie ook Von Scheven
 -----, Johann von: 120
 -----, Johann Friedrich von: 120
 -----, Konrad R.A.von: 120
 Scheven, Johan von: 119
 ----- (von Schaevenbach), Bernhard von:
 100,119,120
 Schinkel, Maria Sophia: 122
 Schlichtkrull, Anna Margaretha: 128
 Schmitterlow, zie Smiterlow
 Scholtens, Hindrik: 86
 Schuitema Meijer: 83
 Schut, Janneke: 85
 Schumann, Benedicta Catharina Johanna: 55

- Schumann, Joachim Ulrich: 55
 Scroder, Frans: 64
 Sibinga, Anna Titia: 73
 -----, Fredericus: 73
 -----, Heyo: 69,72,73
 Sledanus, Albertus: 129
, Johannes: 129
 Smeda, Christopher: nt 418
 Smid, Edsko Popkens: 88
 ----, Imke: 88
 ----, Popko: 88
 ----, Popko Edskes: 88, nt 354
 Smiterlow, Anna: 100,101,107
 -----, Georg: 100,107
 -----, Nicolaus: 106,107
 Sparrfelt, Brigitte: 125
 Spengemann, Maria: 120
 Spiets, Aafjen: 83
 Sprinckhuijsen, Anna Wendelina: nt 173
 Steenman, David (Henrici), zie Stheman
 Steman, Anna: 55
 Stemann, Christian Ludvig: 54
 -----, Poul Christian: 54
 Stheeman, Elcke: 83
 -----, Sypko: 83, nt 327
 Stheman, Aleyda: 67
 -----, Cornelis: 66, nt 223
 -----, David(Henrici):56,58,64-67,nt171
 -----, David: 66,67, nt 233,239,327
 -----, Hemmina: 66
 -----, Hendrik (Davids): 64
 -----, Henricus: 67, nt 235
 -----, Hindrijck (Henricus): 65,
 66, nt 226
 -----, Jantien (Johanna): 66
 -----, Jantje: 65
 -----, Johannes: 66
 -----, Joost Hendriks: nt 327
 -----, Matthias Meier: 66, nt 223
 -----, Matthijs Meier: 65
 Stullinga, Epke Cornelis: 81
 Suidema, Johanna: 88
 -----, Kenna: 88
 -----, Me(i)ne Willem(s): 69,87,88
 -----, Willem: 87,88
 Sygers, Jan: 60.,95, nt 179,557
 T. Tammens, Tietien: 71
 Tancken, Judith: 12
 Théhillac, César-René de: 25,46,49-52, nt 127
 -----, Frederich Ludwig de: 49,52,53
 -----, René de: 49
 -----, NN de: 52
 Themmen, Catharina: 69,92
 -----, Dieuwer: 83,85
 -----, Hermannus: 83,85
 -----, Hitzerus: 92
 -----, Jacobus: 83
 -----, Jan: 79,81-85, nt 330
 -----, Jan 83,85
 -----, Wibrant: nt 402
 Thie, Anna von der: 38
 Thiessen, Johann Matthias: 54
 Tiaa(r)ts, Bonne: nt 404
 Tiddens, Matthias: 91
 Titsinck, Elisabeth: 78, nt 284,288
 Tonnis, Tja: 98, nt 416
 -----, Eeje: nt 416
 Trøner, Catrine (Trine) Christophersdatter:
 39
 U Ubbes, Frouke: 94
 Ubbing, NN: 23
 Udens, Anna: 79,81,84,85
 ----, Elsjen: 69,81,82,85
 ----, Epjen: 69,80,85,89
 Ulfverts, Berend: nt 65
 V Vinckers, Harcko Ilpsema: 85,86
 -----, Kenna: 69,85-87
 Visser, Anna Catharina de: nt 423
 -----, Frans (Louis) de: 99, nt 423
 -----, Pieternelleke (Petronella, Nel-
 leke) de: 97, nt 395
 Völschau, Ilsabe: 125
 Voogt, Ernst Friedrich: nt 402
 Vullen, Anna van: 14,15,20,22,24-27, nt 54
 W Waldriks, Pieterke: 94
 Warners, Evert: 70
 Wartum, Bonno Tjaarts van: 97
 -----, Hendrick Gerhardus: nt 411
 -----, Sara van: nt 405

Wartum, Pieter Rosier van: nt 411	Wigbolts, Geerdt: 98
Wedda, Alegunda: 63	Wijck, Christina Alberdina van: 89
Weissenfels, von: 127, nt 540,545c	Wilhelmi, zie Noordijck
-----, Christoph Henrich von: 127, nt 545	Wilhelms, Johan: 63
Weissenfels, Johan Georg Albinus von: 127	Wilkens, Tietjen: 73
Welp, Davyt: 97	Willems, Geert: 66
Wessels, Elsien (Elske): 62	Wolbers, Lucas: 73
Westphal, Heinrich: 116	Z Zandt, Hindrick: 78
	Zondag, Hindrik Cornelis: 69,89,90
	Zuidema, zie Suidema

- Apeldoorn, L.J. van, De kerkelijke goederen in Friesland. 2 dln.1915
- Arndt, Walter, Alexander Puskin, collected narrative and lyrical poetry translated in the prosodic forms of the original.1984.
- Aarsberetninger fra det kongelige geheimearkiv, indeholdene Bidrag til dansk historie af utrykte kilder, udg. C.F.Wegener, Bd 6. 1876-1882.
- Backhaus, Helmut, Reichterritorium und schwedische Provinz, Vorpommern unter Karls XI. Vormündern.z.j.
- Berghaus Heinrich, Landbuch des Herzogthums Pommern und das Fürstenthum Rügen, IV Theil Bd II.1868.
- Biederstedt, Rudolf, Die Entstehung ständiger Bürgervertretungen in Greifswald und anderen Vorpommerschen Städten 1600-1625.1993.
- Bitrag til den store nordiske krigs historie; udgive af generalstaben. Bd I.1899
- Blécourt, A.S., het Heeren-Wijnhuis te Groningen, in: GVA 1900.
- Bobé, Louis, Die deutsche St.Petri Gemeinde zu Kopenhagen, ihre Kirche, Schulen und Stiftungen 1575-1925.1925.
- Boekzaal der geleerde wereld. 1715-1811.
- Brucherus, H.H., Gedenkboek van Stad en Lande. 1792.
- Curschmann, F., Matrikelkarten von Vorpommern 1692-1698.1948.
- Danmarks adels aarbog. 1937.
- Dansk biografisk leksikon; grundlagt 1887; 1933-1944; 3 udg.1979-1984.
- Dansk kulturhistorisk opslagvaerk I-II. 1991.
- Deutsches Geschlechterbuch; Deutsche bürgerliche Geschlechter o.a. Bd 115(1942).
- Doornbos, W.G. en H.J.E. Hartog, Bewonerslijst van de stad Groningen 1710. 1995.
- Droste, Hermann, Beiträge zur Geschichte der Pfarrei Werlte. z.j.
- Droste, Hermann, Der Meierhof in Werlte. z.j. en mede in: Werlter Chronik.
- Diepenbrock, J.B., Geschichte des vormaligen münsterschen Amtes Meppen1885 (nadruk 1948).
- Duinkerken, W., Sinds de Reductie in Stad en Lande van Groningen. 2 dln 1991-1992.
- Ebbens, F.J. en H.J.E.Hartog, Het predikantengeslacht Meijer, in: Gruoninga, Jaarboek voor genealogie, naam- en wapenkunde. 33 jrg 1988.
- Eggers, H.K., Geschichte des Geschlechtes Eggers. dln I-II. 1879 en 1887.
- Elema, P.J.E., Huiseigenaren van de stad Groningen 1765. 1995.
- Elgenstierna, Gustaf, Den introducerade svenka adels ättartavlor. dln II,VI en VII. 1926,1931 en 1932.
- Engelbrecht, Franz, Das Herzogtum Pommern und seine Erwerbung durch den Deutschen Orden. 1911.
- Englund, Peter, The battle of Poltava; the birth of the Russian Empire (translation from the Swedish 1992).
- Ensing, J., Ex fideli in patriam zelo - Hero Boyen, East-Frisian farmer and politician, c.1550-c.1620, in: Wessel Gansfort (1419-1489) and Northern Humanism. 1993.
- Estourbeillon, Régis de l', La noblesse de Bretagne. Tome II 1895.
- Familie und Volk, jrg 4 (1955) Heft 3.

Geraadpleegde literatuur

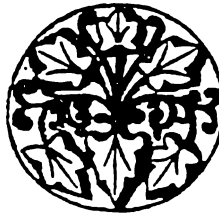
- Fiedler, Beate-Christine, Die Verwaltung der Herzogtümer Bremen und Verden in der Schwedenzeit 1652-1712. 1987.
- Friedlaender, Ernst, Aeltere Universitäts-Matrikeln II, Universität Greifswald, Bd 1 1456-1645. 1893.
- Gall, Lothar, Bürgertum in Deutschland. z.j.
- Genealogisches Handbuch des Adels. Bd V(1956).
- Grand Armorial de France, Catalogue général des armoiries des familles nobles de France. 1949.
- Hacker, Hans-Joachim, Stralsund von 1630 bis 1720, in: Geschichte der Stadt Stralsund. 1984.
- Hamann, M., Das Staatliche Werden Mecklenburgs. 1962.
- Hartog, H.J.E., zie W.G.Doornbos en F.J.Ebbens.
- Hauch Fausbøll, Th., Slaegtshaandbogen. 1900.
- Hauke, Karl, Das bürgerhaus in Mecklenburg und Pommern. 1975 (Das Bürgerhaus XXII).
- Hinrichs, H., Das katholische Emsland im Laufe der Jahrhunderte. 1949.
- Hoffmann, Gottfried Ernst, Die Herzogtümer von der Landesteilung von 1544 bis zum Kopenhagener Frieden von 1662. 1972 (Geschichte Schleswig-Holsteins 5.Band 1.Lieferung).
- Holtmann, Bernd, Das Dekonat Hümmling; kirchengeschichtliche Skizzen aus Vergangenheit und Gegenwart. 1966.
- Jensen, Chr. Axel, København før og nu. 1949.
- Jensen, N.P., Den Skaanse krig. 1900.
- Jessen, Franz von, Ein Zweig der Familie von Jessen in Ditmarschen, in Jahrbuch des Vereins für Ditmarscher Landeskunde. 1932.
- Kellenbenz, Hermann, Die Herzogtümer vom Kopenhagener Frieden bis zur Wiedervereinigung Schlesiens 1660-1721 (Geschichte Schleswig-Holsteins 5.Band 3.Lieferung). 1960.
- Kneschke, E.H., Neues allgemeines deutsches Adels-Lexikon. 1973.
- Kunst-Topographie Schleswig-Holstein. 1969.
- Langer, Herbert, Stralsund 1600-1630. 1970.
- Langer, Herbert, Innere Kämpfe und Bündnis mit Schweden; Ende des 16.Jahrhunderts bis 1630, in: Geschichte der Stadt Stralsund. 1984.
- Leesch, W., Das Corveyer Pfarrsystem. Bd I. 1966.
- Linke, Wilhelm, Katalog der Leichenpredigten und sonstigen Personalschriften des Staatsarchiv zu Hannover. 1973.
- Lisch, G.C.F., Ueber Wallensteins Regierungsform, in: Jahrbücher des Vereins für Mecklenburgische Geschichte und Alterthumskunde, 36e jrg (1871).
- Mast, Peter, Mecklenburg-Vorpommern; 1000 Jahr Geschichte eines junges Landes.199.
- Matrikels en Alba studiosorum van o.a. de universiteiten: Erfurt, Franeker, Giessen, Greifswald, Groningen, Helmstedt, Jena, Kiel, Leiden, Leipzig, Rostock, Tübingen, Wittenberg

Geraadpleegde literatuur

- Meihuizen, L.S.**, De sociaal-economische geschiedenis van Groningerland, in: Historie van Groningen. 1976.
- Meijer, Hermannus**, Kort verhaal der Nederlantsche geschiedenissen, 2 dln 1747.
- Meijer, Philipp**, Die Pastoren der Landeskirchen Hannovers und Schaumburg-Lippes seit der Reformation. 1942.
- Mirow, Kurt**, Kolonisatie von Neu-Vorpommern und Rügen. 1931.
- Moderow, Hans**, Die Evangelischen Geistlichen Pommers von der Formation bis zur Gegenwart. I Theil: Die Regierungsbezirk Stettin. 1903.
- Möhlmann, Gerd**, Geschlechter der Hansestadt Rostock. 1931.
- Molitor, Erich**, Die Greifswalder Juristenfakultät, in: Festschrift zur 500-Jahrfeier der Universität Greifswald, 17.10.1956.
- Molitor, Erich**, David Mevius 1609-1670, in: Pommersche Lebensbilder, Dl.IV. 1966.
- Nederland's Patriciaat, passim.
- Neuschäffer, Hubertus**, Vorpommerns Schlösser und Herrenhäuser. 1993.
- Personalhistorisk Tidsskrift, Anden række (udgivet af samfundet for dansk-norsk genealogi og personalhistorie) 5.Bind (1890).
- Portier de Courcy, P.**, Nobiliaire et armorial de Bretagne. 1862.
- Privilegien der Landschaft Norder Ditmarschen in Gottorfer Zeit 1559 bis 1773, in: Quellen und Forschungen zur Geschichte Schleswig-Holsteins, Bd 67. 1975.
- Pyl, Theodor**, Geschichte der Greifswalder Kirchen und Klöster, sowie ihrer Denkmäler, dl. 1. 1885.
- Pyl, Theodor**, Geschichte der Stadt Greifswald. 1879.
- Ramsing, H.U.**, Københavns Ejendomme 1377-1728, oversigt over skødder og adkomster, VII, Frimands kvarter. 1994.
- Rietstap, J.B.**, Armorial Général². 1884/87 met supplement 1926/50.
- Rockstroh, K.C.**, Oprettelsen af Krigskollegiet. 1660
- Rode, Erik**, Det Harboeske Enkefrukloster, in: Historiske meddelelser om Staden København og dens borgere. 3.Række, 11.Bind. Hæfte 2-3.
- Romein, T.A.**, Naamlijst der predikanten in de hervormde gemeenten van Friesland. 1888.
- Rotermund, H.**, Lexikon aller Gelehrter. 1823.
- Roth, Fritz**, Restlose Auswertungen von Leichenpredigten, 10 dln. 1970-1974
- Sartori, Paul**, Westfälische Volkskunde. 1988 (onveranderde nadruk van 1922).
- Schuitema Meijer, A.T.**, Het Klooster Ter Apel. 1966.
- Schuitema Meijer, A.T.**, Het Fraterhuis in de St.Jansstraat te Groningen, in GVA 1960.
- Smidt en E.Smidt-Oberdieck, J.-V.**, Waardevolle portretten onder het hooi verborgen, in: Gens Nostra jgr. 22(1967).
- Stemann und ihre Familienkreis, Die**, in: Herold jrg. 1880.
- Tjadens, J.TH.**, Ontvangsten bij begrafenissen te Scheemda 1713-1760, in: Gruoninga, Jaarboek voor genealogie, naam en wapenkunde, jrg 37. 1992.
- Trost, Heinrich**, Stralsund. 1973.

Geraadpleegde literatuur / Afkortingen

- Wegman, C.J., Westerwolders en hun woningbezit van 1568 tot 1829; het kerspel Sellingen [1991].
- Willow, K., Geschichte der katholischen Pfarreien in Herzogtum Oldenburg. 1898 (heruitgave).
- Windt, G., Bibliothek der Nederlandsche geschiedenissen. 1835.
- Winkler Prins encyclopaedie⁶. 1947-1954.
- Winter, P.J.^{ra}, De lijsten der hoogstaangeslagenen in het departement van de Westereems, dl 2. 1955.
- Winter, P.J.^{ra}, Westerwolde generaliteitsland. 1948.
- Witkowski, Teodolius, Die Ortsnamen des Kreises Stralsund, 1963.
- Zaske, Nikolaus, Die gotischen Kirchen Stralsunds und ihre Kunstwerke. 1964.
- Zedler, Johann Heinrich, Grosses vollständiges Universal-Lexikon. 1961-1964.
- Ziegler, Uwe, Die Hanse. 1994.

Afkortingen:

ARA - Algemeen Rijksarchief;	Omm.Cour. - Ommelander Courant;
att. - attestatie;	otr - ondertrouw;
BDB - breukdodenboek (breuken betaald voor een begrafenis te Groningen buiten de gebruikelijke uren);	ovl - overleden;
bg - begraven;	p - pagina;
CB - Centraal Bureau voor genealogie en heraldiek, Den Haag;	pr - proclamatie (van een huwelijk);
DBL - Dansk Biografisk Leksikon;	ra - rechterlijk archief;
DDS - Det Danske Selskab;	RAD - Rijksarchief Drenthe;
GAG - Gemeentearchief Groningen;	RAF - Rijksarchief Friesland;
gb - geboren;	RAG - Rijksarchief Groningen;
gd - gedoopt;	RGP - Rijks Geschiedkundige Publicatiën;
hc - huwelijkscontract;	RUG - Rijks Universiteit Groningen;
MLHA - Mecklenburgisches Hauptarchiv;	tr - trouw;
Ned.Patr. - Nederland's Patriciaat;	vlg - volgende;
NNBW - Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek;	ws - waarschijnlijk;
	NB In de noten verwijzen de Romeinse cijfers met daarop volgende letter, indien niet achter een persoonsnaam geplaatst, naar het GAG ra.

Verantwoording van foto's en fotokopieën

Archiv der Hanse Stadt Stralsund	109,113,115,116,120,129,138;
Archiv der Stadt Helmstedt	8;
P. Boonstra, Groningen	68;
Drs. C.J.J. Daae-Schuitema Meijer, Eelde	44,72,79;
Ev.-luth.Landeskirche (Amt für Bau u. Kunstpflege), Hannover	128;
Gemeentearchief Groningen	15,23,63,65(2x),84,96;
Groninger Museum	57,71,87;
Iconografisch Bureau, 's-Gravenhage	130;
Det Kongelige Bibliothek, Kopenhagen	37;
P.H.Kramer, Groningen	96;
Landesmuseum Oldenburg(D)	75;
Nationalmuseet, Kopenhagen	45;
Nordrhein-Westfälisches Staatsarchiv Münster	10(L);
Jürgen Peters, Greifswald	102;
Rigsarkivet, Kopenhagen	42;
Christian Rödel, Stralsund	118,134,136;
Rijksarchief Groningen	73,77,90;
Rijksuniversiteit Groningen	36,41;
Mr A.M.Schuitema Meijer, Den Haag	IV,IX;5.

Ontleend aan:

Bobé, Louis, Die deutsche St.Petri Kirche zu Kopenhagen, ihre Kirche, Schulen und Stiftungen 1575-1925, 1925	38;
Deutsches Geschlechter Buch Bd 115(1942)	130;
Hermann Droste, Beiträge zur Geschichte der Pfarrei Werlte, z.j.	2;
Hermann Droste, Der Meierhof in Werlte(Chronikon) (gebruikt voor) ..	4;
Wilhelm Effmann, Die Kirche der Abtei Corvey, 1929	11;
H.K.Eggers, Geschichte des Geschlechtes Eggers, dl 2, 1887	55;
Westphalen, Monumenta inedita dl 3, 1743	48;
Groningsche Volksalmanak 1935	86;
Handbuch Münster, 1940	X;
Letterproef boekdrukkerij J.B.Wolters, 1913	VI;
Pontoppidans Danske Atlas, 1763-1781	52;
A.T.Schuitema Meijer, Album van Oud-Groningen, 1976	59;
A.T.Schuitema Meijer, Het Klooster Ter Apel, 1966	21;
Theatrum orbis terrarum, 1636 (nadruk: Atlas or a geographical description of the world, 1968)	36,41;
L.de Thura, Hafnia Hodierna, 1748 (heruitgave 1967)	43;
Hans Wohltmann, Die Geschichte der Stadt Stade an der Niederelbe, 1956	127.

Overige onbekend

Corrigenda:

p 136: wapen en naam dienen

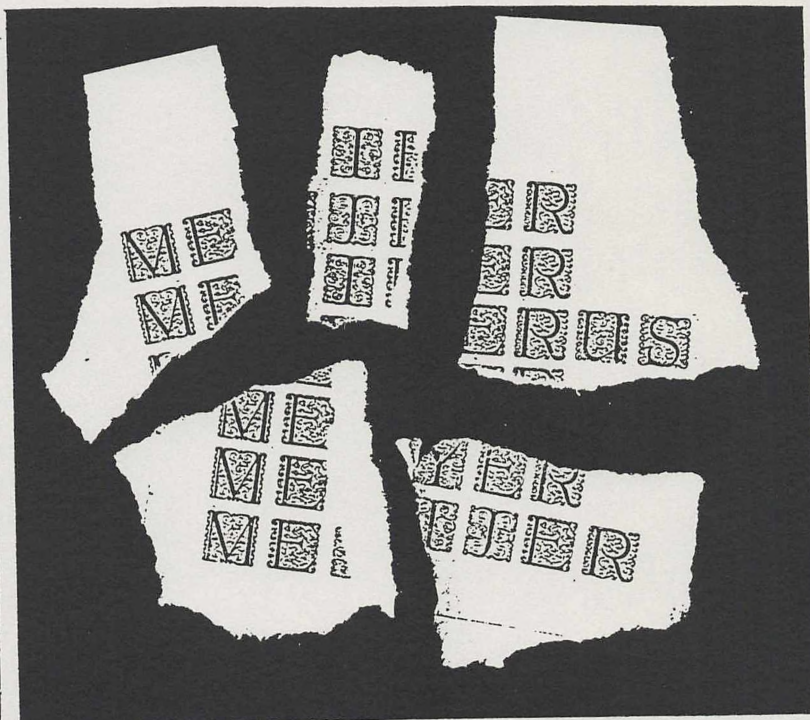
los van elkaar te staan

noot 431 dient te vervallen

F I N I S.

.... en ook zij gingen allen heen.

Dust thou art, to dust returnest,
Was not spoken of the soul.

H.W.Longfellow
A Psalm of Live